

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΣΑΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΒΑΡΒΑΚΕΙΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ

ΤΗΣ Α ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ Α'. (γ' έγχροίσεως)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ (ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ) — 46

1928

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΣΑΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΒΑΡΒΑΚΕΙΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

περιοδικό

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ

ΤΗΣ Α' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ Α'. (γ' ἐγκρίσεως)

τόνοι
ανθρώπων

Σπύρος Ι. Παπασπύρου
Ζωγράφος
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ/ΗΠ.
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ (ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ) — 46

1928

18938

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συλλογέως.

Αἴγαρχος

Σημείωσις διὰ τοὺς διδάσκοντας. Τὰ τεμάχια παρατίθενται τεταγμένα κατὰ λογοτεχνικὰ εἶδη. Ὁ διδάσκων ὅμως ἃς ἔχῃ ὑπ' ὄψιν δι τὸ δὲν ἔχει καμμίαν ὑποχρέωσιν ν' ἀκολουθῇ τὴν σειρὰν τοῦ βιβλίου, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐκλέγῃ ἐκάστοτε διποιονδήποτε τεμάχιον κρίνει αὐτὸς προσφορώτερον διὰ τοὺς μαθητάς, ἀναλόγως πρὸς τὰς γλωσσικὰς δυνάμεις αὐτῶν, τὴν πρόοδον τῶν ἄλλων μαθημάτων, ἵδιᾳ τῆς ιστορίας, καὶ τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζομένας διὰ τὴν διδασκαλίαν ἀφορμάς.

Σημείωσις διὰ τοὺς μαθητάς. Ὅπου ὑπάρχει ἀστερίσκος, ζήτει τὴν ἐξήγησιν τῆς λέξεως ἢ τοῦ πράγματος εἰς τὸ **Παράρτημα B'** τοῦ βιβλίου.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΠΕΖΟΣ ΛΟΓΟΣ

I. ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ.

A'. ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ.

III ατέσις της Μασσαλίας.

Άδ. Άδαμαντίου.

Μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων εἰς τὴν χυρίως Ἐλλάδα πολλοὶ ἐκ τῶν παλαιῶν κατοίκων αὐτῆς ἐζήτησαν καταφύγιον πρὸς Ἀνατολάς, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Τότε καὶ οἱ Ἰωνες κατώρθωσαν νὰ καταλάβουν τὴν Σάμον καὶ τὴν Χίον καθὼς καὶ τὰς ἀπέναντι αὐτῶν ἀσιατικὰς ἀκτάς, διότι ἴδρυσαν ἀρχετὰς πόλεις· μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ Φώκαια, πρὸς βορρᾶν τῆς Σμύρνης.

Ἄλλὰ τὸ ἔδαφος τῆς Φώκαιας ἦτο πετρῶδες καὶ ἄγονον· μετ' ὀλίγον δὲν ἔφθανε διὰ νὰ ζήσουν ἐκ τῆς γεωργίας οἱ κάτοικοι, οἱ ὅποιοι ὀλονὲν ἐπληθύνοντο· τότε οἱ Φώκαιες ἐζήτησαν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὅ,τι δὲν τοὺς ἔδιδεν ἡ ξηρά· ἔγιναν δηλαδὴ ἀλιεῖς καὶ ἔμποροι.

Κατ' ἀρχὰς μὲν ἔπλεον εἰς τὰ πλησιόχωρα μέρη μὲ πλοῖα μικρά· ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ καθημερινὴ τῶν ζωὴ μὲ τὴν θάλασσαν τοὺς ἔκαμε τολμηροὺς καὶ θαρραλέους. Ἐναυπήγησαν πλοῖα μεγαλύτερα, μικρὰ καὶ ἐλαφρά, ὥστε

νὰ εἶναι εὐχίνητα, καὶ ἥρχισαν τότε νὰ κάμνουν ταξίδια μα-
κρυνότερα καὶ ἐπικινδύνοτερα.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς πλησίους ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου, τῆς
Προποντίδος καὶ τοῦ Πόντου ἐμπορεύοντο ἥδη οἱ ἄλλοι "Ἐλ-
ληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οἱ Φωκαῖς ἐπροχώρησαν πρὸς
Δυσμάς. Εἶναι οἱ πρῶτοι "Ἐλληνες, οἱ ὅποιοι εἰσῆλθον εἰς
τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν· μετ' ὀλίγον ἐπροχώρησαν πε-
ρισσότερον καὶ διέπλευσαν τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν· τέλος
δὲ ἔφθασαν μέχρι τῆς Ἰσπανίας, διὰ νὰ ἐμπορευθῶσι τὰ μέ-
ταλλα αὐτῆς.

Εἰς τὰ ταξίδια των αὐτὰ ἴδρυον μικροὺς ἐμπορικοὺς
σταθμοὺς εἰς τὰ ἐπίκαιρα μέρη· τοιούτους ἴδρυσαν εἰς τὴν
Σικελίαν, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Κορσικήν. Οἱ μικροὶ αὐτοὶ ἐμ-
πορικοὶ σταθμοὶ ηὔξανοντο βαθμηδὸν καὶ σιγὰ-σιγὰ ἐγίνοντο
κῶμαι καὶ πόλεις, αἴτινες, ως γνωστόν, ἐλέγοντο τότε ἀ-
ποικίαι.

* * *
Μίαν φορὰν ἐν πλοϊον Φωκαῖκὸν ἐπλεε πέραν τῆς Τυρ-
ρηνικῆς θαλάσσης· ἐπειδὴ κατελήφθησαν ὑπὸ τρικυμίας, οἱ
ναῦται ἐζήτησαν καταφύγιον πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ ἀνεκάλυψαν
ἔνα ὡραῖον κόλπον, ἔρημον ἀπὸ ἀνθρώπους, πλησίον εἰς τὰς
ἐκβολὰς τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ, ὃπου καὶ προσωριμίσθησαν.

"Η τρικυμία ἐξηκολούθησε καὶ οἱ Φωκαῖς ἔμειναν ἐκεῖ
ἀρκετὰς ἡμέρας. Ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἶδον τό-
τε ὅτι δ τόπος ἦτο θαυμάσιος· τὸ κλῖμα ὑγιεινότατον, ἡ
χώρα εὐφορωτάτη. Ὁ δὲ ὅρμος, εἰς τὸν ὅποιον εἶχον κατα-
φύγει, ἀσφαλέστατος ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

'Ἐσκέφθησάν τότε ὅτι ἔπειρε πέραν τῆς ιδρύσουν σταθμὸν ἐμπο-
ρικὸν εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην θέσιν. Ἡ κατοχὴ τοῦ λιμέ-
νος αὐτοῦ θὰ ἦτο χρησιμωτάτη εἰς αὐτοὺς κατὰ τὰ ταξίδιά
των. Ἡτο εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τῶν ἵσπανικῶν καὶ ιταλικῶν
ἀκτῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐμπορεύοντο, ἀντικρὺ δὲ σχεδὸν ἀπὸ
τὴν Κορσικήν.

‘Ηρώτησαν ποῖοι κατώκουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἐμαθον δὲ ὅτι ἔζων ἐκεῖ αἱ ἀπολίτιστοι φυλαὶ τῶν Λιγύων, ἐκ τῶν δοπίων ἡ πλησιεστέρα πρὸς τὸν κόλπον ἦτο ἡ φυλὴ τῶν Σαλίων. Οὗτοι ἔζων ἐκ τοῦ χυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας. Βασιλεὺς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Νάνος.

Ο κυβερνήτης τότε τοῦ πλοίου, ὅστις ἐκαλεῖτο Εὔξενος, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν ἥγεμόνα τῶν Σαλίων καὶ νὰ ζητήσῃ παρ’ αὐτοῦ τὴν ἀδειάν ἵνα ἐγκατασταθῶσιν οἱ Φωκαῖς εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον.

Ἐξέλεξεν ὡς συντρόφους του τινὰς ἐκ τῶν ῥωμαλεωτέρων ναυτῶν του, ἐλαθεὶς μαζί του καὶ πολύτιμα δῶρα, ἵνα προσφέρῃ εἰς τὸν ἥγεμόνα, καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὰ ἔνδον τῆς χώρας.

Κατὰ τὴν ἑσπέραν ἔφθασαν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ βασιλέως. Οἱ Σάλιοι κατώκουν εἰς καλύβας μικράς, μόλις δὲ ὑποφερτὴ ἦτο ἡ κατοικία τοῦ ἀρχηγοῦ των.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἐξεπλάγησαν ὅτε εἶδον τοὺς ξένους μεταξὺ αὐτῶν. Περιετριγύρισαν μὲν θαυμασμὸν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, τοὺς δόποίους εἴχε ψήσει ἡ ἀλμη τῆς θαλάσσης καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου, καὶ οἱ ὄποιοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲν καθαρὰ καὶ ὠραῖα ἐνδύματα. Οἱ ὄφθαλμοὶ δὲ ὅλων ἐστρέφοντο κυρίως πρὸς τὸν Εὔξενον· ὑψηλός, εὐρύστερνος, μόλις τριακονταετής, ὡμοίας μὲν θεὸν μᾶλλον ἡ ἄνθρωπον· ἔφερεν ἴματιον λευκὸν μὲν μαιανδροειδεῖς[·] παρυφάς[·] τὸ δὲ βλέμμα του ἀπέπνεε γλυκύτητα, ἀλλὰ καὶ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.

Ο βασιλεὺς τῶν Σαλίων ὑπεδέχθη μὲν ἐγκαρδιότητα τοὺς Ἑλληνας.

— Ήνοι, εἴπε πρὸς αὐτούς, καλῶς ὠρίσατε. Ἡλθατε εἰς μίαν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ βίου μου. Σήμερον ὑπανδρεύω τὴν κόρην μου Πέτταν. Θὰ μείνετε νὰ δειπνήσωμεν ὅμοι τὸν γαμήλιον δεῖπνον μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους κεκλημένους μου καὶ

νὰ συνευφρανθῶμεν. Θὰ κοιμηθῆτε κατόπιν ἐδῶ, καὶ αὔριον θὰ συζητήσωμεν περὶ τῆς προτάσεώς σας.

Καὶ πράγματι, μετ' ὀλίγον παρετέθη τὸ δεῖπνον. Ὁ Νάνος εἶχε καλέσει εἰς αὐτὸν ὅλους τοὺς ἐπισημοτέρους νέους τῆς φυλῆς αὐτοῦ καὶ τῶν γειτονικῶν φυλῶν, ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ λάβωσι σύζυγον τὴν θυγατέρα του. Διότι, πρᾶγμα περίεργον, ὃ γαμβρὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκλεγῆ. Κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Σαλίων, εἰς τὸ τέλος τοῦ δείπνου ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ ἡ βασιλόπαις, κρατοῦσα ποτήριον πλῆρες οἴνου. Θὰ ἐπερνοῦσεν ἔμπροσθεν τῶν μνηστήρων· καὶ ἐκεῖνος, ἐνώπιον τοῦ ὅποίου θὰ ἐσταματοῦσε καὶ θὰ τοῦ προσέφερε τὸ ποτήριον, αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας της.

Φαντάζεσθε τὸ καρδιοχτύπι ὅλων τῶν μνηστήρων ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ ἀτελείωτον, ὅπως ἐφαίνετο τούλαχιστον εἰς αὐτούς, ἐκεῖνο δεῖπνον. Ἡ βασιλόπαις ἦτο ὥραιοτάτη, ὁ Νάνος ἡγεμῶν ἴσχυρός, καὶ ἔκαστος ἐκ τῶν μνηστήρων μὲν ζήλειαν ἔθλεπε τοὺς παρακαθημένους του, οἵτινες τοῦ διημφεσθήτουν τὴν κόρην. Μόνον ὁ Εὔξενος καὶ οἱ ναῦται του ἦσαν ἄσυγχοι, εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς καλῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἀναμένοντες μετὰ περιεργείας τὸ συμβησόμενον.

Τέλος ἡ κρίσιμος στιγμὴ ἔφθασε. Σιωπὴ ἄκρα. Τάχ! τάχ! μόνον αἱ καρδίαι τῶν μνηστήρων. Ἡ βασιλόπαις εἰσῆλθεν εὐθυτενής, κρατοῦσα τὸ πλῆρες οἴνου ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα. Μὲ ἀφέλειαν πολλὴν προσέθλεπεν ἔκαστον ἐκ τῶν κεκλημένων· ἀλλὰ δὲν ἐσταματοῦσε πουθενά. Καὶ ἔξαφνα! Εἶχεν ἵδει ἔπρα γε ἀπὸ πρὶν τὸν Εὔξενον ὅταν ἤρχετο, ἡ πρώτην φορὰν τώρα τὸν ἀντίκρυζεν; Ἡρύθημα ἴσχυρὸν ἔβαψε τὰς παρειάς της· ἀλλὰ μὲ βῆμα σταθερὸν προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ προσφέρει τὸ ποτήριον.

“Ολοι ἔμειναν ἔκπληκτοι καὶ πρῶτος ἐξ ὅλων ὁ Εὔξενος καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ. Ἀλλ’ ὁ Νάνος ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς αὐτόν:

— Ξένε μου, τῷ εἶπεν, ἀφοῦ ἡ κόρη μου σὲ ἔξέλεξεν ὡς

σύζυγόν της, έγώ δὲν έχω παρά νὰ τὴν συγχαρῶ διὰ την
έκλογήν της. Έλθε νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ.

✗ 'Εννοεῖται δτι κατόπιν τούτου ἡ αἰτησίς τῶν Φωκαέων
περὶ ἰδρύσεως ἐμπορικοῦ σταθμοῦ εἰς τὸν χόλπον ἐκεῖνον ἔγι-
νεν εὔμενέστατα δεκτή. Οἱ ναῦται, ἐπιστρέψαντες μετ' ὀλί-
γον εἰς τὴν Φώκαιαν, ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ὄργοντας τὸν
ἀπροσδόκητον γάμον τοῦ πλοιάρχου των, καὶ τὴν εὔμενειαν,
μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Νάνος ἐδέχετο τοὺς Φωκαῖς εἰς τὰ παρά-
λια τῆς χώρας του.

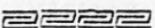
Πλεῖστοι τότε ἔκ τῶν Φωκαέων ἔσπευσαν νὰ ἀπέλθωσιν
εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον. Οὗτω δὲ συνωχίσθη ἐκεῖ μικρὰ ἀποι-
κία, ἥτις ὠνομάσθη Μασσαλία (ἰσως ἐκ τῶν Σαλίων, εἰς τοὺς
ὅποιους ἀνήκειν ἡ χώρα). Ἐκεῖ ἐγκατεστάθη καὶ ἔζησεν εύτυ-
χης καὶ ὁ Εὔξενος μετὰ τῆς συζύγου του, εύτυχέστερος
διότι οἱ θεοὶ τοῦ ἐχάρισαν μετ' ὀλίγον λαμπρὸν οἶνον, τὸν
Πρῶτον. ✗

✗ Ταῦτα συνέβαινον τὸ 600 π.Χ. Ἐκτοτε ὁ μικρὸς ἐκεῖνος
ἐμπορικὸς σταθμός, ἔνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ
δυτικῇ Μεσογείῳ καὶ τοῦ ἀσφαλεστάτου λιμένος του, προσ-
είλκυεν ὅλοντὸν περισσοτέρους κατοίκους· οὕτω δὲ μετ' ὀλί-
γον ἀνεπτύχθη εἰς πόλιν μεγάλην καὶ πλουσίαν, ἡ ὁποία διε-
τήρησε τὴν ἀκμὴν αὐτῆς μέχρι σήμερον.

✗ Κατὰ τὸ 1900 μ. Χ. οἱ Μασσαλιῶται ἐτέλεσαν λαμπρὰς
έορτὰς ἐν πάσῃ ἐπισημότητι, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας,
καθ' ἥν ἴδρυθη ἡ πατρίς των. Εἶχον παρέλθει ἀπὸ τότε 2500
ἀκριβῶς ἔτη. Ἀνήκον τώρα εἰς πόλιν ἐλευθέραν μεγάλου κρά-
τους, μὲ υπερπενταχοσίας χιλιάδας κατοίκων. Ἡ παλαιὰ αὐ-
τῶν μητρόπολις, ἡ Φώκαια, δὲν ἀπέθανε καὶ αὐτὴ διὰ μέσου
τῶν αἰώνων· ἥτο μικρά, ὑπόδουλος τότε εἰς τοὺς Τούρκους,
μόλις ἀριθμοῦσα πέντε χιλιάδας πληθυσμοῦ. ✗ Άλλ' οἱ Μα-
σσαλιῶται εἶναι εὐγνώμονες πάντοτε πρὸς τοὺς "Ἐλληνας, οἱ
ὅποιοι ἔφεραν κατὰ τοὺς μακρυνούς ἐκείνους χρόνους εἰς τὴν

πατρίδα των τὰ πρῶτα φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ τὴν τι-
μητικωτέραν θέσιν εἰς τὰς ἑορτὰς ἐκείνας εἶχον φυλάξει διὰ
τρεῖς πτωχοὺς δημογέροντας τῆς Φωκαΐας, οἱ ὄποιοι εἶχον
ἀποσταλῆ ἀπὸ τὴν μικρὰν τότε μητρόπολιν διὰ νὰ χαιρετί-
σουν τὴν σημερινὴν μεγάλην ἀποικίαν.

X
1922.

•Ο Διαγόρας καὶ οἱ υἱοί του.

•Αντ. Κεραμοπούλου.

Ἐκ τῆς νήσου Ρόδου, ἡ ὁποία ἐξαπέστελλε ῥωμαλεω-
τάτους πύκτας, ὑπερτεροῦσα ὡς πρὸς τοῦτο καὶ αὐτὴν τὴν
περίδοξον διὰ τοὺς ἀγωνιστάς τῆς νῆσον Αἴγιναν, εἶναι περί-
φημον τὸ εὔγενες γένος τῶν Διαγοριδῶν.

Ο Διαγόρας, ἀφοῦ ἐνίκησεν εἰς πολλοὺς ἀγῶνας ὡς πύ-
κτης, ηύτυχησε νὰ ἰδῃ καὶ τοὺς υἱούς του Ἀκουσίλαον, Δω-
ριέα καὶ Δαμάγητον, καὶ τοὺς ἐγγόνους του Εύκλεα καὶ Πει-
σίροδον νικῶντας εἰς τὰ Ὀλύμπια.

Λέγεται δὲ ὅτι ἀπέθανε κατὰ τρόπον εύτυχέστατον.
Εἶχαν δηλ. νικήσει εἰς τὴν Ὀλυμπίαν οἱ δύο υἱοί του Ἀκου-
σίλαος καὶ Δαμάγητος καὶ στεφανωθέντες ἐπευφημοῦντο ὑπὸ^{τοῦ} πλήθους. Τότε οὗτοι ἀνευρίσκουν τὸν γέροντα πατέρα
των, ὁ ὅποιος παρευρίσκετο εἰς τοὺς ἀγῶνας, θέτουν ἐπὶ τῆς
λευκῆς κεφαλῆς του τοὺς στεφάνους, τοὺς ὄποιούς εἶχαν λά-
βει, καί, σηκώσαντες αὐτὸν εἰς τοὺς ὕμους των, περιέφεραν
ἐν θριάμβῳ καὶ ἐν μέσῳ ἐπευφημιῶν περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διός.
Τότε Λάχων τις, βλέπων τὴν μεγάλην αὐτὴν εύτυχίαν, ἀνέ-
χραξεν: «ἀπόθανε πλέον, ὡς Διαγόρα· ἀρκετὴ εἶναι ἡ εύτυχία
σου· δὲν θὰ ἀναβῆς ἀθάνατος εἰς τὸν οὐρανόν!» (κάτιθανε,

Διαγόρα, ούκ εἰς "Ολυμπον ἀναβήσει· καὶ ὁ Διαγόρας ἐξέπνευσεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σταδίου ἐπὶ τῶν βραχιόνων τῶν υἱῶν του, φιλούμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ ῥαινόμενος δι' ἀνθέων ὑπὸ τοῦ πλήθους.

1906.

•Ο Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων.

Δέοντος Μελά.

Ο Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τόσον πλούσιος ἦτο, ώστε τὰ πλούτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάξων δὲ διὰ τοὺς ἀπείρους θησαυρούς του, ἐνόμιζεν δτι ἦτο ὁ εὔτυχέστατος τῶν ανθρώπων.

Λέγεται δτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τῶν ἔπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου ὑπῆγεν εἰς τὰς Σάρδεις πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθυπλούτου τούτου βασιλέως.

Ο Κροῖσος ἐνόμιζεν δτι τὰ πλούτη του ἥθελον θαμβώσει τοὺς ὄφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου Ἐλληνος. Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ διαταγήν του ἐδείχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα δῆλοι οἱ θησαυροί του, ἡρώτησε τὸν Σόλωνα ἀνέγγυρισέ ποτε ἄλλον εὐτυχέστερον αὐτοῦ. Ο Σόλων ἀπεκρίθη δτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, δστις, ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξως μαχόμενος ὑπέρ πατρίδος.

Ο Κροῖσος, δυσαρεστηθείς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρα τὴν εὔτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἡρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτὸν ἐὰν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον.

—Ναί, ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων, ἐγνώρισα τοὺς Ἀργείους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, τιμωμένους καὶ θαυμαζομένους παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικήν των ἀγάπην καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γραῖαν μητέρα των ἀξιέπαινον ἀφοσίωσίν των, ἀποθανόντας δὲ θάνατον γλυκύτατον καὶ ἀλυπόν ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

Ο ὑπερήφανος Κροῖσος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν :

—Καὶ πῶς, ὡ Σόλων, δὲν κατατέττεις καὶ ἐμὲ μεταξὺ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς;

Ο Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰς τὸν βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐγάριστα, ἀλλὰ τὰ ἀριστα, ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν των, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον: «τὸ μέλλον του βίου εἶναι ἀδηλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῇ καὶ ὑπηρηφανεύῃται διὰ τὴν παροῦσαν εὔτυχίαν του· εὐδαιμων ἀληθῶς εἶναι ὁ τελειώνων εὐδαιμόνως τὸν βίον του· διότι ὁ βίος του ἀνθρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δέ, πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγών, οὐδένα στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους του βίου του».

Οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὡστε δύσηρεστημένος ἀπέπεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπεροψία καὶ τὰ πλούτη του Κροίσου ἐσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ του Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, νικηθεὶς ὑπὸ του Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεις, καὶ δῆλους τοὺς θησαυρούς του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος, ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του· διότι ὁ Κύρος διέταξε νὰ τὸν καύσωσι λῶντα ἐνώπιόν του.

Ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη, καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐνῷ ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς λόγους του Σόλωνος, ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρίς: «Σόλων, Σόλων, Σόλων!»

Ο Κύρος ἤρωτησε τότε τίς ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἀνθρωπος, τὸν ὄποιον ὁ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο.

Τότε ὁ Κροῖσος διηγήθη τὴν μετὰ του Σόλωνος συνέτευξίν του καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὄποίους παρὰ τοῦ Ἑλληνος ἐκείνου εἶχεν ἀκούσει.

Ο Κῦρος συνησθάνθη ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθ' ὃσον μάλιστα ἡ ὁδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροίσου ἐπειθεῖαιώνε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν. Φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχήσῃ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ καταβιβάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροίσον, πρὸς τὸν ὄποιον ἐχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὄποιαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ.

1858.

Ο Δάμων καὶ ὁ Φιντίας.

Δέοντος Μελᾶ.

Ο Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορείου* Σχολῆς· ἔζων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ο Φιντίας, κατηγορηθεὶς ως ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἄλλῃ ἔζων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενεῖακά του συμφέροντα, ἔζήτησε τὴν ἀδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπί τινας ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὅπερ σχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῇ, ἐὰν αὐτὸς κατὰ τὴν προσδιορισθησομένην ἡμέραν δὲν ἥθελεν ἐμφανισθῆ.

Ο τύραννος, τοῦ ὅποιου ἡ καρδία δὲν ἐγνώριζεν εἰμὴ τὸ αἰσθημα τοῦ ἐγωισμοῦ καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμένος ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ὁ Φιντίας· ἐπὶ τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτη εἶπεν ὅτι τῷ παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἀδειαν, ἀν παρουσιάσῃ ἄλλον, ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ.

Μεγίστη ὅμως ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἔχπληξις, ὅτε εἶδε

παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον τὸν Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

‘Ο Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἀντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δεσμά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

‘Αλλ’ ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. ‘Οθεν, ὅτε ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ Φιντίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

‘Ολος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἔτοιμον ἥδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. ‘Ο δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

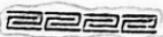
Μόνος δὲ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ’ ἣν διὰ τῆς ιδικῆς του ζωῆς ἥλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ’ ἡ χαρά του δὲν ἥτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμος ἔτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμὴ ἐπίκειται, ὅτε ἐξαίφνης κραυγαὶ θορυβώδεις ἀκούονται, λέγουσαι: «Ο Φιντίας, ο Φιντίας!» Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη, καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβη τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. ‘Αλλ’ ὁ Δάμων διαφιλονεικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνήκουσαν ἥδη εἰς αὐτόν. ‘Ο Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἄρνησίν του.

‘Εκθαμβοὶ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ

αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγχίνεται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸῦ ὄφος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῆ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῆ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῇ τὴν ὑπαρξίαν τοιούτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὃ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ, χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν, καὶ τὸν Φιντίαν εἰς τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν εἰς τὸν ἱερὸν δεσμὸν τῆς φιλίας των.

1858.

Ο Κλεάνθης, ὁ ἐπονομασθεὶς Φρεάντλης.

Λέοντος Μελᾶ.

Ο Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθής, ὑπῆγεν εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ 280 πρὸ Χριστοῦ διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος*. Δέκα ἐννέα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης ἀκροαζόμενος ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του Ζήνωνος.

Πάντες δὲ ἐγνώριζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσον πτωχός, ὥστε, μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράσῃ πάπυρον, ἔγραφεν ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν ἐπὶ δστράχων καὶ ὠμοπλατῶν βιῶν. Ἐναποχούμενος δὲ εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίνετο ἐργαζόμενός τι.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τῷ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔκλεπτε; Μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψία! ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ο Ἀρειος Ηάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖγο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὄποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του

τὸν ὑποπτὸν Κλεάνθην διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῇ τόσα
ἔτη ἀνευ ἐργασίας τινός.

Ο Κλεάνθης ἡναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισέν του κηπουρούς τινας τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν δποίων ἀνεφάνη διὰ ἐσύγχαζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, δπου, ἀντλῶν γερὸν ἐκ τῶν φρεάτων, ἐπότιζε τοὺς κήπους των· οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἔζη τὰς ἡμέρας του, ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἀρειοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπήνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, δστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἔζη ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, δπως ἀνετώτερον ἐξαχολουθήσῃ τὰς σπουδάς του.

Καὶ ὅντας ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἴχανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος· καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς στωικῆς* φιλοσοφίας.

1858.

Κόρη καὶ σύζυγος.

*Αρσινόης Παπαδοπούλου.

Ἐβασίλευε ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας, δμώνυμος τοῦ ἀθανάτου στρατηγοῦ τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων τριακοσίων Σπαρτιατῶν· εἶχε δὲ θυγατέρα, ὄνομαζομένην Χειλωνίδα· ταύτην ὑπάνδρευσε μετὰ τοῦ Κλεομβρότου, δστις κατήγετο καὶ αὐτὸς ἐξ ἐπιφανοῦς καὶ βασιλικῆς οἰκογενείας.

Ἄλλ' ὁ Κλεόμβροτος ἦτο ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ δοξομανής, ὥστε κατώρθωσε ν' ἀποστερήσῃ τὸν πενθερόν του τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος, ν' ἀνέλθῃ δὲ αὐτὸς εἰς τὸν θρόνον τῆς

Σπάρτης. Ὁ Λεωνίδας τότε, φοβηθεὶς τὴν καταδρομὴν τῶν ἔχθρῶν του, κατέφυγεν ἵκετης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς.

‘Η Χειλωνὶς ἦτο ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν συμφορὰν τοῦ πατρός της· ὡς κόρη φιλόστοργος δὲν ἦδύνατο ν' ἀπολαύῃ τῆς δόξης τοῦ νὰ εἶναι βασίλισσα· διὰ τοῦτο ἐγκατέλιπε τὰ ἀνάκτορα τοῦ συζύγου της, ἐνεδύθη πένθιμα καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ παραμυθήσῃ τὸν γέροντα πατέρα της καὶ νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν του.

“Οταν δὲ ὁ Κλεόμβροτος ἤναγκασε τὸν ἔκπτωτον βασιλέα νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ Χειλωνὶς δὲν ἐδίστασεν οὐδὲ τότε ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἑξορίαν.

X

*’Αλλ’ αἱ περιστάσεις δὲν ἥργησαν νὰ μεταβληθοῦν· μετά τινα χρόνον οἱ φίλοι τοῦ Λεωνίδου κατώρθωσαν ν' ἀνακηρύξουν αὐτὸν πάλιν βασιλέα καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν Σπάρτην· τότε ὁ Κλεόμβροτος, φεύγων τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πενθεροῦ του, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ καὶ αὐτὸς καταφύγιον εἰς ναόν· κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος. ’Αλλ’ ὁ Λεωνίδας, παραλαβὼν μεθ’ ἑαυτοῦ στρατιώτας, ἔδραμεν ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ.

‘Οποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του καὶ ἡ ἔκπληξίς ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν, τῶν συνοδευόντων αὐτόν, δταν εὗρον εἰς τὸν ναὸν τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν· παρεμύθει τώρα τὸν σύζυγόν της, ἔχουσα μεθ’ ἑαυτῆς καὶ τὰ δύο της τέχνα. ’Ηρχισε δὲ νὰ παρακαλῇ τὸν πατέρα της νὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς τοῦ Κλεομβρότου.

’Αλλ’ ἐκεῖνος ἔμεινεν ἄκαμπτος· αὐτὴν μὲν παρεκάλει νὰ ἔλθῃ μαζί του εἰς τὰ ἀνάκτορα, διὰ ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τιμὰς καὶ περιποιήσεις, εἰς δὲ τὸν Κλεόμβροτον ἐπέβαλε ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης.

*’Αλλ’ ἡ Χειλωνὶς δὲν ἐδίστασεν οὐδὲ τότε μὲ ποῖον ἐκ τῶν δύο ὥφειλε νὰ ὑπάγῃ: μὲ τὸν πατέρα της ἡ μὲ τὸν

σύζυγόν της. Λαθοῦσα τὸ ἐν τῶν τέχνων της εἰς τὰς ἀγχάλας της, ἔδωκε τὸ ἄλλο εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ. Ἡτο βαθύτατα τεθλιμμένη, διότι ἔμελλε πάλιν νὰ ὑποστῇ τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἐξορίας, νὰ ζήσῃ δὲ μακρὰν ὅλων τῶν ἴδικῶν της καὶ τῆς πατρίδος της· ἀλλ' ἀνεκούφιζεν αὐτὴν ἡ σκέψις ὅτι ἥθελεν ἀποβῆ τὸ στήριγμα καὶ ἡ παραμυθία τοῦ συζύγου της. Διὰ τοῦτο μὲ βῆμα σταθερόν, χωρὶς νὰ κλονισθῇ εἰς τὴν ἀπόφασίν της ἀπὸ τὰς προτροπὰς τοῦ πατρός της, ἀνεγάρησε καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐξορίαν.

X ☘

☒ 1894.

=====

J

ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

Β' ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ.

Σιτάρος - κριθάριο.

('Αθηναϊκὴ παράδοσις).

I. Βλαχογιάννη.

Εἰσαγωγὴ. Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1821 ἐξερράγη, ως εἶναι γνωστόν, ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν. Ταυτοχρόνως σχεδὸν ἥρχισαν νὰ κινοῦνται καὶ οἱ χωρικοὶ τῆς Ἀττικῆς, ἵδιᾳ τῶν χωρίων Χασιᾶς καὶ Μενιδίου. Αἱ Ἀθῆναι ἦσαν τότε μικρὰ πόλις 10,000 περίπου κατοίκων (ἐκ τῶν ὁποίων 400 οἰκογένειαι ἦσαν Τουρκικαὶ) καὶ ἐπροφυλάσσοντο ἀπὸ τείχη, τὰ ὁποῖα εἶχε κάμει πρὸ τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν ὁ περίφημος διοικητής των Χασεκῆς, καὶ τὰ ὁποῖα εἶχον 24 πύργους (μπούρτζια) καὶ 7 πύλας (πόρτας). Οἱ Τουρκοὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐφοβήθησαν ὅτι οἱ χωρικοὶ θὰ ἐπιτεθῶσι ἐναντίον τῆς πόλεως, καὶ διὰ τοῦτο ἔλαβον διάφορα μέτρα ἀσφαλείας· τὴν δὲ 11ην Ἀπριλίου συνέλαβον ἔξαφνα τοὺς τρεῖς δημογέροντας τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλους

δέκα προχρίτους καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν (τὸ Κάστρο), διὰ νὰ τοὺς ἔχουν ὡς ὁμήρους.

Οἱ προεστοὶ τῆς Ἀθήνας εἶχανε σύναξη μυστικὴ στὸ σπίτι τοῦ γερο-Θωμᾶ, τοῦ γεροντότερου, ποὺ ἦταν ἐκεῖ κοντὰ στὴν Ῥόμπη*. Ἀρχιζε νὰ σκοτεινιάζῃ μέσῳ στὴν κάμαρη καὶ δὲν τὸ κρίνανε σωστὸν ἀνάψουνε λυχνάρι, γιὰ νὰ μὴ δώσουν ἀφορμὴν νὰ μπῇ κανείς, ἀν κι' εἶχανε τόση ἐμπιστοσύνη στὴν νοικοκυρά, ὅση εἶχανε καὶ στὸν ἄντρα της τὸν ἔδιον. Ἐπειτα δ, τι ἦτανε νὰ ξέρῃ αὐτή, τόξερε. Κι' ἀφοῦ οἱ Ἀρχόντοι εἶχανε φυλακιστῆ στὸ Κάστρο, οἱ γέροι συναγχθῆκανε στ' ἀρχοντικό της νὰ σκεφτοῦνε γιὰ πράματα περίσσια σοβαρά. Οἱ χωριάτες γύρω στὰ χωριά εἶχανε ἀρχίσει νὰ συνταράζωνται, καὶ τὸ μεγάλο κίνημα δὲν ἦτανε μακριά.

Ἄπὸ τὸ Μενίδι, ποὺ ἦτανε τὸ κέντρο τοῦ βρασμοῦ, φτάνανε κρυφὲς παραγγελίες στοὺς προεστοὺς τῆς χώρας, καὶ ζητοῦσαν ἀνταπόκριση μ' αὐτούς, καὶ περιμένανε τὶς προσταγές τους.

Μέσ' στὸν ὀντᾶν τὸ σκοτάδι πύκνωνε, καὶ θάμπωνε, κι' οἱ γέροι μόλις ὁ ἔνας ἔβλεπε τὸν ἄλλονε. Κανένας δὲ μιλοῦσε πιά, μὰ ἡ ἴδια σκέψη περνοῦσε ἀπὸ τὰ κεφάλια τους καὶ τῶν δχτῶ ποὺ καθόνταν ἐκεῖ μέσα, γύρω στὰ ντιβάνια*, ἀκίνητοι, κι' εἶχαν ἀφήσει σβηστὰ πειὰ καὶ τὰ τσιμπούκια* τους μέσῳ στὴν ἀνησυχιά τους. Ξέρανε πώς οἱ Τοῦρκοι ἀρχίσανε νὰ παίρνουνε χαμπέρι*, πώς κάτι σοβαρὸ ἔτρεχε ἀνάμεσα στοὺς χριστιανούς, τοὺς ἀπιστούς, κι' ὁ ζαμπίτης* τοῦ Κάστρου ὁ Τατάραγας, μὲ τὰ σαράντα παριβόλια στὰ περίχωρα, μέτρα δυνατὰ εἶχε πάρει, κόλια* ἀπὸ Ἀρβανίτες φυλάγανε τὶς πόρτες τῆς χώρας καὶ τὰ μπούρτσια της, καὶ γιὰ νὰ περάσῃς ἔπρεπε ἡ μὲ τὸ καλὸ νὰ τοὺς κάμης νὰ σ' ἀφήσουν, ἡ κρυφὰ νὰ πηδήσῃς ἀπὸ τὰ τείχια καὶ νὰ πᾶς. Μὰ τότε δύσκολα θὰ γύριζες, γιατὶ στὶς πόρτες θὰ σὲ πιάνανε.

Τέλος ἔνας ἀπ' τοὺς γερόντους ἀποφάσισε νὰ ξεστομίσῃ τὸ βαρὺ τὸ δώτημα.

— Ποιός εἰν' ἄξιος νὰ πάρη ἀπάνω του αὐτὴ τὴ δουλειά, καὶ νὰ βγῆ δχι χρυφὰ ἀπ' τὴ χώρα, μὲ τὴν ἄδεια τῆς βάρδιας;

Κανεὶς δὲν ἀποχρίθηκε. Γιὰ κάμποση ὥρα μεῖναν ἀκόμα σιωπῆλοί, σὰν κάτι νὰ περίμεναν.

Ἐνα ἀλαφρὸ ψίθυρο ἀκούστηκε κατὰ τὴν πόρτα, ποὺ ὅλοι τὴ θαρρούσανε κλειστή, τὴν πόρτα πούφερνε πρὸς τὸ λιακό ἀπάνω. Μέσ' στὸ σκοτάδι ἐγχώριες γνώριμη παιδιοῦ μορφή, ἀμίλητη, συμμαζεμένη, κολλητὴ στὸν τοῖχο. Ὁλουνῶν τὰ μάτια, συνειθισμένα στὸ σκοτάδι, γνωρίσανε τοῦ νοικοκύρη τὸ Θωμάκο, ἀπὸ τὰ δυό του ἐγγόνια τὸ μικρότερο.

Αὔστηρὰ τοῦ μίλησε ὁ παπποῦς του τότε:

— Τί μπῆκες ἐδῶ πέρα; εἴπε ὁ γέρο-Θωμᾶς. Ποιός σ' ἔστειλε; Ἐχεις πολλὴν ὥρα ἐδῶ; Ἀπὸ ποῦ πέρασες; Ἐγώ ἔχω τὴν πόρτα ἀμπαρωμένη.

— Μπῆκα, εἴπε τὸ παιδί, κατέβηκα ἀπὸ τὸ λιακό...

— Πῶς τόκαμες αὐτό; εἴπε ὁ γέρος αὔστηρότερα. Τίνος τὴ γνώμη πῆρες; Ποιός σ' ἔβαλε νὰ τὸ κάμης αὐτό;

— Ὁχι, μονάχος μου! εἴπε ζωηρὰ τὸ παλικαράκι, καὶ προχώρεσε δυὸ βήματα. Ἡ μίλιά του ἀντηχοῦσε καθαρὴ κι' ἀπόνηρη μέσ' στὸ σκοτάδι. Κατάλαβα πὼς θὰ λέγατε γιὰ τὴν Πατρίδα... κι' ἥθελα ν' ἀκούσω.

Τοῦ κάθε γέροντα ἡ καρδιὰ γύρισε στὸν τόπο της. Τ' ἀγγόνι τοῦ γέρο-Θωμᾶ ἦταν ἀθῶο, κίντυνο δὲ φοβέριζε γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ τὰ σπίτια τους. Τὸ παιδὶ ἥθελε ν' ἀκούσῃ ποὺ μιλούσανε γιὰ τὴν Πατρίδα. Ὁ παπποῦς του ἦταν ἔτοιμος νὰ τ' ὄρμηνέψῃ πρῶτα, κι' ὕστερα νὰ τὸ διώξῃ, μὰ δὲν πρόφτασε. Τὸ παιδὶ πρόλαβε τὸ σκοπό του.

— Ἐγώ πάω! εἴπε σοβαρά, σὰ νὰ μιλοῦσε μὲ τὸν ἑαυτό του.

-- Ποῦ;

— Στὸ Μενίδι... δὲ θέλετε νὰ στείλετε ἄνθρωπο; Θὰ πάω ἐγώ!

— Πῶς θὰ πᾶς ἐσύ, παιδί μου; εἰπε ὁ παπποῦς του ἀνήσυχος, μὰ καὶ μαλακωμένος τώρα.

— Μὲ τ' ἄλογο καβάλα... θὰ πάρω καὶ τὸν καρᾶ*, σανὸ θὰ πάω νὰ κόψω! Θάχω καὶ τὸ κλαδευτήρι.

Χαμηλῶσαν οἱ μιλιές τῶν γέρων. Τὸ παιδί, δρθὸ πόντα, μὰ πιὸ μακρὺ ἀπ' τὴ συντροφιά τους, ἀκουγε χωρὶς νὰ θέλῃ.

Πέρασε ἀπ' τὴ Μενιδιάτικη πόρτα τραγουδῶντας, τὸ πρωΐ, ἀργά, καμαρωτά, γιὰ νὰ μὴ δώσῃ καμμίαν ὑποψία. Στοῦ Ἀγᾶ τὴ Βρύση πότισε τ' ἄλογα· μὰ ἔκεī κοντὰ εἶδε τὸν Καράμπελα, ἵναν Ἀθηναῖο ἀπ' τὴν τάξη τὴν ταπεινὴ τοῦ λαοῦ, ἀνεργο, στριμμένον ἄνθρωπο, δοῦλο τῶν Τούρκων πάντα, ποὺ ζοῦσε κι' ἀπὸ τὴ βοήθειά τους. Ὁ Καράμπελας ἔκαμε πὼς δὲν τὸν εἶδε, μὰ τὸν κοίταξε ἀπὸ πίσω ὑποπτος, κι' ὁ Θωμάκος τὸ καταλάβαινε χωρὶς νὰ στρέψῃ. Ξακολούθησε τὸ δρόμο του, ἔφτασε στὸ Μενίδι, τέλειωσε τὸ σκοπό του, ἔκοψε καὶ σανό, καὶ γύρισε μὲ τὸν τρανὸ τὸ λόγο, γραμμένο βαθιὰ στὰ φυλλοχάρδια του, καὶ ποὺ ὁ Χατζῆ-Μελέτης, τῆς Χασιᾶς ὁ Καπετάνος, κι' ὁ Μῆτρο-Λέκας, τοῦ Μενιδιοῦ, μὲ δισταγμὸ τοῦ μπιστευτήκανε, γιατὶ τὸν εἶδανε τόσο μικρό. Μὰ τὸ παιδί αὐτὸς ὁ λόγος τὸ μεγάλωσε καὶ τόκαμε ἀντρα ἀξιο νὰ φυλάξῃ τὸ διαμάντι τ' ἀξετίμητο, καὶ στὸ φῶς νὰ μὴν τὸ δείξῃ, παρὰ μοναχὰ στῶν προεστῶν τῆς Ἀθήνας τὴν καρδιὰ νὰ τὸ ἐμπιστευτῇ.

Γύρισε ὅπως ἥρθε, ἥσυχα καὶ χωρὶς κανένα πρόσκομμα. Καὶ τρύηξε ἵσια στοῦ παπποῦ του. Ἐκεī δὲν τὸν ηὔρε τὸ γέρο παπποῦ. Μὰ ἡ γιαγιά του ἦταν ἄνω κάτω. Καὶ σὲ λίγο, νὰ κι' ἔφτασε κι' ἡ μάννα του.

— Ἄχ, παιδάκι μου, ἥρθες; εἰπε ἡ μάννα. Τί ἦταν τὸ κακὸ ποὺ μᾶς βρήκε, παιδάκι μου;

— Τί εἶναι, μάννα, τί στάθηκε; εἰπε τὸ παιδί.

— Ή χάρη τοῦ Χριστοῦ, καὶ γλύτωσε τὸ σπίτι μας! εἶπε ἡ γιαγιά του. Ὡρθε ὁ Καράμπελας ἀπ' τὸ παλιοχώραφό του καὶ τραύηξε ἵσα στοῦ Τατάρ ἄγα τὸ σπίτι... «Κυρὰ Μεμέτ-Αγίνα», φώναξε ἀπ' τὸ δρόμο, «μέσα εἰν' ὁ ἀφέντης; Θέλω νὰ τοῦ μιλήσω... Στάσου νὰρθῶ μέσα!...» Μπῆκε ὁ καταραμένος, κι' εἶπε πώς στοῦ Ἀγᾶ τὴ Βρύση εἶδε τ' ἀγγόνι τοῦ γερο Θωμᾶ...

— Σὲ πῆρε γιὰ τὸν Κωστάκη, παιδί μου! εἶπε ἡ μάννα. Αὐτὸ ἥταν ὁ γλυτωμός μας.

— «Ἄκου, κυρὰ Μεμετίνα», εἶπε ὁ Καράμπελας. «Στοῦ Ἀγᾶ τὴ Βρύση ἀπάντησα τ' ἀγγόνι τοῦ Θωμᾶ τὸν Κωστάκη μὲ δυὸ ἀλογα νὰ τραυάῃ γιὰ τὸ Μενίδι. Δὲν ἔβγαλε ὁ ἀφέντης διαταγή, τοῦ Κάστρου ὁ Ζαμπίτης, ὁ Τατάραγας, κανένας νὰ μὴ βγῆ ἀπ' τὴ χώρα, ἀν δὲν τὸ πῆ; Θάνατο δὲ φοβέρισε σ' ὅποιον τὸ κάμη; καὶ πάγη νὰ βρῆ τοὺς ζορμπάδες* τῶν χωριῶν, καὶ δώσῃ-πάρῃ λόγια;» — «Ναί, Καράμπελα, μὰ δχι καὶ νὰ μὴν πάγη κανεῖς στὸ χτῆμα του...» εἶπε ἡ Μεμέτ-Αγίνα. — «Τί χτῆμα μοῦ λές! Τ' ἀγγόνι τοῦ Θωμᾶ πάει στὸ Μενίδι!» — «Τὸν εἶδες μὲ τὰ μάτια σου, Καράμπελα;» — «Μὲ τὰ μάτια μου, Μεμέτ-Αγίνα! Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τ' Ἀγᾶ τὴ Βρύση, βάρεσε τ' ἀλογα καὶ τραύηξε!» — «Καλὰ... Μπραίμη, αἱ Μπραίμη! Τρέχα στὸ Κάστρο νὰ πῆς τ' ἀφέντη σου νὰρθῇ κάτω! Εἰν' ἀνάγκη, νὰ τοῦ πῆς!» εἶπε τοῦ παλιάραπα τοῦ δούλου. «Οχι!», εἶπε ὁ Καράμπελας, πρόθυμος: «ἄφησε, κυρά, νὰ πάω μόνος μου... Τὸ ξέρω, δὲ θὰ μπῶ στὸ Κάστρο, μὰ θὰ βρῶ ἐγὼ τρόπο νὰ τοῦ τὸ παραγγείλω. Εἶχω φίλο τὸν Ἀχμετάκο τὸν κουτσὸ ποὺ φυλάει στὴν πόρτα τοῦ Κάστρου. Ύστερα... Θέλω καὶ τὸ μπαχτσίσι* μου! Τρέχω καὶ θὰ γυρίσω! Νὰ μούχης τίποτα γιὰ γιόμα*, κυρά Μεμετίνα!» Ὡχ, καὶ σὲ λίγο πλακώσανε Τοῦρκοι τὰ σπίτια μας, παιδάκι μου, μὲ τὸν ἰδιο τὸν Ζαμπίτη κεφαλή τους. — «Τί γυρεύετε, Τατάρ Ἀγᾶ;» ῥώτησε δὲ πατέρας σου. «Δὲν ἔχω σπίτι μου κρυμμένο τίποτα. Κλέφτη γυρεύετε ἡ φονιᾶ;

Είμαστε ξέιοι έμεις νὰ προστατέψουμε κακούς ἀνθρώπους; Δὲ μᾶς ξέρεις;» — «Ποῦ εἶναι ὁ γυιός σου;» — «Ποιός ἀπὸ τοὺς γυιούς μου; Γυρεύεις τὸν Κωστάκη;» — «Ναί, τὸ γυιό σου τὸν Κωστάκη!» — «Μπᾶ, Χριστός...» εἶπα γώ, παιδάκι μου, καὶ κιτρίνισα, ποὺ χωρὶς νὰ θέλω μελέτησα ἔτσι τοῦ Χριστοῦ μας τόνομα μπροστὰ στὸν Τσούρκο. «Τώρα γῆτανε ὅῶ τὸ παιδί! Κάπου στὴ γειτονιὰ θὰ πάιξῃ...» Τρέξαμε καὶ τὸ βρήκαμε. Τοὺ φέραμε τὸν ἀδερφό σου στὸν Τατάραγα. Τρεμούλιαζε ἡ καρδιά μας, καθὼς τὸ στήσαμε μπροστά του τὸ παιδί. Μὰ κεῖνο, ἀθώο, κοίταζε μὲ χαμόγελο τὸ βλογμένο τὸν Τατάραγα. Κρύωσε ὁ Ζαμπίτης, παιδάκι μου. Γιὰ νὰ σκεπάσῃ τὴ φούρκα του, ἔδωσε ἐνα χατοῦκι στὸ παιδί, κι' ἔφυγε, βρίζοντας τὸν Καράμπελα. — «Εὐχαριστῶ, Τατάραγα, γιὰ τὴν προσβολὴ ποὺ κάνεις στὸ παιδί μου! εἶπε ὁ πατέρας σου. «Εσκυψε τὸ κεφάλι του καὶ πάει στὴν δργή!»

Σὲ λίγο ἔφτασε ὁ γέρο Θωμᾶς. «Ητανε πολὺ χλωμὸς κι' ἀνήσυχος. Αμα ὅμως εἰδε τὸ παιδί, ξαλόφρωσε ἀπὸ τὴ λαχτάρα ποὺ τονὲ βάραινε. Πῆρε βαθειὰν ἀναπνοή, κι' εἶπε μ' ἀλαφρὴ τρεμούλα στὴ φωνή του:

— Ήρθεις, παιδί μου; εἶπε. Πᾶμε μέσα...

Περάσανε στὸν πιὸ βαθὺν ὄντα, ποὺ δὲν εἶχε ἔχει κανένα παράθυρο.

— Λέγε τώρα, γρήγορα... Τί ἀπόχριση φέρνεις ἀπὸ τοὺς χωριάτες;

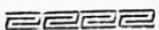
— Τὶς εἰκοσιέξη τοῦ μηνὸς ('Απριλίου) νὰ τοὺς καρτεροῦμε. Θὰ μποῦνε ἀπὸ τὰ τείχια ἀνάμεσα πόρτας 'Αι-Άποστόλων καὶ τῆς Μπουμπουνίστρας. Εημερώματα, εἴπανε, σιτάρι-χριθάρι, ὅσο νὰ ξεχωρίζεται...

— Καλά, παιδί μου, σιτάρι-χριθάρι! Τρέχα τώρα δέξω νὰ φανῆς, νὰ παίξῃς μὲ τ' ἀλλα παιδιά. Καὶ σὲ κανένα τίποτα νὰ μὴ μιλήσῃς! 'Αγκαλά, δὲν εἶν' ἀνάγκη αὐτὸν νὰ σου τὸ πῶ. Τὸ ξέρεις μοναχό σου...

— Καλά, παπποῦ! εἰπε τὸ παιδὶ χαρούμενο κι' ἔτρεξε στὰ παιχνίδια του.

Σὲ λίγες μέρες οἱ χωριάτες πατοῦσαν τὴν Ἀθήνα ἔσφικά, κι' ἀδερφωμένοι μὲ τοὺς πολῖτες κλείνανε τοὺς Τούρκους στὴν Ἀκρόπολη.

1923.

Σανεός

Τὰ παλικαράκια.

Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

Στὰ νειατά του ὁ Μῆτρος ἦταν τίμιο καὶ γενναῖο παλικάρι. Ἐπολέμησε λαμπρὰ στὰ 21. Ἄλλὰ τώρα εἶναι ὑπέργηρως. Τό ζερβί του πόδι μὲ τὴν βοήθεια ἐνὸς ψηλοῦ ῥαβδοῦ παρηγορεῖ τὴν χωλότητα τοῦ δεξιοῦ. Ἀνάθεμα στὸ βόλι, ποὺ τοῦ φύτευσε φεύγοντας ὁ δειλὸς ἔχθρος. Τὶς ὥρες του—καὶ τοῦ μένουν λίγες—τὶς περνᾷ μὲ δύο τρίη προθατάκια, καὶ ἔσπλαχνός της χορταριασμένο ἀπάγγιο^τ κοντὰ στὴν Ἀκρόπολη, θυμᾶται τὰ περασμένα, καὶ τὰ θυμᾶται καλά. Μὰ ἔχει ἔνα παράπονο, πῶς δὲν τὸν ἐρωτᾷ κανεὶς νὰ μάθῃ.

✗ 'Ο Γέρο-Μῆτρος σήμερα ἀνέβαινε τὸ ἀνηφορικὸ στενό, ποὺ χωρίζει τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου ἀπὸ τὰ σπιτάκια τῆς μικρῆς γειτονιᾶς.

— Κάτι τὸν ἀνηφόρο, Γέρο-Μῆτρο;

— Πάω ν' ἀνάψω ἔνα κερί στὸν "Αι-Γιώργη.

— Ἔδω "Αι-Γιώργης;

— Βλέπεις αὐτὸ τὸ σπιτόπουλο, ποὺ δὲ χωράει καλὰ-καλὰ ἔναν ἄνθρωπο μέσα;

— Αὐτὸ ποὺ ἔχει ἔνα μικρὸ Σταυρὸ πάνω ἀπ' τὴ γωνιὰ τῆς πορτίτσας του;

— Σ' αὐτὸ λοιπὸν τὸ σπιτόπουλο μέσα βρίσκεται ἡ Ἀγία Τράπεζα τοῦ "Αι-Γεώργη τ' Αλεξανδρινοῦ. Ήταν παλαιά, με-

γάλη καὶ πλούσια ἐκκλησία, μὰ νά! τί τῆς ἀπόμεινε τώρα.
Γκρεμίστηκε στὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου. Τώρα μιὰ γερόντισσα
σκουπίζει τὴν τρύπαντη καὶ πουλεῖ καὶ κανένα κεράκι. Τί
νὰ σου κάνη ἡ κακομοῖρα, χήρα γυναικά!... Μὰ ξέρεις κι' ὅλας
γιατί ἔρχομ^ο ἐδῶ κι' ἀνάβω καμμιὰ φορὰ κερί;

Στυλώνει τώρα τὸ ράβδι του, τὸ πιάνει μὲ τὰ δυό του τὰ
χέρια, γέρνει καὶ ἀκουμπᾷ ἀπάνω σ' αὐτὸ τὸ στήθος του.

— Ἐδῶ ἔγινε τὸ πρῶτο μαστοκύλισμα Τούρκων καὶ Χρι-
στιανῶν στὴν Ἀθήνα, στὴν ἀρχὴ τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 21.
Μιὰ συντροφιὰ ἀπὸ παλικάρια τριγύριζε βόλτα ἀπ' τὸ Κά-
στρο. Τοὺς εἶδαν ἀπὸ πάνω οἱ Τούρκοι, βγῆκ' ἐνα μεγάλο
μπουλοῦκι^ο ἀπὸ δαύτους καὶ τοὺς κυνήγησε. Αὔτοὶ μπῆκαν
στὴν ἐκκλησιὰ μέσα, ἀμπάρωσαν τὴν πόρτα καὶ ἀπὸ τὰ ψηλὰ
παράθυρα τῆς ἐκκλησιᾶς ἀρχισαν τὸ ντουφεκίδι. Οἱ Τούρκοι
δεκατίστηκαν. Μὰ ἦσαν πολλοί, ἔβαλαν καὶ φωτιὰ στὴν ἐκ-
κλησιὰ καὶ ὅσοι δὲν ἐκάηκαν ἀπ' τοὺς δικούς μας πετάχτη-
καν ἔξω, καί, κτυπῶντας τοὺς Τούρκους, σκοτώθηκαν καὶ αὐ-
τοὶ ὅλοι. Πᾶνε τὰ παλικάράκια μας!... Γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ ἔρ-
χομαι κάθε τόσο καὶ τοὺς ἀνάβω ἐνα κερί.

— Θυμᾶσαι τὰ δινόματά τους;

— Τί νὰ τὰ κάμης;

— "Ε, λέω νὰ τὰ περάσω σὲ κανένα βιβλίο.

— Αὔτοὶ δὲν πέθαναν γιὰ τὰ βιβλία, πέθαναν γιὰ τὴν
πατρίδα.

— Δὲν πειράζει νὰ τοὺς μάθη καὶ ὁ κόσμος...

— Τοὺς ξέρει ὁ Θεός.

1917.

Βουβάλου σωτηρέα.

('Απὸ τὴν υικραδιατικὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1921)

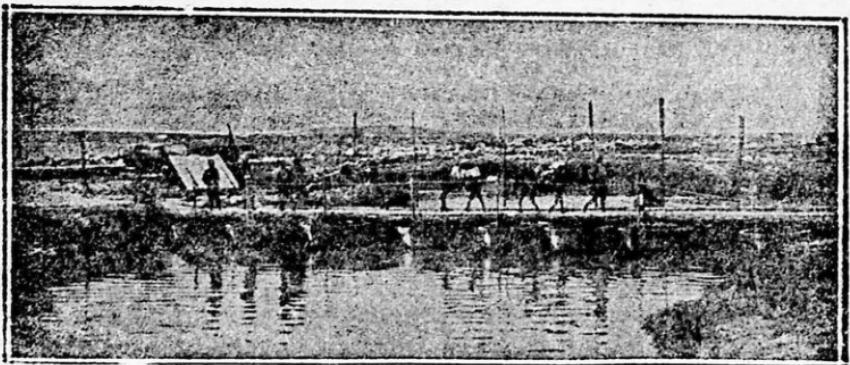
N. Καρβούνη.

Ἡ χαρὰ τῶν βωδιῶν καὶ τῶν βουβάλων τῶν μεταγωγικῶν ἀραμπάδων, ὅταν ἀντίκρυσαν τὸν Σαγγάριον, ἦτο μεγάλη.

Τὰ δυνατὰ καὶ ὑπομονητικὰ αὐτὰ μηρυκαστικά, συνηθισμένα ὑπὸ εἰρηνικὰς συνθήκας νὰ περνοῦν τὰς φλογερὰς ὥρας τοῦ ἀσιατικοῦ καλοκαιριοῦ εἰς τὰ ποτάμια καὶ εἰς τὰ λιμνάζοντα νερά, κάποτε καὶ εἰς τὸν Βοῦρχον, βουτηγμένα εἰς τρόπον ὡστε νὰ ἔξεχῃ ἀπὸ τὸ νερὸν μόνον ἡ ῥάχη των καὶ ἡ κεφαλὴ των, ὑπέφεραν πολὺ κατὰ τὰς ἀτελειώτους, ἐπιπόνους πορείας. Οἱ ἀντίλαλοι τῆς ἐρήμου ἐπανελάμβαναν κατὰ τὰ βράδυα τοὺς θλιβερούς των μυκηθμούς καὶ πολλάκις ἐπιπταν ἀποκαμωμένα εἰς τὴν σκόνην τῶν στεππῶν*, διὰ νὰ μὴ σηκωθοῦν πλέον ποτέ.

Όταν τὰ μεταγωγικὰ ἔφθασαν εἰς τὴν ἀκροποταμιὰν τοῦ Σαγγαρίου, οἱ Τοῦρκοι ἀραμπατζῆδες ἔξεζευσαν τὰ βώδια καὶ τὰ βουβάλια, τὰ ὅποῖα ἐπροχώρησαν ἀμέσως μὲν βήματα ἀργά, ἀλλὰ μὲν διεσταλμένα τὰ φρυγμένα[†] ῥουθούνια των, ποὺς τὸ νερόν. Ἐκεῖ ἤρχισε πλέον ἡ ἀγωνία τῶν ἀραμπατζῆδων.

Ο Σαγγάριος ἔχει βάθος 4—6 μέτρων. Ρέει διὰ μέσου στενῆς κοιλάδος καὶ αἱ ὅχθαι του, σκεπασμέναι ἀπὸ καλάμια εἰς πολλὰ σημεῖα, ἔχουν ὕψος ἀλλοῦ ἡμίσεος μέτρου καὶ ἀλλοῦ ἐνὸς καὶ πλέον. Σπανιώτατα εἶναι τὰ μέρη, ὅπου τὸ χῶμα χαμηλώνει ἡρέμα ἔως τὸ νερόν, ὡστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ποτίζωνται τὰ ζῷα. Καὶ καθὼς ἔσπευδαν τὰ διψασμένα κερασφόρα νὰ χορτάσουν τὴν δίψαν των, συνωθούμενα μέσα εἰς τὰ καλάμια, ἐγλιστροῦσαν κάποτε καὶ ἐπεφταν εἰς τὸν ποταμόν. Ἐπὶ ἡμέρας ὁ Σαγγάριος ἐκατέβαζε μὲ τὰ θολά του νερὰ τὰ τετράποδα θύματά του, ἀν καὶ οἱ Τοῦρκοι ὁδη-

Γέφυρα ἐκ πακτώνων, ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου.

γοὶ των, βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, ἐλάμβαναν τόσα μέτρα προφυλακτικά.

Ἐκεῖνο τὸ πρωὶ οἱ πάχτωνες¹ τῆς γεφυροσκευῆς ἀνεβοκατέβαιναν τὸν ποταμὸν γεμάτοι στρατιώτας. Τὰ προκαταρκτικὰ τῆς γεφυρώσεως δὲν εἶχαν ἀκόμη προχωρήσει ἀρκετὰ διὰ νὰ δεθοῦν οἱ πάχτωνες εἰς ζεύγματα, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια θὰ ἐστηρίζετο τὸ γεφύρι.

Ἐνας μαῦρος βούβαλος μὲν μεγάλα, ἀπλωτὰ πρὸς τὰ πλάγια κέρατα, εἶχε φθάσει εἰς τὸ χεῖλος τῆς ὅχθης καὶ ἐπροσπαθοῦσε νὰ φθάσῃ μὲν τὰ χείλη του τὸ νερόν. Δὲν τὸ κατώρθωνεν. Ἡρχισε νὰ βουτᾷ τὸ ἔνα του πόδι, ἀλλ’ ὁ ποταμὸς ἦτο βαθύς. Ἐγλίστρησε, καὶ τὸ νερὸν ἀνεπήδησε τριγύρω του μὲν βαρὺν παφλασμόν. Τὴν ιδίαν στιγμὴν ἤκούσθη ἀπὸ τὰ καλάμια τρομαγμένη ἡ φωνὴ τοῦ Τούρχου αὐθέντου του.

Τὸ ζῷον ἥρχισε νὰ κολυμβᾶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ῥεύματος, τὸ ὅποιον τὸ παρέσυρε βιαίως. Ἐκρατοῦσε τὰ ρουθούνια του ἔξω ἀπὸ τὸ νερὸν καὶ τὰ κέρατά του ἐσταλοθολοῦσαν.

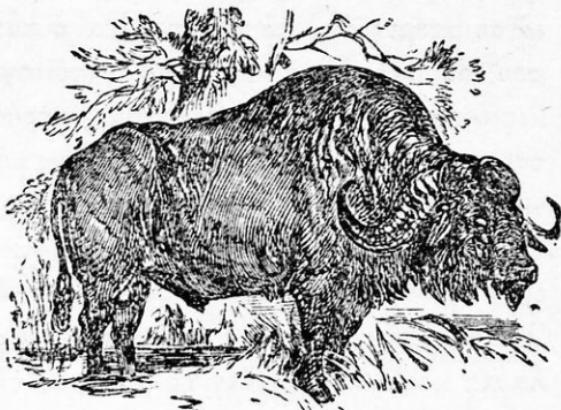
Ο Τούρχος, περιτριγυρισμένος ἀπὸ ἄλλους ἀραμπατζῆδες καὶ ἀπὸ φαντάρους καὶ σκαπανεῖς, ἔτρεχε καὶ αὐτὸς κατὰ

μῆκος τῆς ὅχθης, ἡ ὁποία ἐθροοῦσεν ἀπὸ τὸ πάτημα τῶν καλαμιῶν, καὶ μὲ μονοσύλλαβα, τὰ ὅποῖα θὰ ἀνήκον εἰς τὴν τουρκοθουσιακὴν διάλεκτον, τὸ ἐκαλοῦσε ν' ἀναβῆ εἰς τὴν ὅχθην.

Οὐ βούβαλος τὸν ἐννόησεν. Ἐστρεψε πρὸς τὴν ὅχθην, τὴν ἐπλησίασε πολύ, τόσον πολύ, ὥστε νὰ ἐγγίξουν τὰ ρουθουνια του τὸ χῶμα τοῦ καθέτου της ὕψους· ἀλλὰ τὰ πόδια του δὲν εὗρισκαν πάτημα. Ο αὐθέντης του, κρατημένος ἀπὸ τὴν βράκα του καὶ τὰ πόδια του ἀπὸ δύο συναδέλφους του, ἐσκυψεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀρπάξε τὰ κέρατα τοῦ ζώου. Ἀλλὰ τὸ ρεῦμα ἦτο ἴσχυρὸν καὶ ὁ βούβαλος κουρασμένος πλέον. Ἐκινδύνευε τώρα νὰ παρασυρθῇ καὶ ὁ ἀραμπατζῆς καὶ ἔκεινοι ἀκόμη ποὺ τὸν ἐκρατοῦσαν. Μὲ νέαν ἐπιφώνησιν ἀπελπισίας ὁ Τούρχος ἀφῆκε τὰ κέρατα τοῦ βουβάλου. Τὸ ρεῦμα τὸν ἔφερε πάλιν εἰς τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ.

Τώρα τὸ ζῷον δὲν κατώρθωνε πάντοτε νὰ κρατῇ τὸ κεφάλι ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν· εἶχεν ἀποκάμει. Ἀπὸ τὴν ὅχθην οἱ Τούρχοι καὶ οἱ φαντάροι ἐπερίμεναν τὸ τέλος.

Ἐξαφνα κρότος κουπιῶν κανονικὸς ἡκούσθη ἀπὸ τὴν πλησιεστέραν καμπὴν τοῦ πολυμαιάνδρου^{*} ποταμοῦ καὶ ἔνας πάκτων γεμάτος στρατιώτας ἐπρόβαλεν ἀναβαίνων τὸ ρεῦμά του. —Πιάστε τὸ βούβαλο, παιδιά! Γρήγορα, γιατὶ πνίγεται! ὑψώθησαν φωναὶ φαντάρων μέσ' ἀπὸ τὰ πυκνὰ καλάμια τῆς ὅχθης.

Μέσα εἰς τὸν πάκτωνα ἐζωντάνευσε μία κίνησις γοργή. Μὲ τρία τέσσαρα κτυπήματα τῶν κουπιῶν ἔφθασεν ὁ πάκτων πλησίον τοῦ κερασφόρου, τὸ ὅποῖον ἐπνίγετο πραγματικῶς. Δύο στρατιῶται ἔσκυψαν εὐχίνητοι ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς σιδερένιας βάρκας. Ὁ ἕνας ἀρπαξεν ἔνα κέρατον τοῦ ζώου. Ὁ ἄλλος ἐπέρασε μὲ ταχυδακτυλουργικὴν δεξιότητα ἔνα σχοινὶ χιαστὶ εἰς τὸ κάθυγρον μέτωπον τοῦ βουβάλου, τὸν ὅποῖον ἔδεσε στερεὰ ἀπὸ τὰ κέρατα. Καὶ ὁ πάκτων, ρυμουλκῶν τώρα τὸν βούβαλον μὲ τεντωμένο τὸ σχοινί, ὥστε νὰ μένῃ τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν, ἐστράφη πάλιν κατὰ τὸν κατάρρουν. Οἱ χωπηλάται ἐφώναξαν πρὸς τὴν ὅχθην:

— Ἐλᾶτε νὰ τὸν πάρετε πάρα κάτω. Ἐχει ὁ ὅχθος ἵσιωμα.

Μὲ φωνὰς θριάμβου οἱ φαντάροι καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔτρεξαν εἰς τὴν ὅχθην, ἀκολουθοῦντες τὸν δρόμον τοῦ πάκτωνος. Ἐκατὸν βήματα πάρα κάτω τὸ ἔδαφος ἦτο γυμνὸν ἀπὸ καλάμια καὶ ἐκατηφόριζεν ἡρέμα πρὸς τὸ νερόν. Ἐκεῖ ὁ πάκτων ἐπληησίασεν ἔως ὅτου τὸ ζῷον ἐπάτησε πλέον. Ἡ ἄκρα τοῦ σχοινιοῦ ἐπετάχθη πρὸς τὴν ὅχθην, ὅπου δέκα χέρια τὴν ἀρπαξαν εἰς τὸν ἀέρα μὲ ἀλαλαγμούς. Καὶ τώρα ἐτραυοῦσαν τὸ ζῷον πρὸς τὴν ἔνράν.

Ο βούβαλος, δῦμως, δὲν ἐβιάζετο νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ νερόν. Μάτην δὲ κύριός του κλαίων ἀπὸ χαρὰν τὸν προσήγορευε μὲ σᾶλα τὰ θωπευτικὰ μονοσύλλαβα τῆς τουρκοβουβαλικῆς. Ἐκεῖνος ἐφυσοῦσεν ἀτάραχος καὶ τὰ πλευρά του ἀνεβοκατέβαιναν ὡσὰν φυσαρμόνικα, ἀλλὰ δὲν ἔκαμνε βῆμα.

Ηρχισε μία παράδοξος διελκυστίνδα. Οἱ φαντάροι ἐτραυοῦσαν τὸ σχοινί. Ἐπὶ τέλους ἐνίκησαν. Ο βούβαλος ἐβγήκεν ἀπὸ τὸν ποταμὸν μὲ τὸ μελανό του τρίχωμα ἀποστάζον. Ἐκτυποῦσεν ἀργὰ τὴν οὐράν του εἰς τοὺς γλουτούς του, πότε δεξιά, πότε ἀριστερά, καὶ εἰς τὰ μεγάλα του ὑελώδη μάτια ἐβασίλευεν ἀτάραχος γαλήνη, ὡσὰν νὰ μὴ τοῦ εἶχε συμβῇ τίποτε ἐξαιρετικόν.

Ο αὐθέντης του τὸν ἐφίλησε κλαίων εἰς τὸν θύσανον τοῦ

μετώπου του. Ἐπειπα ἐστράφη πρὸς τὸν ἀξιωματικὸν ποὺ εἶχε φθάσει ἔως ἐκεῖ διὰ νὰ ίδῃ τί συνέβαινεν. Ἐγονάτισε καὶ τοῦ ἐφίλησε τὰ χέρια μὲ θέρμην εύγνωμοσύνης. Καὶ ἔλεγε... καὶ ἔλεγε...

—Σᾶς λέγει, κύριε λοχαγέ, ἐξήγησεν ἔνας ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, τουρκομαθής, πὼς θῶναι σκλάβος τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ὅσο ζῆ. Δυὸς ψυχὴς ἔχω στὸν κόσμο, λέει. Τὸ παιδί μου, μοῦ τὸ πῆρε ὁ Κεμάλ ποὺ νὰ τὸν πάρῃ τὸ ποτάμι. Τὸ βούναλο μοῦ τὸν ἐγλυτώσατε σεῖς. Ὁ Ἄλλαχ*, λέει, ποῦναι μεγάλος, νὰ σᾶς τὸ πληρώσῃ τὸ καλό.

1921.

•Ο αἰχμάλωτος.

(Απὸ τὸν μικραδιατικὸν ἐκδηρωτείαν τοῦ 1921).

N. Καρβούνη.

Συνοδεία χωροφυλάκων τῆς στρατονομικῆς^{*} ὑπηρεσίας τοῦ Σώματος^{*} ὡδήγει πρὸς τὰς σκηνὰς μίαν ὄμάδα αἰχμαλώτων: ἐνά λοχαγὸν μὲ τρίχας ποὺ ἥρχιζαν νὰ λευκάνωνται, ἐνα μπάς -τσαούσην (ἐπιλοχίαν) καὶ περὶ τοὺς εἴκοσι στρατιώτας.

Οἱ φαντάροι μας, περίεργοι ὅπως πάντοτε, ἀλλὰ καὶ καλοκάγαθοι πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους, περιεκύκλωσαν τὸν Τούρκον ἐπιλοχίαν καὶ τοὺς στρατιώτας, οἱ ὅποιοι εἶχαν καθίσει σταυροπόδι σιωπηλοὶ εἰς τὴν πενιχρὰν σκιὰν τῆς κωνικῆς σκηνῆς τοῦ ἀξιωματικοῦ στρατονόμου.

Κάποιος, ὁ ὅποιος ἐγνώριζε τὰ τουρκικά, ἥρχισε νὰ τοὺς ἐρωτᾷ χειμαρρωδῶς χωρὶς νὰ πολυσκοτίζεται νὰ ἐξηγῇ τὰς ἀπαντήσεις των εἰς τοὺς συγκεντρωθέντας συναδέλφους του· εἰς μάτην οὕτοι τὸν ἐτραυοῦσαν κάθε τόσο ἀπὸ τὸ μανίκι, ἐρωτῶντες: —Τί λένε, συνάδελφε; Τί λένε; Ρώτα τὸν πόσοι ἥταν προχτές, ποὺ λακκοῦσαν^{*} σὰν τὰ κατσίκια, ὅταν βάρεσε ἡ σάλπιγγα ἔφοδο.....

Ο λοχαγὸς ὡδηγήθη ἀπὸ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς συνοδείας

ένωμοτάρχην μέσα εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ στρατονόμου. Ἐστάθη παρὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἔχαιρέτισε κατὰ τὸν τουρκικὸν τρόπον, μὲ ἀνήσυχον διμως νευρικότητα. Αὐτὸς δὲν ὠμοίαζε μὲ τοὺς ἄλλους αἰχμαλώτους ἀξιωματικούς, νεωτάτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ψυχραίμους καὶ πολὺ ἀξιοπρεπεῖς. Ἐφαίνετο ὡσὰν νὰ ἐπερίμενε ταπεινώσεις καὶ σκαιότητα προσβλητικήν. Ἐρευνοῦσε μὲ τὸ βλέμμα του τὰ πρόσωπα τῶν ἀξιωματικῶν ποὺ εὑρίσκοντο μέσα εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ στρατονόμου—δύο ἀξιωματικῶν τοῦ δευτέρου γραφείου τοῦ Σώματος,—διὰ νὰ μαντεύσῃ τὰς διαθέσεις των.

— Μπουγιουρούμ¹, γιούζμπαση² ἐφέντη, τοῦ εἶπεν δ στρατονόμος³ κάθισε.

Καὶ τοῦ ὑπέδειξε τὸ κιβώτιον ἐκστρατείας ποὺ ἦτο εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς. Ὁ Τοῦρχος λοχαγὸς τὸν παρετήρησε μ' ἔκπληκτον δυσπιστίαν, ἐπροχώρησε διστακτικὰ ἔως τὸ κιβώτιον κι' ἐκάθισεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς γωνίας του.

Ο στρατονόμος ἔλαβε τὴν κατάστασιν^{*} αἰχμαλώτων ποὺ τοῦ ἔτεινε ὁ ἐνωμοτάρχης, τὴν ἀπέθεσεν εἰς τὸ κρεβάτι ἐκστρατείας, ἔδωκε διαταγὰς διὰ τὴν προσωρινὴν φύλαξιν καὶ τὸ συσσίτιον τῶν κομισθέντων, καὶ, ὅταν ὁ ἐνωμοτάρχης ἔχαιρέτισε κι' ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν σκηνὴν, ἐστράφη πρὸς τὸν Τοῦρχον λοχαγόν:

— Όμιλεῖτε γαλλικά; τὸν ἥρωτησε.

— Τὰ ἐννοῶ καὶ τὰ ὄμιλῶ, ὅχι καὶ τόσον καλά.

— Δὲν πειράζει... τὸ ἕδιο κι' ἐγώ. Θὰ διψᾶτε βέβαια. Κάμνει ζέστη διαβολεμένη.

Ο Τοῦρχος αἰχμαλώτος παρετήρησεν ἐναλλὰξ τοὺς ἀξιωματικούς. Ἐσκυψεν ἐπειτα τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε χαμηλοφώνως:

— Ἀν εἶχατε λίγο νερὸ...

Ἐπειτα ἔκρυψε τὸ πρόσωπόν του εἰς τὰς παλάμας του.

Ο ἔνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ δευτέρου γραφείου τὸν ἔθιξε τότε ἐλαφρὰ εἰς τὸν ὄμον καὶ τοῦ εἶπε:

— Γιούζμπαση ἐφέντη, μὴ στενοχωρεῖσαι! ... Ἡ τύχη τοῦ πολέμου δὲν σοῦ ήτο εὔνοϊκή. Κάνει, ὅμως, καθένας δ, τι μπορεῖ γιὰ τὴν πατρίδα του. Εἶσαι μεταξὺ συναδέλφων. Θὰ τρώγωμεν μαζὶ ὅσον καιρὸν μείνης ἐδῶ.

Ο αἰχμάλωτος λοχαγὸς ἀπεκάλυψε τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν του. Τὰ μάτια του ήσαν βουρκωμένα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔνας στρατιώτης τοῦ ἔφερε τὸ τσάι, τὸ ὄποιον εἶχεν ἡδη παραγγείλει ὁ στρατονόμος δι' αὐτόν. Ἐκείνος ἐπῆρε τὸ κύπελλον, τὸ ἀπέθεσε κατὰ γῆς, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς μὲ χαμηλήν, χομμένην φωνήν, εἰς ὅχι ἀπταιστον, ἀλλ' ἀρχετὰ εὔγλωττον γαλλικήν :

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριοι. Πρέπει νὰ σᾶς ἐξηγήσω διτὶ ἐντρέπομαι τὸν ἑαυτόν μου... ὅχι τόσον διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν μου, ὅσον διότι μὲ διαψεύδετε ἐνώπιον τῶν στρατιωτῶν μου ποὺ συνελήφθησαν μαζί μου. Τόσες φορὲς τοὺς εἶπα, δπως κάνουν καὶ δῆλοι οἱ συνάδελφοί μου, διτὶ οἱ "Ελληνες σφίζουν τοὺς αἰχμαλώτους των, ἀφοῦ τοὺς βασανίσουν. Δὲν τὸ ἐπολυπίστευα ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τί νὰ κάμω; "Αν δὲν τοὺς ἐλέγαμε αὐτά, θὰ μᾶς ἔφευγαν... θ' αὐτομολοῦσαν ἀρκετοί... Αὐτὸς εἶναι ή ἀλήθεια. Καὶ τώρα ἐννοεῖτε διτὶ μὲ τὸν τρόπον σας, μὲ τὴν περιποίησίν σας, μοῦ ἐκάματε τὸ μεγαλύτερο κακὸ χωρὶς νὰ τὸ ξέρετε... Μὲ καθαιρεῖτε ἀπὸ τὸν βαθμόν μου καὶ τὴν ἐπιβολήν μου εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀνδρῶν μου. Γι' αὐτοὺς εἶμαι τώρα ἐγὼ δ ἐχθρός. 'Αποδεικνύομαι ψεύτης. Καὶ ημουν ταγματαρχεύων... .

Οι ἀκούοντες δὲν εἶχαν τί νὰ τοῦ ἀπαντήσουν διὰ νὰ τὸν παρηγορήσουν. Ἐκείνος ἐπιε τὸ τσάι του σιωπηλός, ἀπέθεσε πάλιν τὸ κενὸν κύπελλον κατὰ γῆς, ἐσηκώθη καὶ ἤρωτησε :

— Μοῦ ἐπιτρέπετε;

— Τί θέλετε;

— Νὰ βγῶ μιὰ στιγμὴ νὰ πῶ δυδ λόγια στοὺς ἀνδρας μου ποὺ περιμένουν ἐδῶ ἀπ' ἔξω.

Οι ἀξιωματικοὶ συνήγενσαν.

‘Ο αἰχμάλωτος ἐβγῆκεν. ‘Ο διερμηνεύς, ὁ ὅποῖς ἦτοι-
μαζε τὰ «φύλλα ἀναχρίσεως αἰχμαλώτων», ἐξήγει βαθμη-
δὸν χαμηλοφώνως πρὸς τοὺς ἐντὸς τῆς σκηνῆς ὅσα ἔλεγεν
ὁ Τουρκος λοχαγὸς πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους:

— “Ἄκουσε, μπάζ-τσαούση κι’ ἐσεῖς, ἀσκέρηδες*. ‘Ο ’Αλλάχ*
ἔγραψε νὰ πιασθοῦμε. Θυμᾶστε τί σᾶς ἔλεγα κι’ ἐγὼ καὶ
οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ σας. Δὲν σᾶς ἔλέγαμε τὸ σωστό. Οἱ
Γιουνάνηδες* καὶ ψωμὶ σᾶς δίνουν καὶ κανεὶς δὲν θὰ σᾶς
πειράξῃ. Κοιτάξετε ἐκεῖ κάτω τὸ χωριό, τὸ Σινανλῆ. Δὲν τὸ
ἔχουν κάψει. Βλέπετε τὶς γυναῖκες στ’ ἀλώνια. Θυμηθῆτε καὶ
τὰ χωριὰ τὰ δικά τους, ὅπου ἐμείναμε μεῖς... Τώρα σκε-
φθῆτε γιὰ ἡμέ, γιὰ τὴν πατρίδα μας τὴν Τουρκία, γιὰ τοὺς
Γιουνάνηδες ὅ,τι σᾶς φωτίσῃ ὁ ’Αλλάχ...

Τὸν ἥκουσαν σιωπηλοί. Σιωπηλὸς κι’ ἐκεῖνος ἐξαναμβῆ-
κεν εἰς τὴν σκηνὴν μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι. Καὶ ἀπαντοῦσεν
ἔπειτα ἀφηρημένος εἰς τὰς τυπικὰς ἐρωτήσεις τῆς ἐξετά-
σεώς του.

1921.

ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

Γ'. ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ.

‘Ο ἀπρόσοπτος δῶντος ατρός.

Δημητρίου Γρ. Καμπούρογλου.

Τὸ μπροστινὸ δοντάκι τοῦ γυιοῦ μου ἦτον ἔτοιμο νὰ
πέσῃ διὰ νὰ ἔβγῃ τὸ ἄλλο. Ἐχρειάζετο ὅμως νὰ σταθῇ γιὰ
νὰ τοῦ τὸ τραυήξωμε. ’Αλλὰ ἔλα ποὺ θαρροῦσε πῶς θὰ τοῦ
γίνη καμμιὰ σπουδαία ἐγχείρηση καὶ δὲν ἐδέχετο μὲ κανένα
τρόπο, ἀλλὰ ἔβαζε τὰ κλάματα!

Τέλος ἡ μητέρα του μὲ χίλια παρακάλια κατώρθωσε νὰ

τὸν πείση νὰ σταθῇ καὶ νὰ τοῦ τὸ δέση μὲ ἔνα μαῦρο μπρισίμι, τὸ ὄποιον ἐφαίνετο ἀρκετὰ μακρύ, ἀφοῦ τὸ ἀνάστημα τοῦ παιδιοῦ ἦτο τεσσάρων πιθαμῶν.

Τοῦ ἔδωσε τὴν ἄκρη στὸ χεράκι του νὰ τὴν κρατῇ, τὸν ἐφίλησε καὶ τοῦ εἶπε τραγουδιστά : «Νὰ ποὺ τὸ δέσαμε τὸ κακὸ δοντάκι!... Βάστα τώρα τὴν ἄκρη μὲ τὸ χεράκι σου, τρέχα νὰ παίξης, νὰ τραυάξῃς καὶ τὴν κλωστή κάθε τόσο, καὶ τὸ δοντάκι σου θὰ βγῆ μόνο του, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβης.

— Μὰ... θὰ μοῦ πονέσῃ...

— Δὲν θὰ σοῦ πονέσῃ καθόλου.

*Ηρχισε λοιπὸν ὁ μικρὸς νὰ τρέχῃ ἐπάνω κάτω κτυπῶν τὸ στεφάνι του μ' ἔνα ξυλάκι· ἀλλὰ δὲν εἶχε οὕτε μιὰ φορὰ δοκιμάσει νὰ τραυήξῃ τὴν κλωστή, ή ὅποια, καθὼς ἔτρεχε, ἐσύρετο εἰς τὸ πάτωμα.

Τί σημασίαν ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ δι' ἔνα ἄνθρωπον μία μαύρη κλωστή ποὺ σύρεται ἐπάνω στὸ πάτωμα;... Τὴν ίδιαν δμως σημασίαν δὲν εἶχε καὶ διὰ τὸν Πιπίνο. τὸν γάτο τοῦ σπιτιοῦ μας. Αὐτὸς τὴν παρηκολούθει μὲ τὰ μάτια του, δπως θὰ παρηκολούθει καὶ τὸ φοβερώτερο φεῖδι, ἐνῷ τὸ ἄγνω χεῖλός του ἔτρεμε, ἀνεβοκατέβαιναν τὰ μουστάκια του καὶ ἡ ἄκρα τῆς οὐρᾶς του ἔκαμνε σπασμωδικὰς κινήσεις.

Τὸ στεφάνι τοῦ μικροῦ διέρχεται τώρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν τεντωμένην οὐρὰν τοῦ Πιπίνου. Τοῦτο τοῦ ταράσσει τὰ νεῦρα περισσότερον. Συγχρόνως τὸ μπρισίμι τοῦ γαργαλίζει τὸ πρόσωπον. Τοῦτο τὸν κάμνει ἔξαλλον. Πηδᾷ, καὶ χάπ! μία μὲ τὰ μπροστινά του πόδια... καὶ ἐνῷ ὁ μικρὸς ἐξηκολούθει νὰ τρέχῃ, αὐτὸς ἀπάγει θριαμβευτικῶς τὸ μπρισίμι μὲ τὸ δοντάκι μαζί.

*Ο ἀκούσιος δδοντοῖατρὸς δὲν ἐστάθη οὕτε συγχαρητήρια νὰ δεχθῇ. Τὰ παταγώδη γέλια τῶν εὑρισκομένων ἐν τῷ δωματίῳ τὸν ἐφόβισαν· ἐνόμισεν, ὅτι κάτι κακὸν ἔκαμε. *Ἐφυγε σὰν ἀστραπὴ καὶ πήρε τὸ φύσημά του στὰ κεραμίδια. 1909.

Τὸ φάντασμα τοῦ Κορυνηλέου.

Δημητρίου Γρ. Καμπούρογλου.

Ο Κορυνήλιος ἦτον ἔνας γέρων Ζακυνθινός, γραμματικὸς τοῦ Ἰωάννου Παπαρρηγοπούλου, Γενικοῦ Προξένου τῆς Ρωσίας ἐν Ἀθήναις καὶ ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους ἀγωνιστὰς τοῦ 21.

Τὸ μικρόσωμος, ἴσχνὸς καὶ ὡχρός. Εἶχε τρόπους εὐγενικούς· ἦτο φιλόχαλος, εὐαίσθητος καὶ εύτραπελος. Εἶχε ζωηρὰν φαντασίαν. Τὸ μανιακὸς διὰ τὴν μουσικήν.

Τὸ κάτω χεῖλός του—ἐπειδὴ τοῦ ἔλειπαν τὰ περισσότερά του δόντια—ἔμπαινε πρὸς τὰ μέσα. Τὸ σαγόνι του ἦτο σουβλερόν.

Εἶχε ψιλὴν φωνὴν τοῦ οὐρανίσκου. Τὸ σῆγμα τὸ ἐπρόφερε σὰν εἰ, καὶ τὸ λάμδα μὲ τὸν λάρυγγα. Διατηροῦσε τὴν ζακυνθινὴν προφορὰν ἀμετάβλητον.

Ἐφοροῦσε μαῦρο πλατὺ σουρτοῦκον μὲ μακρὺ μανίκια, ἔτσι ποὺ νὰ ἥμπορῃ νὰ κρύθῃ τὰ χέρια του εὔκολα καὶ γιὰ τὸ κρύο καὶ γιὰ τὰ χειροπιασίματα τῶν δχληρῶν. Τὰ κολλάρα του ἦσαν μεγάλα, φαρδιὰ καὶ γυριστά, σπως δλων τοῦ καιροῦ ἐκείνου, μὲ μαῦρον, πλατὺν καὶ μακρὺν λαιμοδέτην, ποὺ τὸν ἔφερνε πολλὲς βόλτες στὸν λαιμόν του, καὶ ὑστερα τὸν παρουσίαζε μπροστά, δένοντας ἔνα φοβερὸν κόμπον.

Τὸ κεφάλι του ὁ Κορυνήλιος τόχωνε μέσα εἰς ἔνα μαῦρον πλατὺ ῥωσικὸν κασκέτον μὲ κεραμίδι γυρισμένον πρὸς τὰ κάτω.

Ἄν καὶ δὲν εἶχε—ἥμπορεῖ καὶ νὰ μὴν τοῦ εἶχε πιὰ μείνει—φωνήν, ἐτραγουδοῦσε ἀρκετὰ καλά, ἀφοῦ δὲν ἐφαλτσάριζε καὶ ἥσθάνετο τί ἔλεγε. Ἐπαιζε κιθάραν καλούτσικα. Ήτο θεοξούριστος.

Όταν οἱ ἄλλοι ὡμιλοῦσαν, αὐτός, ἀφοῦ δὲν ἥμποροῦσε νὰ κάμη ἀλλιώς, ἐπρόσεχεν, ἀπὸ εὐγένειαν, ἦ καὶ ἀπὸ ἐνδια-

φέρον ἀνθρώπου ποὺ ἔτυχε νὰ μὴ τὸν ἀπασχολῇ τότε ἄλλη σκέψις· ἄλλὰ δὲν ἐπροσπαθοῦσε νὰ καταλάβῃ καλὰ καλὰ τὸ θέμα τῆς ὄμιλίας. Διὰ τοῦτο πολλὲς φορὲς ἔξεστό μιᾶς κατὶ ἀπορίας, ποὺ εἶχαν μοναδικὴν ἐλαφρότητα. "Οσες δὲ φορὲς ἦτον ὑποχρεωμένος νὰ δώσῃ ὡρισμένην ἀπάντησιν, ἐπανελάμβανε δύο φορὲς τὴν ἐρώτησιν ποὺ τοῦ ἔκαμαν, καὶ ὅστερα ἀπαντοῦσε μὲ ἐπιτυχίαν. Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι εἶχε κρίσιν, ἄλλὰ δὲν τὴν μετεγειρίζετο.

Νὰ ἔνα κλασσικὸν ἀλήθεια παράδειγμα κρίσεως ποὺ ἐλίμναξε:

"Ο γέρων Ἀγγελος Σωτηριανὸς Γέροντας διηγεῖτο μίαν ἡμέραν, ὅτι στὰ 21, τὴν ὥραν ποὺ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους δύο δημογέροντας τῶν Ἀθηνῶν, τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἐπήγαιναν νὰ τὸν φυλακίσουν στὴν Ἀκρόπολιν ἐπάνω, διὰ νὰ τὸν κρεμάσουν ἀμα θὰ ἔλθῃ ὁ Ὄμηρος Βριώνης, ἔνας φανατικὸς Τοῦρχος τὸν ἐπυροβόλησεν. Ο Γέροντας ἔτυχε τὴν στιγμὴν ἔκεινην νὰ γυρίσῃ τὸ κεφάλι του διὰ νὰ ἴδῃ κατὶ, καὶ δὲν τὸν πῆρε ἡ σφαῖρα, ποὺ πέρασε σφυρίζοντας ἀπὸ ταύτιά του. — Κάλλιο νὰ σ' ἔπαιρνε· εἶπεν ἔξαφνα τότε ὁ Κορνήλιος.
— Γιατὶ τόση καλωσύνη, κύριε Κορνήλιε;
— Παρὰ ἡ κρεμάλ-λα;
— Μὰ τὴν κρεμάλα τὴ γλύτωσα, ἀφοῦ μὲ βλέπεις ζωντανό.
— Τὴν κρεμάλ-λα τὴ γλύτωσες, ἀφοῦ σὲ βλέπω ζωντανό... τὴν κρεμάλ-λα τὴ γλύτωσες, ἀφοῦ σὲ βλέπω ζωντανό... Α ναί, βέβαια, δίκιο ἔχεις.

"Ο Κορνήλιος ἦτο τακτικώτατος καὶ τυπικώτατος σὲ δῆλα του· τόσον, ποὺ ἀν ἔγραφες τὸ πρόγραμμα μιᾶς του ἡμέρας, θὰ εἶχες τὸ πρόγραμμα τῆς ζωῆς του.

Κάθε μέρα ἐπήγαινε στὸ ἀρχοντικὸν τοῦ Σωτηριανοῦ διὰ νὰ περάσῃ τὴ βραδιά του· ἐφρόντιζε μάλιστα καὶ ἐκανόνιζε τὸ ρολόγι του μὲ τὸ ρολόγι τοῦ σπιτιοῦ, ποὺ ἔδειχνε τὶς ὥρες ποὺ περνοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὸ τζάκι τοῦ μεγάλου δωμα-

τίου, ώστε μὲ τὰ τελευταῖα κτυπήματά του τῶν 8, ἡκούετο
ἔνα κορ... στὴν πόρτα, καὶ ἐπρόβαλλεν ἡ κεφαλὴ τοῦ Κορ-
νηλίου.

— Καλὴ σπέρα σας!...

‘Η ἐμφάνισίς του ἔζωντάνευε τότε τὰ πάντα. Κίνησις,
εὐθυμία, γέλια καὶ τραγοῦδι, ἔως τὰς ἔνδεκα τῆς νυκτός.

Πολλὲς φορὲς τὸν ἐπείραζαν τὸν καημένον τὸν Κορνή-
λιον, χωρὶς δῆμως νὰ τοῦ ἐλαττώσουν τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν
ἀγάπην ποὺ τοῦ εἶχαν. Αὐτὸς συνήθως ἐγελοῦσε, καὶ ἄλλες
φορὲς πᾶλιν ἔκαμνε πώς δὲν καταλάβαινε, γιατὶ ἡ ἀγαθότης
του δὲν εἶχεν δρια.

Θέλετε ἄλλο; Τῆς κιθάρας του, τῆς ἀγώριστης συντρό-
φισσας τῆς ζωῆς του, καμμιὰ φορὰ κατώρθωναν τὰ παιδιὰ
τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ἔτριβαν τὰ κλειδιὰ μὲ σαποῦνι· ὅταν δὲ
προσπαθοῦσε νὰ τὴν χορδίσῃ καί, μὲ τὴν πεποίθησιν πώς
ηὔρε τὸ σωστὸν σημεῖον τοῦ τόνου, ἀφηνε τὸ κλειδί, ἐγύριζε
τοῦτο ἀντιστρόφως μὲ δρμὴν καὶ βοήν, καὶ ἡ χορδὴ ἔχα-
λαρώνετο.

— Σκάσε, διάολε!... περιωρίζετο νὰ εἰπῇ, καὶ ξανήρχιζε πάλιν.

Μιὰ χρονιὰ δῆμως, τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων—πα-
ράξενον πρᾶγμα—ό Κορνήλιος δὲν ἐφάνη. Ο γέρων ‘Αγγελος
ἀνησύχησε πολύ.

— Παιδιά, πρωὶ-πρωὶ νὰ πᾶτε νὰ δῆτε τί γίνεται ὁ Κορνή-
λιος. Δίχως ἄλλο ἀρρωστος θὰ εἴναι.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν τὰ παιδιὰ ἔφεραν τὴν πληροφορίαν,
ὅτι ὁ Κορνήλιος ἦτον δλίγον συνχωμένος καὶ δὲν ἐθγῆκε
ἀπ’ τὸ σπίτι του.

‘Εφθασε καὶ ἡ 30η Δεκεμβρίου. Ο Κορνήλιος δὲν ἐφάνη.

Νὰ καὶ ἡ παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιᾶς. ‘Ολοι οἱ συγ-
γενεῖς ἥρχισαν νὰ μαζεύωνται στοῦ παπποῦ τὸ σπίτι.
Μαζὶ μ’ αὐτοὺς ἦλθε κι’ ἔνας παλαιὸς φίλος τοῦ σπιτιοῦ,

μελαχροινός, αίματώδης, μὲ ζωηρὰ μάτια καὶ παχειὰ χείλη. Θὰ ἔτρωγαν ὅλοι ἐκεῖ καὶ τὰ μεσάνυκτα θὰ ἔκοθαν τὴν πήττα.

Στὴν ἄκρη τοῦ καναπὲ καθότανε ὁ γέρων Ἀγγελος μὲ τὰ πόδια του ἐπάνω σ' ἓνα σκαμνάκι. Ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ τὸν ἔκλεισαν οἱ Τοῦρκοι, μὲ τὰ σίδερα στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια, μέσα στὸν Κουλᾶ^{*} τῶν Προπυλαίων—ποὺ ἦτο συγχρόνως καὶ ἀποθήκη ἀλατος—καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα βάσανα τοῦ Ἀγῶνος, εἶχε πάθει ἀπὸ ποδάγραν. Πολὺ δύσκολα περπατοῦσε, καὶ πονοῦσε πάντα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἔχασε τὴν εὐθυμίαν του. Σήμερα ὅμως ἦτο μελαγχολικός.

—Τί ἔχεις, πατέρα; τὸν ἐρωτᾷ ἕνα παιδί του.

—Τί νᾶχω, παιδιά!... Ἄν δὲν ἔρθῃ καὶ σήμερα ὁ Κορνήλιος, ἀνοστα θὰ περάσωμε. Ἐγω ἀνησυχία κι' ὅλας γιὰ τὴν ὑγεία του. Δὲν ξαναπήγατε εὐλογημένα καὶ σεῖς, νὰ ιδῆτε τί κάνει.

—Κορνήλιος... Ποιός Κορνήλιος; ἐρωτᾷ ὁ φίλος. Γιὰ τὸ γέρο γραμματικὸ τοῦ Παπαρηγοπούλου μιλᾶτε;

—Ναί... τί τρέχει;...

—Ακουσα πώς πέθανε· λέγει ξερὰ-ξερά. Μπορεῖ ὅμως νὰ εἶχαν καὶ λάθος. Ἄν καὶ μοῦ φαίνεται πώς εἶμαι καλὰ πληροφορημένος.

—Πέθανε!... Τί λέσ, χριστιανέ;... λίγο συνάχι εἶχε. Τὰ παιδιὰ πῆγαν καὶ τὸν εἶδαν. Πάντα τέτοιες εἰδήσεις μᾶς φέρνεις!... τοῦ λέγει ὁ πιὸ εἰλικρινῆς τῆς συντροφιᾶς.

—Συνάχ! ξεσυνάχι λοιπόν... πέθανε!

—Δὲν ξέρεις τί λέσ! τοῦ λέγει ὁ πιὸ αὐθάδης.

‘Ο καλὰ πληροφορημένος ἐρεθίζεται τώρα.

—Λοιπόν, ἐγὼ ηθελα νὰ σᾶς τὸ πῶ μὲ τρόπο, γιατὶ ξέρω πώς τὸν ἀγαπᾶτε. Ἀφοῦ ὅμως εἶμαι καὶ φεύτης, μάθετε πώς ἥμουνα καὶ στὴν κηδεία του σήμερα τὸ πρωΐ!

Θρῆνος γενικός τότε.

* * *

‘Ο παπποῦς συνῆλθε πρῶτος καὶ ἔλαβε τὸν λόγον:
— ‘Αν δὲν ἦταν χρονιάρικη μέρα σήμερα, θὰ σᾶς ἔλεγα
νὰ πᾶμε στὶς κάμαρές μας· ἡ πίκρα μου βάρυνε τὸ στῆθος·
τὸ κεφάλι μου θέλει νάχουμπήση κάπου. Ύπομονὴ ὅμως,
παιδιά. Νὰ καθίσωμε στὸ τραπέζι, νὰ παίξωμε ὑστερα καὶ
κάτι, γιὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα, καὶ νὰ κόψωμε καὶ τὴν πήττα
μας τὰ μεσάνυχτα γιὰ τὸ καλό. Αὔριο τὸν κλαῖμε. Εἶδαν
ἔμένα τὰ μάτια μου δυστυχήματα καὶ δυστυχήματα!...’ Ήτον
καλὸς καὶ πιστὸς φίλος· γλυκός καὶ σωστὸς ἀνθρωπος· κα-
λὸς πατριώτης. Δὲ θὰ σᾶς τὸ συγχωρέσω ποὺ ἔξη μέρες τώρα
δὲν πήγατε νὰ τὸν δῆτε τί κάνει. Ύπομονὴ ὅμως· ὅτι εἴγινε,
ἔγινε. Σφουγγίστε πιὰ τὰ μάτια σας. Δὲ θέλω νὰ βλέπω κλαμ-
μένους, μέρα πούναι σήμερα. ’Ακοῦτε;

Καὶ διὰ νὰ τοὺς εύθυμησῃ, ἤρχισε νὰ τοὺς διηγήσται διάφορα
ἀνέκδοτα. Τὸ τελευταῖον ἀνέκδοτον μάλιστα ἦτο τοῦ Κορ-
νηλίου.

‘Η συντροφιὰ διὰ σήμερα τούλαχιστον παρηγορήθη.

Σὲ λίγο τὸ διόλογι ἤρχισε νὰ κτυπᾷ... μία, δύο, τρεῖς...
— ‘Οκτώ ἡ ὥρα, παιδιά! Η ὥρα τοῦ μακαρίτη! ’Ε, καὶ νὰ-
κούγαμε τώρα χρ... ρ... ρ... τὴν πόρτα! «Καλὴ σπέρα σας!»...
— Οὕ, εὐλογημένε! παρεμβαίνει μὲ θυμὸν ἡ ἀρχόντισσά του.
πάντα τέτοιος ἦσουν. Δὲ χρωστᾶς νὰ πῆσι ἔναν καλὸ λόγο,
μέρα μάλιστα πούναι σήμερα...’

Τὴν ἴδια στιγμὴ ὅμως: χρ.. ρ.. ρ.. ἀκούεται ἡ πόρτα,
καὶ προβάλλει ἡ κεφαλὴ τοῦ Κορνηλίου...:

— Καλὴ σπέρα σας...

“Οπου φύγει φύγει ὅλοι. Πρῶτος ἔδωσε τὸ σύνθημα τῆς φυ-
γῆς ἐκεῖνος ποὺ ἤκολούθησε τὴν κηδείαν του... Τὸ δωμά-
τιον ἄδειασε.

‘Ο γέρων “Αγγελος, ὁ μόνος ποὺ δὲν ἡμποροῦσε νὰ φύγη,
ἤρχισε νὰ σταυροχοπιέται:

— «Κύριε, ὅπλον κατὰ τοῦ διαβόλου τὸν Σταυρόν σου ἡμῖν
δέδωκας!» ...

— Καλ-λὲ τί πάθετε!... φωνάζει μὲ ἔχπληξίν του ὁ Κορ-
νήλιος, καὶ πλησιάζει τὸν παπποῦ:

— Κύριε "Αγγελ-λὲ! ; τί πάθετε! ; ...

Καὶ ὁ γέρων "Αγγελος, κοιτάζοντάς τον μέσ' ἀπ' τὰ ὄλό-
πυκνα φρύδια του, ἀπαντᾷ μὲ φωνὴν βαθειὰν καὶ βραχνήν :

— Ζῆς... Κορνήλιε; !...

— "Αν ζῶ, λέει! ; ; ; "Ε με!... ὅλ-λάκερος.

"Ο παπποῦς τώρα μόλις μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὰ γέλια.

— Πήγαινε, Κορνήλιε, μέσα μόνος σου. Πιάσε ἔνα φίλο μας
ποὺ θὰ τὸν βρῆς μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, ἀπ' τὸ σουρτοῦκο·
φέρε μού τον ἐδῶ, καὶ ὕστερα σοῦ λέω τί πάθαμε.

1915.

Νὰ ζῆμην πλούσιος.

"Ιωάννου Κονδυλάκη.

Τὸν εἶδα πρὸ 4-5 ημερῶν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ ἔνα ὑπόγειον.
"Ητο ὡχρὸς καὶ ἐφαίνετο συντετριμμένος. Ἐξεπλάγην νὰ ἴδω
εἰς μέρος τοιοῦτον τὸν καθαρώτατον καὶ λεπτὸν πρεσβύτην.
"Απὸ τὴν εἰσοδον τοῦ ὑπογείου, ὅμοῦ μὲ ἔνα στεναγμὸν ἀρ-
ρώστου, μοῦ ηλθε μιὰ πνοὴ ναυτιώδης καὶ ὑγρά.

— Τί γυρεύατε σ' αὐτὸν τὸν κάτω κόσμο; τοῦ εἴπα, ὅταν
ἐξῆλθεν εἰς τὸν δρόμον.

— "Αληθινὸς ἄδης, εἶπεν ἀναπνέων βαθέως. Μία φίλη μου κυ-
ρία μοῦ ἀνέφερε γιὰ ἔνα δυστυχῆ ποὺ κατοικεῖ ἐδῶ καὶ ηλθα
νὰ τὸν ἴδω. Ἡ δυστυχία δὲ ποὺ βρῆκα ὑπερβαίνει καὶ τὴν τρα-
γικὴν περιγραφὴν ποὺ μοῦ ἔκαμεν ἡ κυρία. "Ἐνας πατέρας ἀρ-
ρωστος στὸ κρεβάτι, μιὰ μητέρα φθισική, φαίνεται, ἡ δούλια
μόλις σύρεται, καὶ τρία παιδιὰ ἀνήλικα, καχεκτικὰ καὶ ἄθλια.
Καὶ δὲν ἔχουν οὕτε νὰ φᾶνε, οὕτε νὰ ζεσταθοῦν, οὕτε ν' ἀνά-
ψουν φῶς. "Έχουν μόνον κάτι κουρέλια ρυπαρά, τὰ δποῖα τοὺς

χρησιμεύουν ώς κλίνη. "Α! γιατί νὰ μὴν εῖμαι πλούσιος!

— Εἶναι πολλὴ δυστυχία.

— Μπορεῖ νὰ μετριασθῇ πολύ, ἀν ἔκαμναν ὅλοι οἱ δυνάμενοι τὸ καθῆκον ποὺ ἔχουν πρὸς τοὺς ὁμοίους των.

Καθ' ὅδὸν εἰσῆλθεν εἰς φαρνατζίδικον καὶ παρήγγειλεν ἐνα ἑλαιόλυχνον· ἔπειτα ἔχωρίσθημεν. "Οταν δὲ τὸ βράδυ διέβαινα ἀπὸ τὴν ὁδόν, ὅπου τὸ πρωὶ τὸν εἶχα συναντήσει, εἶδα φωτισμένον τὸ ὑπόγειον, διέκρινα δὲ καὶ φωτιάν, τῆς ὥποιας αἱ λάμψεις ἐσχημάτιζαν φαιδρὸν χορόν. Καὶ τρία παιδάκια, καθήμενα πρὸ τῆς πυρᾶς, ἐφαίνοντο γελαστὰ καὶ εὐχαριστημένα.

Ἐμάντευσα ποῖος ἐφώτισε τὸν ἄδην ἐκεῖνον· ἀπὸ τὴν ὑπηρέτριαν δὲ τοῦ φίλου μου ἔμαθα τὰ καθέκαστα. Κατὰ τὸ δειλινὸν μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του, κρατῶν διάφορα δέματα.

— Ἐλένη, τῆς εἶπε· κάπου ἔχομεν ἐνα παλιὸ μαγκάλι. Νὰ τὸ φέρης. Εἰς τὴν ὁδὸν τάδε, ἀριθμὸν τάδε εἶναι ἐνα ὑπόγειον, ὅπου κατοικεῖ μία πολὺ δυστυχήσιοκογένεια. Θὰ πάρης ἐνα λοῦστρο νὰ κουβαλήσῃ τὸ μαγκάλι· καὶ ξύλα ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἔχομεν. Ἐγὼ φωτιὰ δὲν θέλω. Τὸ δωμάτιό μου εἶναι ζεστό, ἔχω καὶ ζεστὰ σκεπάσματα. Πάρε καὶ λάδι ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἔχομε. Θὰ πᾶς νὰ τοὺς ἀνάψης φωτιὰ καὶ φῶς. Τοὺς ἔχω ἐδῶ ἐνα λυχνάρι γιὰ λάδι. "Ἐχω ἐδῶ καὶ λίγο ρύζι καὶ σπριτα γιὰ νὰ τοὺς κάμης μιὰ σούπα. Καὶ αὔριον πάλιν βλέπομε. "Α! μὴ λησμονήσης νὰ τοὺς πῆς ὅτι αὔριον θὰ τοὺς πάω γιατρό.

— Η ὑπηρέτρια ἐξετέλεσε πιστῶς τὴν παραγγελίαν καὶ ὁ ἀδης μετεβλήθη εἰς παράδεισον, δπως τὸν εἶδα διερχόμενος.

Τὴν ἐπιοῦσαν, διερχόμενος, εἶδα τὰ τρία παιδάκια τοῦ ὑπογείου νὰ παίζουν εἰς τὸν δρόμον.

— Ἡλθε σήμερον ὁ καλὸς κύριος; εἶπα πρὸς τὸ μεγαλύτερον. Μ' ἐννόησεν ἀμέσως.

— Ἡλθε, μοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ ποῖος. Κι' ἔφερε καὶ τὸ γιατρό. "Γιστερα ἔστειλε καὶ γιατρικὰ γιὰ τὸν μπαμπᾶ. "Εδωκε καὶ λεπτὰ τῆς μαμᾶς.

Χθὲς τὸν συνήντησα εἰς τὴν ὁδὸν Κανάρη.

—Πῶς εἶναι οἱ προστατευόμενοί σου;

—Καλύτερα ἀπὸ πρίν. Ἐλπίζω γρήγορα νὰ γίνη καλὰ ὁ πατέρας γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐργασθῇ. Τοὺς βοηθῶ ὅσον ἡμπορῶ. Δυστυχῶς αἱ δυνάμεις μου εἶναι μικραί. Εέρεις δτὶ τὸ εἰσόδημά μου μόλις μὲ ἀρκεῖ διὰ νὰ ζῶ. Διὰ νὰ βοηθήσω ἄλλον πρέπει νὰ ὑποβληθῶ εἰς στέρησιν. Ἀλλὰ τοιαύτην στέρησιν τὴν ὑποφέρω εὔχολα, διότι ἡ μεγαλυτέρα εὐχαρίστησις τῆς ζωῆς μου εἶναι δταν ἡμπορῶ νὰ βοηθήσω ἔνα πάσχοντα καὶ δυστυχῆ. Ἀλλ' εἶναι τόση ἡ δυστυχία! Γιατὶ νὰ μὴ εἴμαι πλούσιος; Ποτὲ δὲν τὸ ἐπεθύμησα ὅσον σήμερον νὰ ἥμουν πλούσιος.

—Ωστε ἥθελες νὰ εἶσαι πλούσιος; Καὶ ὅμως, ἐνῷ ἥδύνασο νὰ γίνης, δὲν τὸ ἐπεδίωξες.

^{αρ} Διὰ τὸν ἑαυτόν μου ὅχι, ἥθελα διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐγὼ εἴμαι δλιγαρχὴς καὶ ὅσα ἔχω μὲ ἀρκοῦν. Ἐχω βιβλιοθήκην καὶ κῆπον, ὡς λέγει ὁ Κικέρων¹. Ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζα κατὰ βάθος τὰς ψυχικὰς μου διαθέσεις· δταν δὲ τὰς ἐγνώρισα, ἦτο πλέον ἀργὰ διὰ νὰ προσπαθήσω νὰ κάμω μεγάλην περιουσίαν. Εἶναι μεγάλη εὐτυχία, ἡ μεγίστη ἴσως, νὰ ἡμπορῇ κανεὶς νὰ πολεμῇ τὴν δυστυχίαν, νὰ ἐλαττώνῃ τὸν πόνον καὶ νὰ αὐξάνῃ τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἀλλά...

1908.

• **Η ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς.**

Δέοντος Μελᾶ.

Εἰς τινα πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, ὁ ἵερεὺς ὡμίλησεν ἐπ' ἄμβωνος περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς του νὰ συνεισφέρωσιν ἔκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδαχὴν πολλοὶ προσῆλθον εἰς τὸν Ἱερέα, προσφέροντες τὸν δόσολὸν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ Ἱερεὺς νεάνιδα τυφλήν, πτωχικῶς ἐνδεδυμένην, ὅδηγηθεῖσαν πλησίον του καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— Ὁχι, κόρη μου, τῇ εἶπεν ὁ Ἱερεὺς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλη· δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις, εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατάστημα τῶν τυφλῶν ἔμαθον νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ηδη διὰ τῆς ἐργασίας ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκαῖα εἰς ἑμέ. Ἡ προσφορά μου εἶναι ἡ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου. Παράκαλῶ λοιπόν, δέχθητι αὐτήν. Γνωρίζω τί ἐστι πτωχεία. Πρὶν ἔμβω εἰς τὸ κατάστημα, ἐγύριζον νυχθημερὸν ζητεύουσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαβατῶν, καὶ τοὺς πικρούς των λόγους, καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὄποιας, ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινῶσα, διηλθον ἀυπνος εἰς τὰς δημοσίας δόσους.³ Η καρδία μου κλαίει, δσάκις περὶ τῶν πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται, δσάκις δύναμαι νὰ τοῖς προσφέρω μικρὰν βοήθειαν.⁴

— Απαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυφλῆς νεάνιδος, ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἐφώναξεν :

— Ἰδού, φίλτατοι ἀδελφοί, διατί ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπεν ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν! .

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀομμάτου κόρης καὶ οἱ κατανυκτικοὶ πρὸς τὸν Ἱερέα λόγοι τῆς διήγειραν τὰ συμπαθητικὰ αἰσθήματα τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως, ἔξοικονομηθέντες ηὐλόγουν τοὺς εὐεργέτας των, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ αὐτῶν τὴν τυφλὴν νεάνιδα. X

1858.

•Ο 'Αράπης.

Παύλου Νιοβάνα.

“Ενα ἀδέσποτον παιδάκι τριγυρνοῦσε, δυὸς-τρεῖς ἡμέρας τώρα, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τελωνείου Πειραιῶς. Ἀπὸ ποῦ εἶχε πέσει μέσα εἰς τὸ πανδαιμόνιον τῶν ἀμαξῶν, τῶν κάρρων, τῶν τράμ, τῶν ἐμπορευμάτων, τῶν χαμάληδων, μέσα εἰς τὸ σύρε κι! ἔλα τὸ ἀδιάκοπον καὶ θορυβῶδες ἀνθρώπων καὶ ζώων, κανένας δὲν ἡμπόρεσε γὰ τὸ ἐξακριβώση. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἀπεπλανήθη ἔχει καὶ ἔμεινεν ἀπὸ κάποιαν οἰκογένειαν προσφύγων, ή ὅποια, περαστικὴ ἀπὸ τὸ λιμάνι, ἐσκόρπιζεν εἰς τὸν θλιβερόν της δρόμον τὰ κομμάτια τῆς κουρελιασμένης ζωῆς της, χωρὶς νὰ τὸ νιώθῃ, μέσα εἰς τὴν παραζάλην τῆς τρελλῆς φυγῆς.

- Ποιανοῦ εἶσαι, βρὲ παιδί μου;
- Τοῦ Γιώγη!
- Ποιανοῦ Γιώγη;
- Τοῦ πατέρα μου! ..
- Ποιός εἶναι ὁ πατέρας σου;
- Ο Γιώγης.
- Τί δουλειὰ κάνει;
- Πατέρας!

Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τὴν πρόχειρον αὐτὴν ἀνάκρισιν, η̄ ὅποια ἐγίνετο ἀπὸ τὸ πρωὶ ἔως τὸ βράδυ μὲ τὸν ἕδιον τύπον καὶ τὰ ἕδια ἀποτελέσματα, δὲν ἡμποροῦσαν νὰ βγοῦν μεγάλα πρόγματα διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ παιδιοῦ. Ἡ ἀστυνομία, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, δὲν εἶχε καμμίαν εἰδῆσιν· κανένας δὲν εἶχεν ὑπάγει νὰ εἰδοποιήσῃ ὅτι ἔχασε τὸ παιδί του, οὔτε κανένας νὰ τὸ ζητήσῃ. Ἰσως νὰ μὴ ὑπῆρχε πλέον καὶ ἀνθρωπος εἰς τὸν κόσμον, ὁ ὅποιος νὰ ἐνδιαφέρεται δι’ αὐτό! Οἱ πρόσφυγες, ἐξηντλημένοι ἀπὸ τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἀγωνίαν, πεθαίνουν μέσα εἰς τὰ βαπόρια, μέσα στὶς βάρκες, ἐπάνω

εἰς τὰς προκυμαίας. Ὁ «Γιώγης» ήμποροῦσε νὰ ήτο ἔνας ἀπὸ αὐτούς...

Τὸ ἀδέσποτον ἀγοράκι, ὅπως συνηθίζουν τὰ μικρὰ παιδιὰ εἰς κάθε νέαν κατάστασιν, εἶχε συνηθίσει, φαίνεται, εἰς τὴν πρώιμον αὐτὴν ἀλητείαν. Ἐξοῦσε μέσα εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τελωνείου, ὅπως ζοῦν καὶ τὸ ἀδέσποτα σκυλιά, ζητιανεύοντας ἔνα χομματάκι ψωμὶ κι' ἔνα ξερὸ κόκκαλο ἀπὸ τὰ μαγαζὶα καὶ τὰ μαγειρεῖα, κι' ἔκοιμωτανε, ὅπως κοιμῶνται κι' ἐκεῖνα, μέσα σὲ κάθε τρύπα ποὺ ἐχωροῦσε τὸ μικρό του σωματάκι. Τὸ ἔνστικτον εἶναι ἔνας σοφὸς ὁδηγὸς καὶ ἔνας πολύτιμος προστάτης. Καὶ ὅταν μέσα μας δουλεύῃ μονάχα ἐκεῖνο, χωρὶς τὴν σκέψιν, ἡ ὁποίᾳ δημιουργεῖ τὴν δυστυχίαν, ἡ ζωὴ ἀπλοποιεῖται σημαντικὰ καὶ βρίσκει τὴν χαράν της μὲ τὰ πιὸ τιποτένια μέσα κάτω ἀπὸ τὸν ήλιον.

* * * Ετσι λοιπὸν ἐπεργοῦσεν ἡ ζωὴ τοῦ μικροῦ ἀδεσπότου ἀγοριοῦ, ὅταν παρουσιάσθηκε ὁ... Ἀράπης! Ὁχ! δμως ὁ Ἀράπης τῆς παιδικῆς λαϊκῆς Μυθολογίας, ὁ δποῖος εἶναι τὸ σκιάχτρο καὶ τὸ φόβητρον τῶν παιδιῶν! Αὔτὸς ητο ὁ καλὸς Ἀράπης, ὁ ἄγνωστος εἰς τὴν Μυθολογίαν, ὁ Ἀράπης τῆς ἀγαθῆς πραγματικότητος. Ἀράπης, ὥχι διὰ ν' ἀρπάζῃ τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ νὰ τὰ τρώγῃ μέσα εἰς τὸ σπήλαιόν του, ἀλλὰ διὰ νὰ ὁδηγῇ ἔνα μόνιππον καὶ νὰ κουβαλῇ πρόθυμος τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς ἐργασίας των.

* * * Ο μαῦρος ἀμαξᾶς ἔτυχε λοιπὸν νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τελωνείου, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν διάφοροι χαζοὶ ἐτριγύριζαν τὸ ἀδέσποτον ἀγοράκι.

—Ποιανοῦ εἶναι τοῦτο τὸ παιδάκι; ήρώτησε ἔνα ἀσπρον συνάδελφόν του.

—Τῆς ἐρημιᾶς καὶ τῆς σκοτεινιᾶς! τοῦ ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος. Τὸ παίρνεις νὰ τὸ κάμης παιδί σου;

—Νὰ τὸ πάρω λέσ;

— Αμ τί 'Αράπης εῖσαι τὸ λοιπόν, ἀφοῦ σοῦ χαρίζουνε παιδί, καὶ δὲν τὸ παίρνεις;

Ο μαῦρος ἀμαξᾶς ἐσυλλογίσθη λιγάκι καὶ κατέβη μ' ἓνα σάλτο ἀπὸ τὸ σκάμνι του.

— Τὸ παίρνω! "Ετοι κι' ἔτσι παιδιὰ δικά μου δὲν ἔχω.....

"Ηρπασε τὸ παιδάκι στὴν ἀγκαλιά του μ' ἓνα τρυφερώτατον τρόπον, τὸ ἀνεβίβασε δίπλα του ἐπάνω εἰς τὸ ἀμάξι, τοῦ ἔδωκε καὶ τὸ καμτσίκι εἰς τὰ χέρια, γιὰ παιγνίδι, καὶ μετ' ὀλίγον τὸ μόνιππον, τὸ ὅποιον ἔκουβαλοῦσε μίαν διπλῆν ἔξαφνικὴν εύτυχίαν ἐπάνω του, εἶχε χαθῆ εἰς τὴν καμπὴν τοῦ δρόμου μ' ἓνα θριαμβευτικὸν καλπασμόν.

— Τί ἔγινε, βρὲ παιδιά, ἐκεῖνο τὸ κουτσούβελο*; ήρωτησε μετ' ὀλίγον ὁ χωροφύλαξ τῆς περιφερείας, ὁ ὅποιος εἶχε πάντα τὸ νοῦ του γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό. Μπάς καὶ τὸ πλάκωσε κανένα κάρρο;

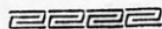
— Τώρα τὸ κουτσούβελο; Πάει δουλειά του!... εἶπε μιὰ εὔθυμη φωνή.

— Πάει; Ποῦ πάει;...

— Τὸ πῆρε ὁ 'Αράπης!

1918.

→ "Ἐνας μικρός βιοπαλαιεστής.

↗ Παύλου Νιοβάνα.

— Νὰ λουστράρω, κύριε;

Ποῖος νὰ ἐμπιστευθῇ ἓνα νήπιον;

— Ξέρεις, μωρέ;

— Θὰ ιδῆτε, κύριε, τί ώραῖα ποὺ ξέρω.

— Τέλος πάντων... Ἐμπρός!

Τὸ νήπιον ἐτοποθέτησε τὸ νεότευκτον κασσελάκι του, ἔθγαλε τὶς σχεδὸν ἀμεταχείριστες βοῦρτσες του, ἔξεπωμάτισε τὸ ἀμεταχείριστον ἀκόμη μπουκαλάκι τοῦ βερνικιοῦ του

καὶ ἐπελήφθη τοῦ ἔργου του, μὲν μίαν εὔσυνειδησίαν μοναδι-
κὴν καὶ μὲν ἀρκετὴν τέχνην.

— Απὸ πότε μπῆκες στὴ δουλειά;

— Απὸ σήμερα τὸ πρωί, κύριε. Ἀλλὰ ἔμαθα πρῶτα.

— Ποιός σ' ἔμαθε;

— Ἐναπαιδί, πατριώτης μου, λίγο μεγαλύτερος ἀπὸ μένα.

— Απὸ ποῦ εἰσαι;

— Απὸ τὸ Ἰχόνιον.

— Εχεις πατέρα;

— Οχι.

— Μάννα;

— Οχι.

— Αδέρφια, συγγενεῖς;

— Κανένα, κύριε. Χαθήκανε ὅλοι. Μοναχός μου εἶμαι.

— Ποῦ μένεις;

— Σὲ μιὰ πατριώτισσά μου, ποὺ ἥρθαμε μαζὶ ἀπὸ τὸ Ἰχό-
νιον. Στὴν Κοκκινιὰ καθόμαστε.

— Ετσι σὲ χρατάει ἡ πατριώτισσά σου;

— Οχι, κύριε. Πληρώνω πέντε δραχμές, τὴν ἡμέρα, καὶ
τρώω τὸ βράδυ καὶ κοιμᾶμαι. Πρὶν ἔκανα θελήματα, ἀλλὰ
δὲν τοῦτα τὸ τάλληρο. Ἐπιασα, λοιπόν, λοῦστρος.

— Πόσα βγάζεις τώρα;

— Σήμερα ἔβγαλα ἑφτὰ δραχμές. Θὰ πληρώσω τὶς πέντε,
θὰ μοῦ μείνουν δύο.

— Γιατὶ εἶναι ξεσχισμένο τὸ πουκάμισό σου;

— Μοῦ τὸ σχίσανε οἱ ἄλλοι λοῦστροι τοῦ Φαλήρου, γιατὶ
δὲν θέλουνε νὰ δουλεύω. Θὰ μὲ διώξουνε, λένε. Εἴπανε στὸν
ἀστυφύλακα νὰ μὲ διώξῃ.

— Γιατὶ θὰ σὲ διώξῃ;

— Γιατὶ δὲν ἔχω, λέει, ἄδεια.

— Καὶ γιατὶ δὲν βγάζεις ἄδεια;

— Μοῦ χρειάζεται ἔνα είκοσιπεντάριχο, κύριε, γιὰ τὴν

ἀδεια. Δὲν τόχω νὰ τὸ δώσω. "Αμα μαζέψω, θὰ τὴ βγάλω.

"Αν μὲ διώξουνε ὅμως ;...

Δεινὸν πρόβλημα εἶχεν δρθωθῆ πρὸ τοῦ νηπίου.

—Νὰ σου τὸ δώσω ἐγώ... τοῦ εἴπεν ὁ κύριος, τοῦ ὄποίου εἶχε συμπληρώσει τὴν στίλβωσιν.

—Καὶ πῶς θὰ σᾶς τὰ δώσω πίσω;

—Δὲ θέλω νὰ μοῦ τὰ δώσης. Φθάνει νὰ βγάλης τὴν ἀδεια.

Ο κύριος ἔβγαλε ἔνα εἰκοσιπεντάδραχμον καὶ τὸ ἐνεχείρισεν εἰς τὸ νήπιον, τὸ ὄποῖον εὔχαριστης βιαστικὰ καὶ ἔξηφανίσθη μὲ πηδήματα μικροῦ κατσικιοῦ.

—Τὸ κασσελάκι σου, μικρέ.

—Θὰ γυρίσω, κύριε.

Μετὰ ἔνα τέταρτον ἐπέστρεψε, μὲ ἔνα χαρτὶ στὸ χέρι του.

—Ἡ ἀδεια, κύριε. Τὴν ἔβγαλα.

—Μπράθο σου. Εἶσαι τίμιο παιδί καὶ θὰ προχόψης.

Τὸ νήπιον ὑψώσεν ὑγρὰ τὰ ματάκια του πρὸς τὸν εὐεργέτην του.

—Ἐγώ, κύριε, δὲν μπορῶ νὰ σᾶς τὸ ξεπληρώσω. Ο Θεός...

Καὶ ἀπεμακρύνθη σπογγίζον τὰ μάτια του...

1926.

Νοσταλγία.

Άναστασίου Πεζοπόδεου.

Ἐθαδίζομεν εἰς τὰ ἀμπέλια τῶν Καλυβίων* τοῦ Κουβαρᾶ. Πολλὰ κλήματα εἶχαν ξελακκωθῆ καὶ ὁ δρόμος μας εἶχε ζικ-ζάκ^{*} ἔως ὅτου νὰ εῦρωμεν μονοπάτι. Ἡτο καλὴ χειμερινὴ πρωΐα. Ολίγοι οὐδρατμοὶ ὑπῆρχον εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν βουνῶν, αἱ ὄποιαι ἐφαίνοντο ὡσὰν νὰ εἶχαν κοσμηθῆ μὲ κυανᾶς ταινίας.

Μίαν στιγμὴν εἶδομεν γριούλαν σκυμμένην εἰς τὴν γῆν. Λάχανα ἐμάζευε. Ἡ αἰωνία χειμερινὴ είκὼν εἰς τὰ χωρά-

φια. Ἐκρατοῦσε σουγιᾶν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρά της, καὶ, σκυφτὰ βασίζουσα, ἐξερρίζωνε χόρτα. Κάθε λαχανικὸν τὸ ἐτίναζεν ἀπὸ τὰ χώματα καὶ τὸ ἔθετεν εἰς τὴν ἀναδιπλωμένην ποδιάν της, ἥτις ἀπετέλει σάκχον.

— Καλημέρα, χυρά! τῆς εἴπαμεν, καθὼς ἐπεράσαμεν πλησίον της.

‘Ανεσήκωσε τὸν κορμόν της καὶ μᾶς ἐκοίταξε. Θὰ ἦτο ἑδομήντα ἐτῶν, μικρόσωμος καὶ λεπτή. Λέξιν ὅμως δὲν εἶπαν τὰ ριχνὰ χείλη της.

Καὶ πάλιν τὴν ἐκαλημερίσαμεν. Τότε ἐσπευσε πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ωμίλησε :

— Τί λέτε; Δὲν ἀκούω ἡ κακομοῖρα. Εἶμαι χουφή.

— Σὲ καλημερίσαμεν, χυρά μου.

— Ο Θεός μαζί σας. Καλῶς ἐκοπιάσατε.

— Λάχανα μαζεύεις;

— Τί νὰ κάμω ἡ κακομοῖρα; Σαρακοστὴ εἶναι. Ποῦ, μὲ τὸ καλό;

— Πᾶμε εἰς τὰς Ἀθήνας!

— Εἰς τὰς Ἀθήνας! Μὲ τὰ πόδια;

Καὶ ἐλύθη ἡ ποδιά της. Τὰ λάχανα, ποὺ εἶχε μαζεύσει, τῆς ἐπεσαν κάτω· τόσην κατάπληξιν ἐδοχίμασε.

— Γιατί, χυρά μου, νὰ μὴν πᾶμε μὲ τὰ πόδια εἰς τὰς Ἀθήνας;

— Ἀπὸ τὰ Καλύβια τοῦ Κουβαρᾶ μὲ τὰ πόδια; Θὰ τσακισθῆτε. Καὶ ἐπάνω στὰ κατσάβραχα, ποῦ πᾶτε;

— Μᾶς ἀρέσει.

‘Εκίνησεν οἰκτιρμόνως τὴν κεφαλήν.

— Δὲν παίρνετε τὴ μηγανὴ νὰ πᾶτε.

— Τὸν σιδηρόδρομον; ἔχει πολλὰ κάρβουνα.

— Πηγαίνετε στὸ καλό!

— Τοῦ λόγου σου ἀπὸ τὰ Καλύβια εἶσαι;
Ανεστέναξε :

- Έδω ἔξεπεσα ἡ κακομοῖρα. Τριάντα χρόνια ἔχω στὸ χωριό.
- Καὶ δὲν συνήθισες;
- Έδω στὸν κάμπο νὰ συνηθίσω;
- Ἀπὸ ποὺ εἶσαι;
- Ἀπὸ τὴν Αἴγινα. Τὴν ξέρετε τὴν Αἴγινα;
- Αν τὴν ξέρομε; Σπιθαμὴ μὲ σπιθαμὴ τὴν ἐγυρίσαμεν.
Τὸ ζαρωμένον πρόσωπόν της ἔλαμψεν ἀπὸ χαράν.
- Τὴν ξέρετε; ἀπὸ τὴν Πέρδικα εἶμαι!
- Ἀπὸ τὴν περίφημην ἀσπρην Πέρδικα στὴν ἀκρογιαλιά; Μὲ
τὸν ὡραῖον "Αγιον Σώστην πάραπέρα;
Πτερὰ ἀπέκτησε. Ἀνετινάχθη. Μὲ μιᾶς εἶχε γίνει κοριτσό-
πουλον δεκαέξι χρόνων.
- Ατε, καημένη Πέρδικα! ἀνεφώνησε.
- Τόσον πολὺ τὴν ποθεῖς;
- Μέρα νύχτα τὴν ἔχω ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μου.
- Καὶ δὲν ἐπῆγες καμμίαν φορὰν στὴν Πέρδικα ἀπὸ τὸν
καιρὸν ποὺ θρήσεις ἔδω στὰ Καλύβια;
- Όχι, εἶπε μὲ πονεμένην φωνήν.
- "Επειτα προσέθεσε μὲ ἀναστεναγμόν:
- Θὰ πεθάνω καὶ δὲν θὰ ξαναϊδῶ τὴν Πέρδικα. Τὶς τράτες
της μὲ τὰ πολλὰ ψάρια, τὴ γαλάζια της θάλασσα, τὰ κα-
κια της, τὰ ἀγαθά της. *Ἀχ!
- Ἐσπόγγισε μὲ τὸ χέρι της ἔνα δάκρυ στὰ μάτια της.
- Ητο μία ἀπροσδόκητος συγκινητικὴ σχημή. Μικρὸν
ἀνθρώπινον δρᾶμα, ἀποκαλυφθὲν αἰφνιδίως ἔκει εἰς τοὺς βυσ-
σινοχρόους ἀμπελῶνας. Τόση νοσταλγία ὅμως! Νὰ μὴ δυ-
νηθοῦν νὰ τὴν σβήσουν τριάντα ὀλόκληρα χρόνια! Καὶ εἰς
τὴν ψυχὴν γυναικός, τῆς ὁποίας ἡ φύσις εἶναι νὰ ἀφοσιώνε-
ται εἰς τὴν νέαν ἐγκατάστασίν της, νὰ δένεται εἰς τὸν συζυ-
γικὸν οἶκον, καθὼς πλέκεται ὁ κισσὸς εἰς τὸν ὑψηλὸν κορμὸν
δένδρου.
- Προσεπαθήσαμεν νὰ παρηγορήσωμεν τὴν πτωχὴν γριού-
λαν:

— 50 —

— Ε, κυρά, καλοκαίρι θὰ ἔρθη. Ήμπορεῖς νὰ πᾶς ἐφέτος στὴν Πέρδικα, νὰ ιδῆς τὴν θάλασσάν της, τὰ καίκια της, τὶς τρά-
τες της, τὰ ἀφθονα ψάρια της, τὰ ἀγαθά της.
Ἐκίνησε καὶ πάλιν θλιβερὰ τὴν κεφαλήν της:
— Τώρα πιά, εἶπε μὲ πικρίαν.

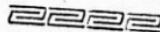
Καὶ ἦταν, ώσταν αἱ λέξεις της ἐκεῖναι νὰ ἔσθηναν διὰ παν-
τὸς τὴν ἑλπίδα της νὰ ξαναίδῃ τὸν τόπον τῆς ἐπαγγελίας.

* Εσκυψεν εἰς τὸ κοκκινόχωμα καὶ συνήθροισε τὰ λάχανα,
ποῦ εἶχαν σκορπισθῆ ἀπὸ τὴν ποδιάν της.

— Ἀφήνομεν ὑγείαν, κυρά.

— Στὸ καλό... Καὶ ἂν ξαναπάτε στὴν Πέρδικα, νὰ μου τὴν
χαιρετίσετε, ηκούσθη τρεμουλιαστὴ ἡ γεροντικὴ φωνὴ εἰς τὸν
πρωϊνὸν καθαρὸν ἀέρα.

1920.

2. ΜΕΡΙΓΡΑΦΑΙ.

Α' ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ.

* Ο Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ

* Αδ. * Αδαμαντίου.

Εἰς τὴν πλέον ἐπίκαιρον θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσο-
γείου ίδρυθη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων
μία πόλις, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς κτίσεως αὐτῆς μέχρι σήμερον
ὑπῆρξε τὸ μῆλον τῆς ἐριδος μεταξὺ τῶν γειτόνων καὶ ἄλλων
λαῶν. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι τὸ Βυζάντιον, ἡ κατόπιν ἔνδο-
ξος Κωνσταντινούπολις, ἡ κατ' ἐξοχὴν «Πόλη» τῶν νεωτέ-
ρων Ἑλλήνων. *

Ἡ χώρα, εἰς τὴν ὃποίαν ίδρυθη, ἔχει ὅπου μὲ ἔνα μικρὸν
πορθμόν, τὸν Βόσπορον, χωρίζεται ἡ Εύρωπη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν,
εἶναι Θυμασία. Κλῖμα μαγευτικόν. Ἡ θάλασσα, ἡ ὃποία

πανταχόθεν περιβάλλει τὰ μέρη ἐκεῖνα, καθιστᾶ τὸν μὲν χει·
μῶνα γλυκύν, δροσερὸν δὲ τὸ θέρος. Οἱ ὑδρατμοὶ αὐτῆς συχνὰ
καταπίπουσιν εἰς εὔεργετικὰς βροχάς, αἱ ὅποιαι ποτίζουσι
τοὺς ἀγροὺς καὶ γεννῶσι ποτάμια, ρέοντα ἀενάως.

Ο ^φΗ εὐφορία τῶν πέριξ τόπων, καὶ ἐν Εύρώπῃ, καὶ ἐν Ἀσίᾳ,
εἶναι ἔξαιρετική. Λειμῶνες χλοεροὶ ἐκτείνονται καὶ ἀπὸ τὰ
δύο μέρη τοῦ Βοσπόρου, εἰς μεγάλας ἐκτάσεις, ὅπου βόσκου-
σιν ἄφθονα τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες. Εἰς τοὺς ἀγροὺς ὡριμά-
ζουσιν ἀκμαῖοι οἱ δημητριακοὶ καρποί· αἱ ἀμπελοὶ παράγου-
σιν εὐώδεις μεγάλας σταφυλάς, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑψοῦνται
κατάφορτα κατὰ τὸ θέρος τὰ καρποφόρα δένδρα· κερασέαι,
μὲ τραγανά, μεγάλα ὡς καρύδια καὶ βαρύτατα κεράσια, ἀπι-
δέαι, ροδακινέαι, συκαὶ μὲ γλυκύτατα ὡς μέλι σῦκα. Πεπό-
νια καὶ καρπούζια, τῶν δποίων τὴν δροσερότητα καὶ εὐωδίαν
ὅστις ἀπαξ ἔφαγεν, οὐδέποτε δύναται νὰ λησμονήσῃ.

Αλλ' ἐκτὸς τῶν καρποφόρων, ἄφθονα εἶναι καὶ τὰ ἄλλα
δένδρα, τὰ ὅποια μὲ τὴν πρασινάδα των γλυκαίνουν ὅπου
στρέψει τις τὸ βλέμμα· αἱ πλάτανοι, αἱ κυπάρισσοι, αἱ δάφναι,
αἱ μυρσῖναι, τὰ πεῦκα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰ ἀνθη, τὰ
τριαντάφυλλα, τὰ γαρύφαλα, τοὺς μενεξέδες, τοὺς λαλέδες*
καὶ τὰ τόσα ἄλλα, τὰ ὅποια καθὲν εἰς τὴν ἐποχὴν του γεμί-
ζουν τὴν ἀτμόσφαιραν μὲ τὴν εὐώδη πνοήν των, ἀναπαύουν
τὸ βλέμμα καὶ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μὲ χαράν;

Αλλ' ἐὰν ἡ γῆ παρέχῃ εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τόσον
ἄφθονα τὰ ἀγαθά της, καὶ ἡ θάλασσα δὲν ὑστερεῖ. Η Προ-
ποντίς, ἥτις στενεύει καὶ σχεδὸν κλείεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐν
μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἐλλή-
σποντον, εἶναι ωσὰν μία μεγάλη γαληνιαία λίμνη. Εἰς τὰ
ἥσυχα νερά της εύρισκουν μόνιμον καὶ ἀσφαλές καταφύγιον,
φεύγοντα τὰ θυμωμένα νερὰ τῆς Μεσογείου, ἐκατομμύρια
ἰχθύων καὶ δστρακοδέρμων. Κέφαλοι περιζήτητοι, ἐρυθρῖνοι
μέγιστοι, συναγρίδες παχύταται καὶ ἄλλα πολλὰ εἰδη ἰχθύων
ἀλιεύονται ἀφθονώτατα ἐν αὐτῇ. Αλλὰ μεγάλας προσόδους

Ο Βόσπορος (νπὸ κλίμακα 1 : 250.000)

ἔχουν κυρίως οἱ ἀλιεῖς ἀπὸ τοὺς ἵχθυς, οἵτινες κατ' ἀγέλας κατέρχονται διὰ τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ἡ μεγίστη αὕτη θάλασσα, ἥτις μόνον διὰ τοῦ στενοῦ αὐτοῦ πορθμοῦ συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Μεσόγειον, ἔχει ὅδατα γλυκύτατα, ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς αὐτήν· δὲν ἔχει δέ, καθὼς παρετήρησαν πολλοί, καὶ θαλάσσια θηρία. Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς λόγους πολλὰ εἰδη τῶν ἵχθυών τῆς Μεσογείου καταφεύγουσιν εἰς τὸν Εὔξεινον διὰ νὰ πολλαπλασιασθῶσιν ἡσυχα ἐκεῖ· ἀνέρχονται κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ κατέρχονται κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς μεγάλας ἀγέλας· τότε οἱ ἀλιεῖς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν καὶ συλλαμβάνουσιν αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας. Δύο δὲ εἶναι τὰ πολυπληθέστερα εἰδη ἐξ αὐτῶν: οἱ σκόμβροι καὶ αἱ πηλαμίδες, ἐκ τῶν ὅποιών μεγάλας ποσότητας οἱ ἀλιεῖς ταριχεύουσι καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς ἄλλας χώρας.

~~Α~~ 'Αλλ' ἔκτὸς τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐφορίας τῆς ἔηρᾶς καὶ τοῦ πλούτου τῆς θαλάσσης, καὶ ἄλλη ὑπῆρξεν αἰτία καὶ μάλιστα πολὺ σπουδαιοτέρα, διὰ τὴν ὅποιαν ἡ θέσις αὕτη ἐκίνησε καὶ κινεῖ καὶ θὰ κινῇ τὸν φθόνον καὶ τὴν ὅρεξιν τῶν λαῶν διὰ νὰ τὴν καταλάβουν.

'Ο Βόσπορος εἶναι τὸ κλειδὶ τοῦ Εὔξεινου Πόντου· ἐκεῖνος δοτις κατέχει αὐτὸν δύναται νὰ ἔξαναγκάζῃ εἰς πληρωμὴν διοδίων τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια μεταβαίνουν ἢ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸν Εὔξεινον Πόντον (ὅπως ἔκαμνον οἱ ἀρχαῖοι Βυζαντιοί), ἡ καὶ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν διάβασιν αὐτῶν ἐντελῶς. Οὗτω δὲ τὰ πολυάριθμα προϊόντα τῶν χωρῶν, τὰς ὅποιας βρέχει ὁ Εὔξεινος, τῆς σημερινῆς Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσίας, τοῦ Καυκάσου καὶ τῆς βορείας Μικρᾶς Ασίας, δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν. Τὰ πολυτιμότατα δὲ καὶ ἀφθονώτατα ἐξ αὐτῶν σήμερον, εἶναι τὰ σιτηρὰ τῆς Ρωσίας καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Βατούμ.

Ωσὰν δὲ νὰ ἐφρόντισεν ἐπίτηδες ἡ φύσις, ἔδωσεν, εἰς τὸν κατέχοντα τὸ στενόν, ὅρμον καὶ ναύσταθμον ἀσφαλέστατον. Πράγματι, ἀριστερά, μόλις εἰσερχόμεθα εἰς τὸν Βόσπορον, ἐκτείνεται κόλπος, ὅστις ἀπὸ τὸ σχῆμα τῆς εἰσόδου-σης εἰς τὴν ξηρὰν θαλάσσης καὶ δύο ποταμῶν, οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουσιν εἰς αὐτόν, δμοιάζει μὲ κέρατον ἐλάφου, καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται Κεράτιος. Ὁ λιμὴν οὗτος εἶναι μέγας. Τὴν εἰσόδον αὐτοῦ σχηματίζουσι δύο ἀκρωτήρια, πρὸς Β. μὲν τὸ Μέτωπον, πρὸς Ν. δὲ τὸ Βοσπόριον· ἐκεῖ ἔχει ἀνοιγμα δύο περίου χιλιομέτρων. ὅσον δὲ προχωροῦμεν ἐντός, στενεύει δλίγον κατ' δλίγον. Εἶναι βαθὺς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀκτῆς, ὥστε καὶ μεγάλα πλοῖα νὰ προσορμίζωνται ἀφόβως. Καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὅχθας του ὑψώνονται βουνά, ὥστε εἶναι ἡσφαλισμένος πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους· (ἀπὸ τοὺς πνέοντας ἐκ τῆς θαλάσσης τὸν προστατεύει τὸ Βοσπόριον ἀκρωτήριον). "Εξω ἡμπορεῖ νὰ βούζῃ ἡ ἀγριωτέρα καταιγίς, εἰς τὸν Κεράτιον εἶναι γαλήνη.

Δι' ὅλα λοιπὸν αὐτά, διὰ τὴν θαυμαστὴν εὐφορίαν τῆς ξηρᾶς καὶ τὸν πλοῦτον τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τὴν τόσην σπουδαιότητα καὶ ἀσφάλειαν τῆς θέσεως, δὲν εἶναι πράγματι ἀξιοζήλευτος ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος κατέχει τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Κεράτιον κόλπον;

Ο Βόσπορος δμοιάζει μὲ ἓνα ποταμόν. Τὸ μῆκός του ἀπὸ τὸν Εὔξεινον εἰς τὴν Προποντίδα εἶναι 27 χιλιόμετρα· τὸ μεγαλύτερον πλάτος του εἶναι 3200 μέτρα, ἀλλοῦ δμως στενεύει ἕως 500 μέτρα.

Τὸ θέαμα, τὸ ὅποιον παρουσιάζει εἰς τοὺς διαπλέοντας αὐτόν, εἶναι μαγευτικόν. Καὶ ἡ εύρωπαικὴ καὶ ἡ ἀσιατικὴ ὅχθη αὐτοῦ παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν· ἀλλοῦ μὲν καταβαίνουν ἀπότομοι καὶ χρημνώδεις, καὶ τὰ νερὰ σκορπίζουν εἰς τ' ἀκρογιάλια τοὺς ἀφρούς των ἀλλοῦ πάλιν πλησιάζουν δμαλώτατα πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὅποια τὰς φιλεῖ

μὲ ήσυχα-ήσυχα κυματάκια. Κάθοι* ἐδῶ, ποὺ προχωροῦν
ἄγριοι πρὸς τὴν θάλασσαν, δρμοὶ καὶ λιμανάκια παρεχεῖ, ποὺ
νανουρίζουν ησυχα καὶ γαληνὰ ἐπάνω στὰ νερά των εἰδῶν
εἰδῶν βαρχοῦλες καὶ καϊκάκια. Καὶ σὲ ὅλα τριγύρω ἀπλωμένη
ἀτελείωτη πρασινάδα. Χλόη καὶ θάμνοι καὶ ὅλων τῶν εἰδῶν
τὰ δένδρα ἔχουν σκεπασμένον τὸν τόπον μὲ πράσινον χρῶμα,
ἀπὸ τὸ πιὸ βαθὺ τοῦ μαύρου χυπαρισσιοῦ, ἕως τὸ ἀνοικτό-
τερο τῶν ἀσημοπράσινων ἐλιῶν. Βάλετε εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ
τὴν ἐλαφρὰν αὔραν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πουλιών τὰ κελα-
δήματα καὶ τότε θὰ ἐννοήσετε πῶς ἐκεῖνος ποὺ περνᾷ ὅλο-
λέγει μέσα του: «Ἄχ, ἀς ηταν ποτὲ νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ
ταξίδι!». Καὶ ἔτσι ποὺ τὸ στενὸν σχηματίζει ἐδῶ κι' ἐκεῖ
γωνίας καὶ τ' ἀκρωτήρια κλείουν πέραν τὴν θάλασσαν, θὰ
ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι εὑρίσκεται εἰς καμμίαν ἀπὸ ἐκείνας τὰς
μαγικὰς λίμνας τῶν παραμυθιῶν, ἀν δὲν ηταν τὸ ρεῦμα τοῦ
πορθμοῦ, τὸ ὄποιον τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν πραγματικότητα.

~~Καὶ~~ Καὶ πράγματι τὸ ρεῦμα τοῦ Βοσπόρου εἶναι ὄρμητικόν.
Εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐκβάλλουσι τριάκοντα περίπου με-
γάλοι ποταμοί· οὗτοι μαζὶ μὲ τοὺς τεραστίους ὅγκους τῶν
ündátων των καταβιβάζουσι μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ μεγί-
στους ὅγκους χωμάτων καὶ πετρῶν. Διὰ τοῦτο τὰ ündata τοῦ
Εὔξείνου διαρκῶς πληθύνονται καὶ ἀνυψώνονται· τὰ δὲ πλεο-
νάζοντα ἐξέρχονται διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Ηροποντίδα καὶ
ἔπειτα διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν Μεσόγειον. Δι' αὐτὸ
εἴπομεν ὅτι ὁ Βόσπορος δμοιάζει μὲ ποταμόν.

~~Τὸ~~ ρεῦμα δὲ τοῦ Βοσπόρου δὲν προχωρεῖ κατὰ μίαν πάν-
τοτε διεύθυνσιν. Ἐπειδὴ εἰς πολλὰ μέρη ὁ πορθμὸς στενεύει,
ἐδῶ δὲ καὶ ἐκεῖ προβάλλουν ἀκρωτήρια, τὰ ündata προσκρούουν
εἰς αὐτὰ τὰ ἀκρωτήρια καὶ ἀπὸ τὴν Εύρωπην στρέφονται πρὸς
τὴν Ἀσίαν καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εύ-
ρωπην μὲ ἀλλεπάλληλα ζικ-ζάκ*. Τέλος φθάνουν εἰς τὴν ση-
μερινὴν Χρυσόπολιν (τὸ Σκούταρι), δπου ὑπάρχει ἡ τελευ-
ταία προεξοχὴ τῆς Ἀσίας. Τότε διὰ τελευταίαν φορὰν τὰ

ΕΛΛΑΣ

νερὰ στρέφονται πρὸς τὴν Εύρωπην, πρὸς τὸ νότιον δηλαδὴ ἄκρον τοῦ εύρωπαϊκοῦ στομίου. Ἐκεῖ χωρίζονται εἰς δύο μέρη· ἐν μὲν μέρος τοῦ ῥεύματος εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ Κερατίου κόλπου, ὅπου σιγὰ-σιγὰ σθήνει, τὰ δὲ νερὰ γυρίζουν πάλιν ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἄκρογιαλιὰν καὶ ἔνωνται μὲ τὸ ἀρχικὸν ῥεῦμα· τὸ δὲ ἄλλο μέρος τοῦ ῥεύματος διευθύνεται πρὸς νότον καὶ χάνεται μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Προποντίδα.

Τὴν τόσον λαμπρὰν καὶ ἐπίκαιρον θέσιν τοῦ Βοσπόρου καὶ μάλιστα τοῦ Κερατίου κόλπου διεῖδον πρῶτοι οἱ Μεγαρεῖς, οἵ ὁποῖοι καὶ ἀπέστειλαν ἐκεῖ ἀποικίαν ὑπὸ τὸν Βύζαντα. Οὕτω ἴδρυθη ἐκεῖ περὶ τὰ 650 π. Χ. ἡ περιμάχητος ἀνὰ τοὺς αἰῶνας πόλις, ἣτις ὠνομάσθη τότε Βυζάντιον, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ.

Ο ἀρχαῖος γεωγράφος Στράβων* μᾶς διηγεῖται μίαν περίεργον παράδοσιν διὰ τὴν ἐκλογὴν, τοῦ τόπου ἐκείνου ὑπὸ τῶν Μεγαρέων.

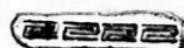
Ο Βύζας (ὅστις θὰ ᾖ το βέβαια κανεὶς τολμηρὸς θαλασσοπόρος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ εἶχεν ἀντιληφθῆ κατὰ τὰ ταξίδιά του τὴν σημασίαν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου), ἐζήτησε, λέγει δὲ Στράβων, ἀπὸ τὸ μαντεῖον νὰ τοῦ ὀρίσῃ ποία ἦτο ἡ καλυτέρα θέσις τῶν μερῶν ἐκείνων διὰ νὰ ἴδρυσῃ τὴν πόλιν. Καὶ ὁ Ἀπόλλων συνέστησεν εἰς τὸν Βύζαντα νὰ ἴδρυσῃ τὴν πόλιν «ἀπεναντίον τῶν τυφλῶν». Ἀντίκρυ ἀπὸ τοὺς τυφλούς. Πρέπει νὰ ὅμολογήσωμεν ὅτι ὁ χρησμὸς ἦτο ὀλίγον σκοτεινός. Ποῖοι ἦσαν αὐτοὶ οἱ τυφλοί, καὶ ποῦ νὰ τοὺς εὗρῃ ὁ Βύζας διὰ νὰ ἴδρυσῃ τὴν πόλιν ἀπέναντί των;

Τοὺς εὑρῆκεν δῆμως, δῆπος μᾶς διηγεῖται ὁ Στράβων. Πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν ἄλλοι Ἕλληνες εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς τὸν Βόσπορον, εἰς τὴν ἀσιατικὴν δῆμως ὅχθην αὐτοῦ, εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον τοῦ πορθμοῦ, καὶ εἶχον ἴδρυσει ἐκεῖ ἀποικίαν, τὴν Χαλκηδόνα. Ε, αὐτοὶ ἦσαν οἱ τυφλοὶ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Αλλὰ διατί ήσαν τυφλοί, θὰ μου εἰπητε, οἱ Χαλκηδόνιοι, καὶ πῶς ἀνεκάλυψε τὴν τύφλωσίν των ὁ Βύζας; Εἰς αὐτὸν ἐβοήθησεν, δπως μᾶς λέγει ὁ Στράβων, ἵνα ψάρι: Ἡ πηλαμίς, δηλαδὴ ἡ σημερινή μας παλαμίδα. Καὶ ίδού πῶς: Ἡ πηλαμίς, διηγεῖται ὁ γεωγράφος, γεννᾶται εἰς τὰ ἔλη τῆς Μαιώτιδος (τῆς σημερινῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης). ἀφοῦ δὲ μεγαλώσῃ δλίγον, ἐξέρχεται ἐκ τῆς περικλείστου ἐκείνης θαλάσσης καὶ τρέπεται ἀγεληδὸν πρὸς τὰς ἀσιατικὰς ἀκτὰς μέχρι τῆς Τραπεζοῦντος καὶ Κερασοῦντος. Ἀπ' ἐκεῖ ἀρχίζουν νὰ τὴν κυνηγοῦν ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀκόμη μεγάλη. Ἐφ' ὅσον ὅμως προχωρεῖ ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Σιγάπην καὶ δυτικώτερον, γίνεται ὠραιοτέρα· οἱ ἀλιεῖς ἐπιτίθενται κατ' αὐτῆς, τὴν συλλαμβάνουσι καὶ τὴν ταριχεύουσι. Μετ' δλίγον ἡ πηλαμίς, παχυτάτη πλέον καὶ γλυκυτάτη, εἰσέρχεται εἰς τὸν Βόσπορον. Τί συμβαίνει τότε; Τὰ βεύματα τοῦ πορθμοῦ φέρουσι μέγα μέρος τῆς ἀγέλης κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, δπου συλλαμβάνεται εἰς μεγίστας ποσότητας καὶ μετ' εύκολίας. Εἰς τὴν Χαλκηδόνα ὅμως οὔτε λέπι πλησιάζει.

Δέν ήσαν λοιπὸν πραγματικῶς τυφλοί οἱ Χαλκηδόνιοι, προσθέτει ὁ Στράβων, οἱ ὄποιοι, μολονότι πρῶτοι ἐπλευσαν εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ἀφῆκαν τὸν θαυμάσιον Κεράτιον κόλπον, καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ὥγθης;

1925

ΒΙΟΥ ΖΩΝ

Φωλεά, τῶν, πτηνῶν

Κωνσταντίνου Καλλινίκου

Ο οίκογενειακὸς τῶν πτηνῶν βίος προϋποθέτει τὴν φωλεάν. Ἡλθε λοιπὸν ἡ ἀνοιξις; Εύρηκεν ἔκαστον πτηνὸν τὸν σύντροφόν του; Ἀμέσως τίθενται ἀμφότεροι ἐπὶ τὸ ἔργον.

Ἐν πρώτοις ἐκλέγουν τὸν κατάλληλον τόπον: ἐν σκιερὸν φύλλωμα η μίαν σχισμὴν βράχου η τὴν δροφὴν μιᾶς αὐλῆς η ἔνα εὔώδη θάμνον. Ἐπειτα δὲ ἀρχίζουν νὰ συνάζουν ἀπὸ τὰ πέριξ πηλὸν η κάρφη η μαλλίον η ἄλλα παρόμοια υλικά, δι’ ᾧ θὰ κατασκευάσουν τὴν διαμονήν των στερεωτέραν καὶ ἀναπαυτικωτέραν. Συνεργάζονται δὲ καὶ οἱ δύο ὅμοι, διότι αἱ ὑπογρεώσεις τοῦ βίου εἶναι κοιναί. Καίτοι δὲ δὲν ἔχουν οὕτε μυστρία, οὕτε πριόνια, οὕτε διαβήτας, οὕτε ἄλλο τι τῶν συνήθων παρ’ ἡμῖν ἐργάλείων, ἐν τούτοις ἀντὶ πάντων τούτων τὸ βάμφος των χρησιμοποιοῦντες, κτίζουν τὴν φωλεὰν σύμμετρον, φιλόκαλον καὶ γεωμετρικωτάτην. Δὲν τὴν κάμνουν πολὺ μικράν, διὰ νὰ γωρέσουν αὔριον οἱ νεοσσοί των· οὕτε πάλιν καὶ πολὺ μεγάλην, διὰ νὰ μὴ χρυώνουν. Ἐπενδύουν δὲ αὐτὴν ἔνδοθεν μὲν πτίλα καὶ τριφερὰ χόρτα καὶ μαλλίον καὶ βάμβακα, διὰ νὰ τὴν καταστήσουν δσον τὸ δυνατὸν θερμὴν καὶ πρόσφορον διὰ τὰ μικρά των.

Μερικῶν πτηνῶν αἱ φωλεῖαι εἶναι ἀξιαιτέρας παρατηρήσεως:

Τῆς ἀκανθυλλίδος η φωλεὰ εἶναι μικκύλον ἀριστούργημα οἰκοδομητικῆς.

Ἡ ἀγριόνησσα τῆς Ἰσλανδίας ἔχει τὸ μητρικὸν φίλτρον οὕτως ἀνεπτυγμένον, ὥστε, ἐπειδὴ τὸ κλῖμα ἐκείνου τοῦ μέρους εἶναι ψυχρότατον καὶ δὲν δύναται ἐν τῷ μέσῳ τῶν πάγων νὰ εῦρῃ υλικὸν θερμόν, αὐτὴ ἐξ ἑαυτῆς ἀποσπᾷ τὰ πτίλα τοῦ σώματός της καὶ σκεπάζει τὰ ἔνδον τῆς κατοικίας της, διὰ μὴ ῥιγοῦν αὔριον τὰ ἀγαπητά της τέχνα.

Ἡ κίσσα, μόνη μεταξὺ τῶν πτηνῶν, γινώσκει νὰ στεγάζῃ καὶ διὰ θόλου τὴν κατοικίαν της.

Ἡ χελιδὼν πρῶτον θέτει τὰ στερεώτερα κάρφη δίκην θεμελίων καὶ ἐπειτα περιπλάττει τὰ ἐλαφρότερα, ἐπαλείφουσα τὸ σὸλον διὰ πηλοῦ, τὸν ὃποῖον φέρει ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν πτερύγων της. Τὸ δὲ σχῆμα, τὸ ὃποῖον προσδίδει εἰς τὴν φωλεάν της δὲν εἶναι οὕτε γωνιῶδες, οὕτε πολύπλευρον, ἀλλὰ σφαιρική οἰκοδομήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

ροειδές· διότι τοῦτο εἶναι τὸ στερεώτερον, χωρητικώτερον καὶ ἀσφαλέστερον τῶν σχημάτων.

Οἱ δρυοκολάπτης εἶναι καὶ αὐτὸς εὐφυής οἰκοδόμος. Ἐν πρώτοις ἐκλέγει προσεκτικῶς τὸ κατάλληλον δένδρον. Ἐπειτα διατρυπᾷ τὸν κορμὸν αὐτοῦ κατ' εὐθεῖαν διὰ τοῦ ῥάμφους του, ποιῶν ἄνοιγμα τόσον, ὃσον θὰ ἐπέτρεπε τὴν εἰσοδόν του. Ἀκολούθως συνεχίζει τὴν ὁπῆν, ἀλλὰ πρὸς τὰ κάτω τοῦ δένδρου, ἔνθα πλέον ἔχετε ὅχι τὸν διάδρομον, ἀλλὰ τὴν καθ' αὐτὸν αἴθουσαν, ἐπεστρωμένην τεχνικῶς. Τοιουτορόπως ὁ δρυοκολάπτης ἐνδιαιτᾶται εἰς τὰ βάθη τῶν κορμῶν, διεφύγων τὴν προσοχὴν τῶν ἐπιδρομέων του. Διὰ νὰ εἶναι μάλιστα ἀσφαλέστερος, λαμβάνει ὁ πονηρὸς ὅλα τὰ ἔυλάρια καὶ ῥοκανίδια τὰ προχύψαντα ἀπὸ τῆς διατρυπήσεως τοῦ δένδρου καὶ τὰ φέρει μακρὰν τῆς πραγματικῆς διαμονῆς του! Πῶς τὸ ἐδιδάχθη;

Εὐφυίαν ἐπίσης οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ προβλεπτικότητα ἀσύγκριτον διαβλέπομεν ἐν τῇ φωλεᾷ τοῦ «ῥάπτου». Αὐτὸς τὸ ταλαιπωρον καταδιώκεται ἀπὸ ὄφεις καὶ πιθήκους. Θέλετε λοιπὸν νὰ μάθετε τί ἐτεχνάσθη; Ἔλαβεν ἀπὸ τὴν γῆν ἐν ἔηρὸν φύλλον. Ἐπῆρεν ἐπειτα ἐν φύλλον πράσινον. Ἐρραψεν ἀμφότερα ἐπιδεξίως διὰ φυτικῶν ἴνῶν, μεταχειρισθὲν ἀντὶ βελόνης τὸ ῥάμφος του. Ἐπενέδυσε δὲ τὸ ὅλον ἐσωθεν μὲν μαλακὸν γνοῦν. Ἐπειτα τὸ οὔτω σχηματισθὲν θυλάκιον ἀνήρτησεν ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ δένδρου ἀπὸ λεπτότατον κλῶνα, τὸν ὃποῖον δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ πατήσῃ ἐπίθουλος χωρὶς νὰ φοβηθῇ πτῶσιν. Καὶ κάθηται τώρα ἐκεῖ ἐπάνω αἰωρούμενον καὶ... τίς οἶδε; περιπατῶν τοὺς ἐχθρούς του!

1910.

3. ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑΙ.

A'. BIOY ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

III Λαμπρῆ.

B. Ἀδαμίδου

Τάμ, τάμ!... τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, Ἀδάμ,
Ἀδάμ... Κράγκ, κράγκ, κρούγκ, κράααγκ!... Ἀκούστηκαν
τὰ μεσάνυχτα τὸ σήμαντρο κι' ἡ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς.

Ἐγώ, μὲ μιὰ πέρδικα ποὺ ζωγράφιζα μὲ τὸ κερὶ σὲ κόκ-
κινο αύγό, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῆν τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου
κοιμόνταν ξέννοιαστα σὰ στὸν καλὸν καιρό. Ή μητέρα μου
χώριζε τ' ἀσπρόρουχα τοῦ καθενὸς ἀπὸ τὴν πλύση, κι' ἡ
κυραμάννα μου παιδεύονταν μὲ τὴν ψυχοπαίδα μας στὸ
μαγειρεὶο γιὰ ν' ἀποτελειώσουν τὸ «τρῖμμα» ἀπὸ τὰ συκω-
τάκια κι' ὅλα τὰ λιανώματα τοῦ ἀρνιοῦ μὲ τηγανισμένα
ψωμάκια καὶ μάραθα, ὅταν ἀκούγεται ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ κα-
λοκαιρινὸ κι' ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου:

— Σηκωθῆτε κι' ἔτοιμασθῆτε γρήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ
κόσμος καὶ μᾶς καρτερῆ.

Ποῦ νὰ ξυπνήσουν ὅμως τ' ἀδέρφια μου! Ο μικρὸς μά-
λιστα, ἀν δὲν τὸν ἐρράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμα ώς
τὰ τώρα.

— Πήρατε τὶς λαμπάδες σας; μᾶς βωτῷ ὁ πατέρας μου· καὶ
τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; Σβήσατε καλὰ τὶς φωτιές; Μήν
ἀφήσατε τὴ γάτα στὸ μαγειρεὶο μὲ τ' ἀρνί; Ἀιστε λοιπόν,
χρονιάσατε ὅσο νὰ ἔτοιμασθῆτε!

“Ολος ὁ κόσμος στὸ ποδάρι. Ποιὸς ἔκλεινε τὸ σπίτι του,
ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμίλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ δαδιὰ στὸ
χέρι γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν, κάποιος φώναξε τοὺς γει-
τόνους του ἀν ξύπνησαν, καὶ τὸ σήμαντρο κι' ἡ καμπάνα βα-
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ροῦσαν ἀτέλειωτα: τάμ, τάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν
Ἀδάμ, Ἀδάμ, χράγχ, χράγχ, χρούγχ!..

Τὴν ἐκκλησιὰ τὴν ηὔραμε γεμάτη. Ο παπᾶς καρτεροῦσε
ὅλο τὸ χωριὸ γιὰ νὰ βάλῃ εὐλογητὸ κι' ἔστελνε παιδιὰ στὰ
σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους, καὶ τὰ παιδιὰ ἔσπα-
ζαν παραθύρια μὲ τὶς πέτρες καὶ τράνταζαν θύρες ἀπὸ χτυ-
πήματα ὅσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ο Γερομπίρος μοναχά, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσῃ
ἀπὸ τοὺς βεματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὸν καλὸ τὸ
λόγο, ἀλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάχοιτος ἦταν συχωρεμένος.

— Οἱ ἀλλοὶ ὅλοι εἴμαστε δῶ; ῥώτησε ὁ παπᾶς.
— Είμαστε, παπᾶ.

— Εμπρὸς λοιπόν: «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός».

Αμα βγήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ Χριστὸς ἀνέ-
στη, νὰ κι' ὁ Γερομπίρος, καβάλα στὸ μουλάρι του, μπρ-
στὰ στὸν παπᾶ.

— Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἐλεγε, ν' ἀπομείνω ἀπὸ
τὰ παλιοπόδαρα φέτος ἔτσι! Ακόμα εἴμαι ζωντανός, δὲν εἴ-
μαι πεθαμένος.

Οτι ἀπόλυτε ἡ ἐκκλησιὰ καὶ γυρίζαμε ὅλοι μὲ τὶς ἀσπρες
λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τὴν χάρη
τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς» τοῦ παπᾶ, ἀσπριζε
κι' ἡ ἀνατολή, καὶ ἄχ! τί ὅμορφα μοσχοβολοῦσαν αὐτὴ τὴν
ῶρα τ' ἀνθισμένα δέντρα ἀπὸ τὶς αὐλές καὶ τοὺς κήπους!

Οι ἄνθρωποι χώριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μὲ τὶς εὐχὲς
στὸ στόμα: «Χριστὸς ἀνέστη», «χρόνια πολλά», «χαρού-
μενοι μὲ δ, τι ἀγαπάει ἡ καρδιά σας».

Τ' ἀηδόνια τὸ ἐλεγαν στὰ λακκώματα* κάτω, μέσα στὰ
βάτα, κι' ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, σὰν περίεργος ποὺ εἶναι, μὲ
ῥωτοῦσε:

- Δὲ μοῦ λέεις, γιατί τὴ Μεγάλη Παρασκευὴ τὴ νύχτα δὲ λα-
λοῦσαν τ' ἀηδόνια καὶ τώρα λαλοῦν;
— Απὸ τὴ χαρά τους γιὰ τὴν Πασχαλιά, τοῦ λέω, δὲν κα-
ταλαβαίνεις;
— Μήπως ξυπνᾶς καὶ σὺ κανένα χάραμα, υπναρᾶ, τοῦ λέει ὁ
πατέρας μας, γιὰ νὰ δῆς πότε λαλοῦν τ' ἀηδόνια;

Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ περά-
σαμε κι' ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τὶς λαμπά-
δες μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια πε-
ρύσαμε κι' ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τὴ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς
δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλή. Ὁ μικρὸς ἀδερ-
φός μου σοφίστηκε νὰ φωτίσῃ μὲ τὴ λαμπάδα του καὶ τὶς κό-
τες, καὶ πῆγε κι' ἀνοιξε καὶ τὴ θύρα τοῦ κοτετσιοῦ, σὰν νὰ
χρειάζονταν κι' αὐτὸ γιὰ νὰ χαροῦν καὶ τῶν κοτῶν οἱ καρδιές.

Η πρώτη δουλειά μας ήταν νὰ τραυμάξωμε στὴν τραπε-
ζαρία. Τὸ τρίμα ώρα ήταν ἔτοιμο, οἱ σταυροχουλοῦρες βγῆκαν
ἀπὸ τὸ ντουλάπι, κι' ἡ Ἄρνα ἡ ψυχοπαίδα μας ἔφερε καὶ
τ' αὐγὰ τὰ κόκκινα στὴν κανίστρα γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ
τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Παίρνομε νὰ τσουγκρίσωμε, τί νὰ δοῦμε; Ὁ μεγάλος
ἀδερφός μου, γιὰ νὰ βρῆ ποιό αὐγὸ εἶχε γερώτερη μύτη καὶ νὰ
νικήσῃ τ' ἄλλα τὰ παιδιά, δοκιμάζοντας τὸ ἔνα μὲ τὸ ἄλλο
δὲν εἶχε ἀφήσει κανένα γερὸ στὴν κανίστρα!

Γιὰ τιμωρία του εἶπε ὁ πατέρας μας νὰ γυρίζῃ ὕστερα τὴ
σούβλα μὲ τ' ἄρνι μοναχός του στὸν κῆπο. Ἐκεῖ ὅμως ποὺ
τὸ γύριζε, ὅλοι τὸν παρακαλούσαμε γιὰ χάρη νὰ μᾶς ἀφήσῃ
λίγο νὰ γυρίζωμε κι' ἐμεῖς, κι' ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρύ,
σὰν νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του. Μονάχα ἡ Ἄρνα μας δὲν
πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιατὶ κουβαλοῦσε ἀπὸ τὸ πρωὶ τὶς
σταυροχουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγὰ στοὺς δέκα ἑπτὰ βα-
φτιστικοὺς τῆς μητέρας μου.

1910.

B'. BIOY ZΩΩΝ.

‘Ο κούκος.

*Αντ. Παναυλῆ.

— Κούκου ! Κούκου ! ήκούσθη ἔξαφνα μέσα ἀπὸ τὰ πληγίον μας δένδρα. Ἡσαν μέσα Μαρτίου καὶ μὲ τὸν φίλον μου ἐκαθήμεθα εἰς ἓνα μαγαζάκι, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰς τὴν Καισαριανήν*.

— Ήχουσες ; εἶπα, γεμάτος χαράν. Κούκος ! Πᾶμε νὰ τὸν ίδοῦμε !

‘Εσηκώθηκα καὶ ἡσυχα-ἡσυχα ἐπλησίασα πρὸς τὸ μέρος, ἀπὸ ὅπου εἶχεν ἔλθει ἡ φωνή. Εἶχα ἔξ ἐτη ν' ἀκούσω τὸ κελάδημα τοῦ καλοῦ πουλιοῦ, ἀπὸ τότε ποὺ ἔφυγα ἀπὸ τὸ χωρίο μου κι' ἐγκατεστάθην εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ εἶχα τόσην ἐπιθυμίαν νὰ τὸν ίδω ! . . . ‘Αλλο ἔνα «κούκου ! κούκου !» μὲ ὥδηγησεν ἀριστερά, πρὸς μερικὲς λεῦκες. ‘Αλλ’ ἔξαφνα, ἓνα «φρρττ !» ήκούσθη μέσ' ἀπὸ τὰ κλαδιά καὶ τὸ πουλί ! ἐχά-

θηκε μαχριά. Πάει, έφυγε! Μ' ἐροθήθη, φαίνεται, κι' ἔσπευσε νὰ σωθῇ.

Λυπημένος ἐπέστρεψα πρὸς τὸν φίλον μου, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε κινηθῆ καθόλου.

— Κρίμα ποὺ δὲν εἶχες κανένα τουφέκι μαζί σου, μοῦ εἴπεν ἐμπαικτικῶς· θὰ εἶχαμε τώρα ώραῖον μεζέν.

— Ού! καημένε! ἐφώναξα μὲ θυμόν. Τὸν κοῦκο νὰ σκοτώσω! Ἀγκαλὰ ἔχεις δίκιο. Ἐσὺ οὔτε θὰ εἶδες ποτέ σου κοῦκο, οὔτε θὰ ξεύρης τίποτε γι' αὐτόν.

— Πῶς! Τὸν ξεύρω πολὺ καλὰ... ἀπὸ κάτι παροιμίες ποὺ ἔχω ἀκούσει· π. χ. τρεῖς κι' ὁ κοῦκος. Ἐνας κοῦκος δὲν φέρνει τὴν ἀνοιξη, κτλ.

— Ἐσεῖς οἱ Ἀθηναῖοι θέλετε κρέμασμα. Βέβαια, ἀφοῦ δὲν ἔζησες ποτέ σου στὴν ἑξοχὴ καὶ δὲν εἶδες ποτὲ στὴ ζωή σου κοῦκο, δὲν ἥμπορει νὰ σου λέγῃ τίποτε ἡ φωνή του στὴν καρδιά.

— Καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ μάθω τί λέγει τούλαχιστον αὐτὸ τὸ «κούκου» στὴν δική σου τὴν καρδιά;

— Τί ἄλλο καλύτερο ἀπὸ τοῦτο, ὅτι ἔρχεται, ὅτι ἥλθεν ἡ ἀνοιξις. Μή βλέπης ὅτι ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ὅλα εἶναι ἀνω-κάτω, ἔχουν ἀνακατευθῆ καὶ αἱ ἐποχαὶ τοῦ ἔτους καὶ δὲν ξεχωρίζετε τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὸ καλοκαίρι. Εἰς τὴν πατρίδα μου αἱ ἐποχαὶ τοῦ ἔτους διαδέχονται ἄλληλας κανονικά. Καὶ φαντάζεσαι πόση εἶναι ἡ χαρά μας, ὅταν, κατὰ τὸν Φεβρουάριον, ἑβδομάδες πρὶν γυρίσουν τὰ γελιδόνια, ἐνῷ φυσάει ἀκόμη ὁ βοριᾶς καὶ εἶναι χιονισμένα τὰ βουνά, ἀντηγήση ἔξαφα δίπλα ἀπὸ τὸ σπίτι μας, τὸ χαρούσυνο κελάδημα «κούκου! κούκου!». Ἄνοιγομε τότε τὰ παράθυρα, καὶ νάτος, ἀντίκρυ μας, εἰς τὸ γειτονικὸν δένδρον, σταχτερός, μεγάλος σὰν περιστέρι, μὲ τὴ στρογγυλή του οὐρὰ ποὺ ὅμοιάζει σὰν βεντάλια, καὶ προσηλώνων ἐπάνω μας τὰ ἔξιπνά του μάτια ἔσαναλέει μὲ ὅλη του τὴ δύναμη: «Κούκου! κούκου! κούκου!». Δηλαδή «χαρῆτε! Νά με πάλι! Καὶ πίσω μου,

λίγο, νὰ ἡ 'Ανοιξη ποὺ γυρνᾶ!» Καὶ δὲν εἶναι ἔνας, παρὰ δεκάδες, ἑκατοντάδες, ποὺ ἐπαναλαμβάνουν τὸ τραγοῦδι.

— Περίεργον! Δὲν φεύγουν ὅταν σᾶς ἴδοῦν;

— Ἡμεῖς ἔκει κάτω δὲν εἴμεθα ἄγριοι ὅπως ἔσεις ἐδῶ. Τὰ πουλιὰ εἶναι οἱ χαλοί μας φίλοι. Ἡκούσθη ποτὲ νὰ πειράξῃ κανεὶς στὰ μέρη μας κοῦχο! Θὰ τὸν χρεμάσουν, καὶ μάλιστα οἱ γεωργοὶ τοῦ τόπου.

— Οἱ γεωργοί, γιατί;

— Γιατὶ ὁ κοῦχος εἶναι ἔνας ἀπὸ τοὺς ἀσπόνδους διώχτας τῶν ἐντόμων, καὶ οἱ γεωργοὶ τὸ ξέρουν καλά. Μία ἴδιας κάμπη τριχωτή, φαρμακερή, ἡ ὁποία καταστρέφει τὰ πεῦκα, καὶ τὴν ὅποιαν φοβοῦνται καὶ ἀφήνουν ἀκαταδίωκτον τὰ ἄλλα πουλιά, γιὰ τὸν κοῦχον εἶναι ἡ καλυτέρα τροφή. Τὴν πιάνει μὲ τὸ μυτερό του ῥάμφος καὶ σὲ λίγες μέρες καθαρίζει ὅλα τὰ δένδρα μιὰ χαρά.

— Κάπου ὅμως εἶχα ἀκούσει ὅτι ὁ καλός σου αὐτὸς φίλος ποτέ του δὲν φτιάνει σπίτι, καὶ ἡ κυρία του ἀναθέτει εἰς ἄλλους νὰ κλωσσήσουν τὰ παιδιά της.

— Εἶναι ἀλήθεια. 'Αλλ' εἰς αὐτὸ τί φταιει ὁ καημένος; Έτσι τὸν διατάσσει ἡ φύσις.

— Όπωσδήποτε δὲν εἶναι τόσον ἄγιος ὅσον μᾶς τὸν παρουσιάζεις.

— Δὲν ξεύρω. 'Εγὼ τὸν ἀγαπῶ, ὅπως καὶ ὅλοι ὅσοι ἔχουν ζῆσει λίγο στὴν ἐξοχή. Καὶ σὲ βεβαιῶ πὼς τόσον εἶχα λαχταρήσει τώρα τελευταῖα τὴν ὅψη καὶ τὸ λάλημά του, ὥστε πηγαίνω συχνὰ στὸ σπίτι ἐνὸς συμπατριώτου μου γιὰ νὰ τὸν βλέπω μέσα στὸ μεγάλο ρολόγι ποὺ ἔχουν στὴ σάλα.

— Τ' εἶν' αὐτὸ πάλι;

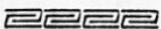
— Βλέπεις; οὕτε αὐτὸ δὲν τὸ ξέρεις. Εἶναι κάτι ρολόγια παλαιοῦ συστήματος, τὰ ὅποια ἀντὶ κάθε ὥρα νὰ χτυποῦν πεζότατα «ντίν! ντίν! ντίν!» ἔχουν μέσα των κρυμμένον ἔνα ὥραιον κοῦχο, ὁ ὅποιος κάθε ὥρα ἀνοίγει τὴν πορτούλα,

βγαίνει ἔξω, κάμνει μίαν μικράν υπόκλισιν καὶ φωνάζει:
«Κούκου! κούκου! κούκου!»

—Σταμάτησε. Ἡ κουκολογία σου ἐπῆρε, μοῦ φαίνεται, πολὺν δρόμο, σὰν τὰ τραγούδια ποὺ λέν οἱ κοῦκοι στὰ βουνά καὶ οἱ πέρδικες στὰ πλάγια.

—Δὲν μὲ πιστεύεις, βλέπω. Σὲ βεβαιῶ σμως ὅτι ὅλα ὅσα σοῦ εἶπα, εἶναι ἀλήθεια.

1925.

4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΚΑΙ.

A'. BIOY ANΘΡΩΠΩΝ.

Αγῶνες ἱππικοὶ ἐν "Ηλεῖσι.

Ανδρέου Καρκαβίτσα.

Εἰσαγωγή: Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καινούργιου εἰς τὰ Λεχαινὰ εἶναι συνηθροισμέναι κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου πολλαὶ νεάνιδες καὶ γυναῖκες καὶ διασκεδάζουν. Ἡ μεγαλυτέρα χόρη τοῦ οἰχοδεσπότου Βασιλικὴ ἔχει μεταβῆ εἰς τὴν πανήγυριν τοῦ ἀγίου, τὴν τελουμένην εἰς τὴν φερώνυμόν του παρὰ τὰ Λεχαινὰ μονήν, ὅπου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτελέσθησαν καὶ ἀγῶνες δρόμου μεταξὺ ἵππεων. Ἡ Βασιλική, ἐπιστρέψασα, διηγεῖται τώρα εἰς τὰς φίλας της τὰ συμβάντα κατὰ τὴν πανήγυριν.

—'Αμ' τὴν κουλούρα'; Ποιός ἐπῆρε τὴν κουλούρα; ἦρώτησαν αἴφνης τὴν Βασιλικὴν αἱ γυναῖκες.

—Ο Γιώργης ὁ Βρανᾶς.

Καὶ μετὰ φλυάρου λεπτομερείας, εὐτυχισμένη διότι ἡτο εἰς θέσιν νὰ λέγη, ὅλον καὶ νὰ λέγη καὶ ν' ἀκούεται μετὰ προσοχῆς, ἡ νεᾶνις ἤρχισε νὰ διηγῆται τὰ τοῦ ἱππικοῦ ἀγῶνος.

“Α ! είναι τὸ καλύτερον τῆς ὅλης πανηγύρεως αὐτό ! Φαντασθήτε· μόλις ἐδόθη τὸ σημεῖον καὶ ὅλη ἔκείνη ἡ μυρμηγχιὰ τοῦ θεωμένου πλήθους ν' ἀνυπομονῇ, νὰ στενοχωρεῖται, νὰ παθαίνεται ώς ἐν καὶ μόνον σῶμα. Ὁ κάμπος ἥπλοῦτο ἐπιχλινὴς ὀλίγον, δύμαλὸς δύμως, καταπράσινος, μὲ ὀλίγα σφερδούχλια* ἐδῶ κι' ἔκει, μὲ μίαν ἀγριαπιδιὰν εἰς τὴν μέσην κι' εὔρυς, ἀπεριόριστος εἰς τὸ βλέμμα τῶν θεατῶν. Ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως δὲν διέκρινέ τις κατ' ἀρχὰς ἄλλο τίποτε, παρὰ μελανὰ μόλις στίγματα, σκιὰς ἄνω τοῦ ἐδάφους, φερομένας ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐπειτα διεκρίθησαν οἱ πόδες τῶν ἀλόγων, κινούμενοι ἐμπρὸς - δπίσω μετὰ ταχύτητος, ώς πτερωταὶ μύλου, καὶ τέλος διεγράφησαν καὶ οἱ καβαλάρηδες, ώς λευκὰ συννεφάκια ἀνὰ τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν. Ὁ νικητὴς δύμως ἵτο ἀδύνατον νὰ διακριθῇ ἀκόμη. Ἡ σειρὰ τῶν ἀλόγων ἐν τῇ καταπληκτικῇ ὁρμῇ των ἥλλασσε κατὰ λεπτὸν καὶ οἱ πρῶτοι ἥρχοντο ἐσχατοὶ καὶ οἱ ἐσχατοὶ ἐπροπορεύοντο, ὥστε κατήντησεν ἀμφίβολον τὸ τέλος.

Τὸ πλῆθος ἀνυπόμονον ἔκαμνε τὰς χρίσεις του, ἔλεγε τὰς εἰκασίας του καθείς, ώσεὶ θέλων νὰ ταχύνῃ τὸ ἀποτέλεσμα.
—Νὰ τὸ ψαρί, τὴν ἄρπαξε !
—Μπᾶ, δὲν βλέπεις τὸ μπάλιο* ποὺ τὸ φέρνει κατὰ πόδι;
—Θὰ τὸ περάσῃ, ωρέ, θὰ τὸ περάσῃ !
—”Α ! ᾳ ! ᾳ ! . . .

Κι' ἐφώναζον, οἰστρηλατούμενοι, κινοῦντες χεῖρας καὶ πόδας, ώς νὰ μετεῖχον καὶ αὐτοὶ τοῦ ἀγῶνος.... Αἴφνης, νά, πίπτει ἔνας καβαλάρης καὶ φεύγει τὸ ἀλογόν του μακράν, τριποδίζον. Δύο ἄλλοι, βλέποντες φανερὰν τὴν ἀποτυχίαν, ἀποσύρονται τοῦ ἀγῶνος· ἄλλα, διὰ νὰ μὴ ἐντροπιασθοῦν, φεύγουν μακράν τῶν θεατῶν. Καὶ ἀρχίζουν οὗτοι πάλιν φωνάζοντες· καὶ γελοῦν, αἰωνίως γελοῦν, σαρκάζοντες τοὺς νικημένους.

Τ' ἄλογα τρέγουν ἀκόμη ἐν δαιμονιώδει φορᾷ, μὲ τὴν

κεφαλήν τεντωμένην ἐμπρός, τὸ σῶμα ὅλον εὔθυτατον, ώς
ἱπτάμενοι κόρακες. Καὶ τὰ φορέματα τῶν καβαλάρηδων κυ-
ματίζουν, φουσκώνουν ἀπὸ τὸν ἄνεμον αἱ χειρίδες τῶν ὑπο-
καμίσων καὶ ἡ φουστανέλλα πλαταγεῖ θορυβωδῶς.

Ἄλογα τέσσαρα ἔμενον τώρα διαφιλονεικοῦντα τὸ γέρας.
Τὸ λευκὸν ἤρχετο πρὸς τὰ ἐμπρός, μὲ τὸν καβαλάρην κολ-
λημένον ώς κάνθαρον ἐπάνω του. Αἴφνης πλησίον του ἐπέ-
ρασε τὸ μαῦρον, μὲ τὸ λευκὸν ἀστέρι εἰς τὸ μέτωπον, κι' ἐβί-
διζε τώρα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ τέρμα. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἄλλο,
μὲ τρίχωμα βαθὺ ἀσπρόμαυρον, ἥλθε παραπλεύρως, ζητοῦν
τὴν νίκην... Καὶ οἱ θεαταὶ ἐξηκολούθουν τὰς συζητήσεις
κι' ἔλεγαν τὰ συμπεράσματά των ἀνυπόμονοι.

— Ἀνδραβιδιώτης* εἶναι τὸ ἀστεράτο;

— Ναί, τοῦ Σκαμνάκη....

— Καὶ τἄλλο, τὸ σιδέρικο*;

— Γαστουνιώτης*.

— Θὰ τὴν φάη τὴν χυλόπηττα!

Καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἔλθουν εἰς ὁῆξιν ἐξ αἰτίας του, μὴ πα-
ραδεχόμενοι νὰ ἐντροπιασθῇ τὸ ἄλογον τοῦ τόπου των.

Ἄλλ' αἴφνης ὁ ψαρῆς, ὁ προπορευόμενος εἰς τὴν ἀρχὴν
τοῦ ἀγῶνος, ἐστάθη εἰς τὴν μέσην τοῦ δρόμου ἀκίνητος παρὰ
τὰς παροτρύνσεις τοῦ αὐθέντη του, καί, κρατῶν ὑψωμένην
τὴν κεφαλήν, παρετήρει ὅλα τὰ σημεῖα, ώς νὰ ἡρεύνα τὸν
ὅριζοντα· ἐπειτα ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὰ ὅπίσω, συναπο-
φέρων ἄκοντα καὶ τὸν κύριόν του.

— Ἄφς τον· πάει γιὰ βροῦθες· εἶπαν.

Ἐμεναν πλέον τρία εἰς τὸ ἵπποδρόμιον· τὰ δύο ἐπήγα-
νων ἐμπρός, καὶ ὀλίγον ὅπισθεν, σχεδὸν ἐπὶ τὰ ἵχνη των,
ἐβάδιζε τὸ τρίτον. Ἠρχετο τοῦτο κανονικῶς τρέχον, μὴ πα-
ραλλάσσον τὸν βηματισμόν του, ώς νὰ ἥτο βέβαιον περὶ τῆς
νίκης του καὶ ἀφηνε τὰ ἄλλα νὰ κοπιάζουν ἀδίκως. Καὶ ώσει
προλαμβάνον τὴν σκέψιν τῶν θεατῶν, δι' ἐνὸς πηδήματος ἐπέ-

ρασεν αἴφνης μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων του, κι' ἐπλησίασε σπεῦδον τὸν κρατοῦντα ἐπὶ κοντοῦ τὴν κουλούραν, τῆς νίκης τὸ ἐπαθλον.

— Μωρὲ γειά σου, πουλί μου! ἐφώναξαν οἱ θεαταὶ κατευθουσιασμένοι, ἐνῷ ὁ Γεώργιος Βρανᾶς, ὁ καβαλάρης καὶ κύριός του, ὥχρος, συγκεκινημένος, ὠρθοῦτο κι' ἐπεδείκνυεν εἰς τὸ πλήθος τὴν κουλούραν, ἐν ἔξαλλῳ ἀποθεώσει.

— Παναγιά μου, τί ὅμορφος ποῦταν ἔκει! "Αγγελος γραμμένος"! ἐπεφώνησεν ἡ κόρη μὲν ἀπροσποίητον θαυμασμόν.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἀκροαταὶ αὐτῆς δὲν ἤσαν δλιγάτερον ἐνθουσιασμένοι. Ἡ νίκη ἐνὸς ἀλόγου δὲν θεωρεῖται μικρὸν κατόρθωμα μεταξὺ τῶν χωρικῶν. Οἱ νικητὴς τιμᾶ ὅχι μόνον τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ καὶ τὸν κύριόν του καὶ τὸ χωρίον ἀκόμη, ἀπὸ τὸ ὄποιον κατάγεται. Ἡ νίκη του, διὰ τῶν μυρίων στομάτων τῶν παρατυχόντων πανηγυριστῶν, διαθρυλεῖται εἰς τὰ πέριξ χωρία ὡς μέγα γεγονός. Οἱ χωρικοὶ εἰς τὰ χωρία των, διὰ τὴν ἔλλειψιν καθημερινῶν νέων, ἐπὶ ἑδομάδας, ἐπὶ μῆνα ὅλον, συζητοῦν μετ' ἐνδιαφέροντος τὰ προσόντα αὐτοῦ καὶ τὰς ἀφορμὰς διὰ τὰς ὄποιας οἱ ἄλλοι ὑστέρησαν, ὡς ἴστοριογράφοι τὴν ἡτταν τῶν μεγάλων στρατηγῶν. Διὰ τοῦτο τώρα αἱ νεάνιδες κι' αἱ ἄλλαι γυναῖκες ἐτράπησαν εἰς θορυβώδη διαδήλωσιν ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ ἀλόγου του.

1890.

•Η θερμάστρα τοῦ σχολείου.

·Αριστοτέλους ΙΙ. Κουρτίδου.

Πόσον ώραῖα, πόσον γρήγορα ταξιδεύει κανεὶς... μὲ τὸ δάκτυλον! "Οταν ἔχῃ ἔνα γεωγραφικὸν χάρτην ἐμπρός του, εἰς μίαν στιγμήν, μ' ἔνα τραύηγμα τοῦ δακτύλου περνᾷ ὡκεανούς, τοὺς ὄποιους τὰ γρηγορώτερα ἀτμόπλοια κάμνουν ἑδομάδας καὶ μῆνας νὰ περάσουν, περνᾷ βουνά, εἰς τὰ ὄποια

ἴσως ἀκόμη δὲν ἐπάτησαν πόδες ἀνθρώπου, περνᾶ ἐρήμους γεμάτας ἄμμον, ἀπὸ τὰς ὁποίας μόνον καραβάνια^α Ἀράβων μὲ καμήλους περνοῦν, πηδᾶ ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἄλλην, κάμνει ἄνω κάτω ὅλον τὸν χόσμον. Πόσον ὥραια, πόσον γρήγορα ταξιδεύει κανεὶς μὲ τὸ δάκτυλον!...

Ἄλλὰ τώρα, ἀγαπητὲ μικρέ μου φίλε, τὸ δάκτυλάκι σου δὲν θὰ κάμη τόσον μεγάλην περιήγησιν, ἀλλὰ ἐνα μικρὸν ταξιδάκι. Πάρε τὸν χάρτην τῆς Ἐλληνικῆς Χερσονήσου, ἀρχισε ἀπὸ ὅπου θέλεις, φθάσε εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Προποντίδος, καὶ ἔκεī, ἀνάμεσα εἰς τὴν Ραιδεστὸν καὶ εἰς τὴν Καλλίπολιν, κάτω ἀπὸ τὸν Γάνον καὶ τὴν Χώραν, ζήτησε τὸ Μυριόφυτον^β.

Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἐλλάδος τὰ σχολεῖα δὲν ἔχουν συνήθως θερμάστρας, διότι δὲν κάμνει τόσον κρύον τὸν χειμῶνα· ἀλλ' εἰς τὴν Θράκην, ὅπου εἶναι τὸ Μυριόφυτον, διχειμῶνας εἶναι περισσότερον χειμῶνας, τὸ κρύον περισσότερον κρύον, καὶ τὰ σχολεῖα ἔχουν τὴν θερμάστραν των καὶ ζεσταίνονται.

Ἀπὸ ὅλας ὅμως τὰς θερμάστρας περισσοτέρας συγχινήσεις αἰσθάνεται ἡ θερμάστρα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τοῦ Μυριοφύτου.

Ἄμα ἀρχίσῃ τὸ καλοκαίρι, ἀπὸ τὸν Μάρτιον, τῆς κάμνουν κομμάτια τὸν λεπτὸν λαιμόν της, ὁ ὅποῖος εἶναι τόσον μεγάλος ὥστε περνᾶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ παράθυρον, βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖον, γυρνᾶ πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ φθάνει ἕως εἰς τὰ κεραμίδια, καὶ ἔτσι, δίχως λαιμόν, τὸ χονδρὸν καὶ βαρὺ σῶμά της τὸ πηγαίνουν εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ σχολείου, ὅπου τὸ κλείουν.

Ἐκεῖ μέσα ἡ καημένη ἡ θερμάστρα μένει ώστε εἰς τὴν φυλακὴν μῆνας δλοκλήρους μόνη, κατάμονη. Αὐτὴ ἡ ὅποια εἶναι συνηθισμένη ὅλον τὸν χειμῶνα ν' ἀκούῃ φωνάς, θόρυβον, γέλωτας, καὶ νὰ βλέπῃ τριγύρω της ζωηρὰ παιδιά, τότε Ψηφιοποιήθηκε από τὸ Ινότιτού Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δὲν ἀκούει τίποτε· καὶ ἀν στρέψῃ νὰ ιδῇ τριγύρω τῆς, βλέπει ἔνα χαλασμένον θρανίον, ἔνα σπασμένον δείχτην, ἔνα πίνακα ἀναγνώσεως σβησμένον ἀπὸ τές σταλαγματίες τῆς βροχῆς, καὶ μίαν ἀράχνην, ἡ ὁποία εἰς τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου ὑφαίνει βωβὰ τὸν ἴστόν της.

Οταν δὲπιστάτης τοῦ σχολείου ἀνοίγῃ καμμίαν φορὰν τὴν ἀποθήκην, ἡ θερμάστρα παρατηρεῖ μὲ περιέργειαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τῆς θύρας· καὶ ὅταν βλέπῃ τὰ χελιδόνια νὰ πετοῦν μὲ χαρούμενα κελαδήματα ἐπάνω εἰς τὰς γειτονικὰς στέγας, ὅταν βλέπῃ τὸν ἥλιον ζεστόν, ὡσὰν φλόγα, νὰ θέλῃ νὰ ἐμβῇ ἔως μέσα εἰς τὴν ἀποθήκην καὶ νὰ τὴν ζεστάνῃ ἀπὸ ἔξω—ἐνῷ αὐτὴ εἶναι συνηθισμένη νὰ ζεσταίνεται ἀπὸ μέσα,— ἀναστενάζει ἀπὸ τὴν θέσιν της καὶ λέγει: «Ἄχ! ἀκόμη καλοκαίρι εἶναι!»

Καὶ περιμένει· καὶ ἀφιεράζεται μὲ προσοχὴν διὰ νὰ ἀκούσῃ κάτι καὶ νὰ ἐννοήσῃ τί μῆνας εἶναι· καὶ ὅταν ἀκούῃ ὅτι ἔξω τὰ παιδιὰ κρεμοῦν κεράσια εἰς τ' αὐτὶ τῶν καὶ στρέφουν ἔπειτα τὸ στόμα τῶν καὶ προσπαθοῦν νὰ τ' ἀρπάξουν μὲ τὰ χείλη τῶν καὶ ὅσα τὸ κατορθώνουν κτυποῦν τὰ χέρια τῶν καὶ πηδοῦν καὶ φωνάζουν ἀπὸ τὴν χαράν των, ἡ θερμάστρα λέγει μὲ τὸν νοῦν της: «Μάϊος θὰ εἶναι».

Καὶ περιμένει· καὶ ὅταν ἀκούῃ τὰ παιδιὰ νὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία εἶναι ἐκεῖ πλησίον τοῦ σχολείου, καὶ νὰ λέγουν ποιὸ ἐπέρασε τὸ ἄλλο εἰς τὸ κολύμβημα καὶ ποιὸ ἀπὸ αὐτὰ ἤξεύρει τόσον πολὺ νὰ κολυμβᾶ, ὡστε πηγαίνει ἔως μέσα εἰς τὰ πλοῖα τὰ ἀραγμένα μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιάν, ἡ θερμάστρα λέγει μὲ τὸν νοῦν της: «Ιούνιος θὰ εἶναι».

Καὶ περιμένει. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν δὲν ἀκούει τίποτε πλέον μέσα εἰς τὸ σχολεῖον, οὔτε τὰ παιδιὰ νὰ τραγουδοῦν οὔτε τὸν διδάσκαλον νὰ λέγῃ ωραῖα πράγματα εἰς τὰ παιδιά, οὔτε τίποτε· τὸ σχολεῖον μένει δίχως φωνήν, δίχως

ζωήν, ή θερμάστρα ἐννοεῖ ὅτι ἔγιναν διακοπαὶ καὶ ψιθυρίζει: «Ιούλιος θὰ εἶναι». Καὶ περιμένει.

Περνοῦν καὶ ἄλλαι, καὶ ἄλλαι ἡμέραι. Η θύρα τοῦ σχολείου ἔξαφνα ἀνοίγει καὶ ἡ καμπάνα ἀρχίζει νὰ σημαίνῃ — τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τοῦ Μυριοφύτου ἔχει καμπάναν μὲ τὴν ὁποίαν προσκαλεῖ τὰ παιδιά πρωὶ καὶ μεσημέρι εἰς τὸ μάθημα — σιγὰ-σιγὰ ἀρχίζουν τὰ παιδιὰ νὰ διαβάζουν καὶ ἡ φωνὴ τοῦ διδασκάλου νὰ ἀκούεται δυνατή. Ἄλλὰ καὶ ἔξω εἰς τὸν δρόμον τί βοή, τί κίνησις! Η θερμάστρα ἀκούει τὰ κουδούνια τῶν μουλαριῶν, τὰ ὄποια κουβαλοῦν τὰ σταφύλια ἀπό τ' ἀμπέλια μὲ δύο βυτία, τὸ ἐν ἀπ' ἐδῶ καὶ τὸ ἄλλο ἀπ' ἐκεῖ, καὶ τὰς φωνὰς μὲ τὰς ὄποιας εἰς τὸ πλαγινὸν μαγαζὶ πατοῦν τὰ σταφύλια εἰς τὸ πατητήρι, βγάζουν τὸν μοῦστον, καὶ ρίπτουν τὰ τσίπουρα εἰς ἓνα μεγάλον, ἔως ἐκεῖ ἐπάνω, κάδον, καὶ ἐννοεῖ ὅτι ὁ τρύγος ἥλθε, καὶ ψιθυρίζει μὲ ἓνα βαθὺν ἀναστεναγμόν: «Ἄχ! ὁ Σεπτέμβριος!»

Ἄπὸ τότε πλέον, λεπτὸν πρὸς λεπτὸν μετρᾷ τὸν καιρὸν ποὺ περνᾶ, καὶ περιμένει μὲ καρδιογχτύπι πότε ν' ἀνοίξῃ ὁ ἐπιστάτης τὴν θύραν διὰ νὰ ιδῇ τί γίνεται ἔξω· καὶ ἂμα ιδῇ ὅτι τὰ φύλλα τῶν δένδρων, τὰ ὄποια εἶναι ἐκεῖ εἰς τὴν γειτονιάν, ἀρχίζουν νὰ πίπτουν, παίρνει κάπως θάρρος. «Ω! Ποία ἀνατριχίλα χαρᾶς τὴν πιάνει ὅταν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἀποθήκης ἀκούει τὰς προετοιμασίας τῶν χελιδονιῶν διὰ τὴν ἀναγώρησίν των, τὰ κελαδήματά των, τὰ συγχά των πτερυγίσματα, τὴν ἀνησυχίαν των, καὶ ἓνα πρωὶ ἔξαφνα, παύει διὰ μιᾶς ὅλος ἐκεῖνος ὁ θόρυβος, καὶ αἱ φωλεαὶ μένουν δίχως φωνήν, καὶ αἱ στέγαι ἔρημοι! Δὲν τὰ μισεῖ ἡ θερμάστρα τὰ χελιδόνια· ὅχι, δὲν εἶναι τόσον κακή· ἄλλα, τί τὰ θέλετε, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι φίλοι, νὰ ζοῦν μαζί· τὰ χελιδόνια διώχνουν τὴν θερμάστραν, ὅπως ἡ θερμάστρα τὰ χελιδόνια· ἀλλ' ὅταν φεύγουν αὐτά, τούλαχιστον ταξιδεύουν, πηγαίνουν εἰς

ἄλλους τόπους, ἐνῷ ή καημένη ή θερμάστρα μένει δίχως λαιμόν, φυλακισμένη!

Ἡ μεγαλυτέρα της ὅμως εὐτυχία εἶναι ὅταν τύχην' ἀνοίξῃ ὁ ἐπιστάτης τὴν θύραν καὶ φυσήσῃ μέσα εἰς τὴν ἀποθήκην κανὲν κρύον ρέυμα ἀέρος· ἐκεῖνο τὸ κρύον ρέυμα τοῦ ἀέρος μὲ τὸ φύσημά του τῆς παίρνει ὅλην τὴν στενοχωρίαν τόσων μηνῶν, τὴν δροσίζει, τῆς δίδει ζωήν· διότι — παράξενον πρᾶγμα — ἡ θερμάστρα, ἐνῷ ή δουλειά της εἶναι νὰ ζεσταίη, ἀγαπᾷ τὸ κρύον· τότε, ἐνῷ τανύζεται διὰ νὰ ξεμουδιάσῃ τὸ πιασμένον σῶμά της, ψιθυρίζει μὲ λαχτάραν: «Ἄχ! τέλος πάντων! Αὔριον, μεθαύριον θὰ μὲ βγάλουν!».

Καὶ πραγματικῶς, μόλις κάμη δυνατώτερον κρύον, ἔρχεται ὁ ἐπιστάτης μὲ τὸν κανδηλανάπτην, τὴν καθαρίζουν, τὴν στικώνουν, τὴν πηγαίνουν μέσα εἰς τὸ σχολεῖον, τὴν στήνουν εἰς τὴν περυσινήν της θέσιν, κοντὰ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ διδασκάλου· φέρουν καὶ τὸν κομματιασμένον λαιμόν της, ταιριάζουν τὸ ἔνα κομμάτι μὲ τὸ ἄλλο καὶ γίνεται πάλιν τόσον μεγάλος, ὥστε φθάνει ἕως εἰς τὴν στέγην τοῦ σχολείου.

Τότε ἀρχίζουν νὰ τὴν ταγίζουν· τῆς ρίπτουν ἔύλα πολλὰ εἰς τὴν κοιλιάν της καὶ ἔκείνη εἰς ὀλίγην ὥραν τὰ κάμνει στάκτην· καὶ ἀπὸ τὴν ἄκραν τοῦ λαιμοῦ της βγάζει ἔνα μαῦρον καπνόν, ποὺ τὸν διώχνει ὁ ἀνεμός πότε δεξιά, πότε ἀριστερὰ καὶ δὲν ἤξεύρει ποὺ νὰ πάγη...

Μὲ τί χαρὰν τὴν ὑποδέχονται τὰ παιδιά τὴν θερμάστραν!

“Οταν ἔρχωνται τὸ πρωὶ εἰς τὸ σχολεῖον κατακρυωμένα, ώς νὰ ἐμβῆκε καὶ ἔμεινε μέσα εἰς τὰ μάλλινα φορεματάκια των τὸ κρύον τοῦ δρόμου, καὶ εἶναι κόκκιναι αἱ μύται των καὶ ξεπαγιασμένα τ' αὐτιά των, πλησιάζουν εἰς τὴν θερμάστραν καὶ πυρώνουν τὰ χεράκια των· τὸ κρύον φεύγει εἰς τὴν στιγμὴν ἀπὸ πάνω των, βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖον, εἰς τὸν δρόμον ὅπου ἦτο· καὶ τὰ παιδιά κάθηνται εἰς τὸ θρανίον

των, ἀνοίγουν τὰ βιβλία των, καί, εὐχαριστημένα ώς νὰ τὰ χαῖδεύῃ γλυκὰ-γλυκὰ ἡ ζέστη, ἀρχίζουν νὰ διαβάζουν.

Τί ωραῖα ποὺ μελετοῦν! Ἐξω ἀς κάμνη ὅ, τι θέλει· ἀς εἶναι τόση ἡ τρικυμία, ώστε τὰ πλοῖα ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ μὴν ἡμποροῦν ν' ἀράξουν ἐμπρὸς εἰς τὸ Μυριόφυτον, ἀλλὰ νὰ πηγαίνουν, μὲ μαζευμένα τὰ πανιά των, κάτω εἰς τὸν Κάβο^ν ἡ ἀράξουν· ἀς φυσᾶ τόσος δυνατὸς βοριᾶς ἡ θρασκιᾶς[;], ώστε οἱ μυλωνάδες νὰ δένουν καλὰ τοὺς ἀνεμομύλους ποὺ εἶναι εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Μυριοφύτου, διὰ νὰ μὴ ἀρπάξῃ τὲς φτεροῦγες των καὶ φύγῃ· ἀς βρέχῃ τόσον πολύ, ώστε νὰ κατεβάσῃ καὶ τὸ Πέμα καὶ ὁ Ποταμός, καὶ νὰ γεμίσουν τὴν θάλασσαν μὲ τὸ κίτρινον καὶ ώσταν λάσπη χρῶμα τοῦ νεροῦ των· ἀς εἶναι καταχιονισμένος ὁ Ἀϊ-Λιᾶς, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν παγωνιὰν τὰ μαυροπούλια ἀς ἐμβαίνουν εἰς τὰ παλαιόσπιτα διὰ νὰ σωθοῦν· ἀς εἶναι ὅ, τι θέλει· τὸ σχολεῖον εἶναι ζεστόν, τὰ γυαλιά τῶν παραθύρων ίδρωνουν ἀπὸ τὴν ζέστην, τὰ παιδιά μελετοῦν φωναχτὰ μὲ ψαλμωδίαν τὸ μάθημά των, ἐνῷ ἡ θερμάστρα, πυρωμένη, κατακόκκινη ἀπὸ τὰ πολλὰ ξύλα, ἀρχίζει καὶ αὐτὴ κάτι νὰ ψιθυρίζῃ, ώς νὰ μελετᾷ καὶ αὐτὴ κανὲν μάθημα, ἡ νὰ σιγοτραγουδῇ ἀπὸ εὐχαρίστησιν!

Πόσον τὴν ἀγαποῦν τότε τὰ παιδιά τὴν θερμάστραν! Πόσον τ' ἀγαπᾶ καὶ αὐτή, ὅταν, ώσταν νὰ τὰ φιλῇ, κάμνη νὰ ροδοκοκκινίζουν τὰ μάγουλά των ώς μῆλα καὶ νὰ λαμποκοποῦν τὰ μάτια των!...

Απὸ ὅλα ὅμως τὰ παιδιά τοῦ σχολείου ἡ θερμάστρα περισσότερον ἀγαπᾶ ἔνα μικρὸν παιδίον ἔως ὀκτὼ ἐτῶν, δρφανὸν ἐνδεικνύοντα, ὁ ὅποιος ἐπινίγη, ὅταν εἰς τὴν Σαμοθράκην ἔπεσεν ἔξω τὸ μυριοφυτινὸν καράβι, ποὺ ἐπῆγεν ἐκεῖ κάτω νὰ φορτώσῃ κάρβουνα.

Τὸ καημένον! εἶναι τόσον πτωχόν, ώστε φορεῖ ἀμπαδένιο[;] ἐπανωφοράκι καὶ πανταλονάκι ἀπὸ καραβόπανον, καὶ

μοιάζει ώσταν μοῦτσος^{*} καὶ ὅταν κάμνη κρύον πηγαίνει εἰς τὴν ἀκρογιαλιὰν καὶ μαζεύει κάτι ἔυλαράκια, κάτι φρύγανα διὰ ν' ἀνάψουν φωτιὰν εἰς τὴν γωνιά των, διότι ἡ δυστυχισμένη ἡ μάννα του δὲν ἔχει παράδεις ν' ἀγοράσῃ ζοῦπες (καυσόξυλα), ὅταν τὰς φέρουν μὲ τὰ μουλάρια των οἱ τοῦρχοι κονιάρηδες^{*} ἀπὸ τὸ βουνὸν καὶ τὰς πωλοῦν.

'Αλλὰ τὰ ἔυλαράκια καὶ τὰ φρύγανα ἡ καὶ αἱ ἔηραι κληματίδες, τὰς δποίας κουβαλοῦν ἀπὸ τὸ μικρό των ἀμπέλι ὅταν τὸ κλαδεύσουν, δὲν ἥμποροῦν νὰ κάμουν μεγάλην, ζεστὴν φωτιάν, καὶ τὸ κακόμοιρον ὄρφανόν, ὅταν κάθηται εἰς τὸ παραγώνι[†], δὲν ἥμπορει νὰ ζεστάνῃ τὰ χεράκια του καὶ τὰ ποδαράκια του.

Δι' αὐτὸ συλλογίζεται τότε τὴν θερμάστραν: πῶς στέκει κοντά της καὶ πυρώνεται, καὶ μὲ τί ἀγάπην τὸ ζεσταίνει τότε ἡ θερμάστρα. 'Αλλὰ καὶ αὐτὸ τόσον πολὺ τὴν ἀγαπᾶ, ώστε τὴν νύκτα, ὅταν κοιμᾶται εἰς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας του, καὶ τὸ κρύον ἐμβαίνει εἰς τὸ σπιτάκι των ἀπὸ τές τρύπες, καὶ ἐκείνη τὸ σφίγγει διὰ νὰ ζεσταθοῦν καὶ οἱ δύο, τὴν βλέπει τὴν φίλην του τὴν θερμάστραν εἰς τὸν ὕπνον του, ὅτι ἔρχεται ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὸ στρῶμά του, καὶ ζεσταίνει — ἄχ, τί καλά! — ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὴν καημένην του τὴν μάνναν, καὶ τῆς ῥοδοκοκκινίζει τὰ κίτρινα ἀπὸ τὴν λύπην μάγουλά της, καὶ τῆς κάμνει νὰ λαμποκοποῦν τὰ μάτια της, τὰ ὅποια εἶναι σβήσμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Καὶ ὅταν τὴν ἄλλην ἡμέραν ὑπάγη εἰς τὸ σχολεῖον, ώς νὰ ἐννοῇ ἡ θερμάστρα τί δνειρον εἶδε τὸ ὄρφανὸν τὴν νύκτα, τὸ ζεσταίνει τόσον πολύ, ώς νὰ θέλῃ νὰ τοῦ δώσῃ ἀπὸ τὴν ζέστην της νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς τὴν μάνναν του, διὰ νὰ μὴ χρυώνῃ.

Πόσον εὔτυχὴς εἶναι τὸν χειμῶνα ἡ θερμάστρα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τοῦ Μυριοφύτου!

Τὸ ναυτόπουλον.

Ἄριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα τὸ ναυτόπουλον· σωστοὺς πέντε μῆνας ἄχ! πόσον ἐπεθύμησε τὴν πατρίδα του!

Ο «Ἀγιος Νικόλαος», τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ὑπηρετεῖ, ὑπῆγεν εἰς μακρυνάς χώρας, προσωριμίσθη εἰς πολλοὺς λιμένας, ἀλλὰ τώρα γυρίζει ὁπίσω.

Νύκτα καὶ ημέραν ταξιδεύουν καὶ ὁ καιρὸς εἶναι τρικυμιώδης· ὁ ἀνεμος συρίζει ἀγριωπὸς μέσα εἰς τ' ἀρμενα¹, φουσκώνει τὰ πανιά, τὰ κύματα ἀφρισμένα κτυποῦν τὸ πλοῖον· ἀλλὰ τὸ ναυτόπουλον δὲν φοβεῖται· εἶναι γενναῖον ναυτόπουλον· καὶ μόλις προστάξῃ ὁ καπετάνιος, ἀναρριχᾶται εἰς τὰ ξάρτια καὶ λύνει ἡ δένει τὰ πανιά. Διότι δὲν τὸ τρομάζει ἡ θάλασσα τὸ ναυτόπουλον· δὲν συλλογίζεται τὸν κίνδυνον.

Ἐν πρᾶγμα μόνον συλλογίζεται: πότε θὰ φθάσωσιν εἰς τὴν πατρίδα. Ὁταν τελειώνῃ τὴν ὑπηρεσίαν του, ἔρχεται εἰς τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου, στηρίζει τὸν ἀγκῶνά του εἰς τὸ παραπέτον², βυθίζει τὸ βλέμμα του εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν καὶ συλλογίζεται τὴν γλυκεῖαν του πατρίδα. Ἔτσι καὶ τώρα, ποὺ γνωρίζει ὅτι πλησιάζουν, στέκει ἀκουμβημένον ἢ εἰς τὸ παραπέτον καὶ παρατηρεῖ μακράν, μακράν, ὅσον ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ βλέμμα του, μήπως εἰς τὴν ἀκρανίαν τοῦ ὁρίζοντος ὁπίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα διακρίνη τὰ γνώριμα ἀκρογιάλια τοῦ χωρίου του, τὸ σπιτάκι των, ὅπου τὸν περιμένει ἡ χήρα ἢ μητέρα του καὶ τὰ ὄρφανὰ ἀδελφάκια του. Καὶ τοῦ ἔρχονται δάκρυα εἰς τὰ μάτια του.

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα· ἄχ! πότε τέλος θὰ φθάσῃ; Μὲ ποίαν λαχτάραν θ' ἀναβῆ τὴν μικρὰν κλίμακα τῆς οἰκίας των καὶ θὰ ὀρμήσῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός του καὶ τῶν ἀδελφῶν του!

Καὶ ἔπειτα, τὸ βράδυ, πλησίον τῆς ἐστίας, εἰς τὴν ὁποίαν
θὰ λάμψῃ ζεστὴ ἡ φωτιά, ἐνῷ θὰ εἶναι ὅλοι τριγύρω του, θὰ
τοὺς διηγηθῇ εἰς ποῖα μέρη ἐταξίδευσε, ποῖα καὶ πόσα πράγ-
ματα εἶδεν εἰς τοὺς μαχρυνοὺς ἐκείνους τόπους· εἶναι πολὺ¹
ώραιοι οἱ τόποι ἐκεῖνοι, ἀλλ’ ὅχι διὰ τὸ ναυτόπουλον, διότι
διὰ τὸν ξενιτευμένον, ὁ ὄποιος ἔχει ἀγαπημένα σῆντα καὶ τὸν
περιμένουν, ποτὲ δὲν εἶναι ωραία ἡ ξενιτειά.

Πότε, πότε θὰ φθάσῃ; Τὸ περισσότερον βιάζεται νὰ φθάσῃ
καὶ δι’ ἄλλον λόγον: μὲν ἐν μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα ποὺ ἔλα-
βεν ώς μισθόν του ἔχει ἀγοράσει δι’ ὅλους κάτι τι· διὰ τὸ
ἐν ἀδελφάκι του ἐν ζεῦγος παπούτσια, διὰ τὸ ἄλλο ἐνα ώραῖο
κασκέτο, διὰ τὴν μικράν του ἀδελφὴν ἐνα χρωματιστὸ μαν-
δήλι τῆς κεφαλῆς, καὶ διὰ τὴν μητέρα του δλίγους πήχεις
ὑφάσματος, νὰ ράψῃ νέον φόρεμα. Μὲ ποίαν χαρὰν θὰ δώσῃ
εἰς τὸν καθένα τὸ δῶρόν του, καὶ μὲ ποίαν χαρὰν θὰ τὸ
πάρη καθένας!

Καὶ ἔπειτα, ἐνῷ ἡ μητέρα του θὰ τὸν ἀσπάζεται τρυφερά,
ἐκείνος θὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν τσέπην τοῦ πανταλονιοῦ του,
δεμένα εἰς ἐνα κόμβον τοῦ μανδηλίου του, καὶ τὰ χρήματα,
τὰ ὄποια τοῦ ἐμειναν, καὶ θὰ τὰ δώσῃ εἰς τὴν μητέρα του
ν’ ἀγοράσῃ σιτάρι, κρέας καὶ ὅ, τι ἄλλο χρειάζεται.

Ἐνῷ εἰς αὐτὰ ἔχει τὸν νοῦν του τὸ ναυτόπουλον, κοιτά-
ζει πάντοτε ἐμπρὸς πρὸς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ὅπου
γνωρίζει δτὶ κεῖται τὸ ἀγαπητόν του χωρίον. Καὶ νά! τὰ
σύννεφα, τὰ ὄποια τοῦ ἀπέκρυπτον ἔως τώρα τὸ ἄκρον του
δρίζοντος, φεύγουν διωγμένα ἀπὸ τὸν ἀνεμον, καὶ ἔξαφνα
διαχρίνει τὴν πολυπόθητον ἀκτήν. "Α! πῶς κτυπᾷ τώρα ἡ
χαρδιά του! "Εφθασαν τέλος πάντων!

"Ιδοὺ ξεχωρίζει εἰς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ ἡ κωνικὴ
χορυφὴ τοῦ Προφήτου Ἡλία καὶ μετ’ ὀλίγον θὰ φανῇ καὶ τὸ
ἄσπρον ἐκκλησιδάκι τοῦ ἀγίου, μὲ τὰ σπιτάκια τοῦ χωρίου
του σκορπισμένα πρὸς τὸν κατήφορον ἔως τὴν θάλασσαν. Δὲν

βλέπει κανένα ἀκόμη ἀπὸ τὰ σπιτάκια τὸ ναυτόπουλον, ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι εἶναι ἔκει, καὶ τὰ μάτια του στυλώνονται μὲ προσοχὴν καὶ προσπαθοῦν νὰ τὰ διαχρίνουν.

‘Α! Πόσον ἀργὰ νομίζει ὅτι προχωρεῖ τὸ χαράβι! ’Ας ἡμποροῦσε τὸ ναυτόπουλον νὰ εἴχε πτερά, ἀς ἡμποροῦσε νὰ ἥταν ἔνας ἀπὸ τοὺς γλάρους, οἱ ὄποιοι ἥλθαν νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν, νὰ ὄρμήσῃ ὡσὰν βέλος ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ νὰ πετάξῃ χωρὶς ἀναπνοὴν πρὸς ἓνα ἀσπρό σημάδι, ἔκει κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά, ποὺ δὲν τὸ βλέπει ἀκόμη, ἀλλὰ τὸ μαντεύει, τὸ μαντεύει!

Τὸ πλοῖον προχωρεῖ ὀλονέν, προχωρεῖ, καὶ ἡ ἀπόστασις δλιγοστεύει. Ό ἀνεμος, ὡσὰν νὰ ἐννοῇ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ μικροῦ, φυσᾶ, φυσᾶ οὔριος μὲ δλας του τὰς δυνάμεις, φουσκώνει ὅλα τὰ πανιά· τὸ πλοῖον σχίζει ὄρμητικὰ μέσα εἰς λευκοὺς ἀφροὺς τὰ κύματα. Νά, ἐφάνη ἡ ἐκκλησία, ἥρχισαν νὰ ξεπροβάλλουν τώρα μία-μία, ἀσπρες σὰν προβατάκια ποὺ βόσκουν στὴν πρασινάδα, αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου του. Δάκρυα ἀναβλύζουν εἰς τὰ μάτια τοῦ μικροῦ καὶ θολώνουν τὰ βλέμματά του. Νά το! Νά το! ’Επρόβαλε τώρα καὶ τὸ σπιτάκι των! Νὰ ὁ καπνοδόχος ποὺ καπνίζει ἐλαφρὰ-ἐλαφρά, νὰ καὶ τὸ κυπαρίσσι ποὺ ἔχει φυτεύσει ὁ μαχαρίτης ὁ πάππος του καὶ ποὺ τρυπᾷ ὅλόεσιο τὸν οὐρανό. Καὶ τὸ ναυτόπουλον συλλογίζεται: Ποῦ νὰ εἶναι ἄρα γε τὴν ὥραν αὐτὴν οἱ δικοί του; Ή μητέρα του θὰ ὑφαίνη καθισμένη στὸν ἀργαλειό. Ή μήπως ἐπῆραν εἰδῆσιν, ὅτι ἐμβαίνει εἰς τὸν λιμένα τὸ πλοῖον; Τότε θὰ εἶναι εἰς τὸ παράθυρον τῆς τραπεζαρίας πρὸς τὴν θάλασσαν. Καὶ τὸ ναυτόπουλον καθαρίζει τὰ μάτια του, ἐντείνει μὲ καρδιοχτύπι τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας των καὶ προσπαθεῖ νὰ διαχρίνη.

‘Αλλ’ ἀπὸ τὴν προσήλωσίν του τὸν ἀποσπᾶ ἔξαφνα ἡ βροντώδης φωνὴ τοῦ πλοιάρχου. ’Έχουν πλησιάσει πολὺ τώρα, πρέπει νὰ μαζεύσουν τὰ πανιά, νὰ ἐλαττώσουν τὴν

ταχύτητα τοῦ πλοίου. Τὸ ναυτόπουλον καὶ οἱ ἄλλοι ναῦται σκορπίζονται γρήγορα εἰς τὰ κατάρτια καὶ ἀρχίζουν νὰ συστέλλουν τὰ ίστια. Οὐ! ἐπλησίασαν πολύ. Γχρρρρρ! ἔρριψαν τὴν ἄγχυραν.

Μετ' ὀλίγον σύρουν πλησίον εἰς τὸ πλοῖον τὴν βάρκαν, ἡ ὁποία παρακολουθεῖ τὸν «Ἄγιον Νικόλαον», δεμένη μὲν χονδρὸν παλαμάρι. Ἐμβαίνει ὁ πλοίαρχος καὶ τρεῖς ναῦται, πηδᾶ τελευταῖον καὶ τὸ γαυτόπουλον εἰς αὐτήν. Κάθηται εἰς τὸν πάγκον καὶ κωπηλατεῖ μὲν ὅσην δύναμιν ἔχει, ἀλλὰ τὸ κεφάλι του διαρκῶς στρέφεται πρὸς τὰ ὅπισθι, πρὸς τὴν ἀκρογιαλιάν, ὅπου ἥρχισαν ἡδη νὰ μαζεύωνται μερικοὶ ἀνθρώποι.

“Ἄχ! πῶς ἀνησυχεῖ τώρα! Πῶς κτυπᾷ ἡ καρδιά του σὰν νὰ θέλει νὰ σπάσῃ! Εἶναι ἄρα γε ὅλοι καλὰ εἰς τὸ σπιτάκι των; Μήν τοῦτο κανεὶς τίποτε; Μήπως εἶναι ἄρρωστη ἡ μητέρα του, κανὲν ἀδελφάκι του! Πῶς ἀνησυχεῖ!

‘Αλλὰ ποία εἶναι, ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος, ἡ μαυροφορεμένη ἐκείνη γυναικα μὲν τὰ τρία παιδάκια ποὺ ξεφωνίζουν χαρούμενα εἰς τὸ πλάι της; “Α! τοὺς γνωρίζει! τοὺς γνωρίζει! Εἶναι ἡ μητέρα του, ἡ ἀγαπημένη του μητέρα, εἶναι τ’ ἀδελφάκια του, τ’ ἀγαπημένα του ἀδελφάκια! ‘Η βάρκα προσήγγισε πλέον εἰς τὴν ξηράν· ἐξέρχεται ὁ πλοίαρχος, ἐξέρχονται οἱ ναῦται, καὶ τὸ ναυτόπουλον ὄρμᾶ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας του καὶ τῶν μικρῶν του ἀδελφῶν!...

1922.

Ο Μάιος.

Γεηγορίου Ξενοπούλου.

Ηλθεν ὁ Μάιος.

Μεγάλη ἑορτὴ εἰς τὸν ὅροσερὸν καὶ ἀνθοστόλιστον κῆπον. “Ανθη εἰς τὰ δένδρα, ἀνθη εἰς τοὺς θάμνους, ἀνθη εἰς τὴν χλόην, ἀνθη παντοῦ. Τὰ χρώματα συνδυάζονται ἐναρμονίως μὲ τὰ ἀρώματα. Αἱ κατακόκκιναι παπαροῦνται ἀδελ-

φώνονται μὲ τὰς λευκὰς μαργαρίτας, καὶ τὸ βάρὺ ἄρωμα τῶν χρίνων μὲ τὴν λεπτὴν εὐωδίαν τῶν δόδων. Καὶ ἡ πρωινὴ δρόσος κατακοσμεῖ τὰ φύλλα καὶ τὰ πέταλα μὲ ἀδάμαντας, μὲ τοὺς ὅποίους παίζουν φαιδρῶς αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου.

Εἰς τὴν καθαράν, τὴν γαλανήν, τὴν εὐώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ κήπου πετοῦν ἀναρρίθμητα ἔντομα καὶ πτηνά, βομβοῦντα, τερετίζοντα, κελαδοῦντα. Ἡ συναυλία των ἡ πανηγυρικὴ συμπληροῦ τὴν ὅψιν τοῦ κήπου τὴν ἑορτάσιμον· ἀντὶ τῶν ἀφώνων ἀνθέων, τὰ ὅποια κοιτάζουν μὲ ἀγάπην καὶ θαυμασμόν, φάλλουν τὰ πτηνὰ τὸν ὕμνον τοῦ Μαίου. Καὶ ἐνῷ πετοῦν μὲ κελαδήματα, πλησιάζουν τὰ ἀνθη, ὡς διὰ νὰ αἰσθανθοῦν αὐτὰ τὴν εὐωδίαν των, ὡς διὰ ν' ἀκούσουν ἐκεῖνα τὸ ἄσμά των.

Καὶ λέγουν τὰ ἀνθη πρὸς τὰ πτηνά:

— Σᾶς ζηλεύομεν καὶ σᾶς μακαρίζομεν. Πόσον εἶσθε εὐτυχισμένα, ποὺ ἔχετε λάρυγγα μουσικὸν καὶ ἡμπορεῖτε νὰ τονίζετε ἄσματα πρὸς τὸν Δημιουργόν μας! Ἡμεῖς εὐωδιάζομεν καὶ αἰσθανόμεθα· ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν διὰ αἰσθανόμεθα μὲ ἄσματα.

Καὶ ἀπαντοῦν τὰ πτηνὰ πρὸς τὰ ἀνθη:

— Ἡ εὐωδία σας ἐκφράζει τὰ αἰσθήματά σας. Ἡμεῖς προσευχόμεθα μὲ ἄσματα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ! Ἀλλὰ σεῖς εἶσθε τὰ θυμιατήρια, ἐκ τῶν ὅποιων ἐκπέμπεται πρὸς τὸν οὐρανόν, μαζὶ μὲ τὴν προσευχήν, ἡ εὐωδία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης!

Καὶ τὸ ἀγνὸν παιδίον, τὸ ὅποιον ἔρχεται τὴν πρωινὴν ἐκείνην ὥραν, διὰ νὰ δρέψῃ τὰ ἀνθη τοῦ Μαίου, ἀκούει, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθέων καὶ τῶν πτηνῶν, καὶ λέγει:

— Ναί, ὁ κῆπος αὐτὸς εἶναι ναός, εἰς τὸν ὅποιον δοξάζεται καὶ ὑμνεῖται ὁ Δημιουργός. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν. Ἑορτάζει ἡ φύσις! Τὰ πτηνὰ διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ θυμιατήρια τῶν ἀνθέων ἐκπέμπουν πρὸς Αὐτὸν τὸν λιβανωτὸν τῆς λατρείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης!

Τὸ κλῆμα καὶ τὸ ἀηδόνε.

Δημητρίου Γρ. Καμπούρογλου.

- Τὸ ἀμπέλια, κουμπάρε, εἶναι φέτος, βλέπω, μιὰ χαρά.
— Απὸ αὐτὰ ἐλπίζομε κι' ἐμεῖς· γιατὶ ἡ δουλειά μου δὲν εἶναι
καφετής. Είμαι ἀμπελουργός.
— Εἶναι καμμιὰ ξεχωριστὴ τέχνη κι' αὐτή;
— Ακοῦς δὲν εἶναι! Τὸ κλῆμα θέλει μεγάλη λάτρα, σὰ
ζωντανὸ πρᾶμα ποὺ εἶναι.
— Ζωντανό;
— Ζωντανὸ βέβαια.
— Δὲν κάθεσαι, κουμπάρε;
— Μετὰ χαρᾶς σου. Λοιπὸν τί λέγαμε;
— Πῶς τὸ κλῆμα εἶναι ζωντανό.
— Ακού λοιπὸν νὰ ιδῆς ἂν δὲν εἶναι. "Οταν κάνει ἀκόμα χρύο,
ἡ ρίζα του εἶναι ζεστή. Σὰν τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ, ποὺ εἶναι
ζεστὸ σὰν εἶναι ἡ γῆς χρύα καὶ παγωμένη. "Αμ' ἀρχίσῃ νὰ
ζεσταίνεται ἡ γῆς, ἡ ρίζα του ἀρχίζει καὶ δροσίζει.

— Τότες τὸ κλαδεύετε;
— Αχούχα! Αὐτὰ εἶναι κλαδεμένα ἀπὸ δύο μῆνες μπρός,
ἀπὸ τὸ Γεννάρη. Δὲν ἀκοῦς ποὺ λέει ὁ λόγος:

Γεννάρη μῆνα κλάδευε
φεγγάρι μὴν ξετάζῃς;

Πάει νὰ πῆ, θέλει εἶναι γιομόφεγγο, θέλει εἶναι λιψόφεγγο,
τὴ δουλειά σου ἐσὺ κοίτα.

Τί λέγαμε; Ναί. "Αμα κλαδέψῃ τὸ κούτσουρο ὁ ἀμπελουρ-
γός, τοῦ ἀφήνει τρία μάτια, καὶ στὸ κάθε μάτι ἀπὸ δύο
μπουμπούκια. "Αμα λοιπὸν δροσίσῃ ἡ ρίζα του, ἀρχίζουν τὰ
μάτια καὶ δακρύζουν. Νά, γιατὶ τὰ λένε μάτια. Αὐτὸ πάλι
τὸ δάκρυο—ἔλα Παναγιά μου!—κάνει καλὸ στὰ μάτια. Κλη-
ματόνερο καὶ "Αγιος ὁ Θεός!... "Αμα τὸ κλῆμα δακρύσῃ,

Θάχωμε πιὰ καλὸν καιρό. Δὲν τὴν παθαίνει τὸ κλῆμα σὰν τὰ
ἄλλα τὰ κουτόδενδρα, ποὺ ἔγελιοῦνται κι' ἀνθίζουν, καὶ
ὕστερα μὲ μιὰ ἔαφνική παγωνιὰ τὰ παίρνει ὁ διάβολος. Ἐ, εἶναι ή δὲν εἶναι ζωντανό;

—Βέβαια καὶ εἶναι.

—Πρῶτα λοιπὸν δακρύζει, ὕστερα πετάει ἀπ' τὰ μπου-
μπούκια μιὰ μικρὴ μυτίτσα, σὰν νὰ θέλῃ νὰ ιδῇ τί γίνεται
στὸν ἀπάνω κόσμο, καὶ τότες εὔθυς, χάπ μιὰ ἔανοίγεται καὶ
ἔεχωρίζει κι' ὅλας καὶ τὸ σταφύλι. Σὰ γίνεται πιὰ βλαστός,
ἔεπροβάλλει κι' ἡ κυρὰ ψαλίδα.

—Ψαλίδα τὴν λένε αὐτὴ ποὺ εἶναι σὰ σγουρὸ μαλλί;

—Πῶς ἀλλιῶς;... Τὸ κλῆμα ποὺ λέσ βγάζει κι' ἄλλα παρα-
κλάδια, μὰ ὁ ἀμπελουργός, ποὺ ξέρει τὴν δουλειά του, τὰ ἀρ-
γολογάει, κόβει καὶ τὰ βλαστάρια ὅλα καὶ τὰ καρφολογάει
ὕστερα.

—Καρφολογάει.

—Καρφολογάει, εἶπα. Τὰ τσιμπάει στὴν κορφὴ καὶ γιὰ νὰ
μὴν ἔαναφουντώσουν καὶ γιὰ νὰ δυναμώσῃ ἡ ρίζα. Ἔτσι τὸ
κλῆμα θεριεύει καὶ δένει. Ὁταν δὲν φοβᾶται πιὰ ὁ ἀμπελουργὸς
πῶς θ' ἀδυνατίσῃ ἡ ρίζα, ἀφήνει τὰ παρακλάδια γιὰ δροσιά.

—Τότες πιὰ ἀπ' τὴν εὐχαρίστηση, μέσα στὴν πρασινάδα
καὶ στὶς δροσιές, θὰ ἔελαρυγγιάζωνται τ' ἀηδόνια.

—Τ' ἀηδόνια; Ἄμη σὰν πετάξῃ τὸ ἀμπέλι τὴν ψαλίδα ἀκού.
εται πιὰ τ' ἀηδόνι;

—Γιατί τάχατε.

—Ο Θεὸς μονάχα τὸ ξέρει.

—Κάτι ἔχω ἐγὼ διαβασμένα γι' αὐτό: "Ητανε, λέει, μιὰ
φορὰ ἔνα περίφημο ἀηδόνι, ποὺ ἄμα τραγουδοῦσε σωπαίναν
τ' ἄλλα γιὰ νὰ τ' ἀκούσουν. Κάθισε λοιπὸν σ' ἔνα κλῆμα νὰ
κελαδήσῃ. Ἐκεῖ ποὺ εἶχε τεντωμένο τὸ λαιμάκι του καὶ ἀνε-
βοκατέβαινε τὸ λαρυγγάκι του — τί κελάδημα ἦταν ἐκεῖνο! —
χάπ μιὰ ἡ ψαλίδα τοῦ κλήματος, τυλίγεται στὸ λαιμό του
καὶ τὸ πνίγει..."

— Μπρέ τὴν ἀφιλότιμη!.. Σὲ κληματαριὰ θὰ κάθισε! σὲ χρεβ-
θαίνα*, τὸ ἄμοιρο! Γιατὶ στὴν κληματαριὰ ἀφήνουν τὰ κλα-
ριὰ νὰ ἔσπλάσουν ὅσο θέλουν καὶ τὶς ψαλίδες νὰ πιαστοῦνε
ὅπου θέλουν!

— Τόμαθαν λοιπὸν ποὺ λέσ σὸλα τ' ἀηδόνια κι' ἔτρεξαν εὐθὺς
νὰ τὸ μοιρολογήσουν. Ἀπὸ τότες, ἄμα βγάλῃ τὸ κλῆμα ψα-
λίδα, σωπαίνει τ' ἀηδόνι.

— Μπὰ τὴν ἀφιλότιμη!... Καὶ ξέρεις πῶς γαντζώνει; Κοι-
τάει βόλτα* της καὶ χάπ μιὰ καὶ διπλώνεται ὅπου βρῇ. Ἄν
τύχη καὶ πιαστῇ σὲ κανένα δένδρο καὶ δὲν τὴν δῆσ καὶ στο-
μώσῃ*, γίνεται σὰν τὸ σύρμα. Θέλει τότες χτύπημα μὲ τὴ
μαχαίρα γιὰ νὰ κοπῇ. Καὶ ἂν δὲ βρῇ ποῦ νὰ πιαστῇ, ἀπ' τὸ
καχό της κουλουριάζεται μόνη της σὰν τὸ φειδάκι. Τόπνιξε
λοιπὸν τ' ἀηδονάκι, ἔ; !...

— Τόπνιξε.

— Μπρὲ τὴν ἀφιλότιμη!

1915.

Μέα φωλεὰ χελεύδονων.

Γεργορίου Ξενοπούλου.

*Πὸ τὸ γεῖσον τῆς στέγης, ἀπέναντί μου, ὑπάρχει μία
φωλεά.

*Αλλοτε—πρὸ δλίγου ἀκόμη καιροῦ—τὸ λασπόχριστον
καλαθάκι, τὸ κτισμένον εἰς τὸν τοῖχον μὲ τόσην φυσικὴν χομ-
ψότητα, ἥτο τὸ κέντρον τῶν φαιδροτέρων κελαδημάτων καὶ
τῆς θερμοτέρας στοργῆς. Ἀπὸ τὸ χεῖλος τῆς φωλεᾶς, ὡς
ἀπὸ ἐξώστην, εἶχαν προβάλει κατ' ἀρχὰς τὰ κεφαλάκια τῶν
νεοσσῶν, μὲ τὰ πειναλέα στόματα καὶ τὰς τριγμώδεις* φωνάς.
Οἱ γονεῖς ἐπτερύγιζον ἀκούραστοι, καὶ μὲ τὸ ράμφος τῶν
συνελάμβανον ὅλα τὰ ἔντομα τῆς ἀτμοσφαίρας, μεταβιβάζον-
τες αὐτὰ εἰς τὰ στόματα τῶν μικρῶν. Οὕτω βαθμηδὸν τὰ μι-

— 84 —

χρὰ ἐμεγάλωσαν, ἐδυνάμωσαν, ἔκαμαν πτερά, ἔμαθαν νὰ πε-
τοῦν, καὶ τοῦ λοιποῦ συνώδευαν τοὺς γονεῖς των εἰς τὸ ὠραῖον
ἐκεῖνο κυνήγιον τοῦ ἀέρος. Καὶ ἀφοῦ ἐπλανῶντο ὅλην τὴν
ἡμέραν, τρώγοντα καὶ ψάλλοντα, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου
ἐπέστρεφαν εἰς τὴν φωλεάν, εἰς τὴν καλὴν στέγην, ἡ ὁποία
τὰ ἐπερίμενε, διὰ νὰ τὰ προφυλάξῃ ἀπὸ ὅλους τοὺς κινδύνους
τῆς νυκτός. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν πολλάκις, ὅταν ἐξαίφνης
. ἡγείρετο ἄνεμος καὶ ὁ οὐρανὸς ἐκαλύπτετο ἀπὸ νέφη, εἰς
τὴν φωλεάν εῦρισκον πάλιν ταχὺ καὶ ἀσφαλὲς καταφύγιον.
Ἄς ἔβρεχεν δσον ἥθελε! Τὰ πουλάκια, ὅπως τὰ παιδιά εἰς
τὸ παράθυρον, ἐπρόβαιναν εἰς τὸν ἐξώστην τῆς φωλεᾶς καὶ
διεσκέδαζαν μὲ τὸ θέαμα τῆς βροχῆς. Τί ὠραία ζωή! Πόσον
έφαίνοντο εύχαριστημέναι αἱ χελιδόνες!

“Αλλ’ ἴδού, τὸ φθινόπωρον ἥλθεν. Οἱ καιρὸς εἶναι ἀκόμη
ὠραῖος, ὁ ἥλιος λάμπει θερμός. Καὶ ὅμως ὁ χειμὼν ἔρχεται,
ἐγγίζει... Ποῦ τὸ ἕξεύρουν αὐτὸς αἱ χελιδόνες; Εἰς ποῖον
ἡμεροδείκτην, εἰς ποῖον βαρόμετρον τὸ εἶδον;

“Α, ἔχουν ἐν βαρόμετρον τέλειον καὶ ἀλάνθαστον αἱ χε-
λιδόνες: εἶναι τὸ Ἐνστικτον. Αὐτὸς τὰς δομίλει, πρὶν ἀρχίσῃ
ἀκόμη τὸ ψῦχος, πρὶν φανῇ ὁ χειμὼν:

—Φύγετε, φύγετε ἀπ’ ἐδῶ, τὰς λέγει. Μὴ σᾶς πλανᾶτε ὁ
ὠραῖος αὐτὸς οὐρανός, τὰ πράσινα αὐτὰ δένδρα, ὁ γλυκὺς
αὐτὸς καιρός. Οἱ χειμὼν ἔρχεται μὲ τὴν παγωμένην του
πνοήν. Μετ’ ὀλίγον θὰ σκεπάσῃ τὸν οὐρανὸν μὲ σύννεφα καὶ
τὴν γῆν μὲ χιόνι. Θὰ ἐκδύσῃ τὰ δένδρα, θὰ μαράνη τὰ ἄνθη,
καὶ θὰ παγώσῃ τὰ νερά. Ἐρημία καὶ ψῦχος, ὅπου τώρα θερ-
μότης καὶ ζωή. Ἀλίμονον, ἀν σᾶς εὔρη ἐδῶ! Φύγετε! Φύγετε!

Καὶ αἱ χελιδόνες ὑπακούουν. Συναθροίζονται ὅλαι, συγ-
χροτοῦν συμβούλια, κάμνουν γυμνάσια πτήσεως, καὶ ἀπέρ-
χονται πανστρατιᾶ. Φεύγουν πρὸ τοῦ χειμῶνος, καὶ πηγαί-
νουν ἐκεῖ ὅπου θὰ συναντήσουν πάλιν τὴν ἄνοιξιν, τὸν ἥλιον,
τὰ ἄνθη, τὴν εὔτυχίαν! Τί μαχρὸν καὶ κοπιαστικὸν ταξίδιον!

Αλλ' όποιος πλοῦτος φωτός καὶ θερμότητος τὰς ἀναμένει εἰς τὸ τέλος του!

Καὶ ἀπέναντί μου, ὑπὸ τὸ γεῖσον τῆς στέγης, ἡ φωλεὰ τῶν χελιδόνων ἀπομένει ἔρημος.

Καὶ πόσαι ἄλλαι μαζί της! Εἰς πᾶν βῆμα θὰ συναντήσω τὰ μικρὰ αὐτὰ ἐρείπια νὰ μοῦ λέγουν ἀπὸ τὴν χαίρουσαν δύπην των: «Ο χειμῶν ἔρχεται!».

Όποια μελαγχολία! Πόσας σκέψεις διεγείρει ἡ ἐγκαταλελειμμένη φωλεά! Αἱ φαιδραὶ χελιδόνες μὲ ἀφηταν μόνον μὲ τὸν χειμῶνα...

Αλλ' εἰς τὸ βάθος ὑπάρχει ἡ ἐλπίς. Αἱ χελιδόνες θὰ ἐπιστρέψουν. Καὶ μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἵσως ἀκόμη θὰ κάμνῃ ψυχος, ἡ ἐγκαταλελειμμένη φωλεὰ θὰ ἐπανεύρη τοὺς πτερωτούς της κατοίκους, θὰ μειδιάσῃ, θὰ φαιδρυνθῇ, καὶ θὰ μοῦ εἴπῃ μὲ κελαδήματα: «Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται!».

Οἱ ποιηταὶ ὅλων τῶν ἔθνῶν καὶ ὅλων τῶν αἰώνων ἐχαιρέτισαν μὲ χαρὰν τὴν χελιδόνα ἔρχομένην, καὶ φεύγουσαν τὴν ἀπεχαιρέτισαν μὲ λύπην. Πόσοι στίχοι περιίπτανται εἰς τὸν νοῦν μου, ἐνῷ βλέπω ἀπέναντί μου τὴν φωλεάν! Αλλ' ἐξ ὅσων γνωρίζω, μοῦ ἀρέσκει περισσότερον ἡ φιλέλλην καὶ ποιητικωτάτη ἐκείνη χελιδών τοῦ γάλλου ποιητοῦ Θεοφίλου Γκωτιέ, ἡ ὁποία λέγει πρὸς τὰς συντρόφους της: «Ω, τί εὔμορφα ποὺ εἶναι εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐπάνω εἰς τὴν γηραιὰν Ἀκρόπολιν! Κάθε χρόνον πηγαίνω ἐκεῖ καὶ κτίζω τὴν φωλεάν μου εἰς τὰς μετόπας τοῦ Παρθενῶνος. Καὶ ἐπάνω εἰς τὸ γεῖσον τοῦ ναοῦ ἡ φωλεά μου σκεπάζει τὴν τρύπαν μιᾶς σφαίρας τηλεβόλου.

Η ἔχιδνα καὶ ὁ πονηρὸς αὐτῆς ἔχθρος.

Ἀρσινόης Παπαδοπούλου.

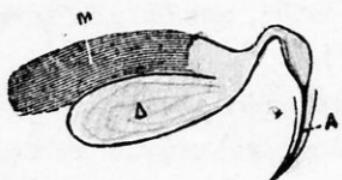
— Ζῶα καθ' ἑαυτὸ θανατηφόρα δὲν ἔχομεν εὔτυχῶς εἰς τὰ κλίματά μας εἰμὴ μόνον τὴν ἔχιδναν, εἶπεν ἡ κυρία Καλλιόπη εἰς τὴν κόρην της Χαρίκλειαν.

— Προξενεῖ θάνατον τὸ δῆγμα τῆς ἔχιδνης; ἡρώτησεν ἡ μικρά.

— Ναί· εἶδον εἰς τὴν νῆσον Σκίαθον γυναικαν' ἀποθάνη μετὰ δκτῶ ὥρας, ἀφοῦ ἔδηξεν αὐτὴν ἡ ἔχιδνα, διότι δὲν ἔλαβε τὰ προφυλακτικὰ μέτρα ὀμέσως.

— Κάμνει λοιπὸν μεγάλην πληγὴν ἡ ἔχιδνα;

— Ὁχι· ἀπεναντίας ἀφήνει εἰς τὸ δέρμα δύο μικρότατα στίγματα ώς κεντήματα βελόνης· ἀλλ' εἶναι κοῖλοι οἱ δύο ἀγχυλωτοὶ δδόντες τῆς καὶ εἰσάγουν εἰς τὸ αἷμα δηλητήριον φοβερόν· τὸ δηλητήριον αὐτὸ παρασκευάζεται ἐντὸς μικρῶν ἀδένων, μικρῶν θυλακίων δηλαδή, οἵτινες εὑρίσκονται εἰς τὴν βάσιν ἑκάστου δδόντος· ἐνῷ λοιπὸν ἡ ἔχιδνα δάκνει, εἰς μῆς εύρισκόμενος ἄνωθεν τοῦ ἀδένος πιέζει αὐτὸν καὶ τὸ δηλητήριον ῥέει διὰ τοῦ κοίλου

Σχῆμα δεικνύον τὸν ὀδόντα τῆς ἔχιδνης.

Δ ὁ ἀδὴν μετὰ τοῦ ἀγωγοῦ πρὸς τὸν ὀδόντα. Α δηλητηριώδης ὀχετὸς ἐντὸς τοῦ ὀδόντος. Μ ὁ μῆς ὁ συμπιέζων τὸν ἀδένα.

δδόντος ἐντὸς τοῦ αἷματος τοῦ ἀνθρώπου.

— Ενόμιζον δτι τὸ δηλητήριον τὸ ἔχει εἰς τὴν γλῶσσάν της, παρετήρησεν ἡ μικρά· εἶδον ἔχιδναν ζωγραφισμένην πόσον φοβερὰ εἶναι ἡ γλῶσσά της! Φαίνεται ώς νὰ τὴν ἔκοψε κανεὶς μὲ τὴν ψαλίδα εἰς δύο μυτερὰς λεπίδας.

— Ναί· ἔχει τωόντι ίδιαζουσαν κατασκευὴν ἡ γλῶσσά της, ἀλλ' εἶναι ἀβλαβής· τὸ δηλητήριον, ὅπως σοὶ εἶπον, χύνεται διὰ τῶν ὀδόντων τῆς.

— Κι' ἔκεινα τὰ μάτια τῆς! Φαίνεται τόσον κακὴ ἡ ἔχιδνα ἀπὸ τὰ μάτια τῆς!

— Τὰ μάτια της πραγματικῶς εἶναι φοβερά, ὅταν ιδίως τὰ προσηλώνη ἐπὶ τῶν μικρῶν πτηνῶν καὶ τὰ κάμνη νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ δένδρον διὰ νὰ τὰ καταφάγη.

— 'Αλλ' αὐτὰ ἔχουν πτέρυγας, καὶ ἐκείνη δὲν ἔχει οὔτε πόδας· διατί δὲν φεύγουν τὰ ἀνόητα, ἀλλὰ στέκονται καὶ τὰ τρώγει;

— Διότι δὲν γνωρίζουν τὸν κίνδυνον. 'Αλλά, καὶ ἐὰν ᾧτο δυνατὸν νὰ δμιλήσῃ τις εἰς τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ νὰ εἴπῃ εἰς αὐτά: «προφυλαχθῆτε ἀπὸ τοὺς ὁφθαλμοὺς τῆς ἔχιδνης, μὴ τοὺς κοιτάζετε, φύγετε!», νομίζεις ὅτι θὰ ἥκουν; Μήπως ἀκούουν τὰ μικρὰ παιδία πάντοτε, ὅταν τὰ συμβουλεύουν οἱ μεγαλύτεροί των; Τὰ πτηνὰ λοιπόν, ἐνῷ χαρούμενα πετοῦν ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, αἴφνης βλέπουν κάτω τοὺς δύο λάμποντας ἐκείνους ὁφθαλμούς καὶ θαμβώνονται· ἐκλαμβάνουν αὐτούς, τίς οἶδεν, ώς κάτι ωραῖον καὶ ἔκτακτον! Στέκονται λοιπὸν μὲ περιέργειαν καὶ παρατηροῦν αὐτούς. 'Αλλὰ καθ' ὅσον ἡ ἔχιδνα προσηλώνει τὸ βλέμμα της ἐπ' αὐτῶν, ἐκεῖνα καταλαμβάνονται ἀπὸ ζάλην. Ανορθοῦται τότε ἀπειλητικῶς πρὸς αὐτὰ τὸ φοβερὸν ζῷον, ἀπλώνει πρὸς τὰ ἔξω τὴν γλῶσσάν του ώς λόγχην διπλῆν, καὶ οἱ ὁφθαλμοί του ἔξαχοντίζουν φλόγας. Αἰσθάνονται ἔξαφνα τότε τὸν κίνδυνον τὰ

Κεφαλὴ μετὰ μέρους τοῦ κορμοῦ ἔχιδνης ἀτυχῆ πτηνά, καὶ ζητοῦν μὲ κλειστὸν καὶ ἀνοικτὸν τὸ στόμα. νὰ φύγουν, ἀλλ' εἶναι πλέον ἀργά· τὰ ἔχει πλέον ναρκώσει μὲ τὸ βλέμμα της ἡ ἔχιδνα. Ματαίως ἀγωνίζονται νὰ πετάξουν· αἱ πτέρυγές των καταπίπτουν βαρεῖαι καὶ οἱ πόδες των μένουν ἀκίνητοι, ώς νὰ προσήλωσέ τις αὐτοὺς στερεῶς ἐπὶ τοῦ κλάδου, ἡ δὲ ἔχιδνα πάντοτε κρατεῖ ἐπάνω εἰς αὐτὰ κάρ-

φωμένον τὸ βλέμμα. Ἐπὶ τέλους κατορθώνουν νὰ συγκεντρώσουν τὰς δυνάμεις των, ἀπλώνουν τὰ πτερά των, ἀλλ᾽ ἐνῷ ζητοῦν νὰ φύγουν μαχράν, πίπτουν κάτω πλησίον της, καὶ τότε ἡ ἔχιδνα τὰ συλλαμβάνει καὶ τὰ κατατρώγει.

— "Ω τὰ καημένα !

— "Αλλ᾽ οἱ ἄνθρωποι, μητέρα, δσους δαγκάνει ἡ ἔχιδνα, δὲν σώζονται ποτέ ;

— Σώζονται, ἀν ληφθοῦν ἐγκαίρως τὰ πρόληπτικὰ μέτρα· πρέπει νὰ σφίγξῃ κανεὶς ἀμέσως δυνατὰ τὴν πληγήν, διὰ νὰ ἐξέλθῃ αἷμα· δσον περισσότερον αἷμα ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς, τόσον τὸ καλύτερον· ἔπειτα πρέπει νὰ δέσῃ τις σφιγκτὰ τὴν πληγὴν ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, καὶ νὰ καυτηριάσῃ καλὰ τὸ μέρος μὲ πυρωμένον σίδηρον.

— "Γπάρχουν πολλαὶ ἔχιδναι εἰς τὴν Ἑλλάδα ;

— "Γπάρχουν, ἀλλ᾽ ὑπάρχει ἐπίσης καὶ μικρός τις φίλος, δστις μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ πολλὰς ἐξ αὐτῶν κατ' ἔτος.

— Ποῖος εἶναι ὁ φίλος αὐτός ;

— Εἶναι ὁ ἀκανθόχοιρος, τοῦ ὁποίου τὴν ὠφελιμότητα

Ἀκανθόχοιρος.

παραγγωρίζουν οἱ χωρικοὶ μας. "Οταν συλλαμβάνουν αὐτόν, τὸν ἀναγκάζουν νὰ χορεύῃ εἰς τὰ ταψία καὶ νομίζουν ὅτι τὸ ἀτυχὲς ζῶον πηδᾷ διὰ νὰ τοὺς διασκεδάσῃ, ἐνῷ πράγματι εἶναι δι' αὐτὸ βάσανος τὸ πήδημα ἐκεῖνο.

— "Αλλὰ πῶς συλλαμβάνει τὰς τρομερὰς ἔχιδνας τὸ μικρὸν ζῶον ; Αὔτὸ φαίνεται ὅτι φοβεῖται ὅλον τὸν κόσμον, καί, ἀμα πλησιάσῃ τις εἰς αὐτό, μαζεύεται καὶ γίνεται ὅλον μία σφαῖρα.

— "Ισια ἴσια αὐτὸ ἀποδεικνύει μὲ πόσην σοφίαν ἐδημιούργη-

σεν ὁ Θεὸς ὅλα τὰ πλάσματά του· κατεσκεύασεν ἔχαστον συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας του· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀκανθόχοιρος ἐπροικίσθη θαυμασίως. Τὸ μικρὸν τοῦτο ζῶον τρέφεται μὲν ἐντομα, σκώληκας, μῆς, ὥστε ἀπαλλάσσει ἐνεκα τούτου τοὺς γεωργούς μας ἀπὸ πολλοὺς ἔχθρούς καταστρεπτικούς· ἀλλ' ὁ ἀκανθόχοιρος, ἀν καὶ συνήθως τρέφεται μὲν τὰ ἀνωτέρω ζῶα, τρώγει μὲν περισσοτέραν εὐχαρίστησιν τὰς ἔχιδνας, ὅταν εὑρίσκῃ.

— Ἀλλ' εἴμαι περίεργος νὰ μάθω πῶς τὰς συλλαμβάνει. — Καὶ δὲν ἔχεις ἄδικον· πραγματικῶς τοῦτο εἶναι περίεργότατον. Αἱ ἔχιδναι χρύπτονται ἐντὸς τῶν χόρτων καὶ τῶν χαμηλῶν κλαδῶν, ἀλλ' ἐξέρχονται, ὅταν εἶναι ὁ ἥλιος, διὰ νὰ θερμανθοῦν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνάς του. Συνηθίζουν τότε νὰ τυλίσουν κυκλοτερῶς τὸ σῶμά των, ἀλλ' ἀφήνουν ἔξω τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς των. Ὁ ἀκανθόχοιρος καιροφυλακτεῖ καὶ προχωρεῖ ἐπιφυλακτικῶς· ὅταν δὲ πλησιάσῃ, ἀρπάζει ταχέως τὸ ἄκρον ἐκεῖνο τῆς οὐρᾶς καὶ σφίγγει αὐτὸ διὰ τῶν ὀδόντων του, συγχρόνως δὲ καὶ συσφαιροῦται, γίνεται δηλαδὴ ὡς μία σφαῖρα, καὶ εἶναι περιτριγυρισμένη αὗτη ὅλη ἀπὸ ἀκάνθας αἰχμηράς. Ἡ ἔχιδνα ἐξυπνᾷ ἀπὸ τὸν πόνον καὶ ὁρμᾷ κατὰ τοῦ ἔχθρου, ἀλλὰ δὲν ἀπαντᾷ εἰμὴ ἀκάνθας· ὠργισμένη τότε κτυπᾷ ἐπάνω των, ἀλλὰ πληγώνεται, καὶ τὸ αἷμά της ρέει ἀφθονον. Εἰς μάτην προσπαθεῖ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀφόρητον ἐκείνην λαβίδα· ἀλλο δὲν ἔχει καταφύγιον παρὰ τὸ τρέξιμον. ἀλλ' ὁ ἀκανθόχοιρος εἶναι γενναῖος· ἀφήνεται νὰ τὸν παρασύρῃ εἰς τὸν ὄρμητικὸν δρόμον της ἡ ἔχιδνα ὅπου θέλει· ἐξαχολουθεῖ ὅμως πάντοτε νὰ δάκνῃ σφιχτὰ τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς της. Ἡ ἔχιδνα, μὴ δυναμένη ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸν πόνον, σταματᾷ πάλιν καὶ ὁρμᾷ ἐναντίον του, ἀλλ' ἀνωφελῶς, διότι αἱ ἀκανθαὶ τοῦ μικροῦ ἐκείνου ζῶου εἰσδύουν βαθέως εἰς τὰς σάρκας τῆς· ἐπειδὴ δὲ τὸ αἷμα ρέει ἀδιαχόπως, ἐξαντλεῖται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον· ὅταν δὲ ἀπολέσῃ ἐντελῶς τὰς δυ-

νάμεις της, τότε δὲ ἀκανθόχοιρος ἀναλαμβάνει τὸ σχῆμά του καὶ τὴν τρώγει μὲ τὴν ἄνεσίν του.

— Ἀλλὰ πῶς δὲν βλάπτεται δὲ ἀκανθόχοιρος, ἀφοῦ τρώγει ζῷον τόσον δηλητηριώδες;

— Αὐτὸς εἶναι ἀξιον θαυμασμοῦ· οἱ σοφοὶ οἱ καταγινόμενοι εἰς τὴν μελέτην τῆς φύσεως ἐδοκίμασαν νὰ τὸν ἐμβολιάσουν μὲ καθαρὸν δηλητήριον ἔχιδνης, ἀλλὰ δὲν ἔπαθε τίποτε· ἀπὸ ἐναντίας ἔμεινεν ὑγιέστατος.

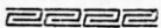
“Οχι μόνον δὲ προτιμᾶ ἀπὸ δλας τὰς τροφάς του τὰς ἔχιδνας, ἀλλὰ διδάσκει καὶ εἰς τὰ τέχνα του πῶς νὰ συλλαμβάνουν αὐτάς. Εἶναι δὲ ζῷον πολὺ φιλόστοργον δὲ ἀκανθόχοιρος καὶ μεριμνᾷ περὶ τῶν τέχνων του μὲ νοημοσύνην.

— Ήκουσα δτι τρώγει σταφύλια ἀπὸ τὰς ἀμπέλους, καὶ δι’ αὐτὸν τὸν συλλαμβάνουν οἱ χωρικοί.

— Κάμνουν κάκιστα νὰ τὸν συλλαμβάνουν, διότι δὲν ἡξεύρουν πόσον πολύτιμος φίλος των εἶναι· πιθανὸν ν’ ἀρέσκῃ ἐνίστε εἰς αὐτὸν νὰ φέρῃ καὶ δλίγας σταφυλὰς εἰς τὰ τέχνα του ώς ἐπιδόρπιον· ἀλλ’ δλίγαι ρᾶγες σταφυλῆς δὲν εἶναι ζημία μεγάλη εἰς τὰς ἀμπέλους, ἐνῷ εἰς τὸν μικρόν μας φίλον τὸν ἀκανθόχοιρον εἶναι ἀμοιβὴ δικαιοτάτη διὰ τὸ φοβερὸν κυνήγιον, τὸ δποῖον κάμνει εἰς τὰς ἔχιδνας.

— Ἀλλὰ πῶς μεταφέρει τὰ σταφύλια εἰς τὰ τέχνα του;

— Καὶ αὐτὸς εἶναι σοφόν· τινάσσει τὸ κλῆμα διὰ νὰ πέσουν αἱ ρᾶγες, κατόπιν δὲ κυλίεται κατὰ γῆς, καὶ εἰσέρχονται τότε αῦται εἰς τὰς ἀκάνθας του. Οὕτω δὲ φορτωμένος μεταβαίνει εἰς τὴν φωλεάν του.

5. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

Α'. ΜΥΘΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ).

1. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι.

*Αριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

Κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους ἔζη ἐν Ἀθήναις ὁ Δαιδαλος· οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἐρεχθέως, ἀρχαίου βασιλέως τῆς Ἀττικῆς.

Ο Δαιδαλος ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος τεχνίτης τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ· ἐφεῦρε πολλὰ ἔργαλεῖα, ώς τὸ σκεπάρνιον, τὸ τρυπάνιον, τὸ διαβήτην, καὶ κατεσκεύασεν εἰς πολλὰς χώρας ἔργα προκαλοῦντα τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων του.

Ἡτο καὶ γλύπτης· τὰ δὲ ἀγάλματα αὐτοῦ ἦσαν τόσον τεχνικά, ὡστε οἱ ἀνθρωποι ἔλεγον ὅτι εἶναι ἔμψυχα καὶ ὅτι βλέπουσι καὶ βαδίζουσιν. Οἱ πρὸ αὐτοῦ καλλιτέχναι κατεσκεύαζον τὰ ἀγάλματα ἔχοντα κεκλεισμένους τοὺς ὄφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας προσκεκολλημένας ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ σώματος· ἀλλ’ ὁ Δαιδαλος κατεσκεύασεν αὐτὰ μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς ὄφθαλμούς, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ σῶμα τὰς χεῖρας καὶ διεγώρισε τὰ σκέλη αὐτῶν. *

*'Ἐν Κρήτῃ ἐβασίλευε τότε ὁ Μίνως, ὅστις, μαθὼν τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ Δαιδάλου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐκεῖ. Ὁ Δαιδαλος προθύμως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐτίμησεν αὐτὸν μεγάλως καὶ ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν ἔργων.

Πλὴν ἀλλων θαυμαστῶν οἰκοδομημάτων ὁ Δαιδαλος κατεσκεύασεν ἐν Κρήτῃ καὶ τὸν περιώνυμον Λαβύρινθον. Ἡτο δὲ οὗτος βαθὺ καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον μὲ δρόμους τόσον ἐλι-

κοειδεῖς, ὡστε ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸν δὲν ηδύνατο πλέον
νὰ ἔξελθῃ.

* Ο Δαιδαλος, ἀφοῦ διέμεινεν ἵχανὸν χρόνον ἐν Κρήτῃ,
ἡθέλησε ν' ἀπέλθῃ. Ἀλλ' ὁ Μίνως δὲν ἤθελε ν' ἀφῆσῃ τὸν
χαλλιτέχνην νὰ φύγῃ, διέταξε δὲ εἰς δῆλα τὰ πλοῖα τῆς νῆσου
νὰ μὴ παραλάβωσιν αὐτόν.

Ο Δαιδαλος ἐπεθύμει διακαῶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τὰ δὲ ἐμπόδια ηὗξανον ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν
ταύτην. Νυχθημερὸν διελογίζετο πῶς νὰ φύγῃ. Τέλος πρωίαν
τινὰ ἀνεφώνησε μετὰ χαρᾶς :

— Εὔρον μέσον νὰ σωθῶ ! Ο Μίνως δύναται νὰ φυλάττῃ τὴν
ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, ὁ ἀήρ σμως μένει ἐλεύθερος. Θὰ
φύγω διὰ τοῦ ἀέρος, ώς πτηνόν !

Καὶ πράγματι, εἰς ἑρημικὸν σπήλαιον, μακρὰν ἀπὸ τὰ
βλέμματα τῶν ἀνθρώπων, ὁ Δαιδαλος κατεσκεύασε δύο μεγά-
λας πτέρυγας διὰ πτερῶν, ἀτινα συνεκόλλησε διὰ κηροῦ. Τὰς
πτέρυγας ταύτας προσήρμοσεν εἰς τὸ σῶμά του, ἐκίνησεν
αὐτὰς διὰ τῶν χειρῶν του, καί, ὡ τῆς ἐπιδεξιότητος αὐτοῦ !
κατώρθωσε νὰ πετᾶ ώς πτηνόν.

Αλλ' εἰς τὴν Κρήτην εἶχε παρακολουθήσει αὐτὸν καὶ ὁ
υἱός του "Ιχαρος" κατεσκεύασε λοιπὸν καὶ ἔτερον ζεῦγος πτε-
ρύγων, αἵτινες προσηρμόζοντο ἀκριβῶς εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ.
ἐντὸς δλίγων δὲ ήμερῶν ἐδίδαξε καὶ αὐτὸν πῶς νὰ τὰς κινῇ
ἐπιτηδείως.

Ἐφθασε τέλος ἡ περιπόθητος ήμέρα τῆς ἀναχωρήσεως.
Ο Δαιδαλος προσήρμοσε τὰς πτέρυγας εἰς τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ
του καὶ τοῦ ἔδωκε τὰς τελευταίας συμβουλάς :

— Παιδί μου "Ιχαρε, τῷ εἶπε, πρόσεχε πολὺ· τὸ ταξίδιόν
μας δὲν εἶναι ὅπως αἱ δοκιμαὶ τῶν προηγουμένων ήμερῶν.
εἶναι μαχρυνόν, πολὺ μαχρυνόν· ἐγώ, ώς γνωρίζων τὸν δρό-
μον, θὰ προχωρῶ ἐμπρός, σὺ δὲ θὰ ἀκολουθήσεις πλησίον μου.
Πρόσεξε ιδίᾳ οὕτε ὑψηλὰ πολὺ ν' ἀναβαίνῃς, μήπως ὁ ηλιός

ἀναλύσῃ τὸν κηρὸν τῶν πτερύγων σου· οὔτε πάλιν πολὺ^{τό}
χαμηλὰ πρὸς τὴν θάλασσαν νὰ καταβαίνῃς, μήπως βραχῶσιν
αἱ πτέρυγές σου ὑπὸ τῶν χυμάτων καὶ γίνωσι βαρύτεραι.

Ἄφοῦ ἔδωκε τὰς ὁδηγίας ταύτας εἰς τὸν υἱόν του, ὁ
Δαιδαλὸς ἐφόρεσε τὰς ἰδιαῖς του πτέρυγας, ἔσφιγξε τὸν Ἰκα-
ρον εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὸν ἡσπάσθη μετὰ συγχινήσεως,
καὶ ἔπειτα ἀνυψώθη εἰς τὸν ἀέρα. Ὁπισθεν αὐτοῦ ἐπέτα ὁ
υἱός του.

Διέσχιζον ταχέως καὶ οἱ δύο τὸν ἀέρα διὰ τῶν μεγάλων
πτερύγων αὐτῶν. Ἀφῆκαν ἥδη ὅπιστα τὰ ὑψηλὰ ὅρη τῆς
Κρήτης. Ὑποκάτω αὐτῶν ἐξετείνετο κατ' ἀρχὰς ἀπέραντος
ἡ θάλασσα· ὁ ἄνεμος, ἴσχυρῶς πνέων ἐκ δυσμῶν, παρέσυρεν
αὐτοὺς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνατολικώτερον, καὶ μετ' ὀλίγον
ἥρχισαν ν' ἀναφαίνωνται κάτωθεν αὐτῶν αἱ Κυκλαδες. Ὁ
κόσμος ἔμενεν ἔκθαμβος διὰ τὸ θαῦμα. Οἱ ναῦται, οἵτινες
εὑρίσκοντο εἰς τὰ πλοῖα, οἱ ἀλιεῖς, ὅσοι παρὰ τὰς ἀκτὰς συν-
ελάμβανον ἵχθυς διὰ τῶν δικτύων αὐτῶν, οἱ γεωργοί, οἱ
ἀροτριῶντες τοὺς ἀγροὺς ἐπὶ τῶν ὀρέων, πάντες ἴσταντο
ἔχπληκτοι. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἀφηγον τὰ πλοῖα αὐτῶν ἀκυβέρ-
νητα εἰς τὰς πνοὰς τοῦ ἀνέμου, οὗτοι δὲ δὲν ἔσυρον τὸ
δίκτυον, ἐντὸς τοῦ ὅποίου ἐπήδων οἱ ἵχθυες, οἱ γεωργοί δὲν
ἐκέντριζον τοὺς βοῦς διὰ τοῦ βουκέντρου, οἱ ποιμένες δὲν
ηὕλουν· ἀλλὰ πάντες ἔστρεφον πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς κεφα-
λὰς καὶ μὲ ἀπληστα βλέμματα παρετίθουν τὰς δύο παράδοξα
καὶ πρωτοφανῆ ἐκεῖνα πτηνά.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἰκαρος ἐπέτα πλησίον τοῦ πατρός
του. Ὁλίγον ὅμως κατ' ὀλίγον ἐνεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἐλαφρό-
τητος τῆς πτήσεως καὶ ἥθιλήσει ν' ἀνέλθῃ ὑψηλότερον.

—Τί θὰ πάθω; εἴπε καθ' ἔαυτόν. Οἱ φόβοι τοῦ πατρός μου
εἶναι ἀδικαιολόγητοι· αἱ πτέρυγές μου εἶναι στερεά· ὁ δρο-
σερὸς ἄνεμος μετριάζει τὴν θερμότητα τῶν ἀκτίνων τοῦ

ἥλιου. Καὶ ἔπειτα, πόσον ὡραιότερον θὰ εἶναι τὸ θέαμα, ἐὰν ἀναβῆ κανεὶς ὑψηλότερον!

Ταῦτα σκεπτόμενος ἀπεμακρύνθη βαθμηδὸν τοῦ πατρός του καὶ ἥρχισε ν' ἀνέρχεται... 'Αλλ' ἐτιμωρήθη σκληρῶς· ἔκει ὑψηλὰ ὁ χηρὸς τῶν πτερύγων του ἀνέλυσεν ἀπὸ τὴν θερμότητα του ἥλιου, τὰ πτερὰ διελύθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ ὁ Ἱκαρος ἥρχισε νὰ καταπίπῃ βαρὺς ὡς μόλυβδος.

—Πατέρα! Πατέρα! ἀνέκραξεν ὁ δυστυχῆς μετὰ σπαρακτικῆς φωνῆς. 'Αλλὰ πρὶν ὁ πατὴρ ἀκούσῃ, τὰ κύματα ἔκλεισαν διὰ παντὸς τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ θάλασσα σκληρὰ τὸν κατέπιε.

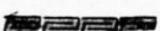
'Ο Δαίδαλος ἐστράφη διὰ νὰ ἴδῃ τὸν υἱόν του· ἀλλὰ δὲν ἔθλεπεν αὐτὸν καὶ ἐφώναζεν ἔντρομος:

— 'Ικαρε, 'Ικαρε, παιδί μου 'Ικαρε, ποῦ εἶσαι;

'Ενῷ δὲ μετ' ἀγωνίας περιέφερε τὰ βλέμματα ὁ δυστυχῆς Δαίδαλος ἀνω καὶ κάτω καὶ πέριξ, διέκρινεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης πτερὰ φερόμενα ἐδῶ καὶ ἔκει ὑπὸ τῶν κυμάτων. Τότε ἐννόησεν ὅτι ὁ ἀγαπητός του Ἱκαρος εἶχε πνιγῆ.

Συντετριμμένος ἔκ τῆς ὁδύνης κατέβη εἰς τὴν ἔκει πλησίον νῆσον, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ κύματα ἥθελον ἐκβράσει εἰς αὐτὴν τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του. 'Επὶ ήμέρας ἀπαρηγόρητος ἦρεύνα ὅλας τὰς ἀκτάς· τέλος ἀνεῦρε τὸ πτῶμα τοῦ Ἱκάρου ἐρριμμένον ἔξω ἐπὶ τῆς ἀμμου. Θρηνῶν καὶ ὀδυρόμενος ἔθαψε τότε εἰς τὴν νῆσον τὸ προσφιλές του τέκνον. Καὶ τὸ μὲν πέλαγος, ὃπου ἐπνίγη ὁ Ἱκαρος, ὠνομάσθη Ἱκάριον, οὐ δὲ νῆσος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐτάφη, Ἱκαρία.

1922.

‘Αλεξάνδρου ‘Ρ. ‘Ραγκαβῆ.

Μίαν φοράν, εἰς ἀρχαιοτάτους καιρούς, ἐκατοικοῦσεν εἰς ἄγνωστόν τινα καὶ βαθεῖαν κοιλάδα, ἐντὸς συσκίου ἄλσους δαφνῶν, ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, γυνὴ ὥραία καὶ νέα, ὀνομαζομένη Κλυμένη. Ἀπέφευγε δ' αὐτὴ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου, συνέλεγεν ἀνθη καὶ ἐστεφάνου τὸ ἀγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔπειτα δὲ ὅλον της τὸν καιρὸν ἐξώδευεν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τριῶν θυγατέρων της καὶ τοῦ υἱοῦ της, δοτις ὠνομάζετο Φαέθων.

Τὸ παιδίον ἦτον σπανίας ὥραιότητος· οἱ διφθαλμοί του ἤσαν γαλανοὶ ὡς τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, ἡ κόμη του ἦτον ἔχανθη καὶ ἐχρύσιζε, καί, ὅταν ἐμειδία, ἔλεγες ἐχάραζεν ἡ ἀνατολή. Ἡ ἀγάπη τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν του πρὸς αὐτὸν ἦτον λατρεία. Ἄλλὰ καὶ εὔφυίαν καὶ καλὴν θέλησιν εἶχεν ὁ μικρὸς Φαέθων, καὶ δ, τι τῷ ἐδίδασκον ἡ μήτηρ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του, τὸ ἐμάνθανεν εὐχόλως καὶ προθυμότατα. Καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν δὲ καὶ εἰς τὰς ἀσκήσεις τοῦ σώματος ἐξασίως ἐπέδιδε, καὶ δλοὶ οἱ ὅμηλικές του τῶν πέριξ κοιλάδων τὸν ἐθεώρουν κατὰ πάντα ἀνώτερόν των.

Ἄλλὰ τοῦτο εἶχε καὶ τὸ κακόν του μέρος, δτι, συνηθίσας εἰς τοὺς ἐπαίνους, ἀπώλεσε τὴν μετριοφροσύνην, ἦτις εἶναι τῶν προτερημάτων ὁ στολισμός, καὶ ἔγινεν οἰηματίας. Τὸ κακὸν δὲ ἦτον δτι οὕτε ἡ μήτηρ, οὕτε αἱ ἀδελφαὶ του συνετέλουν πολὺ εἰς τὸ νὰ ἐλαττώσωσι τὴν φιλαυτίαν του, διότι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἀγάπης τὸν ἔβλαπτεν, ἀντὶ νὰ τὸν ὠφελῇ.

Πατέρα δὲν εἶχεν ἵδει ποτέ, οὐδὲ ἤκουσε νὰ γίνη ποτὲ λόγος περὶ τοῦ πατρός του. Μόνον ἀπαξ, ὅταν ἡ μήτηρ τῷ ἐδίδασκεν δτι πατήρ τοῦ Διὸς ἦτον ὁ Κρόνος, καὶ πατήρ τοῦ

Κρόνου ὁ Οὐρανός, ἥρωτησεν αἰφνῆς ὁ μικρὸς Φαέθων:
— Καὶ ἴδικός μου πατὴρ ποῖος εἶναι;
'Αλλ' ἡ Κλυμένη, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ, τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς
χειρός, καί, ἔχουσα πλήρεις δακρύων τοὺς ὄφθαλμούς, τὸν
ἔφερεν ἐμπρὸς τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς ἐπραττεν
εἰς ὅλας τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς ζωῆς της, καί, γο-
νατίσασα μετ' αὐτοῦ, τῷ εἶπε:
— Προσευχήθητι, καὶ τὴν ἐρώτησιν ταύτην ποτὲ πλέον μὴ
τὴν ἐπαναλάβῃς.
'Ο Φαέθων ἦτον συνηθισμένος νὰ προσεύχηται ἐμπρὸς τοῦ
ἱεροῦ ἐκείνου ἀγάλματος, εἰς οὓς τὴν μορφὴν ἔλαμπε θεία
καλλονὴ καὶ μεγαλειότης. Ἐμπρὸς λοιπὸν αὐτοῦ ὑπεσχέθη
ὅτι ἡ μήτηρ του τῷ ἐζήτει, καὶ ἐτήρησε τὸν λόγον του, ἀν
καὶ ἡ περιέργεια τὸν ἐπίειζε.

Μετά τινα ἔτη οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρῶν εἶχον μεγά-
λην πανήγυριν καὶ ἀγῶνας εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ. Συνέρρευ-
σαν λοιπὸν ἐκεῖ οἱ ἀξιώτεροι νέοι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς
Ἐλλάδος ἵνα διαγωνισθῶσιν· ὅστις ὑπερίσχυεν ἐλάμβανε
στέφανον, ἐπηνείτο, ἐχειροχροτείτο, καὶ εὐτυχεῖς ἐλογίζοντο
οἱ γονεῖς, οἵτινες τὸν ἐγέννησαν.

Μεταξὺ ὅλων τῶν ἀγώνων λαμπρότεροι ἐθεωροῦντο οἱ
ἱππικοί, καὶ τὸ πλῆθος ὅλον ἦτον βέβαιον ὅτι τὸ βραβεῖον
θὰ λάβῃ εἰς Θεσσαλός, ὅστις ἐκάθητο ὑπερήφανος εἰς τὸν
μέγιστον καὶ ὀραιότατον ὅλων τῶν ἵππων, καὶ ἐφαίνετο ἔχων
μεγάλην ἐπιτηδειότητα νὰ τὸν διοικῇ. Καὶ τῷ δντι, ὅταν
ἥρχισαν νὰ τρέχωσιν, αὐτὸς ἐτινάχθη ὅλων ἐμπρός· ὁ δὲ Φαέ-
θων, ὅστις καὶ αὐτὸς ἡγωνίζετο μετὰ τῶν ἱππέων, ἔμεινε μα-
χρὰν δπίσω, ἀναβαίνων ἵππον, ὅστις ἐφαίνετο ἄγριος καὶ νευ-
ρώδης, ἀλλ' ἦτο μικρὸς καὶ δλίγον ἐπιδεικτικός. Ἄλλ' ὅτε
δὲν ἀπεῖχον πλέον πολὺ τοῦ τέρματος, ἐπληγέε διὰ μιᾶς διὰ
τῶν πτερυνιστήρων τὸν ἵππον του, ὅστις, διότι δὲν ἦτον, ὡς

οἱ ἄλλοι, ἐξηντλημένος, ἐπήδησε μέγιστον πήδημα, καὶ, τρέχων ὡς ἀστραπή, ἔφθασε πρὸ τοῦ Θεσσαλοῦ.

— Εὗγε! Εὗγε! ἐφώναζον αἱ χιλιάδες τῶν θεατῶν, δτε ἐφάνη εἰς τὰς ὅψεις ὅλων ὁ νεανίας ὥραιος καὶ φέρων τῆς νίκης τὸν στέφανον.

Μετὰ δὲ τὸ ἵπποδρόμιον ἤρχισεν ἡ ἀμαξοδρομία καὶ μετὰ θαυμασμοῦ εἶδε τὸ πλῆθος· τὸν Φαέθοντα, δν ἐνόμιζον ἀπαυδήσαντα ἐκ τῆς πρώτης νίκης, παραταχθέντα καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα. Οἱ ἵπποι του ἦσαν τέσσαρες, ξανθοὶ καὶ τόσον θυμοειδεῖς καὶ ἀνυπόμονοι, ὥστε οἱ θεαταὶ ἐπίστευον δτι κατὰ πρῶτον τότε ἐζεύχθησαν εἰς ἄρμα, καὶ ἐφοβοῦντο τὰ ἔσχατα διὰ τὸν Φαέθοντα.

Ἄλλ’ ὡς τὸ σύνθημα ἐδόθη, ὁ ψέος τοὺς ἥγγισεν ἐλαφρῶς διὰ τῆς μάστιγος, τοὺς προυκάλεσε διὰ γλυκείας φωνῆς, καὶ οἱ ἵπποι ὠρμησαν ὡς βέλος ἐμπρός. Θαυμασία δὲ ἦτον ἡ ἀνεσις καὶ ἡ ἐπιδεξιότης, μεθ’ ἣς διηγύθυνε τὰς ἡνίας, ἀπέφευγε τὰ προσκόμματα, ἔκοπτε τὴν ὁδὸν τῶν ἀνταγωνιστῶν του, σοφοὺς ἐλιγμοὺς ἐκτελῶν· καὶ μόλις ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα, διὰ στιβαρᾶς χειρὸς ἀνεγαίτισε τοὺς ἵππους, ἀπεπήδησε τοῦ ἄρματος, καὶ ἔρριψε τὰς ἡνίας εἰς τὸν ἵπποκόμον, πρὶν ἡ ἀφιχθῶσιν οἱ ἄλλοι.

Ο ἐνθουσιασμὸς τῶν θεατῶν ὅρια δὲν ἐγνώριζεν· αἱ εὐφημίαι των ἐφθανον μέγχρις οὐρανοῦ, καὶ ὅλαι αἱ χεῖρες πρὸς αὐτὸν ἐξετείνοντο καὶ ἔρριπτον στεφάνους.

Ο ἥλιος πρὸ μικροῦ εἶχε δύσει εἰς τὸν ὄριζοντα καὶ, συνάξας ὅσους ἡδυνήθη στεφάνους ὁ Φαέθων, ἔσπευδε πρὸς τὴν μητέρα του ἵνα καταθέσῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς κόλπους της, δτε ὑπὲρ ὅλας τὰς φωνὰς ἥκουσε μίαν, ἥτις τῷ ἔλεγεν εὗγε καὶ αὐτή, ἀλλὰ τόσον γλυκεῖαν, ὡς ἣν ἦτον μέλος κιθάρας, τόσον σιγαλήν, ὡς ἣν ἦτον ψιθυρισμός, ἀλλὰ συγχρόνως τόσον ἔντονον, ὥστε ὑπὲρ ὅλας τὰς ἄλλας ἥχει εἰς τὴν καρδίαν του. Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν ἐμπρός του ἀνδρα, ὅστις τῷ

έφανη ώραιος, ως ήτον τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ πλήρης ζωῆς, χρυσοχόμης καὶ γαλανός.

— Εὗγε, ὁ Φαέθων, ὁ υἱὸς τῆς Κλυμένης! ἐπανέλαβεν ὁ ξένος μειδίων, καὶ τὸ μειδίαμά του ἐκεῖνο ἔλαμψεν ἐντὸς τοῦ Φαέθοντος, ως ἂν ήτον φῶς ἡμέρας ἐαρινῆς.

— Καὶ πῶς μὲ γνωρίζεις; εἰπεν ὁ Φαέθων, μετὰ δειλίας ὁμοῦ καὶ χαρᾶς.

— Σὲ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, διότι εἶμαι ὁ πατήρ σου.

— Ο πατήρ μου! ὁ πατήρ μου! ἀνέκραξεν ὁ νέος ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἄν εἰσαι ὁ πατήρ μου, ἐλθὲ λοιπὸν εἰς τὴν μητέρα μου, ἥτις κλαίει τόσον καιρόν, διότι εἰσαι μακράν της. Ἀλλὰ πῶς ὀνομάζεσαι;

— Ο πατήρ σου εἶμαι, φίλτατε Φαέθων, εἰπεν αὐτός, καὶ ὀνομάζομαι Ἀπόλλων.

— Ἀπόλλων, ὁ θεὸς ὁ πανίσχυρος, ὁ θεὸς τῆς λατρείας ἡμῶν! ἀνέκραξεν ὁ νεανίας, κυριεύομενος ὑπὸ τρόμου καὶ ὑπὸ ἀνεκφράστου αἰσθήματος ἡδονῆς ἐν ταύτῳ, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του. Θερμότης δὲ ἀσυνήθης ἐγένθη εἰς τὰς φλέβας του καὶ σφοδρῶς ἐπαλλεν ἡ καρδία του.

— Καὶ εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὸν υἱὸν μου, εἰπεν ὁ Ἀπόλλων. Εἴδον τὰς νίκας σου καὶ ἡξεύρω τί ἀξίζουσιν· εἶμαι καὶ ἐγὼ διφρηλάτης· ὁδηγῶ τὸν δίφρον τοῦ ἥλιου εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ ζητήσον μοι ὅ, τι θέλεις. Ναί, εἶμαι θεὸς πανίσχυρος, καὶ ὅ, τι ζητήσῃς, σοὶ ὑπόσχομαι νὰ τὸ ἔχης.

— Ο, τι σοὶ ζητήσω; Μοὶ ὑπόσχεσαι νὰ μοὶ κάμης ὅποιαν χάριν σοὶ ζητήσω; ἀνέκραξε περιγαρής ὁ Φαέθων. Τῷ δόντι μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι;

— Σοὶ τὸ ὀμνύω, μὰ τὴν Στύγα, εἰπεν ὁ Ἀπόλλων.

— Ω! ἐν μόνον σοὶ ζητῶ, εἶπε μεθ' ἵκετικῆς φωνῆς ὁ νεανίας. Ἀφες μὲ μίαν μόνον ἡμέραν νὰ ὁδηγήσω τὸν δίφρον σου εἰς τὸν οὐρανόν.

— Αλλ’ ὁ Ἀπόλλων ἀφῆκε μεγάλην τρόμου κραυγήν.

— Ἀφρον, εἶπεν, ἀφρον, τί ζητεῖς; Ὁχι τοῦτο. Ζήτησον
ὅτι ἀλλο θέλεις. Μὴ ζητῆς τοῦτο.

— Μοὶ ἀρνεῖσαι λοιπὸν ἀφοῦ μοὶ ὑπεσχέθης; εἶπεν δὲ Φαέθων
θλιβόμενος.

— Ζητεῖς τὸν χίνδυνον, ζητεῖς τὸν θάνατον. Ἄλλ' ὅχι, δὲν
σοὶ ἀρνοῦμαι· δὲν ημπορῶ νὰ σοὶ ἀρνηθῶ... Ἄλλ' ἐλθέ· πρέ-
πει νὰ ὑπάγωμεν πρὸς τὴν μητέρα σου.

“Ορια δὲν εἶχεν ἡ εὔτυχία τῆς Κλυμένης, ὅταν εἶδεν
αἰφνης ἐμπρός της τὸν Ἀπόλλωνα, οὐ ἐστερεῖτο ἀπὸ τόσου
καιροῦ, διότι κατοικία αὐτοῦ ἦτον ὁ οὐρανός. Μετὰ μεγίστης
δὲ χαρᾶς ἤκουσε καὶ τὸν Φαέθοντα διηγούμενον περὶ τῶν
θριάμβων του. Κατωτέρα δὲ τῆς ἴδιας της δὲν ἦτον καὶ τῶν
θυγατέρων της ἡ ἀγαλλίασις διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πατρός
των καὶ διὰ τὰς νίκας τοῦ ἀδελφοῦ των.

‘Ἄλλα τὰ πάντα ἥλλαξαν μορφήν, ὅταν δὲ οὐ πάλλωγ εἶπε:
— Κλυμένη, ὡς μήτηρ ὑπακούεσαι ὑπὸ τοῦ νεανίσκου τούτου.
Εἰπέ τῳ νὰ μὴ ἐπιμένῃ νὰ μοὶ ζητῇ δὲ, τι μοὶ ἐζήτησεν.

— Ὁχι, μῆτερ, μὴ τὸν ἀκούης, ἀνέκραξεν δὲ Φαέθων. Μοὶ
ὑπεσχέθη νὰ μοὶ δώσῃ δὲ, τι τῷ ζητήσω. Ἐζήτησα νὰ ὀδη-
γήσω καὶ ἐγὼ μίαν μόνον ἡμέραν τὴν ἀμαξάν του εἰς τὸν
οὐρανόν, καὶ δὲν θέλει νὰ μὲ ἀφήσῃ.

— Τὸν ὅλεθρόν σου, ἀλόγιστε, ἀπεκρίθη μετὰ περιπαθείας δὲ
Ἀπόλλων, τὴν καταστροφήν σου ζητεῖς. Ἡξεύρεις τί εἶναι
οἱ ἵπποι μου, οὓς ζητεῖς νὰ δαμάσῃς; Ζήτησον ἐπίσης νὰ
ἡνιοχήσῃς τὴν βροντὴν καὶ τὸν κεραυνόν.

— Φίλτατε Φαέθων, ἀνεφώνησε τρέμουσα ἡ μήτηρ του,
ἀπεχει τῶν τοιούτων φαντασιῶν. Ἄν δυστύχημα σοὶ συμβῇ,
ἥξευρε δὲ, μὲ φονεύεις.

‘Ομοίως δὲ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του τὸν ἐλάμβανον εἰς τὰς ἀγχά-
λας των καὶ τὸν παρεκάλουν. Ἄλλ’ ἐκεῖνος, γελῶν ὑπερο-
πτικῶς:

— Φοβεῖσθε, ἔλεγε, διότι δὲν μὲ εἶδετε εἰς τὸ ἵπποδρόμιον.

"Ο, τι καὶ ἀν εἶναι οἱ ἵπποι τοῦ πατρός μου, ἵπποι εἶναι πάντοτε, καὶ θὰ ἴδουν ἀν ἡμπορῶ νὰ τοὺς δαμάσω.

— Νεανίσκε, νεανίσκε, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων, ἡ ὑπεροψία εἶναι μέγα ἀμάρτημα, ἀμάρτημα πολλάχις θανάσιμον.

— 'Αλλ' ἀρνήθητι τὸ ἄφρον ζήτημά του, εἶπεν ἡ Κλυμένη πρὸς τὸν θεόν. "Οτε ὑπεσχέθης, δὲν ἤξευρες τί θὰ σοὶ ζητήσῃ. — Τοῦτο δυστυχῶς δὲν δύναμαι, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων. 'Ωμοσα κατὰ τῆς Στυγός, καὶ ὁ φοβερὸς αὐτὸς ὅρχος παρὰ τοῖς θεοῖς δὲν ἀναιρεῖται.

"Οτε ἡ δυστυχὴς Κλυμένη ἦκουσε τοῦτο, παρεδόθη εἰς ὅλην τὴν ἀπελπισίαν της, καὶ μόλις κατώρθωσεν ὁ Ἀπόλλων νὰ τὴν παρηγορήσῃ ὀλίγον, ὑποσχεθεὶς ὅτι θέλει ὀδηγήσει καὶ διατάξει τὸν υἱόν του τῶς νὰ πράξῃ ξεναγητὸν δυστύχημα.

Μετὰ νέας λοιπόν, ἐπίσης ματαίας, προσπαθείας τοῦ νὰ μεταπείσωσι τὸν ἰσχυρογνώμονα, παραλαβὼν αὐτὸν ὁ Ἀπόλλων ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ὁλυμπὸν, ὅπου τὸν ἔφερεν ἐν ἀκαρεῖ, ὡς διὰ τηλεγράφου, διότι οὕτως ὠδοιπόρουν οἱ θεοί. Ἐκεῖ δὲ τὸν ὠδηγήσεν ἀμέσως εἰς τὸ ἱπποστάσιόν του, στίλθον ὅλον ἐκ χρυσοῦ καὶ διάλιθον, ὅπου τέσσαρες χιόνος λευκότεροι ἵπποι, σκάπτοντες τὸ ἔδαφος δι' ἀργυρῶν ὅπλῶν, ἔτρωγον χρυσὴν κριθὴν εἰς ἀργυρᾶς φάτνας, καὶ εἰς κρυσταλλίνους κάδους ἐπινον νέκταρ, τὸ ποτὸν τῶν θεῶν. Ἰπποκόμοι δὲ αὐτῶν ἦσαν εἰκοσιτέσσαρες νέαι παρθένοι, αἱ Ὡραι, δώδεκα αἱ τῆς νυκτός, μελανὰ ἐγδεδυμέναι, καὶ δώδεκα λευκοφόροι, αἱ τῆς ἡμέρας.

Τότε δ' ἐδίδαξεν ὁ Ἀπόλλων εἰς τὸν υἱόν του πῶς ἡμέρως νὰ προσφωνῇ τοὺς ἵππους, πῶς νὰ τοὺς ψηλαφῇ, χωρὶς νὰ τοὺς πλήττῃ διὰ τῆς χρυσῆς μάστιγος, νὰ τοὺς ὀδηγῇ, ἀλλὰ νὰ μὴ τοὺς παροξύνῃ, πῶς νὰ κρατῇ τὰς ἡνίας, χωρὶς οὔτε νὰ τὰς τείνῃ, οὔτε νὰ τὰς χαλαρώνῃ καὶ ἀφοῦ καὶ ἀλλὰ ὠφέλιμα τῷ παρήγγειλε, τὸν ἐνουθέτησε διὰ τελευταίαν φο-

ρὰν νὰ παραιτηθῇ τῆς ἀνοίτου του ἀποφάσεως, ἀλλὰ καὶ πάλιν χωρὶς νὰ τὸν πείσῃ.

— Καιρὸς λοιπόν, εἶπεν.

Καὶ τῷ ἔδειξε τὰς "Ωρας τῆς νυκτός, αἵτινες εἶχον στρέψει τὰ νῶτα σιωπήλῶς, καὶ τὰς "Ωρας τῆς ἡμέρας, αἵτινες μειῶσαι καὶ ἐλαφρῶς δρχούμεναι ἐπλησίαζον καὶ ἐζεύγνυον τοὺς τέσσαρας λευκοὺς ἵππους εἰς δίφρον κατάχρυσον, δην ἐκάλυπτον μυρίοι καὶ μυρίοι ἀκτινοβολοῦντες ἀδάμαντες.

'Ο Φαέθων ἐθαμβώθη τὸ κατ' ἀρχάς· ἀλλ' εὐθὺς πάλιν θάρρος λαβών, ἐπήδησεν εἰς τὸν δίφρον, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν ἐσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— 'Αγαθὴ τύχη! τῷ εἶπε. Προσοχήν, ἥρεμίαν πνεύματος καὶ περίσκεψιν!

Τότε προυχώρησε νεᾶνις φαιδρά, ἔχουσα ρόδων πλήρεις τὰς χεῖρας, ἀνέῳξε διὰ χρυσοῦ κλειδίου τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐσκόρπισε τὰ ρόδα εἰς τὸ κατώφλιον. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν δὲ Ἀπόλλων προσεφώνησε τοὺς ἵππους καὶ αὐτοὶ ἐκινήθησαν.

Κατ' ἀρχὰς ἐβάδιζον βῆμα δραδύ, διότι ἡ ἀνοδος ἦτον ἀπότομος. Ἀλλὰ τοῦτο ἐστενοχώρει τὸν τολμητίαν, ὅστις, ἐνθυμούμενος τὰ ἵπποδρόμια, ἐκραύγαζε, «ἐμπρὸς λοιπόν», καὶ ἐκτύπα διὰ τῆς μάστιγος τὸν ἀέρα.

Εἰς τὴν ξένην ταύτην φωνήν, εἰς τῆς μάστιγος τὸ πλατάγισμα, οἱ ἵπποι ἀνετινάχθησαν σφοδρῶς, καὶ ἥρχισαν καλπάζοντες ὡς παράφοροι. Ὁ πλατὺς οὐρανὸς ἔφευγεν ὑπὸ τοὺς πόδας των καὶ περὶ τὸν Φαέθοντα ἦτον χάος, ὅπου ἔβλεπε σκοτοδιγιῶν σπινθηροβολοῦντας ἀστερισμοὺς ὡς σχῆμα καρκίνων, σκορπίων καὶ λεόντων, καὶ βαθέως ὑπὸ τοὺς πόδας του τὴν γῆν, ἥτις ἐστρέφετο ὡς χειρόμυλος.

'Αλλ' δὲ Φαέθων ἦτον γενναῖος. "Ηρπασε τοὺς χαλινούς

καὶ σπασμωδικῶς τοὺς ἀνέσυρεν· οἱ δὲ ἵπποι ἀνωρθίσαν
εἰς τοὺς ὁπισθίους των πόδας.

Οργιζόμενος τότε, τοὺς ἐκτύπησε διὰ τῆς μάστιγος, καὶ
αὐτοί, φοβερῶς χρεμετίσαντες, ὥστε ἐσείσθησαν οἱ θόλοι τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ ἐκ τῶν ῥωθώνων των φυσήσαντες φλόγας, αἴτι-
νες ἔβαψαν ἐρυθρᾶ τὰ σύννεφα, ὥρμησαν ως ἄν ἐδίώκοντο
ὑπὸ τῶν ἀνέμων· πᾶν κίνημα τοῦ νέου των ἡνιόχου τοὺς ἡρέ-
θιζε μᾶλλον ἢ τοὺς ὡδήγει, καὶ ἐφέροντο τυφλῶς καὶ ἀτά-
κτως· καὶ ὅτε μὲν εἶλκε τοὺς χαλινούς, ἀνεπήδων πρὸς τὰ
ἄνω σχεδὸν καθέτως, καὶ εἰς δλίγα λεπτὰ ἀνέβαινον εἰς ἀγανὴ
ὕψη μακρυνόμενοι τῆς γῆς, ἥτις τότε, ἐστερημένη τῆς θερμό-
τητος τοῦ ἥλιου, ἐκαλύπτετο ὑπὸ χιόνων καὶ ὑπὸ πάγων,
καὶ οἱ ποταμοὶ ἐγίνοντο κρύσταλλα, καὶ φυτὰ καὶ ζῷα καὶ
ἀνθρωποι ἀπέθνησκον ἐκ τοῦ ψύχους· ὅτε δὲ ἀπηύδων οἱ εὔρω-
στοί του βραχίονες καὶ ἐχαλαροῦντο οἱ χαλινοί, ὥρμων οἱ
ἵπποι κατὰ κεφαλῆς πρὸς τὴν γῆν, καί, ὅπου ἐπλησίαζον, αἱ
πεδιάδες μετεβάλλοντο εἰς ἀμμώδεις ἐρήμους, καὶ ἡγαπτον
ώς λαμπάδες τὰ δάση, καὶ οἱ ποταμοὶ ἐξηραίνοντο, καὶ ἀπέ-
ραντος πυρκαϊὰ ἔβοσκεν εἰς τὰ ὅρη καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰς
κατοικίας.

Τότε μεγάλη κραυγὴ ἡγέρθη ἐξ ὅλης τῆς γῆς. Οἱ ἄν-
θρωποι ἐξέπεμπον δεήσεις πρὸς τὸν Δία ν' ἀποτρέψῃ τὸ μέγα
δεινόν.

Ο δὲ Ζεύς, ἴδων τὴν ἥλιον ὅτι ἐκινεῖτο ως ἄν ἐμέθυε,
καὶ ἐννοήσας ὅτι ὁδηγεῖ αὐτὸν οὐχὶ ὁ Ἀπόλλων, ἀλλὰ χειρὸς
πρωτόπειρος καὶ ἀνίκανος, ἡρπασε μετ' ὀργῆς τὸν κεραυνὸν
καὶ τὸν ἐσφενδόνισε κατὰ τοῦ αὐθάδους. Φοβερὸς τριγμὸς
ἡκούσθη καθ' ὅλην τὴν φύσιν. Ο κεραυνὸς ἐνέσκηψεν εἰς τὴν
ἄμμαξαν, καί, πλήξας, ἀπεκύλισε τὸν Φαέθοντα· καὶ οἱ μὲν
ἵπποι, γνωρίσαντες τὴν βροντὴν τῶν θεῶν, ἐντρομοὶ ἐπέστρεψαν
ψαν εἰς τὴν φάτνην των, ἀφέντες καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκεί-
νην τὴν γῆν εἰς σκότος βυθισμένην. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ δυστυ-

χοῦς νεανίου, φερόμενον διὰ τοῦ κενοῦ, ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν,
παρὰ τὸν ποταμὸν Ἡριδανόν, ως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, εἰς τὸ
μέρος ἀκριβῶς ὃπου ἐμενον ἡ μήτηρ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του, μετ'
ἀγωνίας περιμένουσαι τὴν ἐπιστροφήν του.

Τὴν ἀπελπισίαν των ἔκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ· τὸν
ἀγαπητὸν τῆς καρδίας των, τὸν πλήρη ζωῆς καὶ ἐλπίδων νεα-
νίαν, τὸν εἰχον ἥδη ἐμπρός των πτῶμα ἀμορφον καὶ ἡκρω-
τηριασμένον. Διὰ τῶν χειρῶν των ἔσκαψαν εἰς τὴν ὅχθην τοῦ
ποταμοῦ καὶ τὸν ἐνεταφίασαν, καὶ ἐκεῖ τὰς εῦρισκεν ὁ ἀνα-
τέλλων, καὶ ἐκεῖ ὁ δύων ἥλιος νὰ κλαίωσιν ἀπαρηγορήτως,
καὶ ὁ ποταμὸς ἔπινε τὰ δάκρυά των.

Ο' Απόλλων ὅμως ἥλεησε τὴν γυναικα καὶ τὰς θυγατέρας
του· καὶ νὰ ἐλαττώσῃ μὲν τὴν θλῖψιν των δὲν ἥμπόρει, διότι
καὶ ὁ ἕδιος τὴν συνεμερίζετο. Ἀλλ' ὅπως τὴν καταστήσῃ ὀλι-
γώτερον ἐπαισθητὴν εἰς αὐτάς, εἰς τὴν παραποταμίαν ἐκεί-
νην, ὃπου ἐφαίνοντο ὡς ῥίζώσασαι, τὰς μετεμόρφωσεν εἰς δέν-
δρα, τὰς ἴτεας, αἴτινες, ὡς γνωστόν, φαίνονται ὡς κλαίου-
σαι, καὶ κλαίουσαι τῷ ὄντι ὀνομάζονται παρὰ τοῦ λαοῦ· τὰ
δὲ πύρινα δάκρυά των, σταλάζοντα εἰς τὸν ποταμόν, ἐπήχθη-
σαν ἐντὸς τῶν κυμάτων του εἰς τὴν πολύτιμον ἐκείνην κι-
τρίνην ὅλην, ἥτις ὀνομάζεται ἥλεκτρον.

1885.

2. ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗΝ ΖΩΗΝ.

Οἱ Θώδεκα μῆνες.

Γεωργίου Δροσίνη.

Μιὰ φορὰ ἦτον μιὰ φτωχὴ γριὰ καὶ σηκώθηκε νὰ πάη νὰ
μαζώξῃ ἔυλαράκια γιὰ νὰ ταχη ἡ καχομοίρα τὸ χειμῶνα.

Πηγαίνοντας γιὰ τὰ ἔυλαράκια βγῆκε σὲ μιὰ πλαγιά·
καὶ στὴν ἄκρη τῆς πλαγιᾶς, σὲ μιὰ ῥιζοθουνιά, εἶδε ἐνα σπίτι.

Μαζώνοντας τὰ ξύλα ἥρθε λίγη ψιχάλα κι' ἔτσι ἡ καημένη ἡ γριά, γιὰ νὰ μὴ βραχῆ, ἔτρεξε καὶ μπῆκε σ' ἐκεῖνο τὸ σπίτι. Μὰ καθὼς μπῆκε, βλέπει δώδεκα παλικάρια πολὺ δμορφα.

— "Ωρα καλή, παλικάρια, τοὺς λέει.

— Καλὸ στὴ γριά, λὲν αὐτοί· ποῦ βρέθηκες ἐδῶ, μ' αὐτὴ τὴν κακοκαιρία;

— "Ε! παιδάκια μου, εἴμαι φτωχὴ γυναικα κι' ἥρθα νὰ μαζώξω δυὸ τρία ξυλαράκια γιὰ τὸ χειμῶνα ποὺ ἔρχεται, γιατί, παιδάκια μου, τὸ σπίτι μου εἶναι ρείπιο καὶ μπαίνει ὁ ἀγέρας καὶ ἡ βροχὴ καὶ τὸ χρύο.

Τότε τῆς λέει ὁ ἔνας:

— Δὲ μᾶς λέει, χυρά, ποιός ἀπ' ὅλους τοὺς μῆνες εἶναι ὁ χειρότερος;

— "Ε! παιδί μου, κανένας δὲν εἶναι κακός· ὅλοι ἔχουν καὶ τὰ καλά τους καὶ τὰ κακά τους:

"Ολ' οἱ μῆνες εἰν' καλοί,
ὅλοι νάχουν τὴν εὐχή.

— Μὰ δὲ μπορεῖ, χυρά. Θὰ μᾶς πῆς τώρα πώς σὰν τὸ Γεννάρη, ἀξαφνα, εἶναι κι' ὁ Μάης;

— Παιδιά μου, λέει ἡ γριά, ἂν δὲν ἔθρεχε καὶ δὲν κακοσύνευε ὁ Γεννάρης, δὲ θᾶχε ὁ Μάης τὰ λουλούδια του. Τί νὰ σᾶς πῶ;

"Ολ' οἱ μῆνες εἰν' καλοί,
ὅλοι νάχουν τὴν εὐχή.

Τότε τῆς λένε:

— Δὲν ἔχεις, γριά μου, κανένα δισάκκι;

— Ή γριὰ τοὺς ἔδωσε τὸ δισάκκι, ποὺ εἶχε νὰ βάλῃ τὰ ξυλαράκια της, καὶ κείνοι τῆς τὸ γεμίσανε ώς ἀπάνω φλουριά.

Τὸ παίρνει ἡ γριὰ καὶ πάει στὸ χωριό της.

Σὰν τὴν ἔβλεπε ἡ ἀδερφή της, ποὺ δὲν περνοῦσε πιὰ φτωχικὰ σὰν πρὶν καὶ ξόδευε ὅλο φλουριά, τῆς λέει :

— Μωρ' ἀδερφή, δὲ μοῦ λές ποῦ τὰ βρῆκες ἐσὺ αὐτὰ τὰ φλουριά;

Αὐτὴ ἔκατσε καὶ τῆς εἶπε τὴν ἱστορία.

Τὴν ἄλλη μέρα σηκώνεται κι' ἔκεινη καὶ ψάχνει καὶ βρίσκει τὸ μεγαλύτερο σακκούλι καὶ τὸ παίρνει πὼς θὰ πάη νὰ μαζέψῃ ξυλαράχια.

Πάει, πάει, (γιὰ νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε), καὶ βρίσκει τὸ ἴδιο σπίτι καὶ τὰ δώδεκα παλικάρια μέσα. Μπαίνει, χαρετᾶ καὶ κάθεται.

Τῆς λένε :

— Πῶς ηταν, χυρά, νάρθης ώς ἐδῶ ;

— Ήρθα, λέει, γιὰ νὰ μαζώξω δυὸ ξυλαράχια, γιατὶ μπαίνει ὁ κακός καὶ ψυχρὸς μῆνας ὁ Γεννάρης, ποὺ νὰ μὴ σώσῃ νάρθη, γιατὶ μὲ βάζει μέσ' στὸ καυκί μου.

— Καὶ ποιός μῆνας σ' ἀρέσει, χυρά ; τῆς λένε τότε.

— Κανένας! ὅλοι καχοὶ καὶ ψυχροὶ εἶναι γιὰ μένα. Ποιόν νὰ πῶ καλόν! τὸν Κουτσοφλέναρο; ή τὸ Μάρτη τὸν πεντάγνωμο, τὸ Μάρτη τὸν παλουκοκαύτη; Οἱ ἄλλοι πάλι εἶναι φωτιὰ καὶ λάθρα!...

Τότε τῆς λένε :

— Εγειρ, χυρά, κανένα δισάκκι;

— Εκείνη μὲ μεγάλη χαρὰ λέει :

— Εγώ τὸ σακκούλι μου.

— Δός μας το.

Τὸ παίρνουν καὶ τῆς τὸ γεμίζουν ώς ἀπάνω ἀπὸ κάθε λογῆς φίδια, σχεντρες, ἀκονάκια, λιακόνια, ἀπ' ὅλα πούχει ἡ μαύρη γῆ. Τῆς τὸ δίγουν καὶ τῆς λένε :

— Σὰν πᾶς στὸ σπίτι σου, νὰ κλειδώσῃς πόρτες καὶ παραθύρια κι' ἔκει νὰ λύσης τὸ σακκούλι.

Τὸ παίρν' ἡ γριὰ μὲ χαρά, πάει στὸ σπίτι της, σφαλιέται μέσα, κι' ἀνοίγει τὸ σακκούλι, καὶ πετιοῦνται τὰ φίδια, καὶ χύθηκαν καὶ τὴν κομμάτιασαν.

1924.

•Ο πλούτος καὶ ἡ εὐτυχία.

Γρηγορίου Σενοπούλου.

— Γιαγιά, ἀλήθεια ἀπόψε ἀνοίγει ὁ οὐρανός;

— Ναι, παιδάκι μου, γιατί ἔημερώνουν τ' ἄγια Θεοφάνεια. Καὶ δποιος ἀγρυπνήσῃ καὶ προφτάσῃ σ' ἐκείνη τὴν ἀπόχρυ-
φρην ὥρα..

— Τὸ ξέρω, γιαγιά μου, τὸ ξέρω! μπορεῖ νὰ ζητήσῃ ὅ, τι
θέλει ἀπ' τὸ Θεό καὶ τοῦ γίνεται.

— Ναι, μὰ φτάνει νὰ ζητήσῃ ἕνα πρᾶμα μονάχα.

Τὸ παιδάκι ἀποφάσισε ν' ἀγρυπνήσῃ. Κοντὰ στὴν κά-
μαρά του ἀπάνω ψηλὰ ἦταν ἡ πόρτα ποὺ ἔβγαινε στὸ ἥλια-
κωτό. Χωρὶς νὰ τὸ ίδῃ κανείς, κουκουλώθηκε μὲ τὸ παπλω-
ματάκι του, πήρε τὸ προσκεφάλι του καὶ πῆγε νὰ ξαπλωθῇ
ἐκεῖ ἔξω. Δὲν εἶχε φόβο κανένα· ὁ παπᾶς εἶχε βγῆ ἐκείνη
τὴν ἡμέρα μὲ τὴν ἀγιαστοῦρα του καὶ εἶχε διώξει σὸλους τοὺς
καλικαντζάρους, ποὺ περπατοῦσαν στὴ γάρι καὶ παίρναν τὰ
παιδιά. Στὴ χειμωνιάτικη γύχτα τὸ ζέσταιγε τὸ πάπλωμα
καὶ ἡ ἐλπίδα.

— Ήταν ἀργά... Σκοτάδι καὶ σιωπὴ ἀπλωνότανε κάτω σ' ὅλη
τὴν χοιμισμένη πόλη. Ἔδω κι' ἐκεῖ μονάχα ἐτρεμόκαιγε κα-
νένα φανάρι σὰν μάτι νυσταγμένο, καὶ τ' ἄγιασμένα νερὰ τῆς
λίμνης ἐκεῖ πέρα ἐλαμπύριζαν στὴ μυστικὴν ἀστροφεγγιά.
Απέραντος θόλος σὰν ἀπὸ μαῦρο βελοῦδο, καρφωμένο μὲ δια-
μαντένια καρφιά, τὸ σκέπαζε ὁ οὐρανός. Καὶ τὸν ἐκείταξε μὲ
ἀνήσυχα μάτια τὸ παιδάκι καὶ περίμενε ἥσυχα ν' ἀνοίξῃ.
“Ο, τι ζητοῦσε τότε θὰ γινόταν—μὰ φτάνει νὰ ζητοῦσε ἕνα
μονάχα—καὶ τὸ παιδάκι εἶχε τὸ σκοπό του....”

Οἱ ὥρες περνοῦσαν ἔτσι, καὶ οἱ πετεινοί, ζωντανὰ ρολό-
για, τὶς ἔλεγχαν μὲ τὴ βραχνή τους φωνὴ ὁ ἔνας στὸν ἄλλον.

— Ηλθε τέλος πάντων καὶ ἡ ἀπόχρυφη ὥρα ποὺ ἀνοιξε ὁ
οὐρανός. Μέσ' στὴν ἀστροσπαριμένη μαυρίλα ἐπρόβαλε ἔξα-

φνα μιὰ λάμψη ζωηρή, ποὺ ἔσθησε ὅλα τ' ἀστέρια. "Ἐνα φῶς
γλυκὸ χύθηκε τότε στὴν κτίση, καὶ τ' ἄγιασμένα νερὰ τῆς
λίμνης ἐκεῖ πέρα ἔλαμψαν σὰν ἀναμμένα.

Στὸ θέαμα αὐτὸ τὸ παιδάκι τὰ σάστισε. Τοῦ φάνηκε σὰν
νὰ εἴδε ἀγγέλους νὰ πετοῦν ἐκεῖ ψηλὰ μέσ' στὸ φωτεινὸ
ἄνοιγμα καὶ ἐνα όλόχρυσο ποτάμι νὰ τρέχῃ, τὸν οὐράνιο, κα-
θὼς λένε, Ἰορδάνη... Στὸν τρόμο του, στὴ θάμπωσή του, στὴ
σαστιμάρα του, λησμόνησε τί εἶχε νὰ ζητήσῃ κι' ἔβλεπε
βουβό...

Μονάχα τὴν τελευταία στιγμή, ποὺ συνῆλθε λιγάκι,
ἐπρόφτασε νὰ πῇ ἐνα λόγο. Καὶ σθηνόταν πιὰ ἡ θεία λάμψη,
σὰν ἀκούστηκε στὸν ἀέρα τῆς νύχτας ἡ ψιλὴ φωνούλα τοῦ
παιδιοῦ: «Πλοῦτο!»

Ἐγύρισε τρέμοντας στὸ χρεββατάκι του. Σκεπάστηκε ἀπ'
τὸ κεφάλι κι' ἐπροσπάθησε νὰ κοιμηθῇ. Μὰ τὸν ἀφῆσε γιὰ
πολλὴ ὥρα ἀγρυπνο τὸ ἐκπληκτικὸ θέαμα ἀπ' τοῦ μέρος
ποὺ ἐβασάνιζε ἀκόμα τὰ μάτια του, καὶ μιὰ ἀνήσυχη σκέψη
ἀπὸ ταλλο ποὺ ἐβασάνιζε τὸ μυαλό του... Τί λαμπρὸ καὶ
ἀπίστευτο θῆμα! Νὰ τὸν ἀκουσε τάχα ὁ Θεός; "Ἐπρόφτασε
νὰ μιλήσῃ σὲ κατάλληλη στιγμή; "Ἄχ, καὶ θ' ἀποχτοῦσε
τὸν πλοῦτο, τὸ ἐνα πρᾶγμα ποὺ ζήτησε μὲ τὴν καρδιά του
τὸ φτωχὸ παιδάκι;

Σὰν ἀποκοιμήθηκε κατὰ τὸ πρωὶ εἰδ' ἐνα παράξενο ὅνειρο.
ἐνα ὅνειρο τόσο ζωηρό, ποὺ ἀκόμα καὶ τώρα δὲν ξέρεις ἐὰν
ἐκοιμώτανε πραγματικῶς ἡ ἀν ἀγρυπνοῦσε μὲ πυρετό.

Τοῦ φάνηκε πῶς μπῆκε ἔξαφνα στὴν κάμαρά του ἐνας ἄγ-
θωπος. Ἡταν νέος, παιδὶ μάλιστα ἀμούσταχο. Τὸ πρόσωπό
του ἔλαμπε ἀπὸ τὴν ἐμορφιὰ καὶ ἡ φορεσιά του ἀπ' τὴν πο-
λυτέλεια. Ἀπὸ πάνω ὡς κάτω ἦταν πνιγμένος στὸ χρυσάφι,
στὸ μετάξι, στὰ πετράδια. "Ἐνα σύννεφο χάτασπρο ὑποστή-
ριζε τὰ πόδια του. Στὰ χέρια του κρατοῦσε ἐνα γρυσὸ βαθδί.
Εἶχε φτερούγια χιονάτα καὶ χαμόγελο γλυκό.

— Νά με! Τί μὲ θέλεις; εἶπε μὲ τρυφερὴ φωνή.

— Αγγελος... ἐψιθύρισε τὸ παιδάκι τρομαγμένο.

— Δὲν εἶμαι ἄγγελος, ἀποχρίθηκε ὁ νέος· εἶμαι ὁ Πλοῦτος ποὺ ζήτησες ἀπόψε. Ἐκεῖνος ποὺ ὅδηγει τὰ βήματά μου εἰδε τὴ φωτιὰ τῆς καρδιᾶς σου καὶ μ' ἔστειλε. Μία στιγμὴ πρωτερα ἀν πρόφτανες νὰ πῆς τ' ὄνομά μου, θάρχόμουν. νὰ σὲ φορτωθῶ ἀγερώτητα. Μὰ τώρα ποὺ ἀργησες νὰ μιλήσῃς καὶ ἔγινε ζήτημα ἀν ἐπρεπε νὰ σοῦ γίνῃ ἡ χάρη ἡ ὅχι, ἀποφασίστηκε νὰ ἔλθω μονάχα νὰ σὲ ξαναρωτήσω... καὶ δ, τι μοῦ πῆς θὰ κάνω. Ἐπιμένεις ἀκόμα στὸ λόγο σου; Ἐμένα ζητεῖς καὶ ἐπιθυμεῖς πραγματικῶς, ἀφοῦ ξέρεις δτι μονάχα ἔνα πρᾶγμα ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃς; Ἄν εἶν' ἔτσι, πές μου το καὶ μένω μαζί σου γιὰ πάντα.

Τὸ παιδάκι πῆρε θάρρος, βγῆκε περισσότερο ἀπὸ τὸ σχέπασμά του καὶ εἶπε:

— Σένα θέλω, Πλοῦτέ μου, σὲ θέλω νὰ μείνης πάντα μαζί μου. Εἶδα δτι ὅλη ἡ εύτυχία βρίσκεται πάντα μὲ σένα, καὶ ἀπὸ πολὺν καιρὸ σὺ εἶσαι τ' ὄνειρό μου.

— Βλέπω δτι μ' ἀγαπᾶς πραγματικῶς καὶ ἥθελα νὰ μείνω μαζί σου... Ἀλήθεια! Τί ἔμορφη ζωὴ ποὺ θὰ περνοῦμε! Παντοῦ ὁ κόσμος θὰ σκύφτη στὸ διάβα μας σὰν θὰ βγαίνωμε συντροφιασμένοι. Θὰ κατοικοῦμε σὲ παλάτια ὅλομάρμαρα, θὰ κοιμώμαστε σὲ ὅλοχρυσο χρεβθάτι, θὰ σκεπαζόμαστε μὲ σεντόνια μεταξωτά. Τὸ γιαλιστερὸ ἀτλάζι καὶ τὸ χνουδωτὸ βελοῦδο θὰ μᾶς τριγυρίζουν παντοῦ, στὸ πάτωμα, στοὺς τοίχους, στὸ ταβάνι, στὰ καθίσματα, παντοῦ δπου θ' ἀκουμπᾶ τὸ κορμί, ἡ θὰ ἀναπαύεται τὸ βλέμμα. Θὰ φοροῦμε λαμπρὰ φορέματα καὶ στολίδια. Θᾶχωμε δούλους καὶ δοῦλες καὶ γνώριμους πολλούς. Βαλσαμωμένος θὰ εἶναι ὁ ἀέρας ποὺ θ' ἀναπνέωμε ἀπὸ τάνθη καὶ τὰ μυρωδικά. Τὸ τραπέζι μας θὰ λάμπῃ στὸ χρυσάφι καὶ στὸ χρύσταλλο. Θὰ βγαίνωμε στὸν περίπατο μὲ ἀμάξια καταστόλιστα. Θὰ πηγαίνωμε στὰ θέατρα, στοὺς χορούς, στὰ ἱπποδρόμια, πάντα στὴν καλύτερη

Θέση. Θὰ ταξιδεύωμε μὲ κάθε ἄνεση τὸ καλοκαίρι ἢ τὸ χειμῶνα. Καὶ θὰ ἔχωμε μέσα σὲ μιὰ κάμαρα, ζεστὴ σὰ φωλιά, ἵνα ντουλάπι λουστραρισμένο μὲ πολλὰ κλειδιά, γεμάτο χρυσᾶ φλωριὰ τόσα, ώστε νὰ μποροῦμε νὰ κάνωμε κάθ' ἐπιθυμία, ποὺ ἥθελε μᾶς γεννηθῆ...

— "Α! Τί καλά! ἐφώναξε τὸ παιδάκι· καὶ τὸ γέλιο δὲν θὰ λείπῃ ἀπ' τὸ χεῖλι μας καὶ ἡ χαρὰ ἀπ' τὴν καρδιά μας. Κάθισε, Πλοῦτο μου. Θέλω νὰ εἴμαι μαζί σου δοξασμένος καὶ εύτυχής.

Ο νέος ἔχασε μὲ μιᾶς τὸ γέλιο του, ἀκούμπησε ἀπάνω στὸ ράβδι του καὶ εἶπε μὲ περίλυπη φωνή :

— Αὐτὸ εἶναι ἰσα-ἰσα ποὺ θέλω νὰ σοῦ πῶ ... Ἔγὼ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ ἐγγυηθῶ ὅτι δὲν θὰ λείπῃ ἀπ' τὸ χεῖλι σου τὸ γέλιο καὶ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἡ χαρά... "Α, δχι, δχι...

— Μὰ γιατί;

— Γιατί; ... Δὲν σὲ ἀφησε λοιπὸν ἡ ἀγάπη ποὺ μοῦ ἔχεις νὰ τὸ σκεφθῆς ποτέ... Καὶ τί μπορῶ τάχα νὰ σοῦ κάμω ἐγώ, ὅταν θὰ ἔρχεται ὁ πόνος καὶ ἡ θλίψη; ... Ποιός ξέρει ἀν δὲν θὰ μὲ θέλης γιὰ νὰ πληρώνης πάντα γιατροὺς καὶ γιατρικά; Ποιός σοῦπε πῶς μαζί μου δὲν θὰ δοκιμάσης ποτὲ ἀγωνία βασάνου σὲ δικαστήριο; ... Ποιός σοῦ εἶπε πῶς δὲν θὰ σὲ πληγώσῃ ὁ θάνατος σ' δ, τι ἔχεις πιὸ ἀγαπημένο στὸν κόσμο καὶ πολύτιμο; .. Ποιός σοῦ εἶπε ἀν μ' ἐμένα θὰ βρῆς τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη, τὴν ἀδελφικὴ φιλία ἐκείνη ποὺ θέλεις, καὶ τί θὰ σοῦ χρησιμεύω σὰν θὰ σὲ μαχαιρώνῃ ἡ ἀχαριστία, ἡ κακία, τὸ ψέμα, ὁ φθόνος, ἡ ἐπιθουλή; ... Ποιός σοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι μαζί μου θ' ἀπολαύσης τές χάρες τῆς καλῆς καρδιᾶς, τοῦ φωτισμένου μυαλοῦ, τῆς καθαρῆς συνειδήσεως; Ποιός σ' ἐθεβαίωσε ὅτι στὸ σπίτι σου θὰ βασιλεύῃ ἡ τιμή, ἡ ἀγάπη, ἡ χαρά, ἡ ἀρμονία; ... "Α, πόσο ἐστάθηκες, παιδάκι μου, ἀπατημένος! Ἔγύρεψες ἀπὸ μένα ἐκεῖνο ποὺ ἐπρεπε νὰ γυρέψῃς ἀπὸ τὴν Εύτυχία.

— Από τὴν Εὐτυχία... ἐψιθύρισε τὸ παιδάκι μὲ ἀπελπισμένη φωνή.

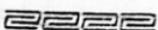
— Μάλιστα, ἀπὸ τὴν Εὐτυχία. Καὶ πῶς; δὲν τὴν ξέρεις; Εἴν· ἔνα κοριτσάκι μικρὸ αὐτὴ ἡ Εὐτυχία, ἔμορφο, γελαστό, μὲ κάτασπρη ἀπλῆ φορεσιὰ σὰν τὸ χιόνι. Φιλία σταθερὴ μαζί της δὲν ἔχομε· γιατὶ μ' ἀφήνει τὶς περισσότερες φορὲς καὶ πηγαίνει μὲ τὴ Φτώχεια, δπως κι' ἐγὼ πηγαίνω καμμιὰ φορὰ μὲ τὴ Δυστυχία. Τί τὰ θέλεις, παιδί μου! Αὐτὴ εἶναι δῶρο ἀληθινὸ καὶ ἀπόλαυση! Τὴν ἀκολουθεῖ σὰ σωματοφυλακὴ ἔνα πλῆθος παιδάκια μὲ γέλια καὶ φωνές, ποὺ γεμίζουν τὸν ἀέρα. Αὐτὴ μονάχη εἶναι ίχανή, ὅταν σὲ πάρη καὶ σένα στὴν ἀκολουθία της, νὰ σὲ κάμη νὰ μὴ λείπῃ ἀπ' τὸ χεῖλί σου τὸ γέλιο καὶ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἡ χαρά, ἀδιάφορο ἢν θὰ κατοικήτε στὴν καλύβα ἡ στὸ παλάτι, ἢν θὰ φορῆτε χρυσᾶ ἡ κουρέλια.

— Πλοῦτε μου, καλέ μου φίλε, συγχώρησέ με, δὲν τὸ σκέφτηκα. "Εκανα λάθος. Τὴν Εὐτυχία ἐπρεπε νὰ ζητήσω, τὴν Εὐτυχία ζητοῦσα, τὴν Εὐτυχία ζητῶ. "Ενα πρᾶμα μονάχα, βλέπεις, μοῦ εἶναι συγωρεμένο νὰ ἔχω, καὶ ἄλλο καλύτερο ἀπ' τὴν Εὐτυχία δὲν ὑπάρχει... ἄχ, οὕτε σύ, καλέ μου Πλοῦτε! Τὸ βλέπω, τώρα τὸ ἐννοῶ.

— Θέλεις λοιπὸν τὴν Εὐτυχία. Καλά, ἐγὼ φεύγω. Καὶ φεύγω, ἀκουσε, ὅχι γιατὶ δὲν μὲ θέλεις, ἀλλὰ γιατὶ δὲν ἐπρόφτασες νὰ μὲ ζητήσης τὴν κατάλληλην ωρα. Τί τυχερὸς ποὺ σταθηκει! "Αλλοιώτικα δὲν θὰ ἔφευγα ἀπὸ κοντά σου καὶ θὰ ἥταν περιττὴ κάθε σου μετάνοια... Χαῖρε· εἶπε δ Πλοῦτος κι' ἐξαφανίστηκε.

Τὸ παιδάκι ἐδόξασε τὸ Θεό. "Ετσι εἶχε καιρὸ πάλι τοῦ χρόνου, πιὸ φωτισμένο καὶ πιὸ ἥσυχο, ν' ἀγρυπνήσῃ τὴν ἴδια νύχτα καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπ' τὸν οὐρανὸ τὴν Εὐτυχία, μονάχα τὴν Εὐτυχία.

1890.

111

Β'. ΚΥΡΙΩΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

'Η ώραιοτέρα ἐνδυμασία.

'Αριστοτέλους ΙΙ. Κουρτίδον.

Ο Κώστας ἦτο δώδεκα ἑτῶν παιδὶ καὶ ἡγάπα πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα, καὶ κάτι ἄλλο : τὸ κολύμβημα.

"Ω ! Πῶς τὸ ἡγάπα τὸ κολύμβημα !...

Ἡ μεγαλυτέρα του εὐτυχία ἦτο νὰ σχίζῃ τὴν θάλασσαν ἀφήνων ὅπίσω του ὑγρὸν αὐλάκι ωσὰν βαρχούλα, νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ γλυκὰ ἐπάνω εἰς τὸ γαλαζοπράσινον νερόν· τοῦ ἥρεσκε νὰ παίξῃ ωσὰν ψάρι μέσα εἰς τὸ ἥσυχον κῦμα, νὰ γλιστρᾶ σὰν δελφίνι, νὰ κάμνη μακροθούτια, νὰ βλέπῃ θολά, σὰν ἀπὸ μέσα ἀπὸ γιαλί, τὸν βυθὸν κάτω τῆς θαλάσσης μὲ τὰ φύκια του, τὰ ὅποια ἐτραυοῦσε διὰ νὰ προχωρῇ γρηγορώτερα· νὰ παίρνῃ φόρα, νὰ βουτᾶ μὲ τὸ κεφάλι καὶ νὰ βγαίνῃ ἐπάνω ἀναπνέων μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων του, καὶ ἔπειτα νὰ βίπτῃ τὴν ἄμμον, τὴν ὅποιαν ἔφερεν ἀπὸ κάτω μὲ τὴν φούχταν του.

'Επήγαινε βαθιά· δταν ἦτο γαλήνη καὶ ἡ θάλασσα ώμοί-αζε μὲ καθρέπτην, ἄλλον χρότον δὲν ἤκουεν ἐκεῖ μέσα εἰς τ' ἀνοικτὰ παρὰ τὸν χρότον τῶν χειρῶν του, μὲ τὰς ὅποιας ἐτάραττε τὴν θάλασσαν· ἔξαφνα, ἐμπρός του ἡ θάλασσα ἐμαύριζε καὶ ἡ καρδιά του ἔκαμνε τάχ ! Τί ἦτο ; ἐν σύννεφον, τὸ ὅποιον ἕρριπτεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὴν μαύρην του σκιάν.

"Οταν ἦσαν κύματα, δὲν ἐφοβεῖτο· ἡ θάλασσα σιγὰ-σιγὰ τὸν εἶχε κάμει γενναῖον· ἐπροχωροῦσε γ χωρὶς φόβον κατεπάνω τους καὶ μὲ ἔνα τραύηγμα τῶν χειρῶν ποὺ τὸν ἐτίναζε ὑψηλά, τὰ ἐπηδοῦσε, χωρὶς νὰ σπάσουν εἰς τὸ πρόσωπόν του καὶ νὰ σκεπάσῃ ὁ ἀφρὸς τὸ κεφάλι του· καὶ πότε τὸν ἀνέβαζαν ὑψηλὰ-ὑψηλό, πότε τὸν κατέβαζαν χαμηλὰ-χαμηλά,

μεταξὺ δύο θάλασσαν τοίχων· ἔκινοῦντο, ἐβόυζαν σὰν ζωγ-
τανὰ ὄντα, καὶ, ὅπως τὸν ἐσήκωναν, τοῦ ἐφαίνοντο σὰν ἀλογα
ἀτίθασα, τὰ ὅποια τὸν εἶχαν εἰς τὴν ράχιν των καὶ τὸν ἀνε-
τίναζαν διὰ νὰ τὸν κρημνίσουν, ἀλλ’ αὐτὸς μὲ τὰ χέρια του
ποὺ τ’ ἀνοιγόχλειε διηγύθυνε τὰ ἀφρισμένα χαλινάρια των...

Τὴν ἡγάπα πολὺ τὴν θάλασσαν ὁ Κώστας· τὸν ἐνανού-
ριζε μὲ τὸν ἥσυχον φλοῖσθόν της, τοῦ ἐνέπνεε θάρρος μὲ τὸν
ρόχθον τοῦ θυμοῦ της καὶ τὸν ἔχαμνε ν’ ἀγαπᾶ τὸν κίνδυνον.
Καὶ τί δροσερὸν ποὺ ἦτο τὸ ἀεράκι της, καὶ τί ώραία ποὺ
ἐμοσχοβολοῦσαν τὰ φύκια της ποὺ ώμοίαζαν σὰν πράσινα
χειτήματα! ...

Μίαν Κυριακὴν ὁ Κώστας εἶχεν ὑπάγει πάλιν εἰς τὴν
ἀκρογιαλιάν. Ἐφυσοῦσεν ἥσυχος μπάτης· τί ώραία ἡμέρα διὰ
χολύμβημα!

‘Ο Κώστας παρετήρησε μὲ ἀγάπην τὴν θάλασσαν. Μία
φωνὴ τοῦ ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του:

—Κολύμβα! Κολύμβα! τί εὔμορφη ποὺ εἶναι ἡ θάλασσα!
‘Ακόμη στέκεσαι;

Μία γλυκειὰ ἀνατριχίλα ἐπερνοῦσε τὸ σῶμα τοῦ Κώστα.
‘Αλλὰ μία ἀλλη φωνὴ τοῦ ἐψιθύριζε:

—Μή χολύμβης, Κώστα, μὴ χολύμβης, ἀν μ’ ἀγαπᾶς.
Τὴν φωνὴν ταύτην ἐνόμιζεν ὁ Κώστας ὅτι ἤκουεν ἀπὸ τὴν
καινούργιαν του φορεσιάν, τὴν ὅποιαν εἶχε πρωτοφορέσει τὴν
ἡμέραν ἐκείνην. ‘Αλήθεια, τόσον κομψή, πόσον ώραία φορε-
σιὰ ἦτο ἐκείνη! Κάτασπρη, λινή. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μητέρα
του μὲ τὰ χέρια της, καὶ εἶχε βάλει ἐπάνω της ὅλην τὴν κα-
λαισθησίαν της καὶ ὅλην τὴν ἀγάπην ποὺ εἶχε διὰ τὸν υἱόν της.

Μὲ τί καμάρι τὴν εἶχε φορέσει ὁ Κώστας! Ἀπὸ τὴν αὐ-
γὴν αὐγὴν ἔκαμεν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν μάμυμην του· ἐπείτα ἐπῆ-
γεν εἰς τὰς θείας του· ἐπειτα εἰς ὅλους τοὺς συγγενεῖς, καὶ
τοὺς μακρυνοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι ἡπόρησαν διὰ τὴν ἔκτακτον
ἐκείνην τιμήν. Καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα, εἴτε γεροντικά, εἴτε

νεάνικά, είτε παιδικά, μίαν φωνήν ήκουε: «Τί ώραία φορεσιά!».

Πῶς ήτο λοιπὸν δυνατὸν νὰ τὴν ἀποχωρισθῇ, νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια, νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν φύλαξίν της εἰς ἄλλα παιδιά, καὶ αὐτὸς νὰ ὀλογυρνᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν γυμνός;

— "Οχι! εἶπε. Δὲν θὰ κολυμβήσω.

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλησιν, καὶ δὲν μετέβαλλε τὰς ἀποφάσεις του, δὲν παρετήρει μὲν ἡλειαν ἐν παιδίον, τὸ ὅποιον ἔχολύμβα ἔκείνην τὴν στιγμὴν ἔκει πλησίον· ἀλλ' εὔρηκε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ἐκάθισεν ἔκει μὲν προσοχήν, καὶ ἔκοιταζε τὰ πλοῖα ποὺ ησαν ἀραγμένα μακρὰν καὶ τὰς λέμβους ποὺ ησαν δεμέναις ἀπὸ πίσω των.

Τί ἐσκέπτετο δὲ Κώστας; Καὶ αὐτὸς δὲν τὸ ηξευρε. Ἀφηνε τὰς σκέψεις του ἐλευθέρας νὰ περιφέρωνται ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, ἔως τὸ ἀντικρυνὰ βουνά, τὰ δποῖα δταν ητο ὁμίχλη ἐφαίνοντο τόσον μακράν, καὶ τώρα, ἐπειδὴ ητο αἴθριος δ καιρός, ἐφαίνοντο ως νὰ ἔκινήθησαν ἀπὸ τὴν θέσιν των καὶ νὰ ἐπληγίσασαν.

"Εξαφνα δμως δὲ Κώστας ἀκούει φωνὰς πλησίον του, καὶ δ νοῦς του ἐπιστρέφει γρήγορα ἀπὸ τὸ μακρυνὸν ταξίδιόν του εἰς τὴν παραλίαν.

— "Ο Ἄντωνης τῆς Μήτραινας πνίγεται! Πάει, χάνεται!"
Ἐχει, ἐμπρός του, ἀρκετὰ βαθιά, δὲ Κώστας βλέπει δύο χέρια ποὺ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν, ἀκούει μουγκριτὰ καὶ βλέπει ἑνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερόν. Ήτο τὸ παιδίον, τὸ δποῖον ἔχολύμβα, ἐνῷ δὲ Κώστας ἐκάθιστο εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν. Τὸ δυστυχὲς εἶχε προχωρήσει βαθιά, καὶ, ἐπειδὴ δὲν ηξευρε νὰ κολυμβᾷ καλά, ἀπέκαμε εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐπάλαιε μὲν τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιά τὸ εἶχον ἴδει καὶ ἔβαλαν τές φωνές.

— Ο Κώστας τινάζεται ἐπάνω παρατηρεῖ τριγύρω κανέν

ἄλλο παιδίον δὲν εἶγαι εἰς τὴν θάλασσαν· χαμμία βάρκα δὲν περνᾶ.

Μετ' ὄλιγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλή, ἀκούονται τὰ μουγκριτὰ καὶ τὰ δύο χέρια κτυποῦν μὲν ἀπελπισίαν τὴν θάλασσαν, ως νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν ἀπὸ τὸ νερόν· ἀλλ' αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται· καὶ τὸ παιδί βουλιάζει..

Αἱ φωναὶ εἶχον ἀκουσθῆ μακρύτερα· πέραν δύο ναῦται σπρώχνουν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν τραυηγμένην ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, καὶ εἰς ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιά ἀπὸ ἓνα μαγαζί. Ἀλλὰ θὰ προφθάσουν; Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιάν ἀκούονται σπαρακτικὰί αἱ φωναί:

— Πνίγεται! πνίγεται! Πάει, ἐχάθηκε!

Ἡ καρδιὰ τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατά. Δὲν θὰ προφθάσῃ ἡ βάρκα· τὸ γνωρίζει. Μίαν φορὰν ἀκόμη θ' ἀναβῆ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου, κι' ἔπειτα θὰ μείνῃ ἐκεῖ κάτω μὲ μάτια ὀλάνοικτα, μὲ στόμα ἀνοικτό, χωρὶς ψυχήν...

Ο Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραυῷ βιαστικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετᾶ χωρὶς νὰ ἴδῃ ποῦ πέφτει, καὶ δρμῷ εἰς τὴν θάλασσαν.

Κολυμβᾶ μὲ γρηγοράδα· σχίζει γοργὰ τὴν θάλασσαν· οὔτε νιώθει ἀν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα ποὺ φορεῖ

Τὸ πλῆθος, τὸ ὅποῖον ἐμαζεύθη ὄλιγον κατ' ὄλιγον εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐκβάλλει δέξειαν κραυγήν· ὅλοι φοβοῦνται μήπως ἀντὶ ἐνὸς παιδίου πνιγοῦν δύο· καὶ παρατηροῦν ὅλοι μὲ ἀγωνίαν τί θὰ γίνη.

Ο Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα· ὅλην τὴν προσοχήν του εἶχεν εἰς τὸ κεφάλι, τὸ ὅποῖον θ' ἀνέβαινε διὰ τελευταίαν φοράν, καί, μόλις τὸ εἶδε, τὸ ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλλιά μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν, καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν. Εἶχεν ἀναγνώσει ἄλλοτε πῶς πρέπει νὰ καταπιανώμεθα διὰ νὰ σώσωμεν ἑνα ποὺ πνίγεται· ἐπρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ τὸ παιδί ποὺ ἐπαράδερνε καὶ νὰ τὸν σύρῃ καὶ ἐκεῖ-

νον μαζί του εἰς τὸν βυθὸν διὰ παντός. Μὲ τὴν μίαν του χεῖρα τὸ σπρώχνει πρὸς τὴν ἀκρογιαλιὰν καὶ μὲ τὴν ἄλλην κολυμβᾷ. Φθάνουν μετ' δλίγον εἰς τὰ φηγά· πατεῖ μὲ τὰ πόδια του καὶ σύρει καὶ μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ παιδί ἔως τὴν ἀκρογιαλιάν. Τότε ἐφθασε καὶ ἡ βάρκα μὲ τοὺς ναύτας.

“Οἱοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδί καὶ ἔσκυθαν μὲ καρδιοχτύπι ἀπ’ ἐπάνω του. Ἡτο ἄρα γε ζωντανὸν ἀκόμη, ἡ εἶχεν ἀποθάνει; Θὰ τὸ προφθάσουν; Τὸ ἔβαλαν μπρούμυτα, μὲ τὸ κεφάλι κάτω, διὰ νὰ βγάλῃ τὴν θάλασσαν ποὺ εἶχε καταπίει. Ἡτο κατάχλωμον ώς νεκρόν. Ἔφθασε μετ’ δλίγον ἡ χήρα ἡ μητέρα του μὲ λυμένα μαλλιά καὶ ἥρχισε νὰ κτυπιέται καὶ νὰ δέρνεται. Ἄλλ’ εὔτυχῶς ὅστερα ἀπὸ δλίγην ὥραν ἔνιωσαν μίαν ἀδύνατον ἀναπνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του· τὰ κλειστὰ μάτια ἤνοιξαν καὶ ἀντίκρυσαν τὰ μάτια τῆς μητέρας ποὺ τὸ ἐκράτει εἰς τὴν ἀγκαλιά της.

Τότε ἐνεθυμήθησαν τὸν σωτῆρα.

‘Αλλὰ ματαίως τὸν ἐζητοῦσαν τριγύρω των. Ὁ Κώστας δὲν ἦτο ἔκει. Ἀφοῦ παρέδωκεν εἰς τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, εἶχεν ἀποσυρθῆ παράμερα. Ἡτο τόσον κουρασμένος!... Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ λιγοθυμοῦσε· τ’ αὐτιά του ἔβουζαν καὶ ὅλα γυρνοῦσαν ὀλόγυρά του· δὲν ἤμποροῦσε νὰ σταθῇ εἰς τὰ πόδια του. Ἐκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσε δυνατά, καὶ, ἀφοῦ συνῆλθεν δλίγον, ἐπῆρε τὸ σακκάκι του καὶ ἐτραύηξε πρὸς τὸ σπίτι των.

Δὲν ἐπῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμον τῆς ἀκρογιαλιᾶς ὅπου ἦσαν τὰ καταστήματα καὶ τὰ καφενεῖα. Ἐγώθηκε εἰς κάτι στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ φορεσιά του, ἡ ὄλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦτο εἰς κακὴν κατάστασιν· τὸ σακκάκι του τσαλακωμένον καὶ λερωμένον· τὸ γιλέκο καὶ τὸ πανταλόνι κολλημένον ἐπάνω του, καὶ ἔσταζαν θάλασσαν.

‘Οταν ἐπεργοῦσε, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐπιπλήξεως, ώς νὰ ἥθελαν νὰ εἴπουν:

—Τὸ κακόπαιδο! Ἐπαιζε, κι' ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κρῆμα στὰ
ὅμορφα καινούργια ροῦχα.

Ο Κώστας ἡμποροῦσε νὰ εἴπη εἰς αὐτάς :

—Δὲν ἔπαιζα, ἐγλύτωσα μίαν ζωήν.

Αλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔννοιαζε; Άς ἔλεγαν ὃ, τι
ἡθελαν.

Ανέβη μὲ καρδιοχτύπι τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας των. Τί
θὰ ἔλεγεν ἡ μητέρα του, δταν θὰ τὸν ἔβλεπεν εἰς αὐτὴν τὴν
κατάστασιν; Κι' ἀλήθεια· ἔχπληξις, λύπη καὶ θυμὸς ἔζω-
γραφίσθησαν μονομιᾶς εἰς τὸ πρόσωπόν της, δταν τὸν εἶδεν
ἔτσι ἐμπρός της· παρ' ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἔξελθῃ ἀπὸ
τὰ χείλη της. Αλλ' ὁ Κώστας, ωχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγ-
κίνησιν καὶ τὴν ἔξαντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτήν, καὶ τῆς διη-
γήθη τί εἶχε συμβῆ.

Τότε ἦνοιεν ἐκείνη τὴν ἀγκάλην της καὶ ὠρμησεν ὁ Κώ-
στας, καὶ ἡ μητέρα του τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

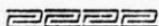
—Κι' ἀν ἐπνίγοσουν καὶ σύ, παιδί μου; τῷ εἶπε μὲ τρέμου-
σαν φωνήν. Καὶ τὰ δάκρυα ἕρρεον ἀπὸ τοὺς δρθαλμούς της'
καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά, ώς ν' ἀνατρίχιαζε
ἀκόμη ἡ μητρική της καρδία ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου
ποὺ ἤγγισε τὸ παιδί της. Αλλ' ὁ Κώστας ἡσθάνετο δτι ἦτο
εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

Ο πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἐκεῖ
ἔμαθε τί συνέβη. Ἡλθε βιαστικὰ εἰς τὸ σπίτι. "Οταν εἶδε τὸν
Κώστα, τὸν ἐσήκωσε ὑψηλὰ καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσκούπισε
κρυφὰ ἔνα δάκρυ· αὐτός, ὁ δποῖος ποτὲ δὲν ἐδάκρυε.

Αὐτὰ φέρει εἰς τὸν νοῦν του τώρα ὁ Κώστας παρατηρῶν
τὴν λινὴν φορεσιάν, τὴν ὄποιαν μὲ στοργὴν φυλάττει ἀπὸ
τότε. Βλέπων αὐτήν, ξαναβλέπει ἐμπρός του μίαν ἀπὸ τὰς
ώραιοτέρας στιγμὰς τῆς ζωῆς του· αἰσθάνεται εἰς τὰ χείλη
του τὰ φιλήματα τῆς μητέρας του καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγου-
λόν του τὸ δάκρυ του πατέρα του.

Ω! βεβαίως, αύτή εἶναι ή ώραιοτέρα φορεσιά, ἀπὸ ὅσας
ἐφόρεσεν ἔως τώρα!

1922.

•Ο Φαγόνδιος.

Δέοντος Μελᾶ.

Ο Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ εὔγενη καὶ ἀριστοκρατικὴν
οἰκογένειαν τῆς Βενετίας. Ἀλλ' οὔτε τὰ αἰσθήματά του
ἥσαν εὔγενη, οὔτε τὰ ἥθη του ἄριστα.

Μεταξὺ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρῶτον
βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία. Ὁ δὲ ὑπνος, ὅστις ἀποστρέ-
φεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγῃ
μακρὰν τοῦ Φαγονδίου.

Ο στόμαχός του, ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς
ἄγωνας καὶ ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς σωμασκίας, δὲν ἤδύνατο
πλέον νὰ χωνεύῃ. Ἀλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος τοῦ πάθους
του, ἤναγκάζετο νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθι-
στικὰ τῆς ὁρέξεως, τὰ ὅποια ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν
στόμαχόν του.

Ἡρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία, καὶ βαθμη-
δὸν ὀλόκληρον τὸ σῶμά του ὁδυνηρὰ σῆψις τῶν ὁδόντων
ήκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυ-
σαρκία τοσοῦτον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλωμένος καὶ ὅρ-
θιος κατήντησε δυσκίνητος· καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλ-
γία ἐκυρίευσεν αὐτόν.)

Οι καλύτεροι ἰατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν πο-
δαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον,
διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ἥθελε νὰ
ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζεν ὁ μωρὸς ὅτι διὰ μόνον τῶν ἰατρικῶν
θὰ ἤδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἐπὶ τέλους, μὴ βλέπων βελτίωσίν τινα, ἀπεφάσισε νὰ

μεταβῆ εἰς Πατάνιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ
νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἰατρὸν τῆς Ἰταλίας
Β. . . Λαβῶν λοιπὸν παρὰ τῶν ἰατρῶν συστατικὰ καὶ ἔχθε-
σιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Πατάνιον, παραχολου-
θούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων του.)

Ο σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταβίου, ἀναγνοὺς τὴν ἔχθε-
σιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδέλφων του, καὶ παρατηρήσας τὸν
Φαγόνδιον, ἐννόησε καὶ τὰ αἴτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς
ἀσθενείας του. Μ' ὅλην δὲ τὴν διδαχτορικὴν σοβαρότητα εἶπε
πρὸς αὐτόν : «Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου,
ἔαν ὑποσχεθῆς ὅτι θέλεις διαμείνει ὀλόκληρον μῆνα ἐντὸς τῆς
οἰκίας μου, καὶ ὅτι θέλεις συμμορφωθῆ μὲ δλας τὰς διατα-
γάς μου, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν
τὴν συνοδείαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου».

Ο Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἤναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς
ζητηθείσας ὑποσχέσεις.

Η θεραπεία ἥρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἔξῆς τρόπον :
— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἔτοιμον τὸ ἴδιαίτερον σου δωμάτιον, τῷ
λέγει ὁ ἰατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένης ὀλί-
γας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου.
Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς μικροῦ δωματίου, ὅπου τὸν ἀφήνει μό-
νον, καὶ ἔξερχόμενος κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ο Φαγόνδιος, μὴ βλέπων μήτε θρανίον μήτε ἔπιπλόν τι
εἰμὴ μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἥρχισε νὰ στενοχωρῆται·
στηρίξας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἐμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτη-
ρίας του, ὅπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, περιέμενε νὰ παρέλθω-
σιν αἱ ὀλίγαι στιγμαί, ὅπως ἀναπαυθῇ εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον καὶ τὸ ἔδαφος
θερμαινόμενα καὶ βαθυηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ
τῆς θερμότητος μήτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίξηται,
μήτε ἐπὶ τοῦ ἔδαφους διαρκῶς νὰ πατῇ, ἤναγκάζετο νὰ με-
ταβάλλῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, καὶ ν' ἀναβιβάζῃ καὶ κα-

ταβιθάζη ἐναλλάξ τοὺς πόδας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιουτοτρόπως ἐτέθη εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν ἐντὸς τοῦ δωματίου. Εἰς μάτην ἐπροσπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰς μάτην διὰ τῶν γοερῶν φωνῶν του ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

’Αλλὰ μετ’ ὀλίγον ἡ θερμότης ἥρχισε νὰ μετριάζηται ἡ θύρα ἀνοίγει, καὶ ὁ ἴατρὸς παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ δποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἴδρωτος ρίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν καθηγητήν.

’Αλλ’ ὁ ἴατρὸς μὲ πολλὴν πραότητα διαχόπτει τὸν ωργισμένον Φαγόνδιον, λέγων ὅτι τὸ δωμάτιον ἔχεινο ἦτο σιδηροῦν καὶ εἶδος ξηροῦ λουτροῦ, ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴση ἀν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ δποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγονδίου, ἥσαν ἔτοιμα.

’Ο Φαγόνδιος, ἀκούσας «γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα», κατεπράυνε τὸν θυμόν του.

’Αλλὰ τὸ γεῦμα ἡργοπόρησε; διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ν' ἀναπαυθῇ καὶ ἀλλάξῃ ἐνδύματα· ἵσως δὲ καὶ διὰ νὰ κεντηθῇ διὰ τῆς πείνης ἡ ὄρεξίς του.)

Μεγάλως ηύχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια.

’Αλλ’ ἡ εύχαριστησίς του μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, ὅτε, ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια, εἰς μὲν τὸ πρώτον δὲν εὗρε παρὰ ἡμίσυ γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἀλλο ἡμίσυ ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου, καὶ εἰς τὸ ἔκτον καὶ τελευταῖον ἐν μῆλον ψητόν.

— Ω δυστυχία! ἐφώναξε, τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

’Αλλ’ οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον.

Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὕτε καν νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἀθλιον
αὐτὸ γεῦμα· ἀλλ' ἡ πεῖνα μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του, καὶ
ἐντὸς δλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἀλλου ὅλα
τὰ πινάκια.

“Οτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμά του παρεπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν
διὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητὴς προσεκά-
λεσεν αὐτὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν κῆπόν του, τὸν ὅποιον ίδιαις
χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν σωμασκίας.

Εἰς τὸν κῆπόν του ὁ ἰατρός, προσκαλῶν τὸν Φαγόνδιον
ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δείξῃ ἄνθος τι ὠραίον ἢ φυτὸν περίεργον,
ποτὲ δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τινα κηπουρικὴν ἔργασίαν,
κατώρθωσεν ἐπιτηδείως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ
καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

“Οτε δὲ τὴν ἑσπέραν ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς
δυσαρεσκείας ἔλαβεν, εύρων καὶ τὸ στρῶμα σκληρόν, καὶ τὸ
προσκέφαλον σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμ-
μορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν
κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὅπνος, τὸν ὅποιον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ¹
τῆς ἀπαλῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν
ἑσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκέφθη. Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμε-
νος ἀνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἔκτην ὥραν
ὁ ἰατρὸς τὸν ἔξυπνησεν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπι-
σκεφθῇ πρὶν ἔξελθῃ τῆς οἰκίας, τὸν ἡνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ
ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν, τῷ εἶπεν,
ἥτο καὶ νὰ ἐγείρεται ἐνωρίς.)

(Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὅποιαν ἐπὶ¹
ὅλοκληρον μῆνα ὑπεβλήθη ὁ Φαγόνδιος.

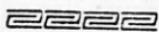
Ἐπὶ τέλους, διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κή-
που, τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ τοῦ δλίγου ὅπνου, ἐπέ-
τυχεν ὁ καθηγητὴς καὶ τὴν πολυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς
σημαντικώτατα τὰ μετριάση, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους νὰ τὸν

ἀπαλλάξη, καὶ τὸν στόμαχὸν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὔκινητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὴν ποδαλγίαν ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

’Αλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῆ ὁ καθηγητὴς τὸν Φαγόνδιον, ἀπήτησε παρ’ αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἔξακολουθήσει τὴν αὐτὴν δίαιταν· συγχρόνως δὲ ἀπήτησε νὰ καθαρίσῃ τὸ στόμα του ἀπὸ τοὺς σεσηπότας δδόντας του, διότι μένοντες ἥθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ὑγείαν του.

’Ο Φαγόνδιος ὑπεσχέθη τὴν ἔξακολούθησιν τῆς αὐτῆς δίαιτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπότων δδόντων του, καταρώμενος τὴν λαιμαργίαν καὶ ἀκαθαρσίαν, αἵτινες ἐπέφερον τὴν σῆψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ τὸν σοφὸν καθηγητήν, ἐπανῆλθεν ὑγιὴς καὶ εύτυχὴς εἰς τὴν Βενετίαν.)

1858.

• Ο Πανταρώτας.

’Αλεξάνδρου Παπαδιαμάντη.

’Ο μπάρμπ’ ’Αλέξης ὁ Καλοσκαιρῆς δὲν εἶχεν ἀνάγκην τοῦ πορθμείου τοῦ Χάρωνος* διὰ νὰ πηδήσῃ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον· εἶχε τὸ ἴδικόν του. Καλὰ ποὺ εύρεθη καὶ αὐτὸ τὸ ὑπόσαθρον πλοιάριον, αὐτόχρημα σκυλοπνίχτης, φελοῦχα παμπάλαιος, διὰ νὰ θαλασσοπνίγεται καὶ πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ὁ μπάρμπ’ ’Αλέξης.

’Ητο πτωχός, πάμπτωχος. Τόσα χρόνια ποὺ ἐγύριζε στὴν ξενιτειά, κι’ ἐταξίδευε μὲ ξένα καράβια, κατάλαβες, καμμίαν προκοπὴν δὲν εἶχε ἴδει. Παραπάνω ἀπὸ λοστρόμος* δὲν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ. ”Αλλοι σύντροφοί του, κατάλαβες, ἀπέκτησαν σκοῦνες* καὶ βρίκια”, καὶ δύο τρεῖς μάλιστα εύρισκοντο τὸ σήμερον μὲ μπάρκα*. Καὶ αὐτὸς δὲν εἶχε τὸ σήμερον

ούδ' ἔνα κόττερο², μόνον ἡτον ἀναγκασμένος, μ' αὐτὴν τὴν παλιόθαρκαν, ν' ἀγωνίζεται νὰ πορισθῇ τὸν ἄρτον τῆς οἰκογενείας του. Καὶ εἶχεν «οἴχοι» δύο ἀδύνατα μέρη, ἐν ὥρᾳ γάμου, καὶ οἱ γαμβροί, κατάλαβες, τὸ σήμερον γυρεύουν πολλά! Σπίτι, ἀμπέλι, ἐλαιῶνα, παλιοχώραφα, τὰ χρειαζούμενα τοῦ σπιτιοῦ ὅλα, καὶ τὸ μέτρημα χωριστά.

Μήπως εἶχε, τούλαχιστον, βοήθειαν ἀπὸ κανένα; Ἐκ τῶν δύο υἱῶν του, ὁ νεώτερος, ὁ Δημήτρης, καλή του ὥρᾳ. ὑπηρετοῦσεν, ἃς εἶχε ζωή, εἰς τὸ Βασιλικὸν Ναυτικόν... Ὁ ἄλλος, ὁ Ἀποστόλης, ὁ μεγαλύτερος, ἔλειπε χρόνια εἰς τοὺς ὠκεανούς. «Οὔτε γράμμα, οὔτε ἀπιλογία». Πρὸ τριῶν ἐτῶν εἶχε μάθει ὅτι ἡτο μὲν ἐν ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον ναύτης, καὶ ὅτι περνοῦσε γιὰ Ἰταλός. Ἄς πᾶς νὰ περνοῦσε καὶ γιὰ Σκλαβοῦνος! Αὐτὸς διάφορο δὲν εἶχε.

Ως ὁ κατάδικος εἰς τὸ ἴκριωμά του, ώς ὁ κοχλίας εἰς τὸ κέλυφός του, ὁ μπάρμπ³ Ἀλέξης ἡτο προσηλωμένος εἰς τὴν λέμβον του. Ἐταξίδευε μεταξὺ Μιτζέλας, Στυλίδος, Λιχάδος, Ὁρεῶν καὶ Αιδηψοῦ. Διεπόρθμευε κάτι μικρὰ ἐμπορεύματα, σπανίως ἐπιβάτας. Ἀπαξ τοῦ μηνὸς κατέπλεεν εἰς τὴν χθαμαλὴν εὐλίμενον νῆσόν του, διὰ νὰ φέρῃ ἔξοιχονόμησιν εἰς τὴν γριὰ καὶ εἰς τὰς δύο χόρας του.

Τὸ πάλαι εἶχε σύντροφον εἰς τὴν λέμβον τὸν γέρο-Σαλαμάστραν (καλὰ ποὺ ηὗρε συμπλωτῆρα ἀρχετὰ διψοκίνδυνον). Ἀλλὰ ὁ γέρο-Σαλαμάστρας δὲν ἡτο εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ μερδικό, ἐγόγγυζεν ἀπαύστως, καὶ μίαν πρωΐαν τοῦ ἔφυγε καὶ τὸν ἀφησε «μέσ⁴ στὴ μέση». Ὅστερον, «ἀπὸ φεγγάρι σὲ φεγγάρι», εἶχεν ἐνίστε τὸν μπάρμπα-Γιάννην τὸν Λαλούμενον. Ἀλλ' ὁ μπάρμπα-Γιάννης ὁ Λαλούμενος συνήθειαν εἶχε, τὴν ἡμέραν τοῦ ἀπόπλου, νὰ συμπίνῃ μὲ τοὺς φίλους, καὶ οὐχὶ σπανίως τὸ ταξίδι ἀνεβάλλετο ἐξ αἰτίας του, ἢ ὁ ναῦλος ἐναυάγει ἐξ ὀλοκλήρου. Ὁ μπάρμπ⁵ Ἀλέξης ἤναγκασθῇ νὰ τὸν ἀποπέμψῃ.

Τελευταίον καὶ μόνιμον σύντροφον προσέλαβε τὸν Γιάννην τὸν Πανταρώταν. Τί περίφημος ἀνθρωπος αὐτὸς ὁ Γιάννης δ Πανταρώτας! Ἡδύνατό τις νὰ τὸν δονομάσῃ καὶ Γιάννην Ἀπιαστον! Ὁ μπάρμπ'-Ἀλέξης μάλιστα τὸν ἐναυτολόγει ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ιωαννίδης». Ὑπελόγιζεν ὅτι, ἀν ὑπάρχωσιν ἀνὰ τὸν ἑλληνικὸν κόσμον χιλιάδες ἔγγαρμοι Γιάννηδες καὶ Γιάνναιναι χῆραι, θὰ εἴναι, κατὰ μέσον ὄρον, διαχόσιαι πενήντα ἡ τριακόσιαι χιλιάδες Ιωαννίδαι. Καὶ μετὰ τρεῖς γενεάς, ὅτε τὰ εἰς -ίδης καὶ ἀδης θ' ἀπαντῶνται μόνον εἰς τὰ ἱρωϊκοχωμικὰ ἐπύλλια, τίς θὰ εὑρεθῇ ν' ἀνησυχήσῃ ἀν οἱ ζήσαντες Ιωαννίδαι ηταν σωστοὶ τριακόσιαι χιλιάδες ἡ τριακόσιαι χιλιάδες καὶ εἰς;

Τὸ ἀληθὲς εἴναι ὅτι ὁ μπάρμπ'-Ἀλέξης ὁ Καλοσχαιρῆς ἔτρεφε μεγάλην στοργὴν πρὸς τὸν συμπλωτῆρά του, τὸν Πανταρώταν. Δὲν ἐμερίμνα τόσον περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀν θ' ἀξιωθῇ νὰ λάβῃ σύνταξιν ἀπὸ τὸ Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Ταμεῖον, ὃσον περὶ τοῦ συντρίφου του. Ἐκεῖ ποὺ ἐπλεεν ἀπὸ κάβον εἰς κάβον, ἀπὸ αἰγιαλὸν εἰς αἰγιαλόν, ἵστατο μίαν στιγμήν, ἀφῆνε τὴν κώπην, ἔφερε τὴν γεῖρα εἰς τὸ μέτωπον, κι' ἔλεγε:

—Τὸ ἐλάχιστο, αὐτὸς δ Ιωαννίδης δὲν θὰ πάρῃ σύνταξη τίποτε; τὸν ναυτολογῶ ταχτικά! Τίποτε δὲν τοῦ λείπει· τὰ χαρτιά του εἴναι σωστά. Ἔγὼ ἀς κουρεύωμαι...

Καὶ οὐχ ἡττον ὑπέφερε πολλὰ διὰ νὰ τὸν «περάσῃ στὰ χαρτιὰ» αὐτὸν τὸν Γιάννην τὸν Πανταρώταν. Οἱ λιμενικοὶ ὑπάλληλοι μάλιστα τοῦ «ἔψησαν τὸ ψόρι στὰ χείλη». Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἔξακουσμένος σύντροφός του ἦτο ἐν διηνεκεν ἀπουσίᾳ. Οἱ ἀλιεῖς, οἱ συναντῶντες τὸν μπάρμπ'-Ἀλέξην παραπλέοντα τὰς ἀκτάς, ἐνίστε καὶ οἱ αἰπόλοι, οἱ ὁδηγοῦντες τὰς αἴγας των εἰς τὸν αἰγιαλὸν διὰ «ν' ἀρμυρίσουν», τὸν ἥρωτων:

—Ποῦ εἶν' ὁ σύντροφός σου; Μοναχός σου ἀρμενίζεις;

— Πάει ν' ἀγοράση ψωμιά, ἀπήντα ὁ μπάρμπ'-Αλέξης· τώρα τὸν περιμένω νὰ γυρίσῃ.

Κι' ἐνῷ ἔλεγεν ὅτι τὸν περιμένει, ἐξηκολούθει οὐδὲν ἡτον νὰ πλέη.

Οἱ ἐπιστάται τῶν λιμένων, οἱ ὑγειονομικοὶ φύλακες καὶ οἱ τελωνοσταθμάρχαι ἥσαν τὰ φόβητρα τοῦ μπάρμπ'-Αλέξη.

Ἐπαρουσιάζετο πάντοτε μόνος του εἰς τὸν ὑγειονομικὸν ἥ λιμενικὸν σταθμὸν «διὰ νὰ βγάλῃ τὰ χαρτιά».

— Ποιός εἶν' ὁ σύντροφός σου;

— Ο Γιάννης ὁ Πανταρώτας (ἀλλαχοῦ ἔλεγεν ὁ Ἰωαννίδης).

— Καὶ ποῦ εἶν' αὐτὸς ὁ Γιάννης ὁ Πανταρώτας;

— Μὲ καρτερεῖ στὴ βάρκα.

— Πῶς δὲν τὸν παρουσιάζεις ποτέ;

— Ολημέρα στὴν πιάτσα βρίσκεται· ἀδειάζει ἀπ' τὸ μεθύσιο;

— Κι' ἐμπιστεύεσαι σύ, νὰ ταξιδεύῃς μὲ μέθυσον;

— Τὸν ἔχω διὰ τὸν τύπο, ἐπειδὴ ἔτσι τὸ θέλει ὁ νόμος.
Ἐγὼ ἀξίζω γιὰ δυό.

Καὶ ὁ λιμενικὸς ὑπάλληλος ἐφόρει τὰ γιαλιά του καὶ τοῦ ἔδιδε τὰ χαρτιά.

Εἰς δῆμος ὑπάλληλος ἦτο πολὺ πονηρὸς καὶ τὸν εἶχε καταλάβει. Φαίνεται νὰ ἦτο Μωραΐτης. Ἄλλος μπάρμπ'-Αλέξης ταχέως τὸν ἀφώπλισεν. Ὡπὸ τὴν πρῷραν τῆς βάρκας ἔχρυπτε πάντοτε μίαν τσότραν γεμάτην, ἥ καὶ δαμιζάναν δλόχληρον, τοῦ ευρίσκοντο δὲ καὶ κάτι δρεκτικὰ ἐδέσματα τῆς πατρίδος του. Μὲ μισὴ ἀστακοουρά, μὲ κανὲν κεφαλόπουλο καπνιστὸ τῆς λίμνης, μὲ δλίγον αὐγοτάραχον, μ' ἓνα ἔγχελυν ἀλατισμένον, ὅλα προϊόντα τῆς μικρᾶς ὥραίας νήσου, ὁ μπάρμπ'-Αλέξης ἔκαμνε τὴ δουλειά του.

Εἰς ἄλλος δῆμος ἦτο σκληρός. Ἡτο δλιγώτερον τρεπτὸς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους θεούς, καὶ ἃς τοὺς εἶχε σχεδὸν πατριώτας. Ἡτο «Αὔστριαχός, χειρότερος ἀπὸ Τοῦρχο», κι' ἔτυχε

νὰ γίνη ὑπάλληλος εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ὁ μπάρμπ'-Ἀλέξης δὲν ἤμπόρεσε νὰ τὸν καταφέρῃ. Ἡναγκάσθη νὰ παύσῃ νὰ πλησιάζῃ εἰς τὸν σταθμὸν ἐκεῖνον τῆς Στερεᾶς.

Μίαν φορὰν ὅμως «τὰ ἔφερε σκοῦρα». Εύρεθη εἰς τὸ πέλαγος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Εὔβοϊκοῦ στενοῦ, εἰς ἵσην ἀπὸ τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῆς νήσου ἀπόστασιν. Ἡρχετο ἀπὸ τοὺς Ὄρεοὺς κι' ἐπλεε διὰ τὸ Θρόνιον. Εἶχε μικρὸν φορτίον ἀπὸ στάμνες καὶ κανάτια, καὶ ἡμίσειαν δωδεκάδα βαρέλια ἐντοπίων μικρῶν ἀφύων.

‘Ο μπάρμπ'-Ἀλέξης ἦτο ἀμέριμνος, ώς πάντοτε, κι' ἐκάθητο εἰς τὴν πρύμνην, κυθερῶν τὸ σκάφος καὶ ιθύνων τὸ ἴστιον. Δὲν ἦτο ἀνάγκη τώρα νὰ κάμη τὴν τέχνην, τὴν ὁποίαν ἐσυνήθιζεν ἄλλοτε. Νὰ καθίσῃ δῆλ. εἰς τὸ κύτος τῆς λέμβου, παρὰ τὸν ἴστιον, νὰ προσδέσῃ τὴν σκότταν καὶ τὸν οἰακα διὰ διπλῶν σχοινίων, καὶ νὰ χειρίζεται ἀόρατος, ἀπὸ τοῦ κύτους, φλόκον, ἴστιον καὶ πηδάλιον μὲ μίαν χεριάν. Ἔνιοτε μάλιστα ἐνησμενίζετο νὰ τὸ κάμνῃ, δσάκις εἶχε, δπερ σπάνιον, κανένα χερσαῖον ἐπιβάτην, τὸν δποῖον ὑπεχρέου νὰ καθίσῃ παρὰ τὸ πηδάλιον, δταν διήρχοντο πλησίον παραθαλασσίου χωρίου. Καὶ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἔβλεπον τότε, πρᾶγμα ἀπίστευτον, φουστανελλᾶν κυθερῶντα τὴν λέμβον. Τὴν φορὰν ὅμως ταύτην δὲν εἶχεν ἐπιβάτην κανένα χερσαῖον.

Αἴφνης βλέπει βασιλικὸν πλοῖον ἐργόμενον ἀντίπρωρα αὐτοῦ. Ἡτο ἡ «Σαλαμινία» πιθανῶς. Ἰσως νὰ ἦτο ἡ «Πληξαύρα» ἢ ἡ «Ἀφρόεσσα». Ἀν εἶχε κανένα ἐπιβάτην, ἀς ἦτο καὶ φουστανελλᾶς, θὰ τὸν ὑπεχρέου νὰ μεταμφιεσθῇ εἰς ναύτην, νὰ φορέσῃ τὰ παλιὰ ἀμπαδίτικα* τοῦ μπάρμπ'. Ἀλέξη, τὰ δποῖα εὑρίσκοντο ὑπὸ τὴν πρῶραν, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἀλλ ἐπιβάτην, εἴπομεν, δὲν εἶχε. Τί νὰ κάμη; Σηκώνεται, λαμβάνει τὸ ἐν τῶν ζυγῶν, ἐφ' ὃν καθέζονται οἱ ἐρέται, τὸ ἀνορθοῖ, ἐβγάζει ἐνα σκαρμόν, τὸν προσδένει διὰ τοῦ τροπωτῆρος σταυροειδῶς ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ. Κύπτει ὑπὸ τὴν πρῶραν,

ἀναζητεῖ τὰ παλαιὰ ράχη του, ἐνδύει τὸ διπλοῦν ξύλον μὲν μίαν χάπαν, τῆς ὁποίας τὰ μανίκια ἔχρεμαντο σπαρακτικῶς περὶ τὰς δύο ἄκρας τοῦ σκαλμοῦ. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ δρθοῦ ξύλου θέτει ἔνα ναυτικὸν κοῦκλον, τὸν ὅποῖον εἶχε ἀφ' οὐ χρόνου ἐταξίδευε μὲν τὰ ξένα πλοῖα εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὸν Ἀδρίαν. Διὰ νὰ σταθῇ ὁ πωσοῦν ὁ κοῦκλος, τὸν περιδένει ὀλόγυρα μὲ τὸ κίτρινο ζωνάρι του ὡς σαρίκι.

— Εἶναι σωστό σκιάζουρο^o, ἐψιθύρισεν ὁ μπάρμπ-Ἀλέξης.

Καὶ ἔστησε τὸ αὐτοσχέδιον τοῦτο ἀνδρείκελον ἐπὶ τοῦ θριγκοῦ τῆς πρώρας, μὲ τὴν βάσιν κάτω εἰς τὸ κύτος, ἐκεῖθεν τοῦ κολπουμένου ίστίου. Ἐβαλε καὶ τὴν μίαν κώπην ἐγκάρπιον, οίονει εἰς ἀνάπαισιν ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρείκελου, μὲ τὸ πτερύγιον ἄνω πρὸς τὸν οὔρανόν.

‘Ολίγα λεπτὰ ἀκόμη καὶ τὰ δύο ἀντίπρωρα πλοῖα συντριθήσαν. Ὁ μπάρμπ-Ἀλέξης ὑψώσε τὴν σημαίαν, ἐμετρίασε τὸν δρόμον καὶ ἀπέδωκε τὰς τιμάς.

‘Ο κελευστὴς τῆς βασιλικῆς ήμιολίας, ὅστις ἐγνώριζε τὸν μπάρμπ-Ἀλέξην ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, δὲν ἤδυνήθη νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν εὐχέρειαν καὶ τὴν ῥαστώνην, μεθ' ἣς ἐπλεε.

— Μπράθο, καπετᾶν Ἀλέξη, τῷ ἔκραξεν, εἶσαι πολὺ σβέλτος.

— Ἀλήθεια, ἀπήντησεν ὁ μπάρμπ-Ἀλέξης... καὶ μάλιστα ὁ σύντροφός μου.

Τούτου ἔνεκα, μεγάλης χαρᾶς ἦτο ἀφορμὴ διὰ τὸν μπάρμπ-Ἀλέξην ὅταν κατώρθωνε «στὴ χάση καὶ στὴ φέξη» νὰ ἔχῃ κανένα ἐπιβίτην, τὸν ὅποῖον, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ «περάσῃ» ὡς τὸν περίφημον Γιάννην τὸν Πανταρώταν. Ἄλλὰ ποῦ ἐπιβάτης; Ποιὸς ἐτόλμα νὰ πατήσῃ τὸν πόδα εἰς τὴν παλιόθαρκαν;

Μίαν φορὰν ηύτυχησε νὰ ἐπιβιβάσῃ ἀπὸ μίαν ἀκρογιαλιὰν τῆς Λοχρίδος ἔνα κάποιον δρεινόν, ὅστις ἤθελε νὰ περάσῃ ἀντικρὺ εἰς τὴν Εύβοιαν. Ἄλλ’ ἵσως ἦτο ἡ πρώτη φορά, καθ’ ἣν οὗτος ἐπάτησε τὸν πόδα εἰς πλοῖον ἐν γένει. Μόλις

έκαθισε παρὰ τὴν πρύμνην, μὲ τὴν σκούφιαν του ἵσα μὲ τὸ αὐτί, μὲ τὸν στριμένον μύστακά του, μὲ τὰ τουζλούχια^{*} του, εἰς μέρος ὅπου «έδιαναστοῦσεν», ή βάρκα, καὶ ὅπου ὁ μπάρμπ[’]-Αλέξης εἶχε «διπλαρώσει» τὴν βάρκαν ἐπίτηδες, διὰ νὰ τὸν παραλάβῃ, καὶ ἀμέσως, πρὶν λύσῃ ὁ ναύτης τὰ ἀπόγεια, πρὶν η λέμβος σαλεύσῃ ἀκόμη, διότι ἦτο γαλήνη, δὲ πιβάτης ἤρχισε νὰ πιάνεται ἀπὸ τὸν σκαρμόν, ἀπὸ τὴν κωπαστήν, ἀπὸ τὸν ὄμον τοῦ μπάρμπ[’]-Αλέξη, ἀπ’ ὃ, τι εὗρισκεν.

—Τί ἔχεις; εἶπεν ὁ χυθερνήτης. Κάμε ησυχα, μὴ φοβᾶσαι. Καὶ ἤρχισε ν’ ἀνασπᾷ τὴν ἄγκυραν.

‘Αλλ’ ὁ ἐπιβάτης δὲν ἦτο καλά. Εἶχε χύψει εἰς τὸ χύτος κι’ ἐζήτει νὰ κρατηθῇ ἀπὸ τὰς προεξοχὰς τῶν στραβοξύλων, ἀπὸ τὰ ἐσωτερικὰ φατνώματα.

‘Η λέμβος ἔκινήθη.

—Ἐχεις ἔννοια, εἶπεν ὁ μπάρμπ[’]-Αλέξης, τώρα θὰ λύσω τὸ πανί.

Τὸ σκάφος ἐσάλευσεν ὀλίγον τι.

‘Ο ἐπιβάτης ἐκυρτώθη, ἔγινε «κουβάρι». Ἐκρατεῖτο σπασμωδικῶς ἀπὸ τὸν πρυμναῖον ζυγόν, ἀπὸ τὸν θριγκὸν τῆς πρύμνης.

—Βγάλε με! Βγάλε με! ἐκραύγασε.

—Τί ἔπαθες, βρέ άνθρωπε; Σὲ καλό σου!

—Βγάλε με δέσου, δὲν μποροῦ. Δὲν μποροῦ τὴν φευγάλα τσ’ βάρκας.

—Μὴ φοβᾶσαι, δὲν εἶναι φουρτούνα. «Μπονάτσα, κάλμα».

—Βγάλε με δέσου, σ’ λένε. Τί μ’ χρένεις[”] αὐτοῦ;

—Τώρα λιγάκι κι’ ἐφθάσαμε. Κάμε τὸ σταυρό σου. Τραύα μιὰ ράχια.

—Χοντρές καλιόρις[”] μ’ χρένεις, βλέπου!

Καὶ μὲ τὸν ἔνα γρόνθον ἐφοβέριζε τὸν μπάρμπ[’]-Αλέξην, ἐνῷ μὲ τὸν ἄλλον ἐκρατεῖτο σπασμωδικῶς ἀπὸ τὴν κωπαστήν.

‘Ο γηραιός ναυτικὸς ἔδωκε τόπον τῇ ὁργῇ. Ἡναγκάσθη

νὰ προσεγγίσῃ δπίσω εἰς τὴν ἔηράν καὶ νὰ τὸν ἀποβιβάσῃ.

Μόλις ἐπάτησεν εἰς τὰ ἄγια χώματα, ὁ ὄρεινὸς ἀπεμαχρύνθη δλίγα βήματα, καὶ, στραφεὶς κατὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐστάθη μεταξὺ ἑνὸς βράχου κι' ἑνὸς θάμνου, καὶ, προσβλέψας βλοσυρῶς πρὸς τὸν μπάρμπ' Ἀλέξην, δστις ἀπεμαχρύνετο σιωπηλῶς ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, ἐπρότεινε καὶ τοὺς δύο γρόνθους τὴν φορὰν ταύτην, σείων ἀπειλητικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ χράζων:

— "Αχ ! καραβᾶ ! "Αχ ! καραβᾶ ! "Αχ ! μωρὲ καραβᾶ !

"Αν καὶ συνήθως ἐθήρευε τοὺς ἐπιβάτας, ὅπου τοὺς εὔρισκεν, ὁ μπάρμπ' Ἀλέξης, ἀπαξ εύρεθη εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀποποιηθῇ νὰ παραλάβῃ ἐπιβάτην εἰς τὴν μικρὰν ὑπόσαθρον σκάφην του.

'Ιδοὺ πῶς :

"Ητο κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἔτους 1870. Ὁ μπάρμπ' Ἀλέξης ἡτοιμάζετο ν' ἀποπλεύσῃ ἔκ τινος ἐρήμου ἀκτῆς Φωκίδος, μελετῶν, ἀν δὲν εὔρῃ ἐν τῷ μεταξὺ κανένα ναῦλον, ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν μικρὰν νῆσόν του.

— Χειμῶνα καλοκαίρι, ώστόσο δὲ θὰ ξαποστάσω μιὰ φορὰ κι' ἐγώ ! Καλότυχοι εἶναι δ καπετάν - Φραγκούλης ὁ Γιαλόξυλος, ὁ καπετάν-Θανασός ὁ Ζευγαρωμένος, ὁ καπετάν-Γιαννάκος ὁ Ἐρωτας ! "Αμα μισάη ὁ Τρυγητής ὁ μῆνας, ἔρχονται καὶ δένουν τὰ καραβάκια τους ἀπὸ τὴν Κολώναν τῆς πιάτσας" καὶ τραυοῦν φὰτ καὶ ὑπνο ποὺ πάει ἀντάρα καὶ καπνός !

"Ητοιμάζετο ν' ἀνασπάσῃ τὴν ἄγκυραν. Τὰ νερὰ εἰς τὸν ὅρμον ἐκεῖνον ἤσαν ῥηχά, «δέν ἐδιαναστοῦσεν ἡ βάρκα». Ήτο ἀραγμένος μέχρι βολῆς τυφεκίου ἀπὸ τὴν ἔηράν.

— Ητοιμάζετο ν' ἀνασπάσῃ τὴν ἄγκυραν. Τὰ νερὰ εἰς τὸν ὅρμον ἐκεῖνον ἤσαν ῥηχά, «δέν ἐδιαναστοῦσεν ἡ βάρκα». Ήτο ἀραγμένος μέχρι βολῆς τυφεκίου ἀπὸ τὴν ἔηράν.

Ἐκεῖ βλέπει κάτι τι κι' ἔλαμψεν ἔξω ἐπί τινος βράχου τῆς παραλίας. Αὐτὸ δὲ τὸ λάμψαν ἔλαμψεν ἐπί τινος λίαν ἀμαυροῦ, λίαν θαμβοῦ. Μὲ δλον τὸ ἐπιχρεμάμενον ἥδη σκότος, ἡ ἀμαυρότης ἐφαίνετο δεσπόζουσα τοῦ σκότους.

Ἀκούει μίαν φωνήν, λίαν ἐπιτακτικὴν καὶ τραγεῖαν :

—Βρέ καραβᾶ!

Προσηλοὶ τὰ ὅμματα, διαστέλλων ὑπερβολικῶς αὐτὰ ὅπως διακρίνῃ ἐν μέσῳ τοῦ λυκόφωτος.

Μεταξὺ δύο βράχων, εἰς μέρος ὅπου ἥρχιζεν ἔνα μονοπάτι, γνωστὸν αὐτῷ, δι' οὗ ἀνερριχᾶτο τις εἰς τὴν γυμνὴν καὶ ἀπόχρημον ἀκτὴν, βλέπει δύο ἄνδρας ισταμένους. Ἡσαν ἔνοπλοι, καὶ τὰ τουφέκια καὶ τὰ πιστόλια των ἔστιλθον ἐπὶ τῆς λερῆς περιβολῆς των.

Ο μπάρμπ'-Αλέξης ἐφοβήθη μέγαν φόβον. Οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀμφέβαλεν ὅτι ἥσαν λησταί.

Ἀκούει δευτέραν φωνήν :

—Ἐ! καραβᾶ! ἔλα γρήγορα νὰ μᾶς πάρης.

—Τώρα, τώρα! ἀπήντησε μηχανικῶς ὁ μπάρμπ'-Αλέξης.

Καὶ ἀφοῦ ἀνέσυρε τὴν ἄγκυραν, ἔλαβε τὰς κώπας. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐλαύνῃ πρὸς τὴν ξηράν, ἔχαμήλωσε τὴν ράχιν του, ἔκρυψε τὴν κεφαλήν του ἐντὸς τοῦ κύτους, γενόμενος ἀόρατος ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, καὶ μὲ τὰς χεῖρας ἡ μὲ τοὺς πόδας, ὅπως ἤδυνατο, ἥρχισε νὰ ἐλαύνῃ πρὸς τὸ πέλαγος.

Οἱ δύο ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ιδόντες τὸν δόλον, ἥρχισαν νὰ τὸν καταρῶνται καὶ νὰ τὸν ὑθρίζωσι μὲ τὰ φαυλότατα τῶν ἐπιθέτων.

Αλλ' ὁ μπάρμπ'-Αλέξης ἤδιαφόρει. Ἐφοβεῖτο νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοιούτους φοβεροὺς τὴν δψιν ἀνθρώπους. Καὶ πλουσίαν ἀμοιβὴν, ἀν τοῦ ἔταζον, δὲν θὰ τοὺς ἐδέχετο ποτὲ εἰς τὴν λέμβον.

Ἡ κούσθη μία τουφεκιά. Ἡ βολὴ συρίξασα ἐκτύπησεν εἰς τὸ πηδάλιον τῆς λέμβου.

Δευτέρα τουφεκιά βροντώδης ἀντήχησε. Τὸ βόλι ηὐλάκωσε τὸ κῦμα, καὶ θυμισθὲν ἐχάθη εἰς τὸν μέλανα πόντον.

‘Ο μπάρμπ-Άλεξης, ἔξακολουθῶν νὰ ἐλαύνῃ, ητο ἐκτὸς θολῆς ηδη. ‘Οταν ἀπεμακρύνθη ἀρχετὰ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ἀνωρθώθη περίτρομος καὶ ἥρχισε νὰ ψηλαφᾶ τὰ μέλη του.

— ‘Ω διάβολε! «“Αλτρος” κάβος κονταρέμους».

Καὶ προσέθηκεν :

— ‘Ως τόσο καλὰ ποὺ τὴν ἐγλύτωσα. Πῶς θὰ χαρῇ ή καημένη ή γριά.

Εἴτε φαντασιώδης ητο ὁ κίνδυνος, εἴτε πραγματικός, τοῦ μπάρμπ-Άλεξη τοῦ ἐφάνη ὅτι «έξαναγεννήθη».

‘Ἐν τούτοις δὲν ητο ἀπίθανον νὰ ἦσαν λησταὶ οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνθρωποι. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχε γίνει σπουδαία καὶ ἀποτελεσματικὴ ἔργασία πρὸς ἐξάλειψιν τῆς ληστείας. ‘Ισως οἱ δύο οὗτοι φυγάδες, ἀν ἦσαν πράγματι λησταί, νὰ ἦσαν τὰ τελευταῖα λείψανα καταστραφείσης τινὸς συμμορίας.

Καὶ δῆμως ὁ γηραιός ναύτης, ἀν ἐσώθη ἀπὸ ἀληθεῖς ληστάς, δὲν ἐφυλάχθη δῆμως καὶ ἀπὸ κοινοὺς κλέπτας.

Εἰς μίαν ἄλλην ἀκρογιαλιὰν εἶχε προσορμισθῆ μίαν ἡμέραν. ‘Ο σταθμὸς ὁ λιμενικός, ὅπου ὥφειλε «ν’ ἀλλάξῃ τὰ χαρτιά του», ἀπεῖχεν ἐκεῖθεν ἡμισείας ὥρας ὁδόν.

Τώρα, ἐὰν εἶχε σύντροφον ἄλλον παρὰ τὸν Πανταρώταν, δστις διετέλει ἐν διηγεῖται ἀπουσίᾳ, θὰ τὸν ἀφηνε νὰ φυλάγῃ τὴν βάρκαν, καὶ δὲν θὰ τὴν ἀφηνεν ἔρημην καὶ ὀρφανήν. Καὶ ἀν δὲν τὴν ἀφηνεν ἔρημην καὶ ὀρφανήν, δὲν θὰ ἥρχοντο ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του κλέπται νὰ τοῦ πάρουν ὅ, τι εἶχε καὶ ὅ, τι δὲν εἶχε.

Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς συνέβη.

Οἱ κλέπται ἐμβῆκαν ως καλοὶ οἰκοκυραῖοι. Τοῦ ἀφήρεσαν τὰ πάντα, ἐνδύματα, τρόφιμα, κοντάρια, ίστια, ως καὶ τὰς κώπας. Τοῦ ἀφήσαν μόνον τοὺς τροπωτῆρας καὶ τοὺς σκαλμούς. Καὶ τοὺς μὲν σκαλμοὺς ἵσως δὲν ἤδυνήθησαν νὰ τοὺς

έθγάλουν ἀπὸ τὶς σκαλμότρυπες, οἵ δὲ τροπωτῆρες θὰ τοὺς
ἔπεσαν δι’ ἀδεξιότητα ἀπὸ τὰς κώπας.

Τί νὰ τοὺς κάμη τοὺς τροπωτῆρας καὶ τοὺς σκαλμούς;
Πῶς νὰ ταξιδεύσῃ χωρὶς κώπας, χωρὶς ἴστια;

Καὶ ἔχτοτε ὁ μπάρμπ'-Ἀλέξης ὁ Καλοσκαιρῆς ὥρχίσθη
νὰ μὴ παραβῇ ἐπὶ ζωῆς του τοὺς περὶ ναυτιλίας νόμους, καὶ
νὰ μὴ συνταξιδεύσῃ πλέον μὲ τὸν Γιάννην τὸν Πανταρώταν.

1892.

6. ΜΥΘΟΙ.

Ο Σκύλος ὁ Γερόσκυλος.

I. Βλαχογιάννη.

— Παπποῦ, παπποῦ, ξύπνα, παπποῦ! εἴπανε τὰ κουτάβια
στὸ Γερόσκυλο.

— Τί εἶναι, τί φωνάζετε ἔτσι; ῥώτησε βαριὰ ὁ Γερόσκυ-
λος.

— Δὲν ἀκοῦς τί γίνεται στὴν ῥάχη; Δὲν ἀκοῦς τί οὐρ-
λιαχτά;

— Δὲν ἀκούω! εἶπ' ὁ Γερόσκυλος· ἐσᾶς μονάχα ἀκούω.

Αφῆστε με νὰ κοιμηθῶ.

Καὶ τυλίχτηκε μέσ' στὸ μαλλί του.

— Πάει, κουφάθηκε ὁ γεροπαπποῦς! Ἀπ' τὰ γεράματα
δικαημένος. Τώρα τί θὰ κάνουμε μεῖς τὰ κουτάβια;

— Αφῆστε τόνε νὰ κοιμᾶται, γέρος εἶναι! εἶπε τὸ με-
γαλύτερο κουτάβι. Πᾶμε στὴ γιαγιά!

— Ναί, πᾶμε στὴ γιαγιά! Πᾶμε στὴ γιαγιά!

Πήγανε στὴ γιαγιά. Ἡ Γριὰ Σκύλα κοιμῶταν ἀπ' τὴν
ἄλλη τὴ μεριὰ τοῦ κοπαδίου, μὰ φύλαγε, σπως ἔκανε κι' ὁ
γέρος. Ἐκανε κι' αὐτὴ τὴν κοιμισμένη.

— Τί εἶναι, βρὲ τρελλόπαιδα; Τί κάνετ' ἔτσι τὰ πα-
ράωρα*; ῥώτησε ἡ γιαγιά.

— Πάει κι' ή γιαγιά, χουφάθηκε!

— Τί φωνάζετ’ ἔτσι, ρώτησα!

— Δὲν εἴμαστε 'μεῖς ποὺ φωνάζουμ' ἔτσι, οχι, δὲν εἴμαστε 'μεῖς, γιαγιά. 'Α λλοι εἶναι, ἐκεῖ ψηλὰ στὴ ράχη!

— Μὰ τί, βρὲ χουτόπαιδα, θαρρεῖτε δὲ μπορῶ νὰ ξεχωρίσω τὰ δικά σας τ' ἀλυχτήματα ἀπ' τῶν λύκων τὰ οὐρλιαχτά; Εἶναι τὰ λυκόπουλα, βρὲ χουτότρελλα, ποὺ κάνουν ἔτσι, μὰ σεῖς φωνάζετε πιὸ δυνατά. Φοβᾶστε, λέω;

— Εμεῖς φοβώμαστε, γιαγιά, ἐμεῖς φοβώμαστε; Τώρα θὰ δης! Εμπρός, χουτάβια, ἀπάνω στὰ λυκόπουλα! Νὰ μὴ μᾶς φᾶν τ' ἀρνιά, νὰ μὴ μᾶς φᾶν τ' ἀρνιά! Τρέχετ' δσο μπορεῖτε! Κι' ἀλυχτά, δόστε τους ἀλυχτά! "Οσο οὐρλιάζουν αὐτοί, τόσο νὰ γαυγίζουμε κι' ἐμεῖς! Νὰ μὴ μᾶς πάρουν τὸν ἀέρα! Νὰ τους δείξουμε ποιός φωνάζει δυνατώτερα! Νὰ τους κάνουμε νὰ βουβαθοῦν! Καὶ νὰ λουφάξουν! Καὶ νὰ μὴ μᾶς φᾶν τ' ἀρνιά! Δόστε τους γαύγισμα καὶ δόστε τους! Γαῦ, γαῦ!

— Τί χουτά, τί χουτά! — καλὰ τὰ λὲν χουτάβια! Τρελαθήκατε, θὰ πῶ; Ποῦ πάτε; Εδῶ, ἐδῶ, νά, νά! Κοντά μου! Γύρω μου! Νά, νά!

— Τ' εἶναι, γιαγιά; Γιατί μᾶς κράζεις πίσω; Θέλεις νὰ μᾶς φᾶν τ' ἀρνιά; "Οχι, δὲ θὰ τὰ φᾶν. "Οχι, δὲ θὰ γίνη τὸ δικό τους! Θ' ἀλυχτήσουμε! Λιάφ, λιάφ! Θὰ γαυγίσουμε! Γαῦ, γαῦ!

— Θὰ βουβαθῆτε, η οχι; Ελάτε δῶ, χοντά μου! Καὶ μιλιά!

— Τί θὰ κάνουμε, γιαγιά, αἱ, τί θὰ κάνουμε;

— Πᾶμε στὸν παπποῦ!

— Πᾶμε στὸν παπποῦ, πᾶμε στὸ γεροπαπποῦ!

Πήγαν καὶ τόνε βρῆκαν καθιστό, καὶ σοβαρὸ μὲ τὴ γενειάδα του, 'κεῖ ποὺ κοιμῶταν πρῶτα. Τώρα συλλογιῶταν μὲ τ' αὐτιά του δρθά. Τὸν τριγυρίσαν, καὶ σωπαῖναν ὅλοι τους. Τὰ λυκόπουλα δμως πάντα τὸ δικό τους.

— Δέν ἀκούω χοντρὴ φωνή, εἶπε ὁ Γερόσκυλος, τάχα μιλῶντας μὲ τὸν ἑαυτό του. Κεῖνος ὁ Γεροχλέφτης δὲν εἶναι μαζὶ μὲ τὰ χλεφτόπουλά του. Τάβαλε αὐτὰ μονάχα νὰ φωνάζουν ἀπὸ κείνη τὴν μεριά... Αἱ, ἄκουσε, γριά! Τρέχα στὸ μονοπάτι μὲ τὴν ἀγραπιδιά!

— Τί νὰ χάμω ἔχει μονάχη μου; εἶπε ἡ Γριά Σκύλα.

— Αὔτὸ ποὺ θὰ σου πῶ! Ἀν φοβᾶσαι, πές το! Θὰ πιάσης τὸ στενό, καὶ θὰ φυλάξῃς...

— Ἀπὸ κεῖ πέρασε ὁ Γερόλυχος τὶς προάλλες καὶ μᾶς ἔφαγε τὸ ἀρνί, κι' ἀφῆσε πόσα ἐπνιξε...

— Γριά, μὴ μ' ἀντιλέγεις! "Ο, τι ξέρεις, ξέρω! Πιάσε τὸ στενό, καὶ φύλαξε χαλά. Καὶ γαύγιζε! Ὁ Γερόλυχος ἀματὸ βρῆ πιασμένο, εἶναι δειλός. Θάρθῃ ἀπὸ τὸ ἄλλο μονοπάτι στὸ κοτρῶνι ἔχει θὰ φυλάω γώ... Ἄλλο μονοπάτι δὲν ὑπάρχει. Στὴ δουλειά σου τώρα. Νά, ἄκουσε, ξανάρχισε τὸ χορό της ἡ κλεφτοπαρέα! Κι' ἐσεῖς, βρὲ χαζοκούταβα, κοιτᾶτε ὅῶ χαλά! Κεῖνος ἔχει, ὁ παλιὸς δύχτρός μου, εἶναι πολὺ πονηρός. Πολλὲς φορὲς μὲ γέλασε. Μὰ τώρα δὲ γλυτώνει, τάμαθα τὰ τερτίπια του. Βάνει τὰ λυκόπουλα ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά κι' οὐρλιάζουνε σὰν τὰ τσακάλια, νὰ πιστέψω γώ πῶς ἀπὸ κεῖ εἶναι ὁ φόβος, κι' αὐτὸς ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἄλλη. Δὲ γελιέμαι γώ, πιά, δὲ γελιέμαι γώ. Τραυᾶτε, σὰν κουτάβια πούσαστε κι' ἐσεῖς, κι' ἀρχίστε ν' ἀλυχτᾶτε ἀπάνου στὰ λυκόπουλα. Ἔτσι θὰ πιστέψῃ ὁ φίλος πῶς μὲ γέλασε καὶ πάει. Μὰ δὲν ξαναγελιέμαι γώ! Γώ δὲν ξαναγελιέμαι! Γώ, γώ. Ἔμπρός, ἀλύχτημα καὶ δρόμο! Ἀκόμα εἰσαστε ὅῶ; Ἐχει δάγκωμα, ἀν θυμώσω γώ! Γώ, γώ!

— Ἔμπρός, ἀπάνω στὰ λυκόπουλα! Ἀλυχτᾶτε, κουτάβια, ἀλυχτᾶτε ὅσο μπορεῖτε! Δόστε του γαύγημα νὰ φοβηθοῦνε! Μὲ χοντρὴ φωνή, μὲ χοντρὴ φωνή! Νά μὴ μᾶς περάσουνε σ' αὐτή! Νά ντροπιαστοῦνε!

— Τί θὰ χάμης τώρα σύ; εἶπε ἡ Γριά Σκύλα, ἀφοῦ ἔμεινε μονάχη μὲ τὸ γέρο της.

— Τί θὰ κάμω τώρα ; Στὴ δουλειά σου ! Τραύα στὸ μονοπάτι σου ! Στὴν ἀγραπιδιά σου. Ὁχ ! τί θὰ κάμω τώρα , γώ ! Ξέρω τὶ θὰ κάμω , γώ ! Γώ, γώ !

Κίνησε κι' αὐτὸς καὶ πήγαινε στὸ δικό του μονοπάτι. Ἐπιασε τὸ κοτρῶνι, καὶ περίμενε. Ἀπὸ τὸν ἀνήφορο κατέβαινε ὁ Γερόλυκος, κουνῶντας τὴν οὐρά του, καὶ χαιρόταν ἀπὸ τώρα γιὰ τὸ κυνήγι τὸ καλὸ ποὺ τὸν περίμενε. Ἐτσι, μὲ πόδι ἀνάλαφρο, ἔφτασε στὸ κοτρῶνι. Μὰ καθὼς τὸ πέρασε ἔνα βῆμα μοναχό, βρέθηκε ὁ Γερόσκυλος στὴν ῥάχη του μ' ἔνα πήδημα, μ' ἔνα πήδημα καὶ μοναχό. Ὅστερα, μιὰ καλὴ δαγκωματιὰ στὸ σθέρκο, ἐκεῖ στὸ ῥαχοκόκκαλο. Κι' ὅστερα, κόκκαλο.

Τὰ κουτάβια ὅστερα πήγαν καὶ χορεύουνε τριγύρω του καὶ τοῦ τραυοῦσαν τὸ τομάρι.

Μὰ ὁ Γερόσκυλος πήγε καὶ ξαπλώθηκε πάλι στὴν παλιά του θέση. Κι' ἔκανε τὸν κοιμισμένο πάλι.

1920.

7. ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ.

Μὲ ο ἦ μὲ ω ;

Γεηγορίου Σενοπούλου.

Περικλῆς. Κάθηται ἐμπρὸς στὸ τραπέζι του καὶ γράφει ἀπιγγέλλων : Ἐξ ὅλων τῶν ζώων ἡ ἀλώπηξ εἶναι τὸ πονηρότερον... (Ἀφήνει τὴν πέννα καὶ συλλογίζεται :) Πονηρότερον, τὸ ο μὲ δμικρὸν ἡ μὲ ὡμέγα;... Ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι μακρά· λοιπὸν θέλει μὲ ὡμέγα... δχι! μὲ δμικρὸν... δχι, μὲ ὡμέγα... Οὐφ! καὶ αὐτὰ τὰ συγχριτικά! Μὲ ζάλισαν! Νὰ ἡξερα ποιός πήγε καὶ βρῆκε αὐτοὺς τοὺς εὐλογημένους κανόνες! Πολὺ κακὸς ἀνθρωπὸς θὰ ἦταν, ἀφοῦ

βασανίζονται έξι αιτίας του τόσον πολὺ οι καημένοι οι μαθηταί! Ἀν ἥμουν στὴ θέση του ἐγώ, θὰ ἔλεγα: Τὰ εἰς ότερος καὶ ότατος καὶ τὰ εἰς οσύνη, γράφονται δλα ἀνεξαιρέτως μὲ δημικρον». Ἐτελείωσε! Ποῦ νὰ θυμᾶσαι τώρα μακρὰ καὶ βραχέα καὶ κολοκύθια! (Μετὰ μικρὰν παῦσιν). Ἀν ἦταν ἔτσι, τί καλά! Τὰ γραψίματά μου δὲν θὰ ἦταν γεμάτα λάθη, καὶ δὲν θὰ τάξισκα μπαστούνια μὲ τὸν κύριο καθηγητὴ τῶν Ἑλληνικῶν. (Μένει λίγο σκεπτικός).

Κι' δλ' αὐτὰ γιὰ νὰ λυπᾶται ἡ καημένη ἡ μητέρα. Νά, προχθὲς ποὺ μᾶς συνήντησεν ὁ κύριος καθηγητὴς στὸν περίπατο, τῆς εἶπε: «Κυρία μου, ὁ υἱός σας δὲν εἶναι καθόλου ἐπιμελής· στὴν δροθογραφία πρὸ πάντων δλο καὶ μηδενικὰ παίρνει». Ἡ μητέρα μου ἐδάκρυσε, καὶ δημως ἐπροσπάθησε νὰ μὲ δικαιολογήσῃ: «Κύριε καθηγητά, ξέρετε, εἶναι μικρὸς ἀκόμα... ἦταν ἀρρωστος τόσον καιρό... ἀκόμα εἶναι ἀδύνατος... φοβοῦμαι νὰ τὸν βιάσω...» Καὶ ὅστερα, ἐπρόσθεσε σιγά, γιὰ νὰ τὸ ἀκούσῃ μόνος ὁ καθηγητής, ἀλλὰ τάχουσα κι' ἐγώ: «Μόνο αὐτὸ τὸ παιδί μου μένει...» Ναί, λυπήθηκε πολὺ... τὴν εἶδα, κι' ἔχλαψα κι' ἐγώ. Ἀλλὰ μήπως φταίω; Ἀγ, κακὴ Γραμματικὴ μὲ τὰ συγχριτικά σου, ἐσύ, ἐσύ τὰ φταῖς δλα!

Ἡ καημένη ἡ μητέρα! Πῶς τὴ λυποῦμαι! Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ πέθανε ὁ μπαμπᾶς, αὐτὴ ἐργάζεται γιὰ μὲ σπουδάση, γιατὶ δὲν είμαστε πλούσιοι, δχι... «Αμα μεγαλώσω δημως... ὡ, ἀν δὲν ἦταν αὐτὰ τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα!...

Λοιπόν: (παίρνει τὴν πέννα). «Ἡ ἀλώπηξ εἶναι τὸ πονηρότερον» μὲ δημικρον ἡ μὲ ωμέγα; (Ζωηρά). Ἀ! τώρα θυμήθηκα! Ὁταν ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, θέλει μὲ ωμέγα· ὅταν εἶναι μακρά, θέλει μὲ δημικρον· τὸ νη εἶναι μακρόν, λοιπὸν θέλει μὲ δημικρον. Δόξα σοι ὁ Θεός! (Τὸ γράφει καὶ σηκώνεται).

Πάει κι' αὐτό! Κατώρθωσα νὰ θυμηθῶ τὸν κανόνα καὶ

τὸ ἔμαθα... Ἀκούω τὰ βήματα τῆς μητέρας. (Φωνάζει):
Μητέρα! Δὲν θὰ λυπηθῆς πιά! Ἐνόσα καλὰ τὸν κανόνα
τῶν συγκριτικῶν καὶ τῶν ὑπερθετικῶν. Εἶναι μακρὰ ἡ προη-
γουμένη συλλαβὴ; ἡ ἐπομένη πρέπει νὰ εἶναι βραχεῖα· τότε
λοιπὸν θὰ γραφῇ μὲ δύμιχρον. Εἶναι βραχεῖα ἡ προηγουμένη;
ἡ ἐποιρένη πρέπει νὰ εἶναι μακρά, καὶ τότε θὰ γραφῇ μὲ
ώμεγα. Αὐτὸ ἥταν! Ζήτω! Τώρα πιὰ τὰ τετράδιά μου δὲν
θὰ ἔχουν λάθη. Ἐκάθισα, συλλογίσθηκα πρὶν τὸ γράψω, καὶ
τὸ βρῆκα. (Σιγώτερα). Ἄ! αὐτὸ θὰ κάνω ἀπ' ἐδῶ κι' ἐμπρός.
Δὲν θὰ γράφω γρήγορα καὶ βιαστικὰ καὶ ἀπρόσεκτα. Θὰ συλ-
λογίζωμαι πρὶν γράψω κάτι τι. Ἐτσι θὰ συνηθίσω τὴν δρ-
θογραφία, ὁ καθηγητής μου δὲν θὰ ἔχῃ παράπονο, καὶ στὸ
τέλος τοῦ χρόνου θὰ πάρω ἀριστα... Ὡ, τί καλά! Τρέχω νὰ
τὸ πῶ τῆς μητέρας νὰ χαρῇ! (Ἐξέρχεται). γ

1899.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Α'. ΕΠΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ.

1. ΜΙΚΡΑΙ ΕΠΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ.

Α'. ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΘΕΜΑ.

•Ο Δέλας*.

Δημώδες.

“Ασπρα χαρτιὰ μᾶς ἥρθαν, μαῦρα γράμματα,
μέσαν ἀπὸ τὴν Πόλη, κι’ ἀπ’ τὸ βασιλιά :
«Οσοι κλέφτες κι’ ἀν εἰστε στὰ ψηλὰ βουνά,
ὅλοι νὰ προσκυνήστε στὸ Χαλὴλ-Ἀγᾶ,
κι’ ἀρματολοὶ νὰ εἰστε στὰ ὁρμιὰ χωριά». 5

“Οσοι κλέφτες τ’ ἀκοῦσαν, ἐπροσκύνησαν.

‘Ο Δέλας καπιτάνος δὲν προσκύνησε·

μόν’ πῆρε δίπλ’ ἀπάνου, δίπλα τὰ βουνά,
στὰ κλέφτικα λημέρια, στὰ κρύα νερά.

Στὸ δρόμο ποὺ πηγαίνει, κεῖ ποὺ πήγαινε,
εὑρίσκει ἔνα γέρο ἑκατὸ χρονῶν.

«Ἐλα μαζί μου, γέρο, πᾶμε στὴν κλεφτιά,
χαράτσι* νὰ μὴ δώσῃς στὴν παλιοτουρκιά.

—Δὲν ἡμπορῶ, παιδί μου, γιατὶ γήρασα.

Μόν πάρε τὸν ὑγιό μου τὸν τρανύτερο,
ποὺ ἔέρ’ τὰ μονοπάτια κι’ δλα τὰ βουνά·

ἔχει σαράντα χρόνια ποὺ δὲν προσκυνᾷ,
χαράτσι* δὲν πληρώνει στὴν παλιοτουρκιά».

10

15

* Η μάννα τοῦ Κίτσου*.

Δημῶδες.

Τοῦ Κίτσου ἡ μάννα κάθισυνταν στὴν ἄκρη στὸ ποτάμι,
καὶ τὸ ποτάμι ἐμάλωνε καὶ τὸ πετροβολοῦσε: —
«Ποτάμι, γιὰ λιγόστεψε, γιὰ κάνε λίγο πίσω,
γιὰ νᾶ περάσω ἀντίπερα, πέρα στὰ κλεφτοχώρια,
5 πόχουν δὲ κλέψτες σύνοδο, τὰ δώδεκα πρωτάτα».

* Στὸ δρόμον ὅπου πήγαινε, στὸ δρόμο ποὺ πηγαίνει,
βρίσκει τὸν Κίτσον ἐμπροστά, στὰ σίδερα δεμένον.
Χίλιοι τὸν πᾶν ἀπὸ μπροστὰ καὶ δυὸ χιλιάδες πίσω.

Κι' ἡ μάννα του τὸν ἔλεγε, κι' ἡ μάννα του τὸν λέει :

10 «Κίτσο μου, ποῦ εἶναι τάρματα, ποῦ τάχεις τὰ τσα-
[πράξια*];

— Μάννα λωλή, μάννα ζουρλή, μάννα ξεμυαλισμένη!

Μάννα, δὲν κλαῖς τὰ νιᾶτα μου, δὲν κλαῖς τὴ λεβεντιά
[μου,

μόν κλαῖς τὰ ἔρημα τάρματα, τὰ ἔρημα τὰ τσαπράξια;

— Κάλλια, Κίτσο, νὰ χάνουσουν, νάχανες τὸ κεφάλι,

15 παρὰ νὰ γάσῃς τάρματα, τὰ πατρικοδομένα!».

* Ο Σκυλοδῆμος* καὶ ὁ ἀδελφός του.

Δημῶδες.

· Ο Σκυλοδῆμος ἔτρωγε στὰ ἔλατ' ἀποκάτω·

κι' ἔκει πρὸς τὰ χαράματα περνοῦσαν δυὸ διαβάτες·

εἶχαν τὰ γένειά τους μακριά, τὸ πρόσωπό τους μαῦρο.

* Κοντά του στάθηκαν κι' οἱ δυὸ καὶ τόνε χαιρετοῦνε:

— Καλή σου μέρα, Δῆμο μου.

5 — Καλῶς τους τοὺς διαβάτες.

Διαβάτες, πῶς τὸ ξέρετε πῶς εἰμαι ὁ Σκυλοδῆμος;

- Φέρνουμε χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν ἀδερφό σου.
 — Διαβάτες, ποῦ τὸν εἴδατε ἐσεῖς τὸν ἀδερφό μου ;
 — Στὰ Γιάννινα στὴ φυλακὴ τὸν εἴδαμε κλεισμένον·
   εἶχε στὰ χέρια σίδερα καὶ κλάπες* στὰ ποδάρια.   10
   ‘Ο Σκυλοδῆμος δάκρυσε, πετιέται γιὰ νὰ φύγῃ.
 — Ποῦ πάγεις, Δῆμο μ' ἀδερφέ, ποῦ πάγεις, καπετάνε ;
 — Τὸν βγάζω ἀπὸ τὰ σίδερα ἢ πάω κι' ἐγὼ μὲ δαῦτον !
 — ‘Εγώ είμαι τ' ἀδερφάκι σου ! ”Ελα νὰ φιληθοῦμε !
   Κι' ἐκεῖνος τὸν ἐγνώρισε, στὰ χέρια του τὸν πῆρε.   15
   Γλυκὰ κι' οἱ δυὸ φιλήθηκαν στὰ μάτια καὶ στὰ χεῖλια.   ✗

- * Κι' ὁ Δῆμος τὸν ἔρωτησε κι' ὁ Δῆμος τὸν ὁφτάει :
 — Κάθου ἀδερφέ, κάθου πιστέ, κι' ἔλα μολόγησέ μας,
   πῶς ἔκαμες κι' ἐγλύτωσες ἀπὸ τοὺς Ἀρβανίτες ;
 — Νύχτα τὰ χέρια μου ἔλυσα κι' ἐτσάκισα τὶς κλάπες,   20
   κι' ἐσύντριψα τὴ σιδεριά* κι' ἐρρίχτηκα στὸ βάλτο·
   ἔνα μονόξυλο ηὔρα ἐκεὶ κι' ἐπέρασα τὴ λίμνη.   oP
   Προψὲς τὰ Γιάννινα ἄφησα καὶ τὰ λαγκάδια πῆρα.   ✗

(B.) ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΜΥΘΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
 (ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ, ΘΡΥΛΟΙ, ΚΤΛ.)

• Ή καταγές.

Γ. Βιξηνοῦ.

1

“Ηλθαν τὰ νέφη στοῦ Βοριᾶ
   τ' ἀλόγατα καβάλα,
   κι' ἔξεπεζέψανε βαριὰ
   στὰ ὅρη τὰ μεγάλα.

3

‘Ρίχνουν γιὰ σκάγια τὴ βροχὴ
   γιὰ βόλια τὸ χαλάζι,
   καὶ πλημμυρῷ στὴν ἔξοχή,
   καὶ τὰ σπαρμέν' ἀρπάζει.

2

Καθένα σὲ κορφὴ κοντὰ
   ῳχυρωμένο ἀχνίζει·
   καθένα ἀστράφτει καὶ βροντᾶ
   καὶ πόλεμον ἀρχίζει.

4

Βγαίνει ὁ γεωργός, ἀντὶ σπα-
   μ' ἔνα τσαπὶ καὶ φτυάρι. [θί,
   Ποιός ἡμπορεῖ ν' ἀντισταθῆ
   σ' ὀρμητικὸ χειμάρροι ;

5

Στρέφει τὰ μάτια στὰ ψηλὰ
καὶ τὸ Θεὸν κοιτάζει·
τὸ δάκρυ του κατρακυλᾶ,
«βόηθα με!» φωνάζει.

8

«Βάλετ’, ἔχθροί, τοὺς κεραυ-
τὰ δπλα σας στὴ θήκη, [νοὺς
γιατ’ εἴμ’ ἐγὼ στοὺς οὐρανοὺς
ἡ παλαιὰ συνθήκη,

6

Καὶ ὁ Θεὸς ποὺ τὸν πονεῖ
γιὰ τὴν καλὴ καρδιά του,
γνεύει τοῦ ἥλιου νὰ φανῆ
νὰ πάῃ βοήθειά του.

9

ποὺ ἔγραψ’ ὁ Δημιουργὸς
μὲ χρώματα, ποὺ μένουν,
γιὰ νὰ τὰ βλέπ’ ὁ γεωργὸς
νὰ ξεύρῃ τί σημαίνουν.

7

·Απὸ τὴ μιὰ ἡ συννεφιὰ
κι’ ὁ ἥλιος ἀπ’ τὴν ἄλλη,
τῆς Ἱριδος ἡ εὔμορφιὰ
στὸ μεταξὺ προβάλλει.

10

Τὸ κόκκινο εἶναι κρασί,
τὸ κίτρινο σιτάρι·
τὸ πράσινο, ἡ περισσὴ
ἔλιὰ ποὺ θὲ νὰ πάρῃ.

11

γιὰ νὰ τοῦ πάγη λειτουργιὰ
καὶ νάμα νὰ τοῦ στείλῃ,
καὶ νὰ τ’ ἀνάφτη μὲ καρδιὰ
τ’ ἀκοίμητο κανδήλι·».

1884.

Μεταμορφώσεις.

G. M. Βιξηνηνοῦ.

1. Μιὰ μάννα εἶχε τέσσερα παιδάκια καμωμένα,
τέσσερα παιδιά.
Τάναγνιωσε*, τάναθρεψε, τὰ προίκισ’ ἔνα ἔνα
μ’ εὕθυμη καρδιά.

Κι' εύρηκε καὶ τὰ πάνδρεψε σ' ἀνθρώπους μὲ κεφάλι, 2
μὲ νοικοκυριό.

Κι' ἔκεινα σπιτωθήκανε κι' ἐγίνανε μεγάλοι
μέσα στὸ χωριό.

• Μὰ τῆς γριᾶς τῆς μάννας των τῆς ἔδωκεν ἡ Μοῖρα 3
ἀσχημην εὐχή.

Κι' ἀπέθανεν δὲ γέρος της! κι' ἀπέμειν αὐτὴ χήρα
χήρα καὶ φτωχή!

Κι' αὐτὸς σὰ νὰ μὴν ἔφρθανε, ἀρρώστησε μιὰ μέρα, 4
μιὰ κακὴ βραδιά!

Φωνάζει ξένον ἀνθρωπό, μηνᾶ μ' αὐτόνε πέρα
νᾶρθουν τὰ παιδιά.

— Πᾶνε καὶ πὲς τοῦ γιόκα μου νάρθῃ νὰ μὲ κοιτάξῃ, 5
καὶ δὲν ἥμπορῶ!

Πῆγε καὶ ἥλθε καὶ λαλεῖ: — Τάμπελι του θὰ φράξῃ.
Δὲν ἔχει καιρό!

— Οἱ βάτοι νὰ φυτρώσουνε στὸ σῶμά του, εἰπ' ἔκεινη, 6
γιὰ παντοτινά!

Καὶ ἀπὸ τότε δὲ κακογυιὸς σκαντζόχοιρος ἐγίνη,
φεύγει στὰ βουνά!

— Πᾶνε καὶ πὲς τῆς κόρης μου νάρθῃ νὰ μὲ κοιτάξῃ, 7
καὶ δὲν ἥμπορῶ!

Πῆγε καὶ ἥλθε καὶ λαλεῖ: — Φαίνει λεπτὸ μετάξι!
Δὲν ἔχει καιρό!

— Νὰ φαίνῃ καὶ νὰ διάζεται*, καὶ νᾶναι, εἰπ' ἔκεινη, 8
μὲ χωρὶς πανί!

Καὶ ἀπὸ τότε ἡ ἄπονη ἀράχνη ἔχει γίνει,
ματαιοπονεῖ!

9—Πᾶνε στὴν ἄλλη κόρη μου, νάρθη νὰ μὲ κοιτάξῃ,
καὶ δὲν ἡμπορῶ !

Πῆγε καὶ ἥλθε καὶ λαλεῖ : — Θὰ πλύνῃ καὶ θ' ἀλλάξῃ !
Δὲν ἔχει καιρό !

10—Ἡ σκάφη πὰ στὴ δάχη της νὰ γείρῃ, εἰπ' ἐκείνη,
ἄπλυτ' ἀλλαγή !

Καὶ ἀπὸ τότ' ἡ ἀπονη χελώνα ἔχει γίνει,
σέρνεται στὴ γῆ !

11—Πᾶνε στὴν τρίτη κόρη μου νάρθη νὰ μὲ κοιτάξῃ,
καὶ δὲν ἡμπορῶ !

Πρὸν ἐπιστρέψῃ καὶ τῆς πῆ, ἡ κόρ· εἶχε προφθάξει.
Εἶχε αὐτὴ καιρό ;

12—Γιατί στὰ χέρια, κόρη μου, στὰ δάχτυλα ζυμάρι,
κι' ἀλευρα ἐδῶ ;

— Ἔζύμωνα, μαννούλα μου, μὰ εἰδησ' ἔχω πάρει
κι' ἥρθα νὰ σὲ ἴδω.

13—Ἀνθόσκονη τ' ἀλεύρι σου, κι' ἡ σκάφη σου κυψέλη !
Ηὔρες τὸν καιρό !

Στὸ βίο σου νὰ γίνεται ὅ, τι κι' ἀν πιάνης μέλι,
μέλι γλυκερό !

14 Λαλεῖ, καὶ μὲ χαμόγελο ἀποκοιμιέτ' ἐκείνη
γιὰ παντοτινά.

Καὶ ἀπὸ τότε μέλισσα ἡ κόρη της ἐγίνη
καὶ καλοπερղᾶ.

15 Γυρνᾶ σ' ὅλα τὰ λούλουδα, εἰς ὅλα τ' ἄνθη μπαίνει
μ' εὔθυμη ψυχή.

Κι' ἀπ' ὅλα 'ναι τὰ πλάσματα ἡ πιὸ εὔλογη μένη
διὰ τὴν εὐχή.

•Ο χάρος.

Δημῶδες (τῆς Ρόδου).

‘Ο Χάρος μαῦραν ἔβαλε, μαῦρα κοντάρια πιάνει,
μαῦρ’ ἄλιγον καβυλικῷ κι’ εἰς τὸ κυνήι βγαίνει.

Σὰ σύννεφον κιτέβαινεν καὶ σὰν ἀτὸς ἐπέτα.

Σὲ κυπαρίσσι φουντωτὸν τὸ ἄλιγόν του δένει,
κι’ αὐτὸς στὴ μαρμαροπηὴν πααίνει καὶ καθίζει. 5

“Οτοιος ἐπέργναν ἀπὸ κεῖ φεύγει κονταρεμένος,
κι’ ὅσο νὰ πάῃ σπίτιν του βρίσκονταν πεθαμένος.

Στὸ σκίσμαν τοῦ μεσημεριοῦ δέξου ’να παλικάρι
μονοκλωνοκυπάρισσον, τῆς μάννας του καμάρι
ἔβιλεν τάβλαν* νὰ γευτῇ πάνω στὰ χορταράκια. 10
διπλοποδιάζει κατὰ γῆς, φωνάζει καὶ τὸ Χάρο.

— Κόπιασε, ξένε, νὰ γευτῆς, νὰ φᾶς ἐφτὸν* περδίκιν,
νὰ φᾶς ψωμὶν ἐφτάζυμον κι’ ἀφράτον παξιμάδιν,
νὰ πιῆς κι’ ἐφτὰ χρονῶν κρασίν, Χάρον νὰ μὴ φοβᾶσαι». 15
Κι’ ὁ Χάρος δηνταν τάκουσεν πολλὰ τοῦ κακοφάνη,

μιὰν κονταριὰν φαρμακερὴν κατάκαρδα τὸ δίει.

Πάει ὁ νιὸς στὸ σπίτιν του φωνάλαλος καὶ πέφτει,
κι’ ἡ μάννα του φέρνει γιατροὺς τὴν κονταριὰν νὰ γιάνη.

Στοῦ Χάρου τὶς λαβωματιὲς βιτάνια δὲν χωροῦσι,
μηὲ γιατροὶ προφταίνουσι, μη’ ἄγιοι βοηθοῦσι. 20

•Η Γοργόνα.

Γεωργίου Δροσίνη.

Μέσ’ στὸ πλατὺ τὸ πέλαγος καράβι ταξιδεύει. 1

Τριγύρω νύχτ’ ἀπλώνεται.

Καὶ μὲ τὸ ἀγέρι ποὺ ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαιδεύει
τὸ μπρίκι* τὸ ἀσπροφόρετο κουνιέται, ἀργοσαλεύει,
σὰ νύφη ποὺ ὅλο καὶ λυγῆ καὶ γλυκοκαμαρώνεται,

- 2 Μὰ ξάφνω, σὰν νὰ κάρφωσε σ' ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιάλι
τὶς δυό του ἄγκυρες μαζί,
τὸ μπρόκι στέκει, καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἀγριωπὸ κεφάλι.
«Ο βασιλιᾶς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε, γιὰ ζῆ;»
- 3 Βροντολογεῖ τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει*
μὲ τὴν ψαρίσια της οὐρά,
καὶ τὸ γυναικειὸ της αὐτὶ ἀπόκριση γυρεύει.
«Ο βασιλιᾶς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμο βασιλεύει!
δὲ ναύτης ἀποκρίνεται· «Ζωὴ νᾶχης, κυρά!»
- 4 Ἀλίμυνο ἀν τῆς ἔλεγε πὼς εἶναι πεθαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά!
Εὔθὺς τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ δὲ ναύτης δὲ καημένος
μαζὶ μὲ τὸ καράβι του θὰ βούλιαζε πνιγμένος,
καὶ ἡ Γοργόνα θᾶργκιζε νὰ κλαίῃ τὸ βασιλιᾶ!
- 5 Μὰ τώρα ποῦμαθε πὼς ζῆ, τὴν ɔψη της ἀλλάζει
καὶ μ' ὁμορφιὲς στολίζεται.
γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει,
μὲ δυὸ ματάκια δλόγλυκα τριγύρω της κοιτάζει
κι' ἀπ' τὰ ξανθά της τὰ μαλλιὰ τὸ πέλαγος φωτίζεται.
- 6 Τὸ μπρόκι πάλι ξεκινᾷ καὶ σιγαλὰ ἀρμενίζει
στὴ θάλασσα τὴ γαλανή.
Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰ γλάρος φτερουγίζει.
λύρα κρατάει δλόγρυση καὶ παιζοντας ἀρχίζει
νὰ τραγουδῇ στὸ πέλαγος μ' οὐράνια φωνή.

1884.

Γ'. ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

Οξι δύο πτωχοί.

Γεωργίου Δροσίνη.

Σὲ μιὰ γωνιὰ περαστικὴ 1
γέρος πτωχὸς ἔχει καθίσει.

Κόσμος πολὺς περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ
καὶ ἵσως θὰ τὸν ἐλεήσῃ
καμμιὰ ψυχὴ ποὺ ἔχει μάθει
νὰ συμπονῇ τὰ ξένα πάθη.

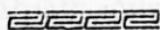
Σὲ λίγο, ὅλος προσοχὴ 2
ἔφερ ἔκει τὰ βήματά του
κι' ἄλλος πτωχός.—Τὸν δυστυχῆ !
μὲ ὅλη τὴν νεότητά του
ἔχει στὸ φῶς του μαύρη σκέπη :
εἶναι τυφλός, τυφλὸς—δὲν βλέπει !

"Αχ ! Τί ζευγάρι θλιβερό ! 3
Τὰ νιᾶτα τὰ δυστυχισμένα
κι' ἀπὸ τὸν ἄγριο καιρὸ
τὰ γηρατειὰ τὰ μαραμμένα
βλέπει ἔκει ὅποιος περνάει
νὰ ζητιανεύουν πλάι πλάι.

"Ομως καθεὶς τὰ γηρατειὰ 4
τὰ χιονοσκέπαστα λυπᾶται.
στὸ γέρο δύχνουν μιὰ ματιὰ
καὶ τὸν λεοῦνε οἱ διαβάται.
μὰ οὕτε ἔνας τους δὲν δίνει
καὶ στὸν τυφλὸν ἐλεημοσύνη.

- 5 Μὲ πονεμένη τὴν καρδιὰ
ἀνασηκώνεται νὰ πάγη...
"Αχ! Θὰ περάσῃ τὴ βραδιὰ
καὶ σήμερα χωρὶς νὰ φάγη...
— γι' αὐτὸ τοὺς ἄλλους τί τοὺς νοιάζει! —
καὶ ὁ τυφλὸς ἀναστενάζει..."
- 6 Μὰ ἔξαφνα, κάποιος ζητᾶ
μέσ' στὴν παλάμη νὰ τοῦ δώσῃ,
χρήματα λίγα μ' ἀρκετὰ
ἔνα ψωμὶ γιὰ νὰ πληρώσῃ
· Σοῦ εὔχετ' ἡ φτωχὴ καρδιά μου
τιμὲς καὶ δόξες, ἀρχοντά μου!"
- 7 εἶπεν ἐκεῖνος, ἐπειδὴ
τυφλὸς ποὺ ἦτο δὲν μποροῦσε
μὲ δάκρυα χαρᾶς νὰ ίδῃ
πῶς σπλαγχνικὰ τὸν ἐλεοῦσε
ὅ γέρος, ἐλεώντας πάλι,
καθὼς τὸν ἐλεήσαν ἄλλοι.

1881.

2. ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΑ

·Ποθηκατ.

G. M. Βιζυηνοῦ.

1

"Οπου θαριέται γιὰ καλὸ
καὶ δίχως δοιάκι ἀνοίγεται,
τὸν βρίσκ' ἡ μπόρα στὸ γιαλό,
καὶ ναυαγεῖ καὶ πνίγεται.

2

"Οπου σκαρώνει μιὰ φωλιὰ
σ' ἐν' ἀστατο κοτρῶνι,
πρὶν ἡ καθίση μιὰ σταλιά,
γυρνᾶ καὶ τὸν πλακώνει.

3

"Οπου γλιστρήσῃ, ἂν πιασμῆ
στῶν ἀλλωνῶν τὴν ἀνθρωπιά,
ἢ τὸν σκουντήσουν νὰ χαθῇ,
νὰ μὴν δρόμοπατήσῃ πιά.

4

Χαρά στον, ποὺ δὲν ἀρμενᾶ,
κι' ἔχει στεριό τὸ σπίτι του·
κι' ούδε τὸν ξένο προσκυνᾶ,
ούδε τὸν συντοπίτη του !

1885.

Ἐπόπτευε τὸν πονηρό.

I. Βηλαρᾶ.

Σὲ κάθε μέρος καὶ καιρὸ
ὑπόπτευε τὸν πονηρό·
μ' αὐτὸν ποτέ σου ἀν φιλιωθῆς,
στὸ ὕστερο θὰ ξημιωθῆς,
γιατὶ τὸ ἔχει φυσικὸ
νὰ κάνῃ πάντοτε κακό.

1827.

3. ΜΥΘΟΙ.

·Ο ήλιος καὶ ὁ ἀέρας·

Γεωργίου Δροσίνη.

·Ο Ἀέρας θύμωσε
μὲ τὸν Ἡλιο μάλωσε.

·Ο Ἀέρας ἔλεγε:
— Εἰμαι δυνατώτερος!
Καὶ ὁ Ἡλιος ἔλεγε:
— Σὲ περνῶ στὴ δύναμη!

5

·Ἐνας γέρος γεωργός
μὲ τὴ μαύρη κάπα του
στὸ χωράφι πήγαινε.

10

·Ο Ἀέρας λάλησε:
— Ὁποιος ἔχει δύναμη
παίρνει ἀπὸ τὸ γέροντα
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του!

15

Φύσησε, ξεφύσησε,
ἔσκασε στὸ φύσημα.
·Αδικος ὁ κόπος του·
κρύωσεν δὲ γέροντας
καὶ διπλὰ τυλίχτηκε
στὴ χονδρὴ τὴν κάπα του.

20

Καὶ ὁ Ἡλιος λάλησε:
— Ὁποιος ἔχει δύναμη
παίρνει ἀπὸ τὸ γέροντα
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του!
·Εφεξεν δλόλαμπρος,
καλωσύνη σκόρπισεν·
ἔβγαλεν δὲ γέροντας
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του.

25

Πάλι ξαναλάλησε :

“Ακουσε καὶ μάθε το :

σὲ περνῶ στὴ δύναμη

30

γιατὶ πᾶς μὲ τὸ κακό,

κι ἐγὼ πάω μὲ τὸ καλό !

1890.

Τὸ βουθάλε καὶ τὸ κουνούπι.

Γ. Ζουφρέ.

Ἐνα κουνούπι στοῦ βωδιοῦ τὸ κέρατο καθότανε,
καὶ σὰν καλοτραγούδησε, νὰ φύγῃ ἑτοιμαζότανε·

«Μὲ συμπαθῆς, σὲ κούρασα», τοῦ εἶπε, «φεύγω τώρα».

Κι εἰρωνικὰ τάπήντησε τὸ βῶδι : «Τόσην ὡρα
οὕτε σὰν ἥρθες σ' ἔννιωσα, οὕτε ποὺ φεύγεις. Γειά σου !»
Μὰ τὸ κουνούπι ἐθύμωσε: «Ἐτσι εἶσαι ;», τοῦπε, «στάσου !»
Τὸ λόγο του δὲν τέλειωσε καὶ μέσ' στ' αὐτί του ἐχάμηκε
καὶ τόσο τόνε ζούρλανε, ποὺ δ βούβαλος τρελλάμηκε.

1906.

Συμβουλή.

Ἀνδρέου Δασκαράτου.

Εἶπε μιὰ νύχτα ὁ τσίντσικας τοῦ γρύλλου :

—Δὲν πᾶς καὶ σύ, καημένε, νὰ ἡσυχάσῃς,

ποὺ δλοι κοιμῶνται, κι εἶσαι σὺ μονάχος

ὅποὺ περνᾶς τὴ νύχτα τραγουδῶντας ;

“Ἄσωτε, ἀσώτου τέκνο, ποὺ ἀσωτεύεις

5

ἔναν πολύτιμο καιρό, ποὺ ἡμπόρειες

νὰν τὸν οἰκονομῆς γιὰ νὰ κοιμᾶσαι !

—Ναί, λέει ὁ γρύλλος, ίσια κουβεντιάζεις.

λέεις τὴν ἀλήθεια καὶ θαυμάζω μόνον

10 πῶς, τσίντσικας ἔσύ, μιλεῖς γιὰ γνώση,
γιὰ οἰκονομία καιροῦ, καὶ γιὰ ἡσυχία!
Δὲν εἶσαι σύ, ποὺ δλημερίς, στὸν ἵσκιο
ἔνδος πράσινου δέντρου, τριζονίζεις
τραγούδια βαρετὰ καὶ δίχως τέλος;
15 καὶ κουφαίνεις τοὺς κάμπους; καὶ ἀλαλιάζεις*
τοὺς ἐργάτες ποὺ κάνουν τὴ δουλειά τους;
κι' ἔσπατάλλησες πάντα τὸν καιρό σου
τραγουδῶντας ἀμέριμνα δλη μέρα;
Πῶς ἥλθες τώρα ἀπάνου ὅχ* τὸ κλαρί σου
20 νὰ διδάξῃς ἐμᾶς σιωπή, ἡσυχία,
οἰκονομία καιροῦ, φρόνηση, γνώση;

“Ω τσίντσικά μου! καὶ συμπάθησέ με,
συμπάθησέ με, στὸ λέω πάλε, μά...
θέλεις νᾶχης δικαίωμα νὰ δριμηεύῃς;
25 Κάνε σὺ πρῶτος ὅσα συμβουλεύεις.

1850.

Πίννα* καὶ γαρίδα.

Γιάννη Περγιαλίτη.

“Η πίννα, ἀκίνητη, τυφλή,
διπλὸ καυκί*, ποὺ ἀνοιγοκλεῖ,
λέει σὲ γαρίδα: «Στὸ βυθὸ
δὲν ἔχω ἡ δύστυχη βοηθό·
5 πίννα, ἀπὸ πεῖνα θὰ χαθῶ!»
«Νὰ βρῶ μαννούλας ἀγκαλιά
μέσ’ στοῦ καυκιοῦ σου τὴ φωλιά
μὲν ἀφήνεις, κι' ἔτσι οἱ δυὸ μαζὶ¹
μιὰ γιὰ τὴν ἄλλην νὰ ζῆ;

10 Γύρω περίγυρά σου ἐγὼ
φαγάκι θὰ σοῦ κυνηγῶ.

κι' δπου τῆς θάλασσας θεριὸ
θωρῷ—καβούρα ἡ κοκοβιό—,
θὰ σὲ τσιμπῶ γιὰ νὰ σφαλῆς,
μέσ' στὸ καυκί σου σὰν μὲ κλεῖς».

15

Κι' ἔτσι ἀπὸ τότε μαζὶ οἱ δυὸ^ς
ξέννοιαχτες, ζοῦνε στὰ νερά,
πάντα μ' ἀγάπη καὶ χαρά.

1908.

Τὰ δυὸ θνεά.

Πιάννη Περγιαλίτη.

Καινούργια καὶ τὰ δυὸ θνεά·
μὰ τὸ ἔνα στὸ ἀροτρό του
σκουριάζοντας, σὲ μὰ γωνιὰ
περνοῦσε τὸν καιρό του.

1

Μ' ἀπ' τὴ δουλειὰ τὸ πρῶτο θνὲ^ς
μὲ τὸ γεωργὸ γυρίζει.

2

Καὶ μὲ τὴν ὅψη του στιλπνὴ
λαμποκοπάει, σπιθίζει.

Τοῦ λέει τότε τὸ ὄκνηρὸ
στὸν τοῦχο ἀκουμπισμένο·
«πῶς εἶσαι τόσο λαμπερό,
σὰν νὰ εἶσαι ἀσημωμένο;

3

Μήπως δὲν ἥσουνε καὶ σὺ
μὲ σίδερο πλασμένο;

4

Ποιά Μοῖρα τάχατες, χρυσῆ,
σ' εὐρῆκε σκουριασμένο,

καὶ στὴ χρυσῆ της ἀγκαλιὰ
σοῦδωκε τέτοιο χρῶμα;»

5

«Τὴ λὲν τὴ Μοῖρά μου Δουλειὰ
τὴν ἀγκαλιά της Χῶμα».

1910.

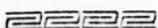
4. ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ.

Αεξέγοεφος.

Διονυσίου Σολωμοῦ.

Τὸ πρῶτό μου εἶν' ἀναίσθητο, τὸ δεύτερο δὲν εἶναι.
Δίχως τὸ πᾶν ἄν λειτουργῆς, καλὲ παπᾶ μου, κρῖνε.

1859.

Β'. ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ι. ΚΥΡΙΩΣ ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

Α' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ.

Νανούρεσματα.

Δημόδη.

1

Κοιμᾶται ὁ "Υπνος στὰ βουνά καὶ ἡ πέρδικα στὰ δάση·
κοιμᾶται τὸ παιδάκι μου τὸν ὑπνον νὰ χορτάσῃ
καὶ τὸ πρωΐ νὰ σηκωθῇ, καὶ πάλι νὰ νυστάξῃ.

2

Παιδάκι μου, στὴν κούνια σου τρία δέντρα θὰ φυτέψω·
τδνα νὰ λέσι μυρσινιά, τἄλλο νὰ λέσι δάφνη·
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο τριανταφυλλιὰ μὲ τάνθη.
Νὰ σειῇ ἀνεμος τὴ μυρσινιὰ καὶ ἡ μυρσινιὰ τὴ δάφνη
καὶ ἡ δάφνη τὴν τριανταφυλλιὰ νὰ σὲ διατίξουν τάνθη.

3

Νὰ μοῦ τὸ πάρης, "Υπνε μου, τρεῖς βίγλες*" θὰ τοῦ βάλω,
τρεῖς βίγλες, τρεῖς βιγλάτορες*, κι' οἱ τρεῖς ἀντρειωμένοι·
Βάλλω τὸν "Ηλιο στὰ βουνά, τὸν ἀετὸ στοὺς κάμπους,
τὸν κὺρο Βοριᾶ τὸ δροσερὸ ἀνάμεσα πελάγου.

‘Ο Ἡλιος ἔβασίλεψεν, δ ἀετὸς ἀποκοιμήθη, 5
κι’ δ κὺρος Βοριᾶς δροσερὸς στῆς μάννας του πηγαίνει.
«Γυιέ μ’, πούσουν χτές, πούσουν προχτές, πούσουν τὴν ἄλλη
[νύχτα;

Μήνα μὲ τάστρι μάλωνες, μήνα μὲ τὸ φεγγάρι,
μήνα μὲ τὸν αὐγερινό, πούμεστ’ ἀγαπημένοι;
— Μήτε μὲ τάστρι μάλωνα, μήτε μὲ τὸ φεγγάρι, 10
μήτε μὲ τὸν αὐγερινὸν δπούστ’ ἀγαπημένοι·
χρυσὸν ὑγιὸν ἐβίγλιξα* στὴν ἀργυρή του κούνια».

•Αποχαιρετισμός.

Δημᾶδες.

Τέσσερες τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ, ἀφήνω καληνύχτα,
καὶ πέστε τῆς μητέρας μου, δὲν ἔρχουμαι ἄλλη νύχτα·
καὶ πέστε τοῦ πατέρα μου, δὲν ἔρχουμαι ἄλλη νύχτα·
καὶ πέστε στὰ παιδάκια μου, δὲν ἔρχουμαι ἄλλη νύχτα.

Κι’ ἂς βάψουν τὰ παράθυρα μαῦρα, κατακαημένα, 5
τὶ πλιὰ στὸν κόσμο τούτον δὲ θὰ μὲ ίδοῦν ἐμένα.
Φεύγω ἀπ’ τὸν κόσμο τούτον, καὶ πάω στὸν κάτω κόσμο·
πάω στῆς Ἀρνας* τὰ βουνά, στῆς Ἀρνησιᾶς τοὺς κάμπους,
ποὺ ἀρνιέται ἡ μάννα τὸ παιδί καὶ τὸ παιδί τὴ μάννα·
ποὺ ἔκει συδυὸ δὲν κάθουνται, συντρεῖς δὲν κουβεντιάζουν, 10
κι’ ἔνας νεκρὸς τὸν ἄλλονε δὲ βλέπει, δὲ γνωρίζει.

Μὸν τὴ Λαμπρίτσα θὲ νάρθη μὲ τὰ χελιδονάκια
νὰ φτιάσω τὴ φωλίτσα μου στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μας,
νὰ ίδω ποιός θὰ μὲ θλίβεται καὶ ποιός θὰ μὲ λυπᾶται:
Θὰ μὲ λυπᾶται ἡ μάννα μου, ἡ πολυαγαπημένη; 15
Θὰ μὲ λυπᾶται ὁ κύρης μου, ὁ πολυαγαπημένος;
Θὰ μὲ λυποῦνται τὰ παιδιά, τὰ πολυαγαπημένα;

Μάννα.

Γεωργίου Μαρτινέλη.

- 1 Μάννα κράζει τὸ παιδάκι,
μάννα ὁ νιὸς καὶ μάννα ὁ γέρος,
μάννα ἀκοῦς εἰς κάθε μέρος...
ᾶ, τί ὅνομα γλυκό !
- 2 Τὴ χαρὰ σου καὶ τὴ λύπη
μὲ τὴ μάννα τῇ μοιράζεις,
ποθητὰ τὴν ἀγκαλιάζεις,
δὲν τῆς κρύβεις μυστικό.
- 3 Εἰς τὸν κόσμον ἄλλο πλάσμα
δὲν θὰ βρῆς νὰ σὲ μαντεύῃ
σὰν τὴ μάννα ποὺ λατρεύει,
σὰν τὴ μάννα ποὺ πονεῖ.
- 4 Τὴν ὑγειά της, τὴ ζωή της,
δλα ἡ μάννα τ' ἀψηφάει
γιὰ τὸ τέκνο π' ἀγαπάει,
γιὰ τὸ τέκνο ποὺ φιλεῖ.
- 5 "Οπου τρέχεις, πάντα ἡ μάννα
μὲ τὸ νοῦ σὲ συντροφεύει,
σὲ προσμένει, σὲ γυρεύει,
μ' ἀνυπόμονη καρδιά.
- 6 Κι' ἀν σκληρὸς ἐσὺ φαρμάκια
τὴν ποτίζης τὴν καημένη,
πάντα ἡ μάννα σ' ἀπανταίνει
μὲ τὰ δλόθερμα φιλιά.

Δυστυχής δποιος τὴν χάνει !
δ καημὸς εἶναι μεγάλος.
Σὰν τὴ μάννα δὲν εἶναι ἄλλος
εἰς τὸν κόσμο θησαυρός.

7

Κι' δποιος μάννα πλιὰ δὲν ἔχει
μάννα κράζει στ' ὄνειρό του,
πάντα μάννα στὸν καημό του
εἶν' δ μόνος στεναγμός.

8

1890.

•Ο πόνος τῆς μάννας.

Z. Παπανικού.

Όταν τῆς πῆραν τὴ φωλιὰ
μὲ τὰ μικρά της τὰ πουλιά,
σὲ μαῦρο ἀρχίνησε κλαδὶ¹
πολὺ πικρὰ νὰ κελαηδῇ :
«τιριτιτὶο τιριτιτὶο !»
κι' ἀκούστηκεν ώς τὸ Θεό.

1

Φεύγει δ μικρὸς δ κυνηγός,
ποὺ τὰ πουλάκια της κρατᾷ,
μὰ ἔφτασεν ἄγγελος γοργὸς
ἔδω στὴ γῆ καὶ τὸν ζητᾶ·
«Τιριτιτὶο τιριτιτὶο !»
«Παιδάκι ἄσπλαχνο, ἔλα ἔδω.

2

- 3 Καθὼς ἐπῆρες τὰ μικρὰ
ἔτσι κι' ἐγώ θενὰ σὲ πάρω.
Γιὰ στάσου νὰ σὲ πάω στὸ Χάρο,
νὰ κλάψῃ ἡ μάννα σου πικρά».«Τιριτιτὶο τιριτιτὶο!»
«Τίνος παράπονο εἶν' αὐτό;»
- 4 Τρέμει σὰ φύλλο τὸ παιδί,
πέφτει στὰ γόνατα καὶ κλαίει.
«Τὴ μάννα μου λυπήσου» λέει.
Καὶ τὸ πουλάκι ἀπ' τὸ κλαδί:
«Τιριτιτὶο τιριτιτὶο!
μάννα δὲν ἥμουνα κι' ἐγώ;»
- 5 'Ο ἄγγελος παίρνει τὰ μικρὰ
καὶ μὲ τὴ θεία του καλωσύνη
σ' ὀλάνθιστο κλαρὶ τ' ἀφήνει,
ἐκεὶ στὴ μάννα τους κοντά.
•Τιριτιτὶο! τιριτιτὶο!»
κι' ἐκείνη κελαηδεῖ στὸ Θεό.
- 6 •Μιὰ χάρη, Θέ μου, σοῦ ζητῶ.
τῆς μάννας του νὰ μὴν πεθάνῃ!
Μὴν τὸ παιδέψης ἄλλο, φτάνει.
κι' ἀς μούκαμε πολὺ κακό.
Τιριτιτὶο! τιριτιτὶο!
Ξέρω ἀπ' τῆς μάννας τὸν καημό».

1920.

Στὰ παιδάκια μου.

Ἄριστομένους Προβελεγγίου.

Σημείωσις: Τὸ ποίημα ἐγράφη ὅταν τὰ ὄρφανὰ μητρὸς τέχνα τοῦ ποιητοῦ παρέλαβεν ἵνα ἀναθρέψῃ ἡ φιλόστοργος θεία των, καὶ ὁ ποιητὴς ἔμεινε μόνος ἐν Σίφνῳ.

1

὾Ω γέλοια ἀσημένια
καὶ ϕόδινα χείλη,
ὦ μάτια γεμᾶτα
μὲ λάμψη τ' Ἀπρίλη.

2

὾Ω τρυφερὰ χεράκια
στὸ λαιμό μου γύρω,
καὶ γλυκὰ λογάκια
δλο δροσιὰ καὶ μῆρο.

3

Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε πάλι
στὴ φωλιὰ τὴν πρώτη,
καὶ φέρτε μου τὴ χάρη
καὶ φέρτε μου τὴ νιότη.

4

Γιατὶ ἄνοιγε ἡ ψυχή μου
σιμά σας, ὦ χαριτωμένα,
στὰ παιδικὰ φτερά σας
μ' ἐπαίρνατε κι' ἔμένα.

“Ο, τι ώραιον εἶχα
μέσ’ στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη
τὸ πήρατε μαζί σας,
ἔστείρεψε κι’ ἔχαθη.

5

Δὲν κελαηδεῖ σὰν πρῶτα
τῶν τραγουδιῶν μου ἡ βρύση.
·Ἡ μοναξιὰ κι’ ἡ λύπη
τώρα τὴν ἔχούν κλείσει.

6

“Ολα γιὰ σᾶς μὲ πόνο,
ὅλα ςωτοῦν, νομίζω,
τὰ δέντρα, τὰ πουλάκια,
καὶ μυστικὰ δακρύζω.

7

‘Ἐλᾶτε ν’ ἀντηχήση,
ἀπ’ τὰ φαιδρά σας γέλοια
τὸ πατρικό σας σπίτι
ἀπ’ τὰ βαθιὰ θεμέλια.

9

Καὶ κάποιο, κάποιο πνεῦμα
προγόνου νὰ ξυπνήσῃ
καὶ μὲ στοργὴν ἀγία
κρυφὰ νὰ σᾶς βλογήσῃ.

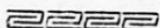
1900.

Νανούρισμα.

‘Αλεξάνδρου ‘Ρ. Ραγκαβῆ.

- 1 Νανά, κοιμήσου, γλυκὸ πουλάκι μου.
Κοιμοῦνται οἱ ἄνεμοι στὰ βουνά.
Στὰ δυό σου μάτια ὁ ὑπνος κάθισε,
καὶ μ' ἔνα φίλημα τὰ σφαλνᾶ.
- 2 Θενὰ κατέβουν τὰ χρυσᾶ ὄνειρα
νὰ σὲ σηκώσουν μὲ τὰ πτερά,
καὶ νὰ σὲ φέρουν στὲς κρύες βρύσες τους,
καὶ στὰ λειβάδια τὰ δροσερά.
- 3 Νὰ διῆς τὰ λάφια πῶς τρέχουν γρήγορα,
τ' ἀρνάκια εῦμορφα πῶς πηδοῦν,
πῶς μουρμουρίζουν ν' ἀκοῦς τὰ ἔλατα,
καὶ τ' ἀηδονάκια πῶς κελαηδοῦν.
- 4 Θὰ σὲ πλαγιάσουν σὲ τριαντάφυλλα
καὶ σὲ μυρδῖνες θὰ σὲ κυλοῦν.
Αἱ γλυκὲς αὔρες θὰ παιζουν γύρω σου,
καὶ τὰ μαλλάκια σου θὰ φιλοῦν.
- 5 Καὶ στὰ λουλούδια πὸν φέρν' ἥ ἄνοιξις
μὲ πεταλοῦδες θενὰ πετᾶς,
μὲ τὴ δροσιά τους θενὰ ποτίζεσαι,
στὲς εὐωδίες τους θὰ βουτᾶς.
- 6 Καὶ μέσ' στὰ κρῖνα τὸ γλυκοφίλημα
ἐνὸς ἀγγέλου θὰ σὲ ξυπνᾶ.
Κοιμήσου τώρα. Ὁ ὑπνος τρέφει σε.
Κοιμοῦ, πουλί μου, νανά, νανά.

1874.

Β' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ

Οἱ χωρειανοί.

Γεωργίου Ἀθάνα.

“Ολοι μας γνωριζόμαστε ἀπὸ ἀνήλικα παιδιά·
μὲ τὸ μικρό του τένομα ἔνας τὸν ἄλλον κράζει·
στὰ μυστικά μας δὲ μπορεῖ νὰ βάλουμε κλειδιά,
ξέρει καθένας στ' ἄλλουνοῦ τὰ μάτια νὰ διαβάζῃ.

Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα μοιράζουμε νερὰ
καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζουμε καθεὶς μὲ τὴν ἀράδα,
ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ θλίψη καὶ χαρά·
γιὰ βρέχει σ' δῆλο τὸ χωριό, γιὰ σ' δῆλο εἶναι λιακάδα!

Γάμος; Ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ καὶ γέλιο τὸ χωριό
κι' ἀνιιλαλεῖ τὸ νυφικὸ τραγούδι πέρα ώς πέρα.
Θάνατος; “Ολοι θλιβεροί, κι' ἀπ' τὸ καμπαναριό
κατάμαυρο ἡ καμπάνα μας τὸν βάφει τὸν ἀγέρα.

Διάπλατα τὶς ὁξώπορτες ἡ καλωσύνη ἀνοῖ*
καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανοῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν τροῦπα*,
κι' ὅποιος περάσῃ κι' ὅποιος μπῆ, γιορτή—καθημερνή,
θὰ βρῆ στρωμένον καναπέ, θὰ βρῆ γλυκὸ στὴν κούπα.

Χώρια ἀπ' τὶς ἔγνοιες τῆς ζωῆς, τοὺς χάρους τοὺς πικρούς,
μέσ' στὶς καρδιές μας ἔχουμε παντοτεινὸν Ἀπρύλη—
κι' ὅσες τσουκνίδες βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγροὺς
έκεī ξεμοναχιάζονται πνιγτὲς στὸ χαμομήλι...

1919.

Τὸ σπέτε μου.

Κωστή Παλαμᾶ.

- 1 Θέλω νὰ χτίσω ἔνα σπιτάκι
στὴ μοναξιὰ καὶ στὴ σιωπή·
ξέρω μιὰ πράσινη ὁαχούλα·
δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.
- 2 Ξέρω στὴ χώρα τὴ μεγάλη
τὸν πλούσιο δρόμο τὸν πλατὺν
μὲ τὰ παλάτια καὶ τοὺς κήπους·
δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.
- 3 Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι·
δλο τὸ κῦμα τὸ φιλεῖ,
κρινόσπαρτ' εἶναι ἡ ἀμμουδιά του·
δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.
- 4 Ἀτέλειωτη τραυάει μιὰ στράτα*,
σκίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
σκληρὰ τὴ δέρνει τ' ἀγριοκαίρι
κι' ὁ λίβας* τὴ χτυπᾷ.
- 5 Μιὰ στράτα χιλιοπατημένη
τὸν καβαλάρη νηστικό,
τὸν πεζοδρόμο διψασμένο
θάφτει στὸν κουρνιαχτό*.
- 6 Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θὰ χτίσω
μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αὐλή·
πάντα ἡ γωνιά του θὰ καπνίζῃ,
κι' ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

1913.

Γ' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η Ματρές.

Δημ. Βικέλα.

Μὴ πράσινοι παντοῦ δὲν εἶν' οἱ κάμποι ; 1
 κι' ἡ θάλασσα δὲν εἶναι γαλανή ;
 Παντοῦ ὁ ἴδιος ἥλιος μὴ δὲν λάμπει ;
 "Ιδιοι παντοῦ δὲν εἶν' οἱ οὐρανοί ;

Γιατὶ κανείς, δταν ἔενιτευθῆ, 2
 —ἄφοῦ στὴν ἴδια γῇ παντοῦ πλανᾶται—
 γιατὶ μιὰ μόνη γῆς γωνιὰ ποθεῖ ;
 γιατί, ὅπου κι' ἀν πάγη, τὴν θυμᾶται ;

1899.

Εἰς τὰς σκιάς ἀγνώστων ἡρώων.

Ἀχιλλέως Παράσκου.

1

Γνωρίζουν δτι ἄγνωστοι θὰ πέσωσι· γνωρίζουν
 δτι τῆς λήθης ἡ ψυχρὰ τοὺς ἀναμένει κλίνη,
 καὶ δύως εἰς τὸν θάνατον ἀτάραχοι βαδίζουν.
 Δὲν πολεμοῦν ὑπὲρ αὗτῶν οὐδέποτε Ἐκεῖνοι !
 Αὔτοὶ τὴν πεῖναν, τὰς πληγάς, τὸ μνῆμα, τὴν σκοτίαν,
 καὶ ἄλλοι, ἄλλοι εἰς τὸ φῶς κι' εἰς τὴν ἀθανασίαν !

2

Ὦ ηρωες ἀγνώριστοι, πεσόντες εἰς τὰ σκότη !
 Ἐὰν ἡ μνήμη λησμονῆ τὴν ἔξοχον θυσίαν,
 ἔκει ἐπάνω τοῦ Θεοῦ τὸ βλέμμα δὲν ὑπνώττει·
 βλέπει τὰ ἔργα, καὶ ποτέ, ποτὲ τὴν ἵστορίαν...
 Ὦ ηρωες ἀγνώριστοι, πεσόντες εἰς τὰ σκότη,
 ἃν εἴσθε κάτω ἔσχατοι, ἐπάνω εἴσθε πρῶτοι ! 1866.

11

Τὸ καριοφέλε.

Ίωάννου Πολέμη.

1

— Τὴν ὅρα ποὺ στὸν οὐρανὸν
δὲ ἥλιος γέρνει, καὶ πηγαίνει
νὰ πέσῃ πίσω ἀπὸ τὸ βουνό,
γιατὶ, γιαγιά μου, δταν σημαίνη
καμπάνα τὸν ἐσπερινό,
καὶ πρὶν ἀκόμα δὲ ἥλιος γείρη,
παίρνεις στὸ χέρι ψυμιατήρι ;

2

— Παίρνω στὸ χέρι ψυμιατὸν
καὶ μοσχολίβανο τοῦ βάζω
κι' ἔτσι μὲν εὐλάβεια τὸ κρατῶ
καὶ πηγαινόρχοντας ψυμιάζω
τὰ είκονίσματα μὲν αὐτό.
Γιατὶ δὲ καμπάνα δταν σημαίνη
ἡ ὅρα εἰν' εὐλογημένη.

3

— Μὰ δὲ ψυμιάζεις μόνο αὐτὰ
ποὺ τὰ φωτίζει τὸ κανδήλι·
μὲ δάχτυλα τρεμουλιαστὰ
ψυμιάζεις καὶ τὸ καριοφύλι
ποὺ τὸ λουρί του τὸ βαστᾶ
ψηλὰ στὸν τοῖχο κρεμασμένο,
παλιό, παλιὸ καὶ σκουριασμένο.

4

— Τὸ καριοφύλι ποὺ ψωρεῖς
ψηλὰ στὸν τοῖχο νὰ σκουριάζῃ,
παιδάκι μου, μὴν ἀπορῆς,
ἄγιο λιβάνι τοῦ ταιριάζει
γιατὶ χωρὶς αὐτά, χωρὶς,
χωρὶς τὸ φλογερό των στόμα,
θάμαστε σκλάβοι, σκλάβοι ἀκόμα.

Μ' αὐτὰ οἱ πατέρες μας, μ' αὐτὰ 5
 στοὺς λόγγους*, στῶν βουνῶν τὶς ὁάχες.
 πολέμησαν χρόνους ἐφτὰ
 σὲ τόσες δοξασμένες μάχες.
 Γι' αὐτὸ κι' ἔμεις μὲ θυμιατά,
 τιμῆς ἀτίμητο σημάδι,
 τὰ λιβανίζουμε τὸ βράδυ.

1910.

Τέ εἰν' ἡ πατρίδα μας.

* a^o ᾧ εἴρω   **Ιωάννου Πολέμη.**

Τί εἰν' ἡ πατρίδα μας; Μὴν εἰν' οἱ κάμποι; 1
 μὴν εἶναι τὸ ἄσπαρτα ψηλὰ βουνά;
 μὴν εἰν' ὁ ἥλιος της ποὺ χρυσολάμπει;
 μὴν εἶναι τὸ ἄστρα της τὰ φωτεινά;

Μὴν εἶναι τὸ ἄσπρα της ψηλὰ παλάτια, 2
 καὶ τὰ σπιτάκια της τὸ ἀραδιαστά;
 μὴν εἶναι οἱ δρόμοι της, τὰ μονοπάτια;
 μὴν εἶναι τὸ ἄνθη της τὰ εύωδιαστά;

Μὴν εἶναι κάθε της ὁηγὸ ἀκρογιάλι 3
 καὶ κάθε χώρα της μὲ τὰ χωριά;
 κάθε νησάκι της ποὺ ἀχνὰ* προβάλλει,
 κάθε της θάλασσα, κάθε στεριά;

Μὴν εἶναι τάχατε τὰ ἔρειπωμένα 4
 ἀρχαῖα μνημεῖα της, χρυσῆ στολὴ
 ποὺ ἡ τέχνη ἐφόρεσε, καὶ τὸ καθένα
 μιὰ δόξα ἀθάνατη ἀντιλαλεῖ;

5 Ολα πατρίδα μας, κι' αὐτὰ κι' ἔκεινα,
καὶ κάτι ποῦχομε μέσ' στὴν καρδιὰ
καὶ λάμπει ἀθώρητο σὰν ἥλιου ἀχτῖνα
καὶ κράζει μέσα μας : ἐμπρός, παιδιά !

1910..

Τὸ τραγούδε τοῦ ξενιτεμένου.

Νικολάου Ἰ. Χατζηδάκη.

- 1 Μιὰ γωνιὰ γνωρίζω ἀγαπημένη,
ποὺ τὸν κόσμον ἔχω πρωτοδεῖ,
ποὺ ζωὴ ἔχω ζήσει εύτυχισμένη,
μιὰ γωνιὰ μικροῦλα ἀγαπημένη,
ποῦζησα μικρὸ κι' ἀθῷο παιδί.
- 2 Πλούσιες χῶρες εἶδα καὶ παλάτια,
μὰ καμμιά, κανένα δὲν ποθῶ·
γλυκὰ δάκρυα μοῦροχονται στὰ μάτια
πλούσιες χῶρες ὅχι καὶ παλάτια,
τὸ χωριό μου μόνο σὰν σκεφθῶ.
- 3 Φτωχικό, μικρό εἶναι χωριουδάκι
καὶ κοιμᾶται μέσα στὰ κλαδιά·
μουρμουρίζει δίπλα του τὸ όυάκι·
φτωχικό, μικρούλι χωριουδάκι,
ποὺ βαθιά ἔχω πάντα στὴν καρδιά.
- 4 Κι' εἰν' ἔνα μικρό, φτωχὸ σπιτάκι,
λάμπει δ ἥλιος πάνω του χρυσός·
κάθε χαροπὸ παραμυράκι
στὸ ἄσπρο μου γενέθλιο μου σπιτάκι·
τόχει ζώσει πράσινος κισσός.

Δυὸς μορφὲς κεῖ μέσ' ἀγαπημένες
— ἔνας γέρος τώρα καὶ μιὰ γριὰ —
κάθονται σκυψτὲς καὶ λυπημένες,
δυὸς μορφὲς γλυκὲς ἀγαπημένες,
γιὰ τὸ γυιό τους ποῦφυγε μακρυά.

5

Πότε θᾶρθης, μέρα εὐλογημένη,
νὰ διχτῶ τρελλὸς στὴν ἀγκαλιὰ
τῶν γλυκῶν γονιῶν μου, ποὺ κλαμένοι,
μὲ χαρὰ στὰ μάτια τους χυμένη,
δὲν θὰ μὲ χορταίνουν στὰ φιλιά ;

6

Ξέρω μιὰ μικρὴ γωνιὰ τοῦ κόσμου,
ποὺ δπού ἄλλοῦ στὰ ξένα κι' ἀν βρευθῶ,
πάντα μαγικιὰ τὴ βλέπω ἐμπρός μου,
μιὰ μικρή, γλυκειὰ γωνιὰ τοῦ κόσμου,
ποὺ μὲ δάκρυα πάντα τὴν ποθῶ.

7

1898.

Δ' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ.

• Ο καλὸς Θεός.

Γεωργίου Μ. Βιζυηνοῦ.

1

2

“Ολα τὰνθη ποὺ προβάλλουν
δταν δ καιρός τους φυάση,
δλα τὰ πουλιὰ ποὺ ψάλλουν
μέσ’ στὰ φυλλωμένα δάση,
δλα δ καλὸς Θεὸς
δ Θεὸς τὰ ἔχει πλάσει.

Τὰ ψηλὰ βυսνὰ ποὺ ζουνε
τάγρια θεριὰ κρυμμένα,
τὰ λιβάδια, ποὺ βοσκοῦνε
τόσ’ ἀρνάκια χαιδεμένα,
δλα δ καλὸς Θεός,
δ Θεὸς τᾶχει πλασμένα.

3

Τὰ ὁνάκια ὃπου χύνουν
τὴ δροσιά τους δράμι-δράμι,
τοὺς ὠκεανοὺς ποὺ πίνουν
κάθε λίμνη καὶ ποτάμι,
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὅ Θεὸς τὰ ἔχει κάμει.

4

Καὶ τὸν ἥλιο, ὃπου χάρη
καὶ ζωὴ σκορπᾷ στὴ φύση,
καὶ τῆς νύχτας τὸ φεγγάρι,
καὶ τάστερια μέσ' στὴν κτίση
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὅ Θεὸς τὰ ἔχει κτίσει.

5

Γι' αὐτὸ πρέπει κάθε στόμα
νὰ τοῦ πέμπῃ εὐγνωμοσύνη,
ἐπειδὴ ψυχὴ καὶ σῶμα
κι' εὔμορφιὰ καὶ γερωσύνη,
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὅ καλὸς Θεὸς τὰ δίνει.

1884.

Ε. ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ.

‘**Η ἄνοιξις.**

‘*Ιωάννου Βηλαρᾶ.*

1

Ἡ γλυκυτάτη ἄνοιξη
μὲ τὸ ἄνθια στολισμένη
ὅδοστεφανωμένη
τῇ γῇ γλυκοτηράει.

2

Κι' ἡ γῇ τῇ χλόῃ ἐντύνεται,
τὰ δάση τῆς ισκιώνουν·
τὰ κρύα χιόνια λειώνουν
ὅ οὐρανὸς γελάει.

3

Τὰ λουλουδάκια βάφουνται,
τὰ πλάγια χρωματίζουν·
κι' ἥδονικὲς φωτίζουν
οἱ δροσερὲς αὐγὲς.

Στὸν ἀγκαθερὸν τριαντάφυλλον
γλυκολαλάει τὸν ἄηδόνι.
τὸν ξένον χελιδόνι
ταιριάζει τὴν φωλιά.

4

Στοὺς κάμπους πλυνσια κι' ἄκοπα 5
σὲ πράσινα λειβάδια
τὰ ζωντανὰ κοπάδια
βελάζουν καὶ πηδᾶν.

Κι' ὁ νιὸς βισκός χαρούμενος 6
ψυσώντας τὴν φλογέρα,
γιομίζει τὸν ἄγέρα
μὲ τραγουδιῶν φωνές...

1827.

• Η νέα.

‘Αγγέλου Βλάχου.

1

Πόσον ἥσυχα κοιμᾶται
καὶ ἡ θάλασσα κι' ἡ γῆ!
Εἰς τὰ δάση μας πλανᾶται
μαυροφόρα ἡ Σιγή.

2

Σιγανὴ καὶ μυρωμένη
πνέει ἡ αὔρα τοῦ βουνοῦ.
ἀπὸ τὸν ἄστρα στολισμένοι
εἴν' οἱ θόλοι τούρανοῦ.

3

Ἐκοιμήθηκε τὸν ἄηδόνι
στὰ δόλοδροσα κλαδιά,
καὶ ὁ ὑπνος καμαρώνει
στὰ κρεββάτια τὰ παιδιά.

4

Κάπου-κάπου ψιυθρίζει
στὸ δυάκι τὸ νερό·
τὸν αἰνέρα διασχίζει
ἔνα σύρμα φωτερό.

5

“Ἄσ κοιμᾶται ὅλη” ἡ πλάσις
καὶ τὸ κῦμα καὶ ἡ γῆ,
ἄς κοιμῶνται αἱ ἐκτάσεις
στοῦ ἀπείρου τὴν σιγή.

6

“Ἐνας ἄγρυπνος τὰ σκέπει
νυκτοφύλαξ κραταιός:
μὲ τὸν ἀνπνον τὰ βλέπει
ὅφθαλμόν του ὁ Θεός.

1888.

Χελεύσμα.

Δημῶδες.

Εἰσαγωγή. "Οπως κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, οὗτω καὶ σήμερον, εἰς μέρη τινὰ τῆς Ἑλλάδος, τὰ παιδιά, ἑορτάζοντα κατὰ τὴν 1ην Μαρτίου τὴν ἐπάνοδον τῆς ἀνοίξεως, περιέρχονται τὰς οἰκίας καὶ τραγουδοῦν τὰ «χελιδονίσματα» ταῦτα. Ὁνομάζονται δὲ οὗτω τὰ τραγούδια αὐτά, διότι τὸ πρῶτον ἐκ τῶν παιδίων χρατεῖ ἔνα φεύγικο χελιδόνι ἐπάνω εἰς τὴν ἄκραν καλάμου ἢ κλάδου δένδρου, καὶ τὸ κινεῖ μὲ μίαν κλωστὴν προσδεδεμένην εἰς αὐτό.

5   Ἡρθεν, ἥρθε ἡ χελιδόνα,
      ἥρθε πάλι ἡ μελιδόνα·
      κάθισε καὶ λάλησε,
      καὶ γλυκὰ κελάδησε:
      «Κὺρο Φλεβάρη φοβερέ,
      βροχερέ καὶ χιονερέ,
      κι' ἀν φλεβίσης, κι' ἀν τζικνίσης*,
      καλοκαίρι θὰ μυρίσης.
      κι' ἀν χιονίσης, κι' ἀν κακίσης,
10   πάλιν ἀνοιξη θ' ἀνθίσης.

15   Θάλασσαν ἐπέρασα,
      τὴ στεριὰ δὲν ξέχασα,
      κύματα κι' ἀν ἔσχισα
      ἔσπειρα, οίκονόμησα.

*Ἐφυγα κι' ἀφῆκα σῦκα
      καὶ Σταυρὸν* καὶ θημωνίτσα.
      Κι' ἥρθα τώρα κι' ηὔρα φύτρα,
      κι' ηὔρα χόρτα, σπάρτα, βλιτρα!
      Βλιτρα, βλίτρα, φύτρα, φύτρα.

Ἔρθ' ὁ Μάρτης ὁ καλὸς
κι' ὁ Ἀπρίλης ὁ γλυκὸς
ἔφθασε, δὲν εἶν' μακρά.
Τὰ πουλάκια κελαηδοῦν,
τὰ δεντράκια φυλλανθοῦν,
τὰ ὄρνιθια νὰ γεννοῦν
ἀρχινοῦν, καὶ νὰ κλωσσοῦν.
Τὰ κοπάδια ἔαρχινοῦν
ν' ἀνεβαίνουν στὰ βουνά,
τὰ κατσίκια νὰ πηδοῦν
καὶ νὰ τρώγουν τὰ κλαδιά.

Σύ, καλὴ νοικοκυρά,
ἔμπα στὸ κελλάρι σου,
φέρε αὐγὰ περδικωτὰ
καὶ πουλιὰ σαρακοστά,
δόσε καὶ μιὰν ὁρνιθίτσα, 35
φέρε καὶ μιὰ κουλουρίτσα.

Μέσα γειά, μέσα χαρά
στὸν ἀφέντη, στὴν κυρά,
στὰ παιδιὰ καὶ στοὺς γονεῖς,
σ' δλους σας τοὺς συγγενεῖς.

Μέσα Μάρτης, ἔξω ψύλλοι,
ἔξ δχτροί, σᾶς τρῶν οἱ σκύλοι.
Μέσα Μάρτης καὶ χαρά,
καὶ χαρὰ καὶ πασχαλιά.
Κι' ἐμεῖς καλῶς σᾶς ηὔραμε
καὶ φέτος καὶ τοῦ χρόνου».

·Ανοιξιάτικη αύγή.

Γεωργίου Δροσίνη.

- 1 Τ' ἄστρα ἐοβήστηκαν· ἡ μέρα
γλυκοφέγγει ντροπαλή·
καὶ στὸν ἔαστερον ἀέρα
κελαηδοῦν κορυδαλοί.
- 2 Γύρω στ' ἄνθη τὰ περίσσια
τῆς λευκῆς ἀγραμπελιᾶς,
φτερουγίζουν τὰ μελίσσια
μὲ τὴν ἐννοια τῆς δουλειᾶς.
- 3 Σὲ χωράφια ἀνθοστρωμένα
καὶ γεμάται χλωρασιὰ
χίλια ἀρνάκια σκορπισμένα
βόσκουν χόρτα καὶ δροσιά.
- 4 Κι' ἀνασαινούντε τὰ δάση
μέσ' στὴ διάπλατη γιορτὴ
ποὺ γιορτάζει δλ' ἡ πλάση
ἀνθισμένη, φτερωτή.

1890.

·Ο λησμονημένος.

Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

- 1 "Ω ! Πῶς ἀνθοῦν τὰ όόδα στὸ περβόλι αὐτό !
'Απ' τοὺς καρποὺς τὰ δένδρα θὰ τσακίσουν !
'Ολοῦθε καταπράσινο, λαχταριστό...
Χαρά στους ὅποὺ τόχουν· θὰ πλουτίσουν.
- 2 Γλυκομιλοῦντε δλοι στὴν περβολαριά,
καὶ διπλοχαιρετοῦν τὸν περβολάρη,
ποὺ σαβουρώνει* στὸ σεντοῦκι του φλωριά.
Χαρά στον ποὺ τὴν κόρη του θὰ πάρῃ.

Μονάχα ἔσένα, γάϊδαρε, δλοι ξεχνοῦν·
οὔτε σὲ λογαριάζουν, οὔτε σὲ πονοῦν,
οὔτε σοῦ συχωρνᾶνε τὸν πατέρα
ποὺ σέρνεις τὸ μαγκάνι νύχτα μέρα.

3

1896.

Τὸ καλοκαίρι.

Κωστή Παλαμᾶ.

1

3

Ο κόσμος λάμπει
σὰν ἔνα ἀστέρι·
βουνὰ καὶ κάμποι,
δένδρα, νερά,
γιορτάζουν πάλι
καθὼς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά.

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπῷ ἔνα χέρι
χάϊδια καὶ πλούτη,
κι ἡ γῆ φορᾷ
σὰ μιὰ πορφύρα.
Ζωῆς πλημμύρα,
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά.

2

4

Φωνοῦλες, γέλοια
φέρνει τ' ἀγέρι
μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιὰ ἀγγελούδια
ψέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά.

Ἡ Φύσις πέρα
ῶ νέοι καὶ γέροι
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.
Ἡ φύσις δλη
σὰν περιβόλι,
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά.

1896.

Τὸ τρυγόνε.

Ιωάννου Πολέμη.

1

"Ολα τὰ πουλιὰ
μ' εὔθυμη λαλιὰ
κελαηδοῦν στὸ λόγγο*.
Μόνο ἔνα πουλὶ¹
θλιβερὰ λαλεῖ
μὲ καημὸ καὶ βόγγο.

3

Κάποια τουφεκιὰ
μαύρη καὶ κακιὰ
ἔπεσε στὴ φτέρη,
κι' ἄφησε νεκρὸ
χάμω τὸ μικρό,
τὸ γλυκό του ταίρι.

2

Τί ἔχει καὶ θρηνεῖ;
Ποιά παντοτινὴ
λύπη τὸ πληγώνει,
τὸ ἔρημο πουλὶ²
ποὺ πικρὰ λαλεῖ
καὶ τὸ λὲν τρυγόνι;

4

"Εξησαν μαζί...
Τώρα μόνο ζῆ
κι' ἔρημο στὸ λόγγο
τὸ φτωχὸ πουλὶ³
ποὺ πικρὰ λαλεῖ
μὲ καημὸ καὶ βόγγο.

1905.

Η καλαιμιά.

Ιωάννου Πολέμη.

1

— Γιατί, παραπονιάρα καλαμιά,
σύσσωμη παραδέρνεσαι στὸ ἄγερι
καὶ βόγγεις μοναχὴ στὴν ἐρημιὰ
σὰ νὰ σὲ ἔερριζώνῃ κάποιο χέρι;

2

Στὴν ἀκροποταμιά, πές μου, γιατί
ξυλιάζει κούφιο κάθε σου καλάμι,
καὶ σκύβει δρμητικὰ σὰν νὰ ζητεῖ
νὰ πέσῃ νὰ πνιγῇ μέσ' στὸ ποτάμι;

Γιατί, ἡ φλογέρα, ἀπὸ δικό σου ἄρμὸν
κι' ἀπὸ τὸ κορμί σου τὸ λιγνὸ κομμένη,
λαλεῖ καὶ κλαίει μὲ πίκρα καὶ καημὸν
κι' δλο μ' ἀναστενάγματ' ἀνασαίνει;

3

— Μὴ μ' ἔρωτᾶς, διαβάτη· εἶναι πικρὴ
ἡ ἐνθύμηση τοῦ πόνου μου τοῦ πρώτου!
Θαρρῶ πῶς βλέπω ἀκόμη ἐκεῖ ἀντικρὺ^ν
τὸν Ναζωραῖο ἀπάνω στὸ σταυρό του.

4

Σ' ἔνα καλάμι μου ψηλὸν πολὺ^ν
ἔδεσαν βιαστικὰ στεγνὸν σφουγγάρι,
τὸ πότισαν μὲ ξεῖδι καὶ χολὴ
καὶ τοῦδωκαν νὰ πιῇ... στερνή των χάρη.

5

‘Αχ! ἀπὸ τότε ἡ ἔρημη θαρρῶ
πῶς βλέπω ἔνα σφουγγάρι σὰν ἐκεῖνο
σὲ κάθε μου καλάμι λυγερὸν
κι' δλη τὴν πίκρα τῆς χολῆς του πίνω.

6

1908.

Τὸ μελτέμι.

‘Αριστομένους Προβελεγγίου.

‘Ηλυθες νὰ δροσίσῃς
τὴ φρυγμένη* γῆ,
καὶ ζωὴ νὰ χύσῃς
στὴ νεκρὴ σιγή,
π' ὅλα τὰ βαραίνει.
ὅλα τὰ μαραίνει.

1

‘Αρωμα βουνίσιο
πνέεις ἐλαφρό,
φύκιο πελαγίσιο,
στάζοντας ἀφρό,
στὴ μορφή σου τρέμει,
γαλανὸ μελτέμι.

2

- 3 Τὸ μουρμούρισμά σου
μέσ' στὴ σιγαλιὰ
καὶ τὸ φλίφλισμά σου
στὴν ἀκρογιαλιὰ
εἰν' ὅλο ὑγεία,
δρόσος κι' εὐλογία.
- 4 Πνέεις, λούεις, ὁαίνεις
τὰ χρυσᾶ νησιά,
κι' ὅλα τ' ἀνασταίνεις
μέσα στὴ δροσιά.
Σὺ τὴ φλόγα παίρνεις,
τὴ χαρὰ σὺ φέρνεις...
- 5 Πῶς ἀνατριχιάζει
τὸ γλαυκὸ νερὸ
καὶ γλυκὰ παφλάζει
στὸ βαρὺ πλευρὸ
πλοίου π' ἀργολόγα*
στοῦ πελάου τὴ φλόγα!...
- 6 Μελτεμάκι, τρέχε
πέλαγα, νησιά,
τὸ φτερό σου βρέχε
μέσα στὴ δροσιά,
χύνε φύκιου ἀλμύρα
καὶ βουνίσια μῆρα.
- 7 Τὸ μουρμούρισμά σου
μέσ' στὴ σιγαλιὰ
καὶ τὸ φλίφλισμά σου
στὴν ἀκρογιαλιὰ
εἰν' ὅλο ὑγεία,
δρόσος κι' εὐλογία.

1896.

•Η πρωτομαχεά.

Διονυσίου Σολωμοῦ.

Τοῦ Μαιϊοῦ ὁδοφαίνεται ἡ μέρα
ποὺ ὀραιότερη ἡ φύση ἔυπνάει,
καὶ τὴν κάνουν λαμπρὰ καὶ γελάει
πρασινάδες, ἀχτῖνες, νερά.

“Ανθη κι’ ἄνθη βαστοῦνε στὸ χέρι
παιδιὰ κι’ ἄντρες, γυναικες καὶ γέροι·
ἀσπροεντύματα, γέλια καὶ κρότοι,
δλοι οἱ δρόμοι γιομᾶτοι χαρά.

Ναί, χαρῆτε τοῦ χρόνου τὴν νιότη,
ἄντρες, γέροι, γυναικες, παιδιά !

1859.

Φεγγάρε στὴ θάλασσα.

N. I. Χατζιδάκη.

1

Στρογγυλὸ τὸ φεγγαράκι
πάνω ἀπ’ τὸ βουνό,
μυρωμένο τ’ ἀγεράκι
τὸ νυχτερινό.

3

Κι’ ἡ βαρκούλα, περιστέρι
κάτασπρο, πετᾶ·
ποὺ πηγαίνει ; ποιός τὸ ξέρει ;
μὰ καὶ ποιός ὁωτᾶ ;

2

Χυτὸ ἀσήμι τὸ φῶς πέφτει
γύρω καθαρὸ
κι’ ἐν’ ἀτέλειωτο καθρέφτη
κάνει τὸ νερό.

4

“Οπου γύρω κι’ ἄν πηγαίνῃ,
λάμψη καὶ χαρά !
Τί μαγεία εἶναι χυμένη
σ’ ὅλα τὰ νερά !

5

Τί γλυκειά, τί μυρωμένη,
τί χρυσῆ βραδιά !
Πῶς ἀνοίγει εὔτυχισμένη
καθεμιὰ καρδιά !

1900.

2. ΣΑΤΙΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

•Ο κυνηγός.

•Αλ. Πάλλη.

- 1 Ἀκόμα λάμπει τῆς αὐγῆς στὸν οὐρανὸν τ' ἀστέρι,
καὶ νάσου βγαίνει ὁ κυνηγὸς μὲ δίκαννο στὸ χέρι.
Θὰ δεκατίσῃ ὁρτύκια
ώς ἑκατὸ κι' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, περδίκια,
λαγοὺς μὲ πετραχήλια.
- 2 Σκυλὶ μὲ μύτη ἀλάθευτη καὶ μὲ γοργὰ ποδάρια
μπροστά του τρέχει ψάχνοντας σὲ θάμνους καὶ θυμάρια.
Παντοῦ ζητάει περδίκια
ώς ἑκατὸ κι' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, ὁρτύκια,
λαγοὺς μὲ πετραχήλια.
- 3 Στὸν τοῖχο τσάντες ἥσαν τρεῖς, ἥ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη,
μ' αὐτὸς διαλέγει κι' ἀπ' τὶς τρεῖς φοράει τὴν πιὸ μεγάλη.
Γιὰ νὰ χωράῃ περδίκια
ώς ἑκατὸ κι' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, ὁρτύκια,
λαγοὺς μὲ πετραχήλια.
- 4 Γλυκοβραδιάζει, κι' ἀρχισε νὰ κελαηδάῃ τ' ἀηδόνι,
καὶ πίσω ὁ κυνηγὸς γυρνᾷ, χωμένος μέσ' στὴ σκόνη.
Στοὺς κάμπους βρῆκε ὁρτύκια
ώς ἑκατὸ κι' ὡς χίλια,
ξυλόκοτες, περδίκια,
λαγοὺς μὲ πετραχήλια.

Λαχανιασμένο τὸ σκυλὶ ἔοπίσω του πηγαίνει·
τὸ βῆμα τόχει σιγανό, τὴ γλῶσσα κρεμασμένη.

5

Ἐβαλε ὁμπρὸς περδίκια
ώς ἑκατὸ κι' ὡς χίλια,
ἔυλόκοτες, ὀρτύκια,
λαγοὺς μὲ πετραχήλια.

"Εχει διχτὴ τὴ τσάντα του ὁ κυνηγὸς στὴν πλάτη
μὲ λίγο ἀέρα δροσερὸ τῆς ἔξοχῆς γιομάτη.

6

Καὶ τὸν γελοῦν περδίκια
ώς ἑκατὸ κι' ὡς χίλια,
μποῦφοι γελοῦν κι' ὀρτύκια,
λαγοὶ μὲ πετραχήλια.

1889.

3. ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

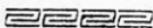
Εἰς κακοπληρωτὴν, χρεώστην τῆς
ὁδοντοστοιχίας του.

K. Σκόκου.

Δὲν φταις ἐσύ, φταιει ὁ κουτὸς ὁ ὁδοντογιατρός,
ποὺ δυὸ μασέλες βερεσὲ σοῦ ἔβαλε νὰ τρῶς.

Τώρα δὲν φτάνει ποὺ τοῦ τρῶς μαζὶ καὶ τὸν παρά του,
παρὰ ἀγριεύεις τρίζοντας τὰ δόντια... τὰ δικά του!

1915.

12

— 115 —

Γ'. ΕΠΙΚΟΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ.

‘Ο κύριος Βορεῖος καὶ ὁ κύριος Ἀντρεῖος.

Δημόδεος.

‘Ο κύριος Βοριᾶς παράγγειλεν οὕλων τῶν καραβιῶνε :
— Καράβια π’ ἀρμενίζετε, κάτεργα* ποὺ κινάτε,
έμπατε στὰ λιμάνια σας, γιατὶ ότε νὰ φυσήξω, [σοῦλες,
ν’ ἀσπρίσω κάμπους καὶ βουνά, νὰ κρυώσω κρυὲς βρυ-
5 κι’ δσά βρω μεσοπέλαιγος, στεριᾶς ότε νὰ τὰ δέξω.

Κι’ δσα καράβια τ’ ἄκουσαν, δλα λιμάνι πιάνουν,
τοῦ κύριος Ἀντριᾶ τὸ κάτεργο μέσα βαθιά ἀρμενίζει .
— Δὲ σὲ φοβοῦμαι, κύριος Βοριᾶ, φυσήξῃς δὲ φυσήξῃς
τὶ ἔχω καράβι ἀπὸ καρυὰ καὶ τὰ κουπιὰ πυξάρι*,
10 ἔχω κι’ ἀντένες* μπρούντζινες κι’ ἀτσάλενα κατάρτια,
κι’ ἔχω καὶ ναῦτες διαλεχτούς, δλο ἀντρες τοῦ πολέμου .
κι’ ἔχω κι’ ἔνα ναυτόπουλο ποὺ τοὺς καιροὺς γνωρίζει .
κι’ ἔκει ποὺ στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη, δὲ γυρίζω.
‘Ανέβα, βρὲ ναυτόπουλο, στὸ μεσιανὸ κατάρτι,
15 γιὰ νὰ διαλέξῃς τὸν καιρό, νὰ ίδης γιὰ τὸν ἀέρα.

Παιζογελώντα ἀνέβαινε, κλαίγοντας κατεβαίνει.

— Τὸ τί εἶδες, βρὲ ναυτόπουλο, αὐτοῦ ψηλὰ ποὺ πῆγες ;
— Είδα τὸν οὔρανὸ θολὸ καὶ τ’ ἀστρα ματωμένα
εἶδα τὴ μπόρα ποὺ ἀστραψε καὶ τὸ φεγγάρι ἔχάθη
20 καὶ στῆς Ἀττάλειας* τὰ βουνὰ ἀστροχαλάζι* πέφτει.

“Ωστε νὰ εἰπῇ, νὰ καλοειπῇ, νὰ καλοκουβεντιάσῃ,
βαρειὰ φουρτούνα πλάκωσε καὶ τὸ τιμόνι τρίζει .
ἀσπρογυαλίζει ἡ θάλασσα, σουρίζουν* τὰ κατάρτια,
σκώνουνται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι .
25 σπηλιάδα* τοῦρθε ἀπὸ τὴ μιά, σπηλιάδα ἀπὸ τὴν ἄλλη,

σπηλιάδα ἀπὸ τὰ πλάγια του κι' ἔξεσανίδωσέ το.
Γιόμισε ή θάλασσα πανιά, τὸ κῦμα παλικάρια,
καὶ τὸ μικρὸν ναυτόπουλο σαράντα μίλια πάγει.

“Ολες οἱ μάννες κλαίγανε κι' ὅλες παρηγοριοῦνται.
Μὰ μιὰ μαννούλα ἐνοῦ παιδιοῦ παρηγοριὰ δὲν ἔχει. 30
Βάνει τὶς πέτρες στὴν ποδιά, τὰ τρόχαλα* στὸν κόρφο,
πετροβολάει τὴ θάλασσα καὶ τροχαλάει* τὸ κῦμα.
— Θάλασσα πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
πόπνιξες τὸ παιδάκι μου, π' ἄλλο παιδὶ δὲν ἔχω...”

•Η ἀδελφικὴ ἀγάπη.

Δημῶδες.

‘Ανάθεμά τον, ποὺ τὸ εἶπῃ : «Τ’ ἀδέρφια δὲν πονιοῦνται!».
Τ’ ἀδέρφια σχίζουν τὰ βουνά καὶ δέντρα ξεροιζώνουν.
Τ’ ἀδέρφια ἔκυνηγήσανε κι' ἐνίκησαν τὸ Χάρο.

Δυὸς ἀδέρφια εῖχαν ἀδερφὴ στὸν κόσμο ξακουσμένη·
τὴ φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴ ζήλευεν ἡ χώρα. 5
τὴ ζήλευε κι' ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ.

Στὸ σπίτι τρέχει καὶ βροντᾶ, σὰν νά ἥταν νοικοκύρης:
— “Ανοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
κι' ἐγώ εἰμ' ὁ γυιὸς τῆς μαύρης γῆς, τελάραχνιασμένης*. [πέτρας.

— “Ασε με, Χάροντ”, ἀσε με· σήμερα μὴ μὲ πάρης. 10
ταχυνῦ* Σαββάτο νὰ λουστῶ, τὴν Κυριακὴν' ἀλλάξω,
καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχή μου».

·Απ' τὰ μαλλιὰ τὴν ἀρπαξε, κι' ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει*...”

Νὰ καὶ τὸ ἀδέρφια πρόφτασαν ψηλὰ ἀπὸ τὸ κορφοβούνι·
τὸ Χάροντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη 15

1

Γλυκὰ φυσῆ ὁ μπάτης,
ἡ θάλασσα δροσίζεται·
στὰ γαλανὰ νερά της
ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται·
καὶ λὲς πώς παίζουν μὲν ἔρωτα
πετώντας δίχως ἔννοια
ψαράκια χρυσοφτέρωτα
σὲ κύματ’ ἀσημένια.

2

Στοῦ καραβιοῦ τὸ πλάι
ἔνα τρελλὸ δελφίνι
γοργόφτερο πετάει
καὶ πίσω μᾶς ἀφήνει·
καὶ σὰν νὰ καμαρώνεται
τῆς θάλασσας τὸ ἄτι
μὲ τοὺς ἀφρούς τους ζώνεται
καὶ μᾶς γυρνᾷ τὴν πλάτη.

3

Χιονοπλασμένοι γλάροι
πόδουν φτερούγια ἀτίμητα,
καὶ γιὰ κανένα ψάρι
τὰ μάτια τους ἀκοίμητα,
στὰ ξάρτια τριγυρίζοντας,
ἀκούραστοι πετοῦνε,
ἥ, μὲ χαρὰ σφυρίζοντας,
στὸ πέλαγος βουτοῦνε.

4

Καὶ γύρω καραβάκια
στὴ θάλασσ’ ἀρμενίζουν
σὰν ἄσπρα προβατάκια
πού, βόσκοντας, γυρίζουν
μὲ χαροπὰ πηδήματα
στοὺς κάμπους δλη μέρα,
κι’ ἔχουν βοσκὴ τὰ κύματα,
βοσκό τους τὸν ἀέρα.

1884.

‘Ο καλογεάννος.

Χειμώνιασε καὶ φεύγουν τὰ πουλιά.
Γοργὸς ὁ γερανὸς τὰ πελαγώνει.
‘Η φλύαρη χελιδονοφωλιά
χορτάριασε παντέρημη καὶ μόνη.

Τοῦ σπίνου χάθηκε ἡ γλυκειὰ λαλιά,
φοβήθηκε ὁ μελισσουργὸς τὸ χιόνι,
κι' ἡ σουσουράδα στὴν ἀκρογιαλιὰ
δὲν τρέχει, δὲν πηδᾷ, δὲν καμαρώνει.

Στῆς λυγαριᾶς τ' ὅλόξερο κλαδί,
τοῦ φυινοπάρου φτωχικὸ παιδί,
ὅ καλογιάννος πρόσχαρος προβάλλει·

μὲ λόγια σιγαλὰ καὶ ταπεινά,
μικρὸς προφήτης φτερωτός, μηνᾶ
τὴν ἄνοιξη ποὺ θὰ γυρίσῃ πάλι.

1900.

• **Η ἐλιά.**

Κωστή Παλαμᾶ.

Εἶμαι τοῦ ἥλιου ἡ θυγατέρα, 1
ἡ πιὸ ἀπ' ὅλες χαῖδευτή·
χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸν τὸν κόσμο μὲ κρατεῖ·
ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη.

• Όπου κι' ἀν λάχω κατοικία, 2
δὲν μοῦ ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ώς τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή·
μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη,
κι' εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη.

3 Φρίκη, ἐρημιά, νερό, σκοτάδι
τὴ γῆ ἐθάψαν μιὰ φυρά·
ἔμε, ζωῆς φέρνει σημάδι,
στὸ Νῶε ἡ περιστερά·
ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
τὴν ὁμορφάδα καὶ χαρά.
Εἶμαι ἡ ἔλιὰ ἡ τιμημένη.

4 'Εδῶ στὸν ἵσκιο μου ἀποκάτω
ἡλθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῆ·
κι' ἀκούστηκε ἡ γλυκειὰ λαλιά του
λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῆ·
τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
ἔχει στὴ δίζα μου χυθῆ.
Εἶμαι ἡ ἔλιὰ ἡ τιμημένη.

5 Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
ἐγὼ στὴν ἄγρια νυχτιά·
τὸν πλούτο πιὰ δὲν τὸν φωτίζω·
σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
Κι' ἂν ἀπ' τὸν ἀνθρώπο διωγμένη,
μὰ φέγγω ἐμπρόδες στὴν Παναγιά.
Εἶμαι ἡ ἔλιὰ ἡ τιμημένη.

1882.

•Αγροτικό.

Z. Παπαντωνίου

1 Στὸ σταῦλο ἀπόψε ἥρθε τὸ φεγγάρι . . .
Ἐκοίταξεν ἀπ' τὸ παράθυρό του,
εἶδε τὴν ἀγελάδα, τὸ μοσκάρι,
τὸ βώδι ποὺ μασοῦσε τὸ σανό του.

Στὸν κῆπο μας ἀνήσυχα γλιστροῦσε,
ἀνέβηκεν ἀπάνω στὴ συκιά μας,
ἔμετρησε τὰ λίγα πρόβατά μας,
εἶδε τὸ γάιδαρό μας καὶ γελοῦσε.

2

Πῆγε στ' ἀμπέλι, πῆγε στὸ λιοστάσι,
ἀκουσε τὰ κουδούνια ἀπ' τὸ κοπάδι,
χωρὶς κουβᾶ κατέβη στὸ πηγάδι
κι ἦπιε νερὸ πολὺ νὰ ξεδιψάσῃ.

3

Στῆς λεύκας μας τὰ φύλλα παιγνιδίζει,
στὸν οὐρανὸ τὸν καθαρὸ ἀνεβαίνει.
Μιὰ χῆνα τὸ κοιτάζει σαστισμένη
κι ὁ σκύλος μας ἀκόμα τὸ γαυγίζει.

4

1920.

Συναυλία.

Z. Παπαντωνίου.

Τῆς δεξαμενῆς οἱ βαθρακοὶ¹
βρίδυν βράδυ στήσανε χορό,
κι ἔχουν συναυλία μουσικὴ
μέσ' στὸ καταπράσινο νερό.

1

Λέει ὁ πιὸ τρανὸς στὴν κομπανία :
«Βρὲ-κε-κέξ ! τὸ τέμπο* νὰ κρατῆτε.
Κουά ! κουά ! κουά !... Μὲ πάθος νὰ τὸ πῆτε». 2
Θέ μου, τί οὐράνια μελῳδία !

Τὰ πουλιὰ στὸ δέντρο τάχουν χάσει,
τὸ φεγγάρι ἀκούει ἀπὸ ψηλά·
βαθρακοὶ σεγκόντοι, πρίμοι, μπάσοι,
τραγουδοῦν : ντό, ρέ, μί, φά, σόλ, λά...

2

3

4

"Αξαφνα σὲ φύσημα ἐλαφρὸ
βλέπουν ἔνα φύλλο ποῦχε πέσει·
τὸ τραγούδι ἐκόπηκε στὴ μέση·
μπλούμ! χαθῆκαν ὅλοι στὸ νερό.

1920.

•Ο γεροβασιάς.

Z. Παπανικονίου.

- 1 Πόσα χρόνια πέρασα
κι' ἄσπρισα καὶ γέρασα
πάνω στὰ ψηλώματα
βόσκοντας τὰ πρόβατα!
- 2 Τὶς κορφὲς ἐπάτησα
καὶ νυχτοπερπάτησα
καὶ σὲ δένδρα γέρικα
εἶδα κι' εἶδα ἀγερικά*.
- 3 Σὲ ψηλὲς ἀνηφοιεὶς
σὰν κοτσύφι ἔχυθηκα,
κι' ἔπεσα σὲ ὁρματιὲς
καὶ λαγοκοιμήθηκα.
- 4 Πάνω σιὴν καπότα μου —
φορεσιὰ καὶ στρῶμα μου —
εἶδα ὀνείρατα, γυρτός,
ξυπνητὸς καὶ κοιμιστός.
- 5 Σ' ἀιτοράχη ἐσκάλωσα,
μὲ τὸ λύκο ἐμάλωσα,
κι' ἀναψα τρανὲς φωτιὲς
σὲ τετράψηλες κορφές.

Εἰδα τὸ ἄστροι στὸ βουνό, 6
 ποὺ τὸ λένε Αὔγερινό,
 καὶ στὴν καθαρὴ βραδιὰ
 χόρτασα τὴν ξαστεριά.

Μύρμηγκα δὲ ζήμιωσα 7
 κι' ἀνθρωπο δὲ θύμωσα.
 Πῆρα τὰ μικρὰ τὸ ἀρνιὰ
 σὰν παιδιὰ στὴν ἀγκαλιά.

Μιὰ ζωὴν ἐπέρρασα 8
 κι' εἶπ' ὁ Θεὸς καὶ γέρασα,
 καὶ τὸ χιόνι τὸ πολὺ^ν
 μοῦπεσε στὴν κεφαλή

Χάιντε, προβατάκια μου, 9
 περπατᾶτε, ἀρνάκια μου,
 πάμετε σιγὰ·σιγὰ
 καὶ μᾶς πῆρεν ἡ βραδιά...

1920.

•Ο γλάρος.

Γιάννη Περγιαλλίη.

Θαλασσοπούλι δλόλευκο 1
 ὁ γλάρος πάντα τρέχει
 στὰ ζαφειρένια κύματα,
 καὶ τὸ φτερό του βρέχει
 στὸν ἀσημένιο τους ἀφρό.

Σὰν τὸ βαρκάκι τᾶξιο 2
 τὸ σῶμα του ὅμοιάζει
 ποὺ ἔχει κουπιὰ τὰ πόδια του
 νὰ πλέῃ, νὰ μὴ βουλιάζῃ,
 νὰ σιέκῃ πάντοτε ἐλαφρό.

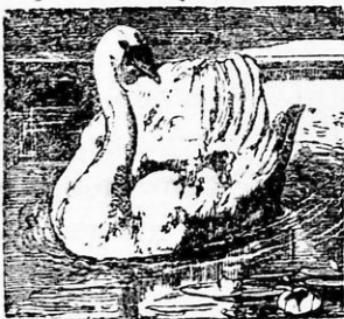
3 Σὰν δυὸ στενόμακρα ἄρμενα*
ἀνοίγει τὰ φτερά του,
κι' ἔτσι ἀρμενίζει ἀκούραστος
στὰ γυλανὰ νερά του
μὲ τιμονάκι τὴν οὐρά.

4 Κι' ἔχει πυκνὸ τὸ πτέρωμα
καὶ λαδερό, μὴ βρέξῃ
τὸ σῶμα του ἡ θάλασσα,
καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τρέξῃ
ἡ νὰ κινήσῃ τὰ φτερά.

5 Οἱ γλάροι εἶν' ὅμως λαίμαργοι.
Στὰ κύματα βουτοῦνε
τὸ δάμφιος των δλήμερα
καὶ ψάρια κυνηγοῦνε
χωρὶς νὰ στέκωνται στιγμή.

6 Μὰ τὰ μικρὰ ναυτόπουλα
πολὺ τοὺς ἀγαποῦνε·
γιατὶ ἐπάνω στ' ἄρμενα*
οἱ γλάροι δταν πετοῦνε,
παύουν τὰ δάκρυα κι' οἱ παλμοί...

7 Τὸ καραβάκι φθάνει
στὸ ποθητὸ λιμάνι !

Ο κύκνος.

Ιωάννου Πολέμη.

Μέσα στῆς λίμνης τὰ νερά
τὰ γάργαρα καὶ καθαρά
δ' κύκνος καμαρώνει
μὲ τὰ λευκά του τὰ φτερά,
λευκότερος ἀπὸ χιόνι.

1

Ατάραχα καὶ σιγαλά
σὰν βάρκα πλέει καὶ κυλᾶ
στῆς λίμνης τὴ γαλήνη·
σηκώνει τὸ λαιμὸν ψηλά,
τὰ μάτια μισοκλείνει.

2

Κι' ἄγαλια—ἄγαλια προχωρεῖ . . .
Στὴ λίμνη τὴ γυαλιστερὴ
ἀχνὴ* ἡ σκιά του πέφτει,
καὶ φαίνεται σὰν νὺν θωρῆ
σὲ φωτερὸν καθρέφτη.

3

1905.

Τὸ χωρεό.

Ιωάννου Πολέμη.

- 1 Ἐκεῖ στ' ἀπόσκια τοῦ βουνοῦ, στὰ δροσερὰ χορτάρια,
ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερὰ καὶ χύνονται καθάρια,
ἐκεῖ στ' ἀπόσκια τοῦ βουνοῦ ποὺ φλυαρεῖ τ' ἀγέρι
καὶ χαιρετῷ τὰ λούλουδα καὶ παιᾶς μὲ τὴ φτέρη,
καὶ τὰ πουλάκια κελαηδοῦν στὰ δένδρα ταίρι-ταίρι,
ἀ.τλώνετ' ὅμορφο χωριὸ μὲ λεῦκες στολισμένο
καὶ μέσ' στὸν ὥλιο λουζεται λευκὸ κι' εὔτυχισμένο.
- 2 Τὰ κάτασπρά σπιτάκια του, μικρὰ καὶ μετρημένα,
ώσαν φωλιὲς μικρῶν πουλιῶν στὰ δένδρα εἰναι κρυμμένα.
ἔχει κι' ἀμπέλια νὰ χαρῇ καὶ στάχυα νὰ θερίσῃ,
ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιὰ κοντὰ στὴν κρύα βρύση,
κι' ἔρχεται κάθε χριστιανὸς ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ.
Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ πατᾶ καὶ τὸν καλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειά των ὑστερα μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

1910.

"Οργωμα.

Ιωάννου Πολέμη.

- 1 Ζευγαρωμένα ταιριαστὰ τὰ βώδια στὸ ζυγὸ^{μέσ'} στὰ βαθιὰ τὰ μάτια των τὴ συλλογὴ των κρύβουν
καὶ στὸ χωράφι τ' ἄσπαρτο σέρνουν, μὲ βῆμ' ἀργό,
σέρνουν τὸ ἀλέτρι πίσω των καὶ κάπου σκύβουν.
- 2 Σκύβουν νὰ ἴδοῦν πόσο τραχειά, πόσο σκληρὴ εἶν' ἡ γῆ,
ποὺ μ' ὅλη τους τὴ δύναμη σιγὰ σιγὰ θὰ σχίσουν,
κι' ίσως μέσα στὰ μάτια των αὐτὴ εἶν' ἡ συλλογὴ
ποὺ καθρεφτίζονται ἐκεῖ καὶ πρὶν ἀκόμ' ἀρχίσουν.
- 3 Τὸ ὑνὶ χαράζει ἀκούραστα τ' αὐλάκι τὸ βαθὺ^{ξεσκάζοντας, τινάζοντας τὴν πέτρα, τὸ κοτρώνι*}.
κι' ὁ ζευγολάτης ἄφωνος τὸ ἀλέτρι ἀκολουθεῖ
καὶ μὲ βουκένιρα σουβλερὴ τὰ βώδια του κεντρώνει.

Κι' ὁργώνει, ὁργώνει ὀλημερὶς τὸ ἀλέτοι τὸ βαρὺ
καὶ πάει ἐμπρὸς καὶ πάει ἐμπρὸς καὶ πίσω πάλι στρέφει,
γιὰ νᾶρθη ὁ σπόρος ὕστερα νὰ πέσῃ καὶ νὰ βρῆ
βαθειὰ σκαμμένο κι ἄπαλὸ τὸ χῶμα ποὺ μᾶς τρέφει.

4

Καὶ θὰ φυτρώσῃ καὶ θὰ βγῆ τὸ φύτρο τὸ χλωρὸ
καὶ πράσινο τὸ στάχυ του τὸν ἥλιο ς' ἀντικρύσῃ,
καὶ θὰ μεστώσῃ, θὰ ψηθῇ μὲ τὸν καλὸν καιρό,
καὶ θὲ νὰ πάῃ στὸ μυλωνᾶ κι' ἀλεύῃ θὰ γυρίσῃ.

5

Εὐλογημένο τρεῖς φορὲς τὸ ἀλέτοι τὸ βαρύ·
εὐλογημένα τρεῖς φορὲς τὰ βώδια, ὁ ζευγολάτης·
κι' εὐλογημένη τρεῖς φορὲς ἡ γῆ, ποὺ καρπερή,
μὲ δίχως βαρυγκόμηση μᾶς δίνει τὰ καλά της.

6

1910.

•Ο ξνεμόμυλος.

Ἄριστομένους Προβελεγγίου.

1

Καὶ γυρνᾶς ψηλὰ
καὶ τριζοβολᾶ
στ' ἀκρογιάλι ὁ μύλος.
Καὶ γοργοπετᾶ
μὲ πανιὰ ἀπλωτά,
τῶν φτωχῶν ὁ φίλος.

3

Πλοῖα καὶ τὰ δυό.
Τόνα σὰ θεοὶ^ὸ
μέσ' στὸ κῦμ' ἀφροίζει,
τ' ἄλλο μὲ βοριᾶ
πάνω στὴ στεριὰ
ὅλο κι' ἀρμενίζει.

2

Στρώνοντ' ἐμπροστὰ
πέλαγ' ἀνοικτά.
Όταν δῆ καράβι
πέρα νὰ περνᾶ,
πιὸ γοργὸς γυρνᾶ,
ἀπ' τὸ γύρο ἀνάβει.

4

Καὶ γυρνᾶς τρελλὰ
καὶ μουγγροβολᾶ.
Λές καὶ μὲ τὸν μπάτη,
ποὺ τόνες γυρνᾶς,
κάτι σιγανά,
μουρμουρίζει κάτι.

Μὲ λευκὰ φτερὰ
καὶ μὲ μιὰ χαρὰ
καὶ μὲ περηφάνεια,
κύκλους ἐλαφρούς,
κύκλους φωτεροὺς
γράφει στὰ οὐράνια.

Μ' ἔργον ίερὸν
χρόνια καὶ καιρὸν
ἡ ζωὴ του ἐδέθη.
Δίνει τὸ ψωμί,
δύναμη κι' ὁρμὴ
γιὰ τὸν κόσμο ἀλέθει.

Κι' εἶναι μιὰ βοὴ
κι' εἶναι μιὰ ζωὴ !
“Ολα τρέμουν, τρίζουν.
Ἄσμα μυστικό,
ἄσμα ἔξωτικό
δλα μουρμουρίζουν...

•Αλλὰ μιὰ φορὰ,
π' ἄλευθε γερὰ
μὲ πανὶ γεμᾶτο,
ξάφνω χειμωνιὰ
ξάρτια καὶ πανιὰ
στρώνει στὴ γῆ κάτω.

‘Ο βιοριᾶς φυσῆ,
δ τροχὸς λυσσῆ,
καὶ τ' ἀλεύρι όέει
μέσ' ἀπ' τὸν ἄρμο,
ἄσπρο καὶ θερμό,
κι' εὐλογία πνέει.

Πέρασε καιρός.
Λιθαριῶν σωρὸς
δ εὔεργέτης μύλος.
Δὲν γυρνῆ ψηλά,
δὲν τριζοβιλῆ,
ιῶν φτωχῶν δ φίλος.

Μέσα στὴν καρδιά,
π' ὅλη ἥτον φωτιά,
μέσα στὰ συντρίμμια,
κτίζουνε φωλιὰ
τ' ἄγρια τὰ πουλιά,
βόσκουν τώρ' ἀγρίμια.

Οἱ γερανοί.

Ἄριστομένους Προθελεγγίου.

1

Φθινοπωρινὴ βραδιά,
ὅ ἥλιος βασιλεύει.
Δὲν σαλεύουν τὰ κλαδιά,
φύλλο δὲν σαλεύει.

4

Κι' ἡ γριὰ ποὺ περπατᾷ,
στὸ δαβδὶ γερμένη,
στέκει καὶ τὰ χαιρετᾷ,
λέγει λυπημένη :

2

Καὶ περνοῦν οἵ γερανοί,
ταξιδεύουν πέρα,
καὶ σὰ λόγχη μελανὴ¹
σχίζουν τὸν ἄγέρα.

5

«Στὸ καλό, χρυσᾶ πουλιά,
στὸ καλὸν νὰ πάτε !
Τάχα θὰ μὲ βρῆτε πλιά,
πίσω δταν γυρνᾶτε ;»

3

‘Ο κρωγμὸς ἀντιλαλεῖ,
κι’ ὅλοι τοὺς κοιτάζουν,
καὶ μ’ ἀγάπη «Ωρα καλή!»
στὰ πουλιὰ φωνάζουν.

6

‘Ηλθ’ δ Μάρτης καὶ ξυπνᾶ
σὰν νυφούλα ἡ πλάση·
λουλουδίζουνε βουνά,
πρασινίζουν δάση.

7

‘Ηλθαν ἀπὸ μακριὰ
τὰ πουλιὰ καὶ πάλι,
μὰ σκεπάζει τὴ γριὰ
κρύα γῆς ἀγκάλη.

1916.

Τὸ ναυτόπουλο.

Ανδρίου
·*Ηλία Τανταλίδου.*

- 1 Μὲ καράβι στὰ ταξίδια
τὸ ναυτόπουλο γυρνᾶ
καὶ στῆς θάλασσας τὰ φίδια
τὰ μικράτα του περνᾶ.
- 2 'Ο βιοριᾶς δὲν τὸ τρομάζει,
οὔτ' ἡ ἀπιστη νοτιά·
*Ο*ούτε χιόνι, οὔτε χαλάζι.
*Ο*ούτε κύματα πλατειά.
- 3 Στὴ δουλειὰ πουρνὸ καὶ βράδυ
μὲ τὸ στρόμπο* στὸ πλευρό,
ξεροτρώγει παξιμάδι,
πίνει ἀκάθαρτο νερό.
- 4 Πεταχτὸ σὰν τὸ ξεφτέρι*
ἀνεβαίνει στὰ πανιά·
καὶ μὲ ρόζους εἰς τὸ χέρι
λύνει, δένει τὰ σχοινιά.
- 5 Στοῦ κινδύνου τὴν τρομάρα
τὸ φυλάγει μοναχὴ
τῆς μαννούλας του ἡ λαχτάρα,
τῆς μαννούλας του ἡ εὐχή·
- 6 ποὺ ἐλπίζει παλικάρι
νὰ τὸν δῆ καμμιὰ φορά,
νὰ τὸν ποῦν μικρὸ Κανάρη
μέσ' στ' ἀθάνατα Ψαρά.

Ανδρίου
1839.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'.

ΒΙΟΙ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

Άδαμαντέου Άδαμάντεος. Έγεννήθη ἐν Ἀθήναις.
Ἐσπούδασεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν φιλολογίαν, ἔπειτα δὲ ἐσυνέχισε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις. Ἐπανελθὼν διωρίσθη ἔφορος τῶν βιζαντινῶν ἀρχαιοτήτων, ἀπὸ δὲ τοῦ 1912 καθηγητὴς τῆς βιζαντινῆς τέχνης καὶ ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐκτὸς πολλῶν ἀρθρῶν του καὶ πραγματειῶν, δημοσιευθεῖσῶν εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, ἔξεδωκε τὰ ἔξι τετράγρα του: *Τὰ χρονικὰ τοῦ Μωρέως* (1909), *Ἄγνειας πετρα* (1911) καὶ ἡ *Βυζαντινὴ Θεσσαλονίκη* (1915).

Άδαμίδης Βασέλειος. Έγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1857 εἰς τὴν Δόλιανην τοῦ Ζαγορίου τῆς Ἡπείρου. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ τῶν Ἰωαννίνων. Ἀπὸ τοῦ 1881 ἐγκατεστάθη εἰς τὸν Βόλον, διόπου ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἀπέθανε τὸ 1923. Ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἀπὸ πεντηκονταετίας ἔκδιδόμενον περιοδικὸν *Διάπλασις* τῶν Παιδῶν διηγήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ ἐδημοσιεύθησαν καὶ εἰς ἰδιαίτερον τόμον μὲ τὴν ἐπιγραφὴν *Άπὸ τὸ χωριό μου* (1913).

Σπυρίδων.—“Οπου δὲν ἀναφέρεται τόπος ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου, εἶναι αἱ Ἀθῆναι.

Αθάνας Γεώργιος. Ψευδώνυμον του κ. Γεωργίου Αθανασιάδου. Έγεννήθη το 1894 εν Ναυπάκτῳ. Έσπούδασε νομικά, ἀπό πολλού δὲ ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ τὴν λογοτεχνίαν, τελευταῖον δὲ καὶ εἰς τὴν πολιτικήν, ἐκλεγεὶς βουλευτής Αιτωλίας καὶ Ἀχαρναίας. Ποιητικὰς συλλογὰς ἐδημοσίευσε τὰς ἔξης: *Τὸ πρωινὸν ξεκίνημα* (1919), *Ἀγάπη στὸν Επαχτό* (1922) καὶ *Καιρὸς πολέμου* (1922), βραβευθεῖσαν ἐν διαγωνισμῷ. Διήγημα δὲ τὸ *Πράσινο καπέλλο* (1922).

Βηλαρᾶς Ιωάννης. Έγεννήθη το 1771 εἰς τὰ Ιωάννινα· ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν ἐν Ἰταλίᾳ, ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα του προσελήφθη ὡς ἱατρὸς του υἱοῦ του Ἀλῆ πασᾶ Βελῆ. Κατὰ τὴν καταστροφὴν του Ἀλῆ μόλις κατώρθωσε νὰ σωθῇ, ἀπολέσας τὴν περιουσίαν του, καὶ κατέφυγε εἰς τὸ Ζχόριον, δπου καὶ ἀπέθανε τὸ 1823. Ἡτο ὑπέρμαχος τῆς δημοτικῆς γλώσσης, τῆς ὁποίας καὶ ἔζητησε ν' ἀπλοποιήσῃ τὴν ὁρθογραφίαν μὲ τὸ βιβλιάριόν του *Η φομετηκη γλοσσα* (Σιην τηπογραφηα τον Κορφον, 1814). Εἰς τὴν ἀπλήν αὐτὴν γλώσσαν ἔγραψε ποιήματα καὶ μετέφρασε τὴν Βατραχομυσαχίαν καὶ τὸν Κρητῶνα του Πλάτωνος. Τὰ ἔργα του ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1827 ἐν Κερκύρᾳ.

Βεζυηνὸς Γεώργιος. Έγεννήθη ἐν Βιζύη τῆς Θράκης τὸ 1852. Έσπούδασε κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, κατόπιν δὲ φιλολογίαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ ειτα ἐν Εύρωπῃ τὴν φιλοσοφίαν. Έπανελθὼν διετέλεσεν ἐπὶ τενα χρόνον καθηγητὴς γυμνασίου ἐν Ἀθήναις, δπου καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 1896. Πεζὰ καὶ ποιητικά του ἔργα ἐδημοσίευθησαν τὰ πλεῖστα εἰς περιοδικά, καὶ εἰς ἰδιαιτέρους τόμους τὰ ἔξης: Α' Ποιητικά: *Ἄτθιδες αῦραι*, (Δονδινον, 1884), *Ποιήματα*, (1916). Β' Πεζὰ (Διηγήματα): *Τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρός μου* καὶ ἄλλα διηγήματα, (1910), *Ποῖος ἦτο δ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου* (1910), *Τὸ μόνον τῆς ζωῆς του ταξίδιον* (1920).

Ιωακέλιος Α. Έγεννήθη τὸ 1835 ἐν Ἐρμουπόλει. Νεώτα-
τος μετέδη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, διοῦ καὶ ἔ-
μεινεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐμπορευόμενος. Ἀπὸ
τοῦ 1874 ἐγκατεστάθη εἰς Παρισίους καὶ
ἀπὸ τοῦ 1896 εἰς Ἀθήνας, διοῦ καὶ ἀπέ-
θανε τὸ 1908. Ἐκ τῶν ἔργων του σπουδαιό-
τερα εἰναι Α' Ποιητικά: *Στίχοι* (Δοιδιγον, 1862). Β' Πεζά: 1) Διηγήματα: δ *Δουκῆς
Λάρας* (1879) καὶ τὰ *Διηγήματα* (1887).
2) Ἐντυπώσεις: *Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς
Ολυμπίαν* (1886), *Διαλέξεις καὶ ἀναμνήσεις* (1893) καὶ Γ'
αἱ μεταφράσεις του τῶν δραμάτων τοῦ Σαίκσπηρ.

Ιωλαχογεάννης Ι. Έγεννήθη ἐν Ναυπάκτῳ τὸ 1868.
Ησχολήθη εἰς ἴστοριοι φικάς μελέτας. Ει-
ναι σύμμερον διευθυντὴς τῶν Γενικῶν Ἀρ-
χείων τοῦ Κράτους. Ἐργα αὐτοῦ: Α' Τὰ
Προπύλαια, περιοδικὸν ποικίλης ὅλης. Β'
Διηγήματα: *Ιστορίες τοῦ Γιάννου Επα-
χτίτη* (1893), *Μεγάλα Χρόνια* (σύντομα πε-
ζογραφήματα, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τοὺς ἀρμα-
τολοὺς καὶ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 21, 1913), *Τοῦ Χάρου δ χα-
λασμὸς* (φανταστικὸν διήγημα, 1923), *Ἐρμος κόσμος* (δ. ἡθο-
γραφικόν, 1923), *Γῆροι τῆς ἀνέμης* (παραμύθια πρωτότυπα,
1925) καὶ Γ' Πεζά ποιήματα: *Δόγοι καὶ ἀντίλογοι* (1925), κἄ.
Ιωλάχος "Αγγελίος".

Έσπεύδασε τὰ νεαρικά. Διετέλεσε βουλευτής,
ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ πρεσβευτής.
Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1919. Ἀπὸ νεα-
ρᾶς ἡλικίας ἡσχολεῖτο εἰς τὰ γράμματα. Τὰ
σπουδαιότερα τῶν ἔργων αὐτοῦ εἰναι: Α'
Ποιητικά: *Ἡώς* (1857), *Ωραι* (1860),
Στίχοι (1865), *Λυρικὰ ποιήματα* (1875)
κἄ. Β' Πεζά: α) κριτικαὶ μελέται περὶ ποι-
ητῶν τῆς νέας Ἑλλάδος, β) Διηγήματα καὶ
Ἐντυπώσεις: *Ἀνάλεκτα* (δύο τόμοι, 1901).
γ) *Κωμωδίαι* (1871). Μετέφρασεν ἐπίσης
πολλὰ ἐκ τῶν ὥραιοτέρων ἔργων ξένων
λογοτεχνιῶν.

Δροσένης Γεώργιος. Έγεννήθη τὸ 1859 ἐν Ἀθήναις ἐκ γονέων Μεσολογγίτων. Διηγόθυνε ἐπὶ τιγαχρόν τὸ περιοδικὸν Ἐστία καὶ ἔπειτα τὴν ὁμώνυμον ἑφημερίδα, ὡς καὶ τὸ περιοδικὸν Ἐθνικὴ Ἀγωγὴ. Διετέλεσε τμηματάρχης ἐν τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς Παιδείας, ἀπό τινος δὲ ειναι διευθυντής τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσείου Χειροτεχνημάτων. Ἐργα αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν εἰς χωριστοὺς τόμους τὰ ἔξης: Α' Ποιητικά: Ἰστοὶ ἀράχνης (1880), Σταλακτῖται (1881), Εἰδύλλια (1885), Ἀμάραντα (1891), Γαλήνη (1902), Φωτερὰ Σκοτάδια (1914), Κλειστὰ βλέφαρα (1917), Θὰ βραδυάζῃ (1922) καὶ Πυρληνη 'Ρομφαία — Ἀλκυονίδες (1923). Β'. Πεζά: 1) Ἐντυπώσεις: Ἀγροτικαὶ ἐπιστολαὶ (1882), Τρεῖς ημέραι ἐν Τήνῳ (1883). 2) Διηγήματα καὶ μυθιστορήματα: Διηγήματα καὶ ἀναμνήσεις (1886, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἀμαρυλλίς, ἐκδοθεῖσα χωριστὰ τὸ 1919), Τὸ βοτάνι τῆς ἀγάπης (1901), Διηγήματα τῶν ἀγρῶν καὶ τῆς πόλεως (1904), Ἐλληνικὴ Χαλιμᾶ (παραμύθια, 1921), Ἐρση (1922) κ. ἄ.

Ζουφρές Γεώργιος. Έγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1877. Ἡσχολήθη μὲ τὸ ἐμπόριον, ἀπέθανε δὲ ἐν Ἀθήναις τὸ 1906. ἐδημοσίευσεν εἰς περιοδικὰ διάφορα ποιήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τινας μύθους.

Καλλένεκος Κωνσταντζίνος. Έγεννήθη ἐν Βρυσούλοις τὸ 1866. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογίκῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ἀπὸ πολλοῦ δὲ ειναι πρωτοπρεσβύτερος καὶ προϊστάμενος τῆς ἐν Μάντσεστερ τῆς Ἀγγλίας ὀρθοδόξου ἐλληνικῆς κοινότητος. Διέπρεψεν ὡς ἵεροχηρυξ, ἐδημοσίευσε δὲ καὶ πλεῖστα ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα είναι τὰ ἐπόμενα: Ἡ προσευχὴ (Κωνσταντινούπολις, 1908), Ο Θεὸς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ (όμ. 1910), Ο ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας (Ἀλεξάνδρεια, 1912), Πέραν τοῦ τάφου (όμ. 1914), Πρακτικαὶ δμιλίαι εἰς τὰ κυριακὰ εὐαγγέλια (όμ. 1916), 52 δμιλίαι (Ἀθῆναι, 1927) καὶ ἄλλα.

Καμπούρογλους Δημήτριος Γρ. Έγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1852. Εσπούδασε νομικά. Κατ' ἀρχὰς ἐπεδίθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν, ἔπειτα δὲ διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπιμελητὴς τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, καὶ τέλος διευθυντὴς αὐτῆς. Τελευταῖον ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἡσχολήθη εἰς ἴστορικάς, λαογραφικάς καὶ τοπογραφικάς μελέτας, ἐκδώσας τὴν *'Ιστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας* (3 τόμους, 1889-1896), τοὺς *'Ἀρματολοὺς καὶ οἱλέφτας* (1913), τὸν *'Αναδρομάρην* (1914), *Τοπωνυμικὰ παράδοξα* (1920), τὸν *'Αναδρομάρην τῆς Ἀττικῆς* (1920), τὸ *'Ριζόκαστρον* (1920), τὸ *Δαφνὶ* (1920), τὰς *Παλαιὰς Ἀθήνας* (1923). Ἐδημοσίευσεν ἐπίσης, εἰς περιεδικὰ ἰδίως καὶ ἐφημερίδας, πολλὰ λογοτεχνικά ἔργα, δραματικά, διηγήματα, ποιήματα, ἐντυπώσεις καὶ σχέψεις, ὡν τινα ἔξειδόθησαν καὶ ἰδιαίτέρως: 1) *Μῦθοι καὶ διάλογοι* (1881), *Στίχοι καὶ μῦθοι διὰ τὰ παιδιά* (1904). 2) Διηγήματα: *Περασμένα χρόνια* (1911), *Διηγήματα* (1915), *Ἀθηναϊκὰ Διηγήματα* (1915), *Μικρὰ Διηγήματα* (1921), *Ἡ κυρὰ Τρισεύγενη καὶ ἄλλα διηγήματα* (1924). 3) Γνῶμαι: *Θρύψαλα* (1911), *Νέα Θρύψαλα* (1922). 4) Δραματικά ἔργα: *Τὸ παιδομάρτυρα* (1896), *Ἡ Νεράϊδα τοῦ Κάστρου* (1924), κἄ.
Κυρδούνης Νικόλαος. Έγεννήθη ἐν Ἰθάκῃ τὸ 1880. Εσπούδασεν ἐν *'Ρουμανίᾳ*. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἡσχολήθη εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὴν δημοσιογραφίαν καὶ ειργάσθη ὡς συντάκτης πολλῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων. Ἐλαβε μέρος εἰς ἑλους τοὺς ἀπὸ τοῦ 1912 πολεμικοὺς ἀγῶνας, ὡς πολεμιστὴς καὶ πολεμικὸς συνάματος ἀνταποκριτής, καὶ ἐδημοσίευσε τὰς ἔξ αὐτῶν ἐντυπώσεις του εἰς ἐφημερίδας. Περιώδευσεν ἐπίσης πλειστα μέρη του ἔξω Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Εύρωπης, καὶ ἐδημοσίευσε μαχράς αὐτῶν περιγραφὰς εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά. Ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ εἰς ἰδιαίτερον τόμον ἐξεδόθη μέχρι τοῦδε ὁ *Βουλγαρικὸς πόλεμος* (1914).

Καρκαβίτσας Ανδρέας. Έγεννήθη τὸ 1866 εἰς τὰ Δεχαίνια τῆς Ηλείας. Έσπούδασε τὴν ἱατρικὴν καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς στρατιωτικὸς ἱατρός. Απέθανε τὸ 1922 ἐν Ἀμαρουσίῳ. Ἐκτὸς πολλῶν ἀρθρών, ἐντυπώσεων καὶ διηγημάτων, δημοσίευθέντων εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, ἐδημοσίευσεν εἰς χωριστοὺς τόμους τὰ ἔξης ἔργα του, πάντα σχεδὸν διηγήματα: *Διηγήματα* (1892), *Η Δυναρή* (1896), *Ο ζητιάνος* (1897), τὰ *Δόγια τῆς πλάρης* (τόμος Α' 1899, τόμος Β' 1902). *Παλιὲς ἀγάπες* (1900), ὁ *Ἀρχαιολόγος* (1904) κ. ἢ. Πάντα σχεδὸν ἔξεδόθησαν εἰς δευτέραν ἔκδοσιν.

Κερχμόπουλος Αντώνειος. Έγεννήθη εἰς Μπλάτσι τῆς Μακεδονίας τὸ 1873. Έσπούδασε φιλολογίαν καὶ ἐπειτα εἰδικῶς ἀρχαιολογίαν ἐν Εὐρώπῃ. Υπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τὸ 1924 διώρθισθη καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐκτὸς πολλῶν καθηρῶς ἐπιστημονικῶν διατριβῶν του καὶ βιβλίων (μεταξὺ τῶν ὅποιων τὰ *Θηβαϊκά*, 1917), ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν *Ωρελίμων Βιβλίων* τὸ ἔργον του: οἱ *Ἄγωνες τῶν ἀρχαίων Ελλήνων* (1906).

Κονδυλάκης Ιωάννης. Έγεννήθη ἐν Βιάννῳ τῆς Κρήτης τὸ 1862. Μετέσχεν εἰς τὰς ἐπαναστάσεις τοῦ 1877 καὶ 1896.

Διετέλεσεν ἐπὶ τινα χρόνον διδάσκαλος ἐν Κρήτῃ, είτα δὲ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ ἐδημοσίευσε πλειστα ἀρθρα του, χρονογραφήματα καὶ διηγήματα εἰς καθημερινὰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, ἵδιας εἰς τὸ *Εμπρός*, οὗτον διηρέσεν ἐπὶ μακρὸν ὁ ἀρχιευντάκτης. Απέθανεν ἐν Ήρακλείῳ τὸ 1920. Εκ τῶν ἔργων του ἔξεδόθησαν ἴδιαιτέρως τὰ ἔξης: Α' *Ἐνθα διέβαινα* (ἀπάνθισμα χρονογραφημάτων του, ἀτινα διέγραψε συνήθως μὲ τὸ φευδώνυμον Διαβάτης, 1916). Β' Διηγήματα: *Ο Πατούχας* (1916), *Οταν ήμουν δάσκαλος* (1916), *Πρώτη ἀγάπη* (Χανιά, 1919) καὶ ἡ μετάφρασίς του τῶν *Απάντων* τοῦ *Λουκιανοῦ* (6 τόμοι, 1910).

Κουρτέδης Αριστοτέλης ΙΙ. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Μυρόφυτον τῆς Θράκης τὸ 1858. Ἐπούδασε φιλοσοφικὰ καὶ παιδαγωγικὰ ἐν Εὐρώπῃ, διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καθηγητὴς τῶν μαθημάτων τούτων ἐν Ἀθήναις, ἀπό τινος δὲ διευθύνει τὸ ἐν Πειραιεῖ Διδασκαλεῖον θηλέων. Ἐδημοσίευσε πρὸς χρήσιν τῶν διδασκάλων ἵκανὰ παιδαγωγικὰ ἔργα: *Ἄλ πνευματικαὶ Ιδιοφυῖαι* (1907). *Υποδείγματα διδασκαλίας ζωολογίας* (1912) καὶ *Φυτολογίας* (1913) κ. ἄ. Ἀπὸ νεότητος αὐτοῦ ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν λογοτεχνίαν. Ἐκτὸς πολλῶν μεταφράσεων καὶ διασκευῶν ἔνων λογοτεχνημάτων, ἐδημοσίευσε παντοίας μελέτας καὶ διηγήματα εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά. Ἀπὸ τοῦ 1880—1893 διετέλεσεν ἀρχισυντάκτης τῆς *Διαπλάσεως* τῶν παΐδων, ὅπου ἐδημοσίευσε καὶ μέχρι σήμερον δημοσιεύει ἔργα του, ἐκ τῶν ὅποιων τινὰ ἔξεδόθησαν καὶ εἰς χωριστοὺς τόμους ἐπανειλημμένως. (*Παιδικὰ Διηγήματα*, *Θέατρον οἰκογενείας* καὶ *σχολείου*, *Παιδικοὶ διάλογοι*, κ. ἄ).

Λασκαράτος Ανδρέας. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τῆς Κεφαλληνίας κατὰ τὸ 1811. Ἐπούδασεν εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ γομικά. Ἐνῷ ἀκόμη ἐπούδαζεν, ἐδημοσίευσε τὸ ἔργον του «*Η βιογραφία μου*». Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ἡσχολήθη ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀφωσιώθη ἐντελῶς εἰς τὴν λογοτεχνίαν, καὶ διέπρεψεν ὡς σατιρικὸς ποιητής. Τὰ σατιρικά του βέλη ἔστρεψε καθ' θλων τῶν ἀτόπων, ὅσα παρετήρει γιγνόμενα πέριξ αὐτοῦ καὶ ἴδιᾳ ἐκαυτηρίασε τὰς προλήψεις τοῦ δχλου καὶ τὴν ἀμάθειαν τοῦ κλήρου· διὸ τοῦτο καὶ κατεδιώχθη πολλάκις καὶ τέλος ἀφωρίσθη. Ἐν τέλει ὅμως κατενοήθη ὑπὸ πάντων ἡ ἀδολος εἰλικρίνεια καὶ χρηστότης αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν τιμῇ τὸ 1901. Ἐκ τῶν ἔργων του σπουδαιότερα εἰναι: Α' Ποιητικά: *Τὰ μυστήρια τῆς Κεφαλλονίας* (1856), *Στιχουργήματα* (1872). Β' Ἡθικοὶ χαρακτῆρες: *Ίδον δ ἀνθρωπος* (1886). Πρό τινος ἔξεδόθησαν καὶ Γ' οἱ *Στοχασμοὶ* του (1921).

Μαρτινέλης Γεώργιος. Έγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1836. Μετὰ τὰς πρώτας του σπουδὰς ἐν τῇ πατρίδι μετέβη ἐπὶ μικρὸν πρὸς ἀνωτέραν μόρφωσιν εἰς τὴν Ἰταλίαν, διποὺ ἐσχετίσθη μὲ ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας. Ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1891. Ἀπὸ νεότητος ἀφωσιώθη εἰς τὴν ποίησιν, καὶ ἐδημοσίευσε πολλὰ ποιήματα εἰς περιοδικά. Τὰ σπουδαιότερα τῶν ποιημάτων του ἐξεδόθησαν πρό τινος εἰς τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον *Τραγούδια* (1921).

Μελᾶς Λέων. Έγεννήθη τὸ 1812 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ γονέων Ἡπειρωτῶν. Ἐσπούδασεν ἐν Εὐρώπῃ νομικὰ καὶ ὑπηρέτησεν εἰτα εἰς διαφόρους δικαστικὰς θέσεις ἐν Ἑλλάδι, χρηματίσας καὶ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης. Τὸ 1849 μετέβη εἰς τὸ Λονδίνον, διποὺ διέμεινεν ἐπὶ δεκαετίαν συνεργαζόμενος μετὰ τῶν αὐτόθι ἐμπορευομένων ἀδελφῶν του· συγχρόνως δὲ ἡσχολεῖτο ἐκεῖ καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων, εἰς ἥ καὶ ἀποκλειστικῶς ἀφωσιώθη μετὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν του. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1879. Ἐκ τῶν ἔργων του σπουδαιότερα είναι ὁ *Γεροστάθης* (1858, ἐπὶ δεκάδας ἑτῶν προσφιλέστατον ἀνάγνωσμα τῶν ἐλληνοπατέρων, ἐξ οὗ ἐλήφθησαν καὶ αἱ παρατιθέμεναι διηγήσεις), ὁ *Χριστόφορος* (1874) καὶ ὁ *Μικρὸς Πλούταρχος*, (3 τομ. 1900-2).

Νερβάνας Ηλαύλος. Ψευδώνυμον τοῦ κ. Πέτρου Ἀποστολίδου. Έγεννήθη ἐν Μαριανουπόλει τῆς Ρωσίας τὸ 1866. Ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ἱατρὸς εἰς τὸ Πολεμικὸν Ναυτικόν. Πλὴν ψυχιατρικῶν τινῶν μελετῶν ἔγραψε διηγήματα, παραμύθια, ἐντυπώσεις ταξιδίων, χρονογραφήματα, δημοσιευθέντα εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας, ἰδίως τὴν *Εστίαν*, διποὺ χρονογραφεῖ ἀπὸ μακρᾶς σειρᾶς ἑτῶν. Ἐκ τῶν εἰς ἰδιαιτέρους τόμους ἐκδοθέντων ἔργων του σπουδαιότερα είναι: Α'. Ποιητικά: *Παγὰ λαλέονσα* (1907).

Β' Πεζά: 1) Ἐντυπώσεις καὶ χρονογραφήματα: Ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν (1898), Ἡ ζωὴ τοῦ δρόμου (1917) κ.ἄ. 2) Διηγήματα: Ἡ βοσκοπούλα μὲ τὰ μαργαριτάρια (1914), Τὸ συναξάρι τοῦ Παπᾶ-Παρθένη (1915) κ.ἄ. 3) Κριτικαὶ μελέται: Ὁ Ἀριστ. Βαλαωρίτης (1917), 4) Στοχασμοί: Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀσόφου (διάλογοι, 1916). Δραματικὰ δὲ ἔργα τὰ ἑξῆς: Τὸ χελιδόνι (1908), Μαρία Πενταγιώτισσα (1909) κ.ἄ.

Ξενόπουλος Γρηγόρεος. Ἐγεννήθη τὸ 1867 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ πατρὸς Ζαχυνθίου. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐπεδόθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν καὶ ἔγραψε πλεῖστα, παντὸς εἰδούς λογοτεχνήματα. Ἐκ τούτων εἰς χωριστοὺς τόμους ἐξεδόθησαν τὰ ἑξῆς: Α'. Διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων τριάκοντα περίπου τόμοι. Β' Θεατρικὰ ἔργα: Θέατρον (τρεῖς τόμοι 1912, 1913, 1922), οἱ Φοιτηταὶ (1919) κ.ἄ. Γ' Κριτικαὶ μελέται: Οἱ Παράσχοι (1917) κ.ἄ. Διευθύνει ἀπό τίνος τὸ περιοδικὸν **Νέα Εστία**. Ἀπὸ τοῦ 1895 δὲ εἶναι ἀρχισυντάκτης τῆς **Διαπλάσεως τῶν Παιδῶν**, τοὺς ἀναγνώστας τῆς ὁποίας τέρπει καθ' ἐδῶμάδα καὶ ὀδηγεῖ, ἐκτὸς τῶν ἀλλων ἐν αὐτῇ δημοσιευμάτων του, μὲ τὰς **Ἀθηναϊκὰς ἐπιστολάς** του, τὰς ὄποιας ὑπογράφει μὲ τὸ ψευδώνυμον Φαΐδων. Ἐκ τῶν διὰ παιδιὰ καταλλήλων ἔργων του σημειωτέα τὸ μυθιστόρημα **Ἡ ἀδελφόσύλλα μου** (1923) καὶ τὸ **Παιδικὸν θέατρον** (δύο τόμοι, 1926).

Παλλιμάς Κωστής. Ἐγεννήθη ἐν Πάτραις τὸ 1859 ἐκ γονέων Μεσολογγίτων. Νεώτατος ἦλθεν εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ νομικά, ἀλλὰ ταχέως ἐγκατέλειψε τὴν νομικὴν καὶ ἀφοσιώθη εἰς τὴν ποίησιν. Ἀπὸ τοῦ 1897 εἶναι γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐκτὸς πολυαριθμῶν δημοσιευμάτων του εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, ἐξεδόθησαν εἰς ἰδιαιτέρους τόμους τὰ ἑξῆς ἔργα του: Α' Ποιητικά: Τραγούδια τῆς πατρίδος μου (1886), Ὅμονος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν (1889), Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου (1892), Ιαμβοί καὶ ἀνάπαιστοι (1897), Ο τάφος (1898), Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς

‘Ηλιογέννητης (1900), ‘Η δασάλευτη ζωή (1904), ‘Ο δωδεκάλογος του Γύφτου (1907), ‘Η φλογέρα του βασιλιά (1910), ‘Η Πολιτεία και η Μοναξιά (1912), Οι καημοὶ τῆς Διμονοθάλασσας καὶ τὰ Σατιρικὰ Γυμνάσματα (1912), Οι Βωμοὶ (1915), Τὰ Παράκαιρα (1919). Β'. Πεζά : 1) Διηγήματα : Θάνατος παλικαριοῦ (1901), Διηγήματα (1920). 2) Κριτικαὶ μελέται : Τὸ ἔργον τοῦ Κρυστάλλη (1894), Γράμματα (δύο τόμοι, 1904 καὶ 1907), Τὰ πρῶτα κριτικὰ (1913), Βιξυηνὸς καὶ Κρυστάλλης (1917), Ιούλιος Τυπάλδος (1917) κ.ἄ.

Πάλλης Αλέξανδρος. Έγεννήθη ἐν Πειραιεῖ τὸ 1851.

Έσπούδασεν ἐπὶ τινας μῆνας φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, ἔπειτα δὲ ἐτράπη εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ διηγέρετησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὸν οἰκον Ράλλη. Θιασώτης τῆς δημοτικῆς γλώσσης συνέγραψε Τραγουδάκια γιὰ παιδιά (1889), μετέφρασε δὲ τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου, τὸν Κύκλωπα τοῦ Εὔριπίδου κ.ἄ. Τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων του ἔξεδόθησαν ὑπὸ τὸν τίτλον Κούφια καρύδια (Αἴθερπουλ, 1915).

Παναυλῆς Αντώνιος. Έγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1874.

Έσπούδασε φυσικομαθηματικά, διετέλεσεν ἐπὶ τινα ἔτη καθηγητὴς ἐν Γυμνασίῳ, νῦν δὲ διηγερετεῖ ἐν τῷ Υπουργείῳ τῆς Παιδείας. Εδημοσίευσεν εἰς περιοδικὰ ποικίλης ὅλης λογοτεχνίας, ώς ἐντυπώσεις ταξιδιωτικάς, μυθιστορήματα κ.ἄ., εἰς ίδιαιτερον δὲ τόμον τὰ Νέα ποιήματα διὰ τὰ σχολεῖα (1926).

Παπαδειμάντης Αλέξανδρος. Έγεννήθη τὸ 1851 ἐν

Σκιάθῳ, ἐκ πατρὸς ιερέως. Έσπούδασεν ἐπ' ὀλίγον φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, εἶτα δὲ εἰργάσθη ἐπ' ὀλίγον ὡς μεταφραστὴς εἰς ἐφημερίδας ἐκ τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἄγγλικῆς γλώσσης, τὰς ὑποίας εἶχεν αὐτοδιαχθῆ. Εἶησεν ἐν πενίᾳ καὶ ἐγκαρτερήσει καθ' ἔλον τὸν βίον του, ἀπέθανε δὲ ἐν Σκιάθῳ τὸ 1911. Εδημοσίευσεν εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ μυθιστορήματά τινα καὶ ὀλίγα ποιήματα, ἀλλὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ ὀφείλει εἰς τὰ διηγήματά του. Ταῦτα ἔξεδόθησαν καὶ ίδιαιτέρως εἰς 11 τόμους (1911—1913).

Παπαδοπούλου Αρσενόη. Έγεννήθη το 1854 εν Αθήναις, ἐκ πατρὸς τοῦ πολλαχῶς ὑπηρετή-
σαντος τὴν πατρίδα διδασκάλου Γρηγορίου
Παπαδοπούλου. Ἐτελειοποιήθη ἐν Εὐρώπῃ
εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, μεθ' ὅ ἐδίδαξεν
ἐν τῷ Ἀνωτέρῳ Παρθεναγωγείῳ Θεσσαλονί-
κης. Εἰς χωριστοὺς τόμους ἔξεδόθησαν τὰ
ἔξις ἔργα τῆς, κατὰ τὸ πλεῖστον διηγήματα:
Εἴκοσι πέντε διηγήματα (1888), *Ἀθηναϊ-
κὰ ἀνθύλλια* (1892), *Μητρός ὑποθῆκαι*
(1894), *Παραμύθια τῶν Ἑλληνοπαΐδων*
εἰς 4 τεύχη (ἐκδοθέντα ἀπὸ τοῦ 1905-1922)
καὶ *Ἀπὸ παντοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς* (1920).

Παπαντωνέου Ζαχαρίας. Έγεννήθη ἐν Καρπενησίῳ τὸ 1877. Ἀπὸ νεότητος ἐπεδόθη εἰς τὴν δημο-
σιογραφίαν καὶ αἰσθητικὰς μελέτας. Εἶναι
ἀπὸ ἑτῶν διευθυντής τῆς Ἐθνικῆς Πινακο-
θήκης. Ἐγραψε διηγήματα, χρονογραφή-
ματα καὶ ποιήματα εἰς ἐφημερίδας καὶ πε-
ριοδικά. Ἐκ τῶν ἔργων του ἔξεδόθησαν εἰς
χωριστοὺς τόμους τὰ ἔξις: Α' Ποιητικά:
Πολεμικὰ τραγούνδια (1897), Τὰ χελιδόνια
(ποιήματα διὰ παιδιά, μετὰ μουσικῆς ὑπὸ^{τόνον} Γεωργίου Δαμπελέτ, 1920). Β' Πεζά: *Πεζοί*
ἔνθυμοι (στοχασμοί, 1922). *Διηγήματα* (1927).

Παράσκος Αχελλεύς. Έγεννήθη ἐν Ναυπλίῳ τὸ 1838,
ἐκ πατρὸς Χίου. Τὴν πρώτην μόρφωσιν ἔ-
λαβε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Γεωργίου, μεθ'
οὗ καὶ ἐγκατεστάθη βραδύτερον ἐν Ἀθή-
ναις. Ἐνωρίτατα ἥρχισε ν' ἀσχολῆται μὲ
τὴν ποίησιν, καὶ ἔζησεν ἐν μεγάλῃ δόξῃ καὶ
τιμῇ, θεωρούμενος ὡς ὁ κορυφαῖος ποιητὴς
τῶν συγχρόνων του. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις
τὸ 1895. Ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ τρεῖς μὲν
τόμοι ἔξεδόθησαν ζῶντος αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τί-
τλον *Ποιήματα* (1881-1884), ἄλλοις δὲ
δύο μετὰ τὸν θάνατόν του, ὑπὸ τὸν τίτλον
Ἀνέκδοτα ποιήματα (1904).

Πεζοπόρος Α. Ψευδώνυμον Ἀθηναίου δημοσιογράφου.

Περγιαλέτης Γεώννης. Ψευδώνυμον τοῦ ἐν Σπέτσαις δι-

αμένοντος διδασκάλου καὶ ποιητοῦ Ἰωάννου Γ. Γιαννούχου. Ἐδημοσίευσε πολλὰ ποιήματα, ἵδιας παιδικά, εἰς καθημερινὰς κυρίως ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, εἰς ἰδιαιτέρους δὲ τόμους μέχρι τοῦδε τὰ ἔξης: Μετάφρασιν τῆς τραγῳδίας τοῦ Εὐριπίδου *Μῆδεια* (1904), *Τραγούδια τῆς ἀκρογιαλιᾶς* (1906), *Τρελλὰ τραγούδια* (1908), *Τῆς ζωῆς καὶ τοῦ δνείρου* (ἐπιγράμματα, 1915) καὶ *Παιδαγωγικοὺς μύθους* (1916).

Πολέμης Ἰωάννης. Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1862.

Διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη γραμματεὺς τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ἀπέθανε τὸ 1924. Νεώτατος ἀφωνιώθη εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἐδημοσίευσε τὰς ἔξης συλλογὰς ποιημάτων: *Ποιήματα* (1883), *Χειμώνανθοι* (1888), *Ἀλάβαστρα* (1900), *Κειμήλια* (1904), *Ἐξωτικά* (1905), *Τὸ παλιὸ διολλί* (1909), *Σπασμένα μάρμαρα* (1917), *Ελρηνικά* (1918), *Ἐσπερινδός* (1920). Ποιητικὰ δὲ δράματα τὰ ἔξης: *Ο τραγουδιστὴς* (1893), *Ο βασιλιᾶς Ἀνήλιαγος* (1910), *Η γυναῖκα* (1915), *Μιὰ φορὰ καὶ ἔναν καιρὸν* (1922). Μετέφρασεν ἐπίσης ἐμμέτρως τὰ *Εἰδύλλια* τοῦ Θεοκρίτου καὶ τὴν *Ἡλέκτραν* τοῦ Εὐριπίδου.

Προδελέγγειος Αριστομένης. Ἐγεννήθη ἐν Σιφνῷ τὸ 1850. Ἐπούδχε φιλολογίαν, ἡγολήθη δὲ ἐπὶ τινα χρόνον καὶ μὲ τὴν πολιτικὴν καὶ ἔγινε βουλευτής. Ἀπὸ τοῦ 1926 είναι μέλος τῆς Ἀκαδημίας. Ἐνωρίς διεκρίθη εἰς τὰ γράμματα, ἐδημοσίευσε δὲ τὰ ἔξης ἔργα του: *Δράματα ποιητικά*: *Ο Ρήγας* (1897), *Η Κόρη τῆς Δήμου* (1901), *Νικηφόρος Φωκᾶς* (1907), *Φαΐδρα* (1919), κ. ἄ. Συλλογὴς ποιημάτων: *Ποιήματα παλαιὰ καὶ νέα* (1896), *Ποιήματα* (1916), *Ἐμπρόδες στὸ ἀπειρο* (1925). Μεταφράσεις ἐκλεκτῶν ἔνων ἔργων.

Παγκαβῆς Αλέξανδρος. Έγεννήθη τὸ 1809 ἐν Κωνσταντινούπολει. Διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, βουλευτής, ὑπουργὸς καὶ πρεσβευτής, πολλαχῶς ὑπηρετήσας τὴν Πατρίδα. Ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν εὐφυεστάτων καὶ πολυγραφωτάτων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του, μεγάλως συντελέσας διὰ τῶν βιβλίων του εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1892. Ἐγραψε παντοίας ὅλης ἔργα: ἀρχαιολογικά, ἴστορικά, λεξικά, λογοτεχνικά (διηγήματα, δράματα, χωμαδίας, λυρικά ποιήματα), καὶ μετέφρασε πλειστα ἀρχαῖα καὶ νεώτερα δράματα ὡς καὶ ἄλλα ἔργα εἰς τὴν νέαν ἑλληνικήν. Τῶν Ἀπάντων αὐτοῦ ἔξεδόθησαν 19 τόμοι (1874—1892).

Σκύκος Κωνσταντζίνος. Έγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1854. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ τὰ γράμματα. Ἐξέδωκεν ἐπὶ 33 ἔτη τὸ Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον (1886—1918). Ἐκ τῶν ἔργων του εἰς Ἰδιαιτέρους τόμους ἔξεδόθησαν αἱ ποιητικαὶ συλλογαὶ Ἔαρ (1875), Ἀκτῖνες καὶ μῆρα (1876), τὰ Ἐπιγράμματα (1922) κ. ἄ.

Σολωμός Δεινούσειος. Έγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1798. Ἐννέα ἐτῶν ἔχασε τὸν πατέρα του, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκληρονόμησε σημαντικὴν περιουσίαν. Ἀπὸ τὸ 1808 ὕως τὸ 1818 διέμεινεν ἐν Ἰταλίᾳ, δπου ἐσπούδασε τὰ νομικά, κυρίως δμως ἡσχολείτο εἰς φιλολογίας μελέτας καὶ τὴν ποίησιν. Ἐπανελθὼν διέμεινεν εἰς τὴν πατρίδα του μέχρι τοῦ 1828· κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἔγραψε τὰ πρῶτά του ἑλληνικὰ ποίηματα: Τὸν "Υμνὸν εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (1823), Ὁδὴν εἰς τὸν θάνατον τοῦ Δρόδου Μπάιρον (1824), τὴν Φαρμακωμένην (1826), διάφορα σατιρικά, κ. ἄ. Ἀπὸ τοῦ 1822 ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Κέρκυραν, δπου καὶ διέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του (1857). Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡσχολήθη εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ Κρητικοῦ, τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων (μεγάλου ἐπικολυρικοῦ ποιήματος, μὲ τὸ ὁποῖον ἥθελε νὰ ἔξυμνησῃ

τὸν ἡρωῖσμὸν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου) κ. ἄ. Μετὰ τὸν θάνατόν του ἥλπιζετο δις θὰ εὑρίσκοντο δλα τὰ ποιήματά του (διότι ἐλάχιστα εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ δημοσιεύσει), ἀλλὰ δυστυχῶς μόνον ἀποσπάσματα καὶ σχέδια ποιημάτων εὑρέθησαν, οὓς διότι φθινερὰ χειρὶ ἔξηφάγισεν αὐτά. Τὰ περισωθέντα συνελέγησαν, ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἔξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ φίλου τοῦ Σολωμοῦ Ἰακώβου Πολυλᾶ (Κέρκυρα, 1859).

Τανταλένης Ἡλέας. Ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1818. Ἐπούδασε φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Τὸ 1845 ἐπαθεν ἀμαύρωσιν σχεδὸν παντελῆ τῶν δρθαλμῶν ἐν τούτοις τὸ ἐπόμενον ἔτος διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, διόπου ἐδίδαξεν εὐδοκιμώτατα μέχρι σχεδὸν τοῦ θανάτου του, ἐπελθόντος τὸ 1876. Παιητικά του ἔργα ἔξεδόθησαν: *Παλγνια* (Κωνσταντινούπολις, 1839) Ἰδιωτικὰ Στιχουργήματα (Τεργέστη, 1860) καὶ *Ἄσματα* (μετὰ μουσικῆς, συντεθείσης ὑπὸ τοῦ Ιδίου, Ἀθῆναι, 1876).

Χατζεδάκης Νικόλαος. Ἐγεννήθη τὸ 1872. Ἐπούδασε μαθηματικά ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ είτα ἐν Εὐρώπῃ. Ἐπανελθὼν διωρίσθη καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν κατὰ πρώτον μὲν ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων, ἀπὸ τοῦ 1904 δὲ ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Πλὴν τῆς ἐπιστημονικῆς του δράσεως ἀσχολεῖται καὶ εἰς τὴν λογοτεχνίαν, καὶ ἐδημοσίευσε πολλὰ ἀρθρά του, μυθιστορήματα καὶ ποιήματα εἰς περιοδικά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.

A

ἀγερικό (τὸ)=τὸ φάντασμα, τὸ θεραπεύμα.

ἄλαιλιάζω=χαθιστῶ τινα ἀλαλον, ζαλίζω.

'Αλλάχ=(λέξις ἀραβική) δ Θεὸς τῶν μουσῶν λαμάνων.

ἄλτρος κάβος κονταρέμους=ναυτικὴ παροιμιώδης ἔκφρασις : εἰς ἄλλα ἀκρωτήρια (ἐκτὰς) πρέπει νὰ βέχνωμε κοντάρι, νὰ προσεγγίζωμεν.

ἄλυχτά (τὰ)=τὰ γαυγήματα.

ἄλυχτῶ=γαυγίζω.

ἀμπαδένιος ή **ἀμπαδίτικος**=ἄπὸ ἀμπᾶν (=χονδρὸν μάλλινον ὅρασμα ἐγχωρίου κατασκευῆς).

ἀναγυιώνω=μεγαλώνω.

ἀναδεύω=ἐνακινῶ, ἀνακατώνω, σαλεύω.

'Ανδραβιδιώτης=ἐπὸ τὴν Ἀνδραβίδαν, κώμην τῆς Ἡλείας κειμένην ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὅχθης τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ, ἔχουσαν δὲ 2000 περίπου κατοίκων.

ἀνοῖ=ξνοίγει.

ἀντένα (ἱ)=ἡ κεραία τοῦ ἵστοι.

ἀπάγγειο (τὸ)=μέρος ὑπήνεμον, μὴ προσδαλλόμενον δηλαδὴ ἀπὸ τὸν ἀνεμον.

ἀπιλογιά (ἱ)=ἡ ἀπάντησις, η ἀπόκρισις.

ἀραχνιασμένος=κυρίως πλήρης ἀραχνῶν λέγεται ἐπὶ οἰκημάτων ἐγκαταλειμμένων (σπίτι ἀραχνιασμένο, ἀραχνὸς ἀραχλο). "Ἐπειτα σημαίνει ἔρημος, θλιβερός, ἀπαίσιος.

ἀργολογάω=ξφαιρῶ τοὺς ἀργοὺς η ἀκάρπους βλαστοὺς τῆς ἀμπέλου καὶ τὰς τυχὸν ἀναπτυσσομένας παραφυάδας. 2) πορεύομαι βραδέως.

ἄρμενα (τὰ)=οἱ ἴστοι, αἱ κεραῖαι, τὰ σχοινία τῶν ἴστῶν κλπ.
ένδες πλοίου.

Ἄρνα (ἡ)=περιοχὴ ἡ μᾶλλον ποταμὸς ἐν τῷ Ἀδη, ἀπὸ τὸ
νερὸ τοῦ ὁποίου πίγοντες οἱ νεκροὶ λησμονοῦν πᾶν δ, τι
συνέδη εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν ζωήν των. Ἡ δοξασία εἶναι
ἀρχαῖα (πεδίον καὶ ὅδωρ τῆς Δήθης).

ἀσκέρηδες (οἱ)=τουρκιστὶ οἱ στρατιῶται.

ἀστροχαλάζι (τὸ)=χάλαζα μετὰ κεραυνῶν.

Ἀττάλεια (ἡ)=πόλις εἰς τὰ N. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐν τῷ ὁμω-
νύμῳ κόλπῳ. Εἶχεν ἄλλοτε 40,000 κατοίκων, ἀφοῦ ὅμως
ἀνεχώρησαν οἱ Ἑλληνες, ἔχει 25.000 περίπου.

ἀχνᾶ=θαμβός.

ἀχνᾶς=χλωμός, θολός, θαμβός.

Β

βάρδια (ἱ)=ἡ φρουρά.

βιγλα (ἡ)=ἡ φρουρά· πύργος πρὸς κατόπτευσιν, σκοπιά· ὁ
σκοπός.

βιγλάτορες (ὁ)=ὅπισκοπῶν τὰ πέριξ, ὁ σκοπός.

βιγλίξω=παρατηρῶ τὰ πέριξ, φυλάττω.

βλίτρα (τὰ)=φυτὸν ἐδώδιμον, τὰ συνήθως λεγόμενα βλίτρα.

βόλτα=τριγύρω, πέριξ.

βρέκιον (τὸ)=πλοίον ἐμπορικὸν μὲ δύο ἴστούς.

Γ

Γαστονυιώτης=ἐκ τῆς Γαστούνης, πολίχνης τῆς Ἐλείας ΒΔ.
τοῦ Πύργου, ἔχούσης περὶ τὰς 2.000 κατοίκων.

γιόδια (τὸ)=1) τὸ γεῦμα· 2) τὸ μεσημέρι.

γιούζ-μπασης (ὁ)=τουρκιστὶ ὁ ἑκατόνταρχος, ὁ λοχαγός.

Γιουνάνηδες (οἱ)=τουρκιστὶ οἱ Ἑλληνες (χυρίως τῆς ἐλευθέρας
Ἐλλάδος, οἱ μὴ διαγιάδες).

γκρίφι (τὸ)=ἡ προεξοχὴ βράχου.

Γκωτιέ Θεόφιλος=γνωστὸς ποιητής, χριτικὸς καὶ μυθιστοριο-
γράφος Γάλλος (1811—1872).

γραμμένος=ζωγραφιστός.

▲

Δέλας=παλαιός καπετάνος, άκμάσας κατά τινα πληροφορίαν περὶ τὸ 1725.

διάζομαι=έτοιμάζω τὸν στήμονα πρὸς ὑφαγσιν.

διαναστάει ή **βάρκα**=διάρχει μέρος πρὸς προσόρμισιν καὶ ἀποβίθασιν.

■

ἔφτδες=ψητός.

■

ζαμπίτης (δ) λέξις τουρκικὴ=στρατιωτικὸς διοικητής.

Ζήνων=φιλόσοφος ἐκ Κιτίου τῆς Κύπρου, ὅστις ἔζησεν ἀπὸ τοῦ 350—260 περίου π. Χ. Ἐδιδαχεν ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἀθήναις καὶ ἔρυσεν ἐκεῖ ἴδιακήν του σχολήν, ἣτις ἐκλήθη κατόπιν Στωική, ἐκ τῆς Ποικίλης Στοᾶς. Αὗτη ἡτο οἰκοδόμημα ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν, κεκοσμημένον διὰ ποικίλων εἰκόνων, δπου συνηθροίζοντο οἱ μαθηταὶ του.

ξίκ ξάκ=τεθλασμένη γραμμή, σχηματίζουσα ἀλλεπαλλήλους γωνίας ως ἐν τῷ κεραυνῷ.

ξορμπᾶς (λ. τουρκικὴ)=ἄνθρωπος τυραννικός. Ἐνταῦθα οἱ παλικαράδες τοῦ χωρίου.

■

ἡλιακωτὸς (τὸ)=ταράτσα ἐκτεθειμένη εἰς τὸν ἥλιον.

■

θρασκιᾶς=δυνατὸς ΒΑ. ἀγεμος.

■

κάβος (δ)=τὸ βραχώδες ἀκρωτήριον.

Καισαριανὴ (ἡ)=μονὴ τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν μέρη.

καληώρις κοντρὲς=χονδρὰ λόγια, χονδρὰ φεύδη μοῦ λέγεις.

Ἐκ τοῦ «καλή-ῶρα», τοῦ δποίου μεγάλη χρῆσις γίνεται στὰ παραμύθια.

καλοκαιρινὸς (τὸ)=δωμάτιον δροσερόν, εἰς τὸ δποῖον κατὰ προτίμησιν διαμένουν τὸ καλοκαίρι.

Καλύβια Κουβαρᾶ=χωρίον τῆς Μεσογαλατικής, τὸ δποῖον ἀπέχει ἀπὸ τὰς Ἀθήνας 40 περίπου χιλιόμετρα· δι' αὐτοῦ διέρχεται δὲ ἐκ Δαυρέου εἰς Ἀθήνας σιδηρόδρομος.

καραβάνιον (τὸ)=ὅμιλος ταξιδιωτῶν, οἵτινες συνενώνονται διὰ νὰ περάσουν ἔρημον, χρησιμοποιοῦντες συνήθως καμήλους.
καρᾶς (ό) (λ. τουρκική)=μαῦρος· ἐνταῦθα τὸ μαῦρο ἀλογο.
κατάστασις (ή)=φύλλον χάρτου, εἰς τὸ δποῖον καταγράφομεν διάφορα πράγματα (π. χ. τὰ δνόματα καὶ ἐπώνυμα τῶν στρατιωτῶν, διάφορα εἴδη, κτλ.) πίναξ, κατάλογος.

κατεργον (τὸ)=πλοῖον, εἰς τὸ δποῖον κατεδικάζοντο νὰ κωπηλατῶσι, πολλάκις μαστιγούμενοι, οἱ κατάδικοι. Ἡ ποινὴ διήρκει συνήθως δέκα ἑτη καὶ ἐνίστε μέχρι θανάτου.

καυκὶ (τὸ)=1) ξύλινον βαθὺ πινάκιον μὲ πῶμα, τὸ δποῖον συχνὰ βιδώνεται. 2) πᾶν δ, τι δμοιάζει μὲ αὐτό, τὸ δστραχον π. χ.

Κικέρων=ὅ διασημότερος τῶν Ῥωμαίων ὥητόρων, οὗτοις ἔχομεν πολλοὺς λόγους καὶ φιλοσοφικὰ βιβλία (107—43 π. Χ.).

Κίτσος=κλέφτης, περὶ τοῦ δποῖου τίποτε σχεδὸν θετικὸν δὲν γνωρίζομεν. Τὸ τραγούδι του ἐψάλλετο εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἐκ μιᾶς δὲ παραλλαγῆς φαίνεται δτι ἡτο κλέφτης τῆς Ἀκαρνανίας, ἀκμάσας περὶ τὸ 1750.

κιλάπα (ή)=ἡ πέδη, τὰ δεσμὰ τῶν ποδῶν.

κόδλι (τὸ) (λ. τουρκική)=ἡ περίπολος.

Κονιάρης=ὅ καταγόμενος ἀπὸ τὸ Ἰκόνιον καὶ γενικώτερον ὁ Τούρκος.

κορφολογάω=δρέπω τὰς κορυφάς, τοὺς τρυφερωτέρους βλαστοὺς ἢ ἄνθη.

κοτρώνι (τὸ)=λίθος δγκώδης καὶ τραχύς.

κόττερον (τὸ)=πλοιάριον μὲ ἕνα μόνον δρθιον ἴστόν.

Κουλᾶς (ό)=παλαιὸς πύργος, δ ὁ δποῖος ὑψοῦτο ἀλλοτε ἐμπρὸς εἰς τὰ Προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως.

κουλούρα (ή)=κατ' ἔθιμον, τὸ δποῖον ἐξακολουθεῖ ἀπὸ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, τὸ βραχεῖον τῶν ἀγώνων, οἵτινες τελοῦνται κατ' ἔτος εἰς τὴν Ἡλιδα, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, εἶναι μία πατσχαλινὴ κουλούρα, ἡ ὁποία προσφέρεται ἀπὸ ἕνα ἐκ τῶν ἑορταζόντων Γεωργίων.

κουρνιαχτὸς (ό)=κονιορτός, ἡ σκόνη.

κουτσούβελο (τὸ)=ἐπὶ μικρῶν παιδίων εἰρωνικῶς, τὸ παλιό-παιδο.

κρεββατίνα (ή)=τὸ δοκῶν ἡ καλάμων σταύρωμα, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἀπλώνεται ἡ κληματαριά.

κρένω=διμιλῶ, λαλῶ.

κυραμάννα (ή)=ἐν Ἡπείρῳ οὕτω καλεῖται ἡ μητέρα τῶν γονέων, ἡ μάμμη.

Δ

λακῶ ἡ γλακῶ=τρέχω, φεύγω δρομαίως.

λάκκωμα (τὸ)=τὸ βαθούλωμα, ἡ κοιλότης, ἡ μικρὰ κοιλάς.

λαλέδες (οἱ)=τὰ διάφορα εἰδη τοῦ λειρίου ἢ τῆς τυλίπης.

λιακὸς (ό)=τὸ δῶμα, ἡ ταράτσα.

λιανώματα (τὰ)=τὰ μικρὰ τεμάχια κρέατος, ἵδια τὰ σκλάγχνα τοῦ ἀρνίου (ἔντερα π. χ. συκώτια, κλπ.).

λίβας (ό)=ὁ ΝΔ. θερμότατος ἄνεμος.

λόγγος (ό)=φάραγξ γεμάτη ἀπὸ δένδρα, δάσος.

λοστρόδομος (ό)=ο ναύκληρος.

Η

μαιανδροειδής μαίανδρος λέγεται κόσμημα ἐπίπεδον, διπερ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐθείαν γραμμήν, ἡ δύοια θλατταὶ πάντοτε κατ' ὅρθὴν γωνίαν, ἡ ἀπὸ καμπύλην, ἡ ὅποια ὁμοιάζει πρὸς κύματα παράλληλα. Τὸ κόσμημα ἐκλήθη οὕτω ἐκ τοῦ Μαιάνδρου, ποταμοῦ τῆς Μικρᾶς Ασίας, δοτὶς ἔχει πολλοὺς ἑλιγμούς.

μονόξυλον (τὸ)=μικρὰ καὶ ἐλαφρὰ λέμδος, ἵδια τῶν ποταμῶν ἢ τῶν λιμνοθαλασσῶν, συνήθως χωρὶς τρόπιν (=καρέναν).

μουλκέικος=ἄπὸ τὸ χωρίον Μούλκι τῆς Δεβαδείας, ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Κηφισοῦ, διποι παράγονται ἐκλεκτὰ πεπόνια.

μοῦτσος (ό)=τὸ μικρὸν ναυτόπουλον.

μπάλιος=ποικιλόχροος, παρδαλός.

μπάρκο (τὸ)=πλοίον ἐμπορικὸν μὲ τρεῖς ιστούς.

μπάς-τσαούσης= (λέξις τουρκική), ἐπιλοχίας.

μπαχτσίσι (τὸ)=(λ. τουρκική), τὸ φιλοδώρημα.

μπουγιουρούμ=(λ. τουρκική), ώρισατε.

μπουλούκι (τὸ)=(λ. τουρκική), ἡ ὁμάς.

μπρόκινι (τὸ) = τλοίον ἐμπεριεκὸν μὲ δύο ἵστούς, φέρωντας κεραῖας.
Μυριόφυτον (τὸ) = παραλία κωμόπολις τῆς Θράκης ἐν τῇ Προποντίδι, ἔχουσα ἄλλοτε 4000 περίπου ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

ντιβάνι (τὸ) = πλατύ, χαμηλὸν καὶ πολὺ ἀναπαυτικὸν ἀνάκλιντρον, κολλητὸν εἰς τὸν τοίχον, σοφᾶς.

ξεφτέρι (τὸ) = δέρας.

δντᾶς (ό) = (λέξις τουρκική), τὸ δωμάτιον.

δχ = ἡ πρόθεσις ἀπό.

πάκτων (ό) = λέμβος μὲ πυθμένα ἐπίπεδον, (συνήθως ἐξ ἑλάτης), ή ὅποια χρησιμεύει διὰ τὴν γεφύρωσιν ποταμῶν. Υπάρχουσι πάκτωνες μήκους 9 μέτρων καὶ πλάτους 1.75, βάρους δὲ 600 χιλιογράμμων. Οὗτοι δύνανται νὰ βαστάσωσι βάρος μέχρι 8500 χιλιογράμμων,

πάπυρος = οἶδος ἀρχαίου χάρτου, δστις κατεσκευάζετο ἀπὸ τὰς ίνας τοῦ ὁμογένου φυτοῦ, τοῦ ἐν Αἴγυπτῳ φυσικένου.

παράδωρα (τὰ) = πολὺ ἀργά, εἰς πολὺ περχασμένην ὥραν, μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

παραγώνι (τὸ) = τὸ παρὰ τὴν ἑστίαν μέρος.

παραπέτον (τὸ) = στηθαῖον ἡ θωράκιον τοῦ πλοίου πέριξ τοῦ καταστρώματος, ἵνα μὴ πίπτωσιν οἱ ἐπιβάται εἰς τὴν θάλασσαν.

παρυφὴ (ή) = τὸ κόσμημα, τὸ ὅποιον ὑφαίνεται εἰς τὸ ἄκρον ἐνὸς ὑφάσματος, ἡ γαρνίτοῦρα.

πιάτσα (ή) = ἡ ἀγορά.

πίννα (ή) = τὸ γνωστὸν μέγα ὠφειδωμένη σχήματος δστρακον, τὸ μεγαλύτερον τῆς Μεσογείου. Αὕτη ζῆ ἐμπεπηγμένη εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης μὲ τὸ μυτερόν της ἄκρον, καὶ ἀκίνητος περνᾷ ἐκεῖ δλην τὴν ζωήν της. 'Άλλ' οὔτε πῶς νὰ προφυ-

λαχθῇ ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς της (!δίως τοὺς δικτάποδας) γνωρίζει μόνη της, οὔτε πῶς νὰ τραφῇ. Δι' αὐτὸ μέσα εἰς κάθε πίνναν (ἀναλόγως τοῦ εἴδους της) ζῆ η ἐνα καδουράκι, η μία γαρίδα, ητις εἶναι ὁ φύλαξ αὐτῆς καὶ συγχρόνως ὁ προμηθευτής της τροφῆς της. Αὕτη στέκει εἰς τὸ διψήλοτερον μέρος τοῦ ἀνοίγματος τῆς πίννας καὶ φρουρεῖ. Ἐάν πλησιάζῃ ὁ ἔχθρος, καταβαίνει ἀμέσως, καὶ η πίννα κλείει ἐρμητικῶς τὰ φύλα της. Ἐάν δημιώς πρόκειται περὶ ἀκινδύνου ἰχθύος, τὴν εἰδοποιεῖ κατ' ἄλλον τρόπον· η πίννα τότε ἀνοίγεται περισσότερον, καὶ, ἀν μὲν εἶναι μικρὸς δὲ ἰχθύς, εἰσέρχεται ἀνύποπτος, καὶ τότε ἀμέσως τὸν φυλακίζει, ἀν δὲ μεγαλύτερος, τοῦ μαγκώνει τὸ κεφάλι καὶ τὸν κατατρώγουν αὐτὴ καὶ ὁ φρουρός της, ὁ πιννοτήρης η πιννοφύλακ, ὡς τὸν ὠνόματον οἱ ἀρχαῖοι (κατὰ τὸν λογοτέχνην Ἐμμανουὴλ Δυκούδην).

πολυμαίανδρος=ὅ ἔχων, ὡς δ Μαίανδρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πολλοὺς ἐλιγμούς κατὰ τὸν διοῦν του.

Πυθαγόρειος Σχολὴ=Σχολὴ τοῦ Πυθαγόρου, φιλοσόφου καὶ μαθηματικοῦ (582—500 π.Χ.) ἐκ Σάμου οὔτος ἥσκει τοὺς μαθητάς του δχι μόνον εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ πνεύματος, ἀλλ' !δίως εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ ἥθους.

πυξάρι (τὸ)=τὸ δένδρον η πύξος, (κοινῶς τσιμισίρι), τὸ ὅποιον παρέχει ξύλον σκληρότατον καὶ βαρύτατον.

P

ράπτης (ό)=πρόκειται περὶ ποικιλίας τινὸς τῆς ἀηδόνος, ητις φέρει τὸ ὄγκομα τοῦτο, «ἀηδῶν η ράπτρια».

Ρόμπη η Ρόμπρι=ἐκκλησία τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἐν Ἀθήναις, σωζομένη μέχρι σήμερον.

Σ

σαβουρώνω=θέτω κυρίως ἔρμα εἰς τὸ πλοῖον, γεμίζω.

σαρακοστὰ=κατὰ τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν γεννηθέντα.

σιδεριά (ί)=τὸ σιδηροῦν κιγκλίδωμα τοῦ παραθύρου.

σιδέρικος=ὅ ἔχων χρῶμα σιδήρου.

σιτάρι—κριθάρι=δηλαδὴ τοιαύτην στιγμὴν τῆς πρωΐας, κατὰ

τὴν ὁποίαν τὸ μάτι ἡμιπορετ νὰ ξεχωρίζῃ τὸν στάχυν τοῦ σίτου ἀπὸ τὸν στάχυν τῆς κριθῆς· ἅρα μόλις χαράζῃ, κατὰ τὸ λυκαυγές.

σκιάζουρο (τὸ)=τὸ σκιάχτρο, τὸ φόδητρον.

Σκλαβοῦνος=Σλοβένος. Οὗτοι ἦσαν περίφημοι ναυτικοί, ἀλλὰ καὶ πειραταί.

σκούζω=κραυγάζω.

σκοῦνα (ἡ)=κατὶ μεγάλο, μὲ στρογγυλευμένην τὴν πρῷραν καὶ τὴν πρύμνην.

Σκυλοδῆμος=κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Γάλλου Φωριέλ, διστις πρῶτος ἐδημοσίευσε τὸ 1824 τὸ δημοτικὸν αὐτὸ ποίημα, ὃ Σκυλοδῆμος ἀνήκειν εἰς παλαιὰν οἰκογένειαν κλεφτῶν τῆς Ἀκαρνανίας, ὑπῆρξε δὲ καὶ ὁ ἴδιος καπετάνος. Ὁ γεώτερος ἀδελφός του Σπύρος ἐχάθη ἔξαφνα κατὰ τὸ 1806: εἶχε πέσει, ἀγνωστον πῶς, εἰς τὰς χειρας τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, διστις τὸν ἔρριψε σιδηροδέσμιον εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ φρουρίου τῶν Ἰωαννίνων. Ἐκεῖ ἔμεινε κλεισμένος μῆνας πολλούς. Τέλος κατώρθωσε νὰ προμηθευθῇ, ἀγνωστον πῶς, μίαν λίμαν. Μὲ αὐτὴν ἐλίμαρε τὰ δεσμά του, καὶ μίαν νύκτα ἔσπασε τὰ σίδερα τοῦ παραθύρου τῆς φυλακῆς του, ἔδεσεν εἰς αὐτὸ τὴν μακράν του ζώνην, καὶ, εὐχίνητος δπως ἥτο, ἐπέρασε μέσα ἀπὸ τὰ σίδερα, ἐκρεμάσθη ἀπὸ τὴν ζώνην του, καὶ ἔτσι ἐδγῆκεν ἀπὸ τὴν φυλακήν. Εἰς τὴν πόλιν δὲν ἤδύνατο νὰ καταφύγῃ, διότι, δταν τὸ πρωὶ θ' ἀνεκάλυπτον τὴν δραπέτευσίν του, θὰ ἔκαμνον ἔρευναν εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἀσφαλῶς θὰ τὸν συνελάμβανον. Μία μόνον ὄδὸς σωτηρίας ὑπῆρχε. Αἱ δχθαι τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων, ἡ ὅποια περιέδιαλλε σχεδὸν ἀπὸ παντοῦ τὸ φρούριον, εἶναι εἰς τινα μέρη βαλτώδεις καὶ ἔχουν καλαμώνας. Ὁ Σπύρος ἐπροχώρησεν εἰς τὰ νερὰ καὶ ἐκρύδη μέσα εἰς τὰ καλάμια, βυθισμένος ἔως τὴν σιαγόνα μέσα εἰς τὸ νερόν. Ἐκεῖ ἔμεινεν, ώς λέγεται, ἐδυστυχής ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, διαπερώμενος ἀπὸ τὸ φῦχος, πεινῶν καὶ μὴ γνωρίζων πάτε καὶ πῶς θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν φρικτὴν αὐτὴν θέσιν. Τέλος ἔνας "Ελλην ἔτυχε νὰ κεράση πλησίον του μὲ μίαν λέμβον, τὸν ἐπῆρε μέσα εἰς αὐτὴν, τὸν ὠδήγησεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς λίμνης εἰς τὰ ἀπέναντι τῆς πόλεως βουνά, καὶ ἔτσι ὁ Σπύρος ἐσώθη.

σουρίζω=σφυρίζω.

σπηλιάδα (γ.)=δυνατή ἐξαφνική πνοή ἀνέμου (σαγανάκι).

Σταυρός=ένταυθα ἐννοεῖ τὴν ἑορτὴν τῆς Ύψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (14ην Σεπτεμβρίου), διε περίπου φεύγουσιν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα αἱ χελιδόνες.

στέππαι (χί)=έκτεταμέναι ἄνυδροι πεδιάδες, αἱ τινες καλύπτονται ὑπὸ χλόης μόνον εἰς ὥρισμένας ὥρας τοῦ ἔτους. Διὰ τὴν ἔλειψιν διδατος δὲν ἔχουσι μόνιμον πληθυσμόν.

στομάνω=σκληρύνομαι.

στράτα (γ.)=δρόμος.

Στράβων=ἀρχαῖος "Ἐλλην γεωγράφος ἐξ Ἀμασείας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (69 π. Χ.—19 μ. Χ.). Ἐταξίδευσεν εἰς πολλὰ μέρη καὶ ἔγραψε πολυτιμότατα Γεωγραφικὰ εἰς 17 βιβλία, ἀπὸ τὰ ὅποια διεσώθη τὸ μέγιστον μέρος.

στρατονομία καλεῖται ἡ ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία τοῦ στρατεύματος. Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ἀξιωματικὸν τῆς χωροφυλακῆς καὶ ἀνάλογον ἀριθμὸν χωροφυλάκων. Ἡ στρατονομικὴ ὑπηρεσία περισυλλέγει τοὺς βραδυποροῦντας, ἐξασφαλίζει τὴν εὐταξίαν κατὰ τὰς σταθμεύσεις, συλλαμβάνει τὰ περὶ τὸ στράτευμα περιφερόμενα διοπτα πρόσωπα, φυλάττει τοὺς τιμωρημένους, παραλαμβάνει, ἀνακρίνει καὶ διακομίζει τοὺς αἰχμαλώτους, κτλ.

στρόμπος (ό)=μικρὸν σχοινίον μ' ἔνα κόμβον εἰς τὴν ἄκραν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ δποίου ἀναρριχῶνται οἱ ναῦται εἰς τὰς σχοινίνας κλίμακας τοῦ πλοίου.

Στὺξ=λίμνη ἐν τῷ Ἀδη, εἰς τὰ διδατα τῆς ὁποίας οἱ θεοὶ ὠρκίζοντο δρον ἀπαράθατον καὶ ἀμετάκλητον.

στωικὴ φιλοσοφία=βλέπε Ζήνων.

σφερδούκλι (τὸ)=ό ἀσφόδελος.

Σῶμα Στρατοῦ=ὅμας ἐκ τριῶν συνήθως μεραρχιῶν.

T

τάβλα (γ.)=ἡ τράπεζα.

ταχυδ.=πρωΐ.

τέμπο=(λέξις ιταλική), δ χρόνος.

τξικνίζω=ζγριεύω (ἐπὶ καιροῦ ψυχροῦ ἢ συννεφώδους).

τουξιλούκια (τὰ)=κάλτσες, ως εἶδος γκέττες, ἀπὸ τσόχαν παραγεμισμένην μὲ χαρτόνι· αὗται ἐπορποῦντο μὲ πόρπας εἰς τὸ διπλόθιον μέρος τῆς κνήμης.

τριγμώδης=ἐκ τοῦ τριγμός, τρίζω=ἐκθάλλω φωνὴν ὀξεῖαν καὶ διαπεραστικήν, τσιρίζω.

τρούπα (ἡ)=τρύπα, ἡ πτωχική οἰκία.

τροχαλάω=κτυπῶ μὲ τρόχαλα.

τρόχαλο (τὸ)=λίθος μικρὸς ἀποστρογγυλευμένος, χαλίκι.

τσαπράζια (τὰ)=τὸ σύνολον τῶν ἀργυρῶν ἢ ἀργυροχρύσων κοσμημάτων, τὰ ὅποια ἔφερον (ἴδιᾳ ἐπὶ τοῦ στήθους) οἱ κλέφτες.

τσιμπούκι (τὸ)=ἡ καπνοσύριγξ.

Φ

φρυγμένος=φλογισμένος, καθουρδισμένος.

X

χαμπέρι (τὸ)=(λέξις τουρκική), ἡ εἰδησις.

χαράτσι (τὸ)=(λ. τουρκική), ὁ κεφαλικὸς φόρος, τὸν ὅποιον ἐπλήρωνον χατά τοὺς χρόνους τῆς δουλείας οἱ ῥαγιάδες εἰς τὴν τουρκικήν κυβέρνησιν.

Χάρωνος πορθμεῖον=χατά τὴν ἀρχαίαν μυθολογίαν ὁ "Ἄδης περιεβάλλετο ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἀχέροντος, τὰς δὲ ψυχὰς τῶν νεκρῶν, τὰς ὅποιας ὁ «ψυχοπομπὸς» Ἐρμῆς ὠδήγει εἰς τὴν δχθηγην τοῦ ποταμοῦ, διεπόρθμευεν ὁ Χάρων, ἀντὶ ἐνὸς δοιλοῦ. Ὁ ἀρχαῖος συγγραφεὺς Δουκιανὸς λέγει εἴς τινα περίφημον σατιρικὸν διάλογόν του ὅτι ὁ Χάρων εἰχε σκαφίδιον μικρὸν καὶ ὑπόσαθρον καὶ διαρρέον τὰ πολλὰ (=τὸ ὅποιον ἔκαμνε γερὰ ἀπὸ πολλὰ μέρη).

Ψ

ψυχοπατέα (ἡ)=ἡ ψυχοχόρη, ἡ θετὴ θυγάτηρ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΠΕΖΟΣ ΛΟΓΟΣ

1. ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

Α' ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

	Σελίς	Σελίς	παλαιοτάρι. εκδόσεων
+ <i>Άδαμαντίου Ἀδ.</i>	· Ή κτίσις τῆς Μασσαλίας	3	9
<i>Κεραμοπούλου Ἄ.</i>	· Ο Διαγόρας καὶ οἱ υἱοί του	8	30
+ <i>Μελᾶ Δέοντος</i>	· Ο Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων	10	69
+ <i>Μελᾶ Δέοντος</i>	· Ο Δάμων καὶ ὁ Φιντίας	12	71
+ <i>Μελᾶ Δέοντος</i>	· Ο Κλεάνθης	14	73
+ <i>Παπαδοπούλου Ἄρ.</i>	· Κόρη καὶ σύζυγος	15	90

Β' ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

<i>Βλαχογιάννη Ἰ.</i>	Σιτάρι·κριθάρι	17	—
+ <i>Καμπούρογλου Δ.</i>	Τὰ παλικαράκια	23	—
<i>Καρβούνη Ν.</i>	Βουβάλου σωτηρία	25	20
<i>Καρβούνη Ν.</i>	· Ο αἰχμάλωτος	29	24

Γ' ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

- <i>Καμπούρογλου Δ.</i>	· Ο ἀπρόσπιτος ὁδοντοϊατρός	32	—
+ <i>Καμπούρογλου Δ.</i>	Τὸ φάντασμα τοῦ Κορηνῆλίου	34	—
+ <i>Κονδυλάκη Ἰ.</i>	Νὰ ἥμην πλούσιος	39	32
+ <i>Μελᾶ Δέοντος</i>	· Η ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς	41	68
+ <i>Νιρβάνα Παύλου</i>	· Ο Ἀράπης	43	74
<i>Νιρβάνα Παύλου</i>	· Ένας μικρὸς βιοπαλαιιστὴς	45	—
<i>Πεζοπόδου Ἄν.</i>	Νοσταλγία	47	99

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ

Α' ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ

		Σελίς καλ. ἐκδ.	Σελίς καλ. ἐκδ.
+ <i>Άδαμαντίου Άδ.</i>	· Ο Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον .	50	3
	B' BIOY ZQΩN		

<i>Καλλινίκου Κ.</i>	· Ή φωλεὰ τῶν πτηνῶν	57	—
----------------------	--------------------------------	----	---

3. ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑΙ

Α' BIOY ANΘΡΩΠΩΝ.

+ <i>Άδαμιδου Β.</i>	· Ή Λαμπρὴ	60	14
	B' BIOY ZQΩN.		

<i>Παναυλῆ Αντ.</i>	· Ο κοῦκος	63	—
---------------------	----------------------	----	---

4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΚΑΙ.

Α' BIOY ANΘΡΩΠΩΝ.

<i>Καρκαβίτσα Άνδρ.</i>	· Αγῶνες ἴππικοὶ ἐν Ἡλιδι . . .	66	27
<i>Κουρτίδου Άριστ.</i>	· Η θερμάστρα τοῦ σχολείου . . .	69	34
+ <i>Κουρτίδου Άριστ.</i>	Τὸ ναυτόπουλο	76	45
+ <i>Ξενοπούλου Γρηγ.</i>	· Ο Μάιος	79	83

B' BIOY ZQΩN KAI ΦΥΤΩΝ.

<i>Καμπούρδογλου Δ.</i>	Τὸ χλῆμα καὶ τ' ἀγδόνι	81	18
+ <i>Ξενοπούλου Γρηγ.</i>	Μία φωλεὰ χελιδόνων	83	81
<i>Παπαδοπούλου Άρ.</i>	· Η ἔχιδνα καὶ δὲ πονηρὸς αὐτῆς ἔχθρος	86	91

5. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

Α' ΜΥΘΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ).

1. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

+ <i>Κουρτίδου Άριστ.</i>	Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι	91	48
' <i>Ραγκαβῆ Άλεξ.</i>	· Ο Φαέθων	95	101

2. ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗΝ ΖΩΗΝ.

<i>Δροσίνη Γεωργίου.</i>	Οἱ δώδεκα μῆνες	103	—
+ <i>Ξενοπούλου Γρηγ.</i>	· Ο πλοῦτος καὶ ἡ εὐτυχία	106	76

Β' ΚΥΡΙΩΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

Κουρτίδου Άριστ.	'Η ώραιοτέρα ἐνδυμασία	111	39
+ Μελά Δέοντος	'Ο Φαγόνδιος	117	64
Παπαδιαμάντη Α.	'Ο Πανταρώτας	121	—

6. ΜΥΘΟΙ.

Βλαχογιάννη Ι.	'Ο σκύλος δὲ γερόσκυλος	131	—
+ Ξενοκούλου Γρηγ.	Μὲ ο ἦ μὲ ω ;	134	—

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Α' ΕΠΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

1. ΜΙΚΡΑΙ ΕΠΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

Α' ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΘΕΜΑ

Δημῶδες	'Ο Δέλας	137	—
+ Δημῶδες	'Η μάννα τοῦ Κίτσου	138	—
+ Δημῶδες	'Ο Σκυλοδῆμος καὶ δὲ ἀδελφός του	138	117

**Β' ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΜΥΘΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
(ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ, ΘΡΥΛΟΙ, ΚΛΠ.)**

Βιξυηνοῦ Γ.	'Η καταιγίς	139	—
+ Βιξυηνοῦ Γ.	Μεταμορφώσεις	140	113
Δημῶδες	'Ο Χάρος	143	—
Δροσίνη Γ.	'Η Γοργόνα	143	121

Γ' ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

Δροσίνη Γ.	Οἱ δύο πτωχοί	145	118
-------------------	-------------------------	-----	-----

2. ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΑ

	Σελίς παλ.έκδ.	Σελίς
<i>Βιξυηνοῦ Γεωργίου</i> Ὑποθῆκαι	146	—
<i>Βηηλαρᾶ Ιωάννου</i> Ὑπόπτευε τὸν πονηρὸν	147	—

3. ΜΥΘΟΙ

<i>Δροσίνη Γ.</i>	‘Ο ἥλιος καὶ ὁ ἀέρας	148	123
<i>Ζουφρὲ Γ.</i>	Τὸ βουβάλι καὶ τὸ κουνούπι ..	149	—
<i>Δασκαράτου Α.</i>	Συμβουλὴ	149	125
<i>Περγιαλίτη Γ.</i>	Πίννα καὶ γαρίδα	150	137
+ <i>Περγιαλίτη Γ.</i>	Τὰ δυὸν ὄντα	151	138

4. ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

<i>Σολωμοῦ Δ.</i>	Λεξίγριφος (πετραχήλι)	152	149
-------------------	----------------------------------	-----	-----

Β' ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

1. ΚΥΡΙΩΣ ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

Α' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

<i>Δημώδη</i>	Νανουρίσματα	152	—
<i>Δημώδες</i>	‘Αποχαιρετισμὸς	153	—
<i>Μαρτινέλη Γ.</i>	Μάννα	154	126
<i>Πιπαντωνίου Ζ.</i>	‘Ο πόνος τῆς μάννας	155	133
<i>Προβελεγγίου Α.</i>	Στὰ παιδάκια μου	157	—
‘ <i>Ραγκαβῆ Αλεξ.</i>	Νανούρισμα	158	—

Β' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ

* <i>Αθάνα Γ.</i>	Οἱ χωριανοὶ	159	111
<i>Παλαμᾶ Κωστῆ</i>	Τὸ σπίτι μου	160	129

Γ' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

	Σελίς	Σελίς	
	παλ.έκδ.		
Βικέλα Δ.	·Η πατρίς	161	—
Παράσχου Ἀχ.	Εἰς τὰς σκιὰς ἀγνώστων ἥρώων	161	—
Πολέμη Ἰω.	Τὸ καριόφίλι	162	142
†Πολέμη Ἰω.	Τί εἰν' ἡ πατρέδα μας	163	144
Χατζηδάκη Ν.	Τὸ τραγούδι τοῦ ἔενιτεμένου	164	151

Δ' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Βιζυηνοῦ Γ.	·Ο καλὸς Θεὸς	165	—
--------------------	-------------------------	-----	---

Ε' ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ

Βηλαρᾶ Ἰ.	·Η ἄνοιξις	166	112
Βλάχου Ἀγγέλου	·Η νῦν	167	—
+ Δημῶδες	Χελιδόνισμα	168	—
Δροσίνη Γ.	·Ανοιξιάτικη αὐγή	170	122
Καμπούρογλου Δ.	·Ο λησμονημένος	170	125
Παλαιμᾶ Κωστῆ	Τὸ καλοκαίρι	171	—
Πολέμη Ἰ.	Τὸ τρυγόνι	172	140
Πολέμη Ἰ.	·Η καλαμιὰ	172	141
Προβελεγγίου Ἀρ.	Τὸ μελτέμι	173	145
Σολωμοῦ Δ.	·Η πρωτομαγιὰ	175	149
Χατζηδάκη Ν.	Φεγγάρι στὴ θάλασσα	175	152

2. ΣΑΤΙΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

Πάλλη Ἀλεξ.	·Ο κυνηγὸς	176	130
--------------------	----------------------	-----	-----

3. ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

Σκόκου Κ.	Εἰς κακοπληρωτὴν	177	—
------------------	----------------------------	-----	---

Γ' ΕΠΙΚΟΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

	Σελις	Σελις
	καλ. ἐκδ.	
Δημῶδες.	‘Ο κὺρος Βοριᾶς κι’ ὁ κὺρος Ἀν-	
	τριᾶς	178 115
+ Δημῶδες.	‘Η ἀδελφικὴ ἀγάπη	
Δροσίνη Γ.	‘Απ’ τὸ καράβι μέσα	179 116
Δροσίνη Γ.	‘Ο καλογιάννος	
Παλαμᾶ Κωστῆ	‘Η ἑλιὰ.	180 119
Παπαντωνίου Ζ.	‘Αγροτικὸ.	
Παπαντωνίου Ζ.	Συναυλία	180 124
Παπαντωνίου Ζ.	‘Ο γεροβοσκὸς	
Περγιαλίτη Γ.	‘Ο γλάρος.	181 128
Πολέμη Ι.	‘Ο κύκνος.	
Πολέμη Ι.	Τὸ χωριό.	182 131
Πολέμη Ι.	‘Οργωμα.	
Προβελεγγίου Α.	‘Ο ἀνεμόμυλος.	183 132
Προβελεγγίου Α.	Οἱ γερανοί.	
+ Τανταλίδου Ηλία	Τὸ ναυτόπουλο.	184 134
		185 136
		186 139
		—
		187 143
		188 146
		189 148
		190 150
		191
		192
		193
		194
		195
		196

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

Βίοι καὶ ἔργα τῶν συγγραφέων	193 153
--	---------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Ἐξήγησις λέξεων καὶ πραγμάτων	207 165
---	---------

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	217 191
------------------------	---------

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ	223 196
--------------------------------	---------

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Κάτθανε, Διαγόρα !	σελ.	9
Γέφυρα ἐκ πακτώνων ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου	»	26
Βούβαλος	»	27
+ Χάρτης τοῦ Βοσπόρου	»	52
'Αηδῶν ἡ ἁπτρια	»	59
Κούκος	»	63
Σχῆμα δεικνύον τὸν ὄδοντα τῆς ἔχιδνης	»	86
'Η κεφαλὴ τῆς ἔχιδνης	»	87
'Ακανθόδοιος	»	88
Κύκνος	»	187

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

+ Αδαμαντίου 'Αδαμάντιος Σελ. 193	+ Μελᾶς Λέων	Σελ. 200	
Αδαμίδης Βασίλειος	193	+ Νιρβάνας Παῦλος	» 200
+ Αθάνας Γεώργιος	194	+ Ξενόπουλος Γερηγόριος	» 201
Βιζηνής Γεώργιος	194	Παλαμᾶς Κωστής	» 201
Βικέλας Δημήτριος	195	Πάλλης 'Αλέξανδρος	» 202
Βλαχογιάννης 'Ι.....	195	Παπαδιαμάντης 'Αλέξ..	» 202
Βλάχος 'Αγγελος	195	Παπαδοπούλου 'Αρσινόη ..	» 203
Δροσίνης Γεώργιος	196	Παπαντωνίου Ζαχαρίας ..	» 203
Καλλίνικος Κωνσταντίνος	196	Παράσχος 'Αχιλλεὺς ..	» 203
+ Καμπούρογλους Δ. Γρ. ..	+ 197	+ Περγιαλίτης Γιάννης	» 204
Καρβούνης Νικόλαος	+ 197	+ Πολέμης 'Ιωάννης	» 204
Καρκαβίτσας 'Ανδρέας ..	198	Προβελέγγιος 'Αριστομένης ..	» 204
+ Κονδυλάκης 'Ιωάννης	198	'Ραγκαβῆς 'Αλέξανδρος ..	» 205
+ Κουρτίδης 'Αριστο. Π...	199	Σολωμὸς Διονύσιος	» 205
Λασκαρᾶτος 'Ανδρέας ..	199	Τανταλίδης 'Ηλίας	» 206
Μαρτινέλης Γεώργιο;	200		

KATOXOI

1) Diorúchos Albárus

2)

3)

4)

5)

6)

7)

8)

9)

10)

024000028399

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27ῃ Ιουνίου 1928.

ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἄριθ. πατ. 20986.

Πρὸς
τὸν κ. Ἀλέξανδρον Γ. Σαρῆν

Ἐχοντες ὑπ' ὅψει τὸ ἄρθρον 8 τοῦ νόμου 343δ «περὶ διδακτικῶν βιβλίων» καὶ τὴν ὑπ' ὑφίσματι 1) 11-5-28 πρᾶξιν τῆς οἰκείας ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων ἐπιτοπῆς, ἐγκρίνομεν διὰ τὸ ἀπὸ σήμερον μέχρι τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1930—1931 γρονικὸν διάστημα τὸ ὑφ' ὑμῶν συγγραφὲν βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Νεοελληνικά Ἀναγνώσματα, διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τῶν ἐλληνικῶν σχολείων», ὑπὸ τὸν ὄρον δπως ἐν μελλούσῃ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου ἐπιφέροντε τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτοπῆς ὑποδεικνυομένας τροποποιήσεις.

Ο 'Υπουργός
Θ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΣΑΡΗ

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΟΥ ΑΒΕΡΩΦ

Ιστορικὸν διήγημα, ἐν φ ἔκτιθεται ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Μετσόβου κατὰ τὸ 1912 καὶ ἡ δρᾶσις τοῦ ἀειμνήστου εὐνογέτου τοῦ ἔθνους. Ἀνάγνωσμα καταλληλότατον διὰ τὰ παιδιά τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου. Μετὰ 8 εἰκόνων καὶ 2 χαρτῶν. Δρ.

(Προστέθηται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Ι. ΣΙΔΕΡΗ)